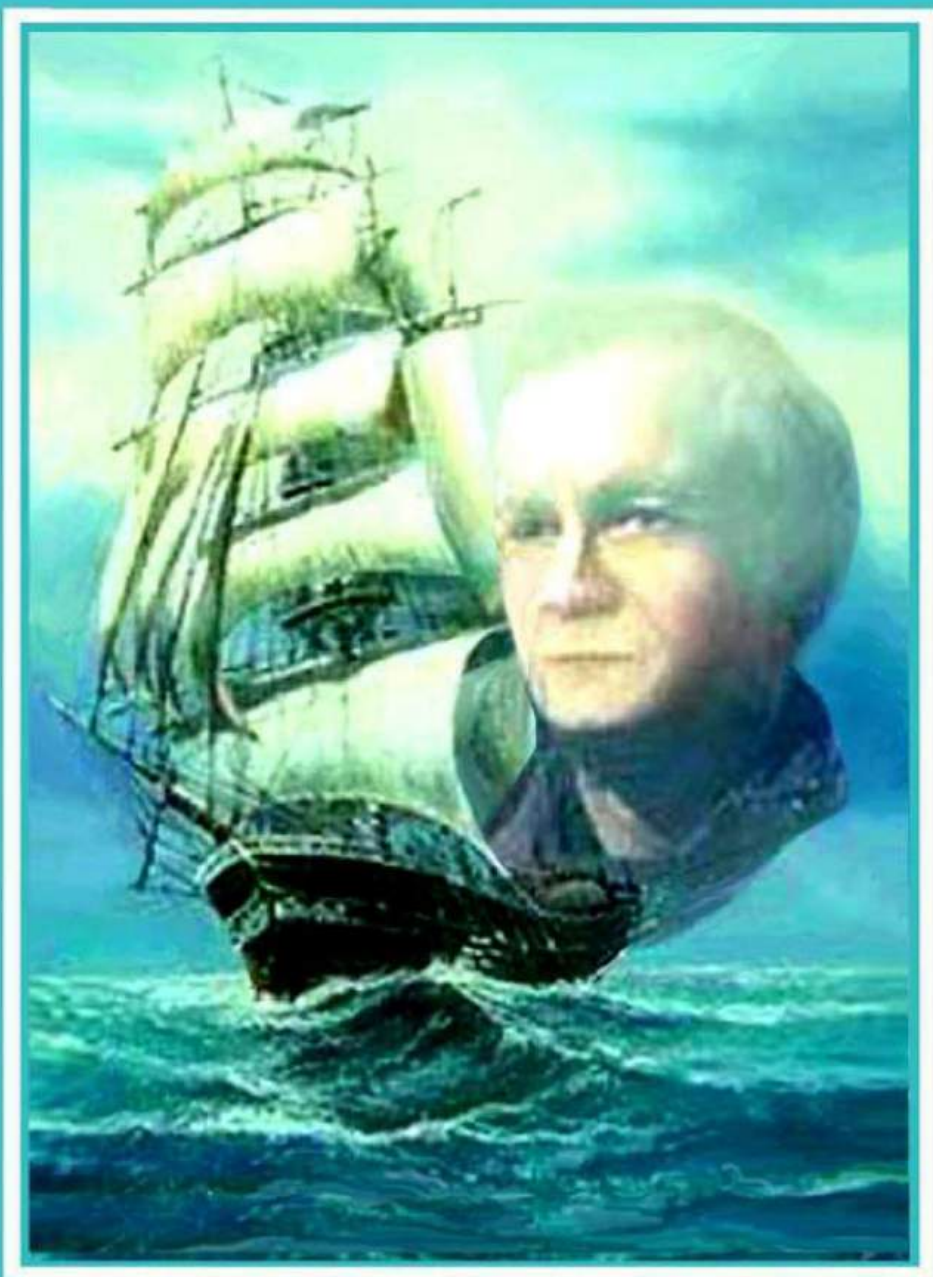

Ю. В. Шнурков

ШТОРМ ЧАСУ

Вибране

*Бібліотека альманаху «СІВАЧ»
Випуск 32*

Ю. В. Шнурков

ШТОРМ часу

Вибране

Проза, поезії

Харків
2026

УДК 821.161.2-1(477.65)

Ш 77

Ш 77

Шнурков Ю.В.

Шторм часу. Проза, поезії. Видавець: Сівач
2026. – 228 с. Іл. 4 с.

ISBN 978-617-95430-1-2

Громадянсько-патріотична лірика воєнного часу. Книга «Шторм часу» є продовженням попередньої книги «Вітрила волі». До книги увійшли вибрані твори, як лірики воєнного часу, так і лірики кохання і почуттів, та романтики морських пригод з присмаком містики. Кожен з яких можна сприймати як окремо, так і одним цілісним твором. Де воедино переплелися реальні події шторму часу з власним у ньому відчуттям ідентичності етнічного українця в творчій формі виру спогадів та ілюстрацій різних часів у хронологічному порядку для кращого сприйняття причинно-наслідкових зв'язків самої історії. Особисте кредо – краще мить волі, ніж вік лихої долі. А навчений літати, не буде плазувати.

УДК 821.161.2-1(477.65)

ISBN 978-617-95430-1-2 © Шнурков Ю.В, 2026

© Сівач, 2026

*Присвячується моїй родині,
яка надихала мріяти і боротися.*

Згадати все у штормі часу

Згадати все буває інколи і складно,
Коли події розмиваються у часі.
І пам'ять намагається докладно
Все відновити зі своїх запасів.

Але, згадати все обов'язково треба,
Щоб відновити і сам хід подій.
Бо в цьому ще нагальна є потреба,
Нас закликаючи і до рішучих дій.

І теплі хвилі почуттів згадати,
І синій простір власних мрій...
І те, як штормові шляхи долати
Нам доля випала у вихорі надій.

Не виникають твори за столом,
Коли у спокої замало їм і слів.
Вони, як штормом часу напролом,
Вриваються із паралельності світів.

Згадати все, свої шляхи, і почуття,
І шторми часу, що так пронеслися.
Не розгубити й власні відчуття,
Аби у спогадах надалі зберегтися.

Синій простір

Щоб стати капітаном свого корабля, треба бути до нестями закоханим у морську стихію свободи, жити цим подихом, де б не був. А ще треба було мати і можливості для цього, що було дуже складно в часи «совкової залізної завіси», коли треба було долати численні, штучно збудовані перешкоди того режиму, де намагалися визначити все за тебе, а не тобі самому. Та все ж, збудував свій корабель. Корабель своїх спогадів і відчуттів, свого світу почуттів і думок, своїх прагнень і дій. І капітаном став у реальному житті, хоч не там, і не так, як мріялося. Звідки потім з'явиться і псевдо, як Шторм, відповідно до характеру. Та все ж, це було своє море, і свій корабель на хвилях спогадів. А світ спогадів є одним з тих паралельних світів, потрапляючи до якого, отримуєш сили та насагу мріяти, боротися і жити далі у світі реальному. Шторм часу у вирі подій, відкриваючи браму до паралельного світу спогадів, надає сенс і самому життю. Бо ще не вечір. Як одним з проявів такого паралельного світу є відчуття морського простору, де б не був. Навіть, якщо він схований за далеким горизонтом, чи під кригою, або умовно невидимий, як за бортом підводного човна, чи за стіною службового кабінету. Але він дихає і надихає. Любов до моря виникла ще з раннього дитинства, як вперше з батьками потрапив до нього у тому віці, коли вже міг сам все відчувати на свідомому рівні. А як кажуть, спогади дитинства – найяскравіші. Та і саме воно було в певному сенсі в крові вже з народження, як і мати теж народилася біля нього, де ще жили її рідні. Тож можливість бути біля моря була у дитинстві і у самого. Відчуття його безмежного вільного синього простору не тільки вабило своєю красою, а і надавало насаги до мрій та дій пов'язати з ним і свій життєвий шлях. Хоч в ті часи не все ставалося, як бажалося. Та дух моря тримав на поверхні життєвих штормів. Вже на першому курсі технічного університету потрапив до студентської секції аквалангістів, яку вів натхнений викладач цієї справи. Це була ще і можливість вже студентом знову потрапити до моря. Через що долучив до цієї секції ще і свою кохану дівчину. В яку закохався одразу, як тільки побачив, з першого погляду, коли вона вперше увійшла до аудиторії, немов сонячний спалах від її хвилястого густого золотавого волосся, як ті хвили моря на заході сонця. Навіть

саме її ім'я, яке їй дуже відповідало – Світлана, випромінювало її внутрішнє світло. А очі її були саме того кольору моря, яке так вабило своєю мрійливою красою. Тож почуття до неї виникли, як раптовий шторм. А студентські роки стануть найкращими, «золотими» роками життя. І ми вже намагалися бути разом, наскільки дозволяли обставини студентського життя. Потім вона стане і коханою дружиною, та подарує двох чудових діточок – дівчинку і хлопчика. Дівчинці дамо ім'я моря – Марина. А хлопчику – Василь, як сині волошки кольору моря. З якими згодом теж поїду до моря. Де маленька донечка бігала у сонячних променях по піску з мушлями в моїй тільняшці на узбережжі Азовського моря. А маленький син засинав на руках на лавочці в затінку від спеки на алеї приморського парку портового міста на чорноморському узбережжі. Ці щасливі миті найтеплішими спогадами залишаться в пам'яті назавжди. А потім з'явиться вже і внученька, зіронька Настуся, як промінчик сонця на морських хвилях.

А в перше наше спільне літо після виробничої практики, та суспільно - примусових сільгоспробіт по підтримці недолугої колгоспної системи в часи тотального на все дефіциту, вперше разом потрапили до моря у серпні з аматорською студентською групою аквалангістів. Як би зараз сказали – драйверів, де до закінчення курсу підготовки залишилося лише шість стійких учасників. Та як казав наш тренер: «Чим менше народу, тим нам більше кисню». Бо і задоволення це в ті часи було не з дешевих. І саме обладнання, і оренда басейну для тренувань. Та і самі акваланги коштували чимало. Які певний час з балонами жовтого кольору і промовистою назвою «Україна - 2» бачив навіть у продажу в магазині «Турист» коштом у дві середні зарплати, або піврічної нашої стипендії. Але потім і їх прибрали з прилавку. Мабуть «органи» в них угледіли один з засобів втечи за «залізну завісу». Та як би там не було, нам допомогли зв'язки нашого тренера домовитися зі спорідненим з нашим Харківським політехом, тимчасово використати його технічну базу на узбережжі Чорного моря. Тож ми, окрилені майбутніми пригодами, протягом семестру робили запаси тушонки, круп, макаронів, і необхідного знаряддя для перебування на тій базі, та збирали гроші на квитки у подорож до неї. Підводний світ мене вабив ще з дитинства, як вперше передивився фільм

«Людина - амфібія» у дошкільному віці. А потім, вже і з творів Жюль Верна про капітана Немо з чималої родинної бібліотеки пригод та фантастики. Що поклало початок захопленню збирати і колекцію мушель зі своїх морських пригод. А маючи вроджений хист до малювання, то ще і відтворював це у своїх малюнках та картинах. Особливо, коли через обставини, довго не бачив морський простір серед задухи запилених кам'яних лабіринтів вулиць степового міста. Та нарешті дочекався того часу, як разом з коханою дівчиною побачимо дивовижний світ моря наяву. Попри всі труднощі і складнощі того часу ми все ж таки потрапили до омріяного чорноморського узбережжя, здолавши довгий шлях залізницею і задушливими рейсовими автобусами. Та, коли на обрії з'явилася синя смуга моря, то всі попередні незручності вже не мали значення. А сам подих моря в ароматі коктейлю майже субтропічної рослинності узбережжя винагородив усі наші зусилля з важкими рюкзаками за плечима на шляху звивистою стежиною до місця нашого табору. До того ж, з першим подихом чистого морського повітря зникала і алергія від пилу з навколишніх полів у цей сезон вдома. На морі завжди дихалося вільно на повні груди.

Саме наметове містечко облаштували посеред мальовничого тисо-самшитового гаю біля риболовецького господарства на березі бухти під високою скелею, що надавало ще більшого романтизму цьому місцю. Шум припливу було чути навіть у наших наметах. А місцеві цикади, підхоплюючи його, тріскотіли разом з ним і свою неповторну мелодію, до якої додавалися ще і крики чайок. Білі крила яких, ковзаючи по поверхні моря, мали вигляд, немов човни з вітрилами. Все це було немов у казці, з якогось паралельного світу, де мрії сплітаються з реальністю і малюють вже свій неперевершений світ. Нам пощастило ще і з тим, що крім усього необхідного для занурення обладнання в ангарі Харківського політеху, наш тренер домовився з місцевим рибгоспом за сніданки та обіди у їх їдальні за ціною, як і для їх робітників, в обмін на допомогу у їх устричному господарстві. Бо недавній шторм сильно посплугував їх пристосування, у яких вони вирощували устриці. Та це було для нас навіть і за розвагу, ще і побачити, як вирощують їх місцеві. Через невеличку затоку були протягнуті сталеві троси, з яких у певному проміжку звисали у воду своєрідні шампури з

устричними мушлями. Троси підіймалися лебідками, і працівники на човнах з цих шампурів зрізали визрілі устриці, залишаючи частину для відтворення вже нових. Та шторм їх так сплутав між собою, що лебідки не могли вже підняти ці троси. Треба було їх розплутувати під водою. І наші акваланги були би їм у нагоді полегшити цей процес. Після облаштування табору і перевірки харківського обладнання з компресора та масляного фільтра для заправки аквалангів, на наступний день ми швидко все порозплутували, та ще і отримали в подяку на вечерю ціле відро устриць. І на прилаштованому товстому листі заліза, що слугував нам за пательню на чотирьох валунах, розпаливши під ним багаття, їх ще і трохи запекли. Потім окропивши оцтом, додали соусу з часником та лимоном. І як гурмани, під баклагу місцевого чистого білого виноградного вина, на яке скинулися по рублю, під шум припливу та під яскравими південними зірками влаштували собі відкриття нашого туристичного сезону. Та як виявилось потім, так само запечені на багатті рапани та мідії, майже в долоню кожна, які тут звисали під водою цілими гронами на опорах причалу, були набагато смачнішими за ті устриці. А великі краби, які діставали з дна на глибині, так само запеченими на багатті, були смачнішими і за тушонку. Вражало і те різнобарвне розмаїття мешканців Чорного моря, коли до причалу рибгоспу приходили риболовецькі траулери з уловом. Чого там тільки не було з того, що збиралося поживитися залишками улову, який випадково потрапляв за борт в час його розвантаження. І морський окунь, і лобань, і сингіль, і зубань, і барабулі, і бички, і зеленухи, і морські собачки, і кефаль, і калкан, і зграйки ставриди... Усіх і не перелічити. Були навіть екзотичні морські вугри. Та ще і запливали невеличкі чорноморські акули – катрани. А на дні снували морські скати з довгими у шипах хвостами. Один з таких хвостів засоленим і висушеним ще довго зберігався вдома, як трофей, разом і з акулячими плавцями, допоки до них не дісталася кішка.

Але, ні з чим не зрівняється відчуття першого занурення з аквалангом у відкритому морі. Коли занурюєшся у синю глибину до того моменту, як світло згори стає кольору навколишнього простору, де ще не видно дна. І тоді настає таке відчуття, ніби париш у безмежності Всесвіту, де немає ні верху ні низу. Цей стан надає ще і пояс зі свинцевими пластинами,

який урівноважує виштовхуючу силу аквалангу. І ти можеш вільно парити, ніби у невагомості. А затримавши видих, аби бульбашки не виказали напрямок до гори, перевернувшись декілька разів, щоби втратити відчуття напрямку, опиняєшся ніби в центрі самого Всесвіту, де навколо тільки синя тиша. Коли все навкруги одного кольору синього безмежжя – це перехоплює дух. Цього не передасть жодний штучний інтелект. Якщо зануритися глибше, то такий ефект зникає. З'являється темна глибина знизу до сірого дна, і ледь світлий купол зверху. А ще там, у темній глибині, є такі холодні течії, що тренер наполягав вдягати спортивні костюми, аби не вхопити від переохолодження судому. Бо на справжні костюми аквалангістів грошей у студентів не було. Нажаль запасу повітря аквалангу вистачає тільки десь на сорок хвилин занурення, і не відчуваєш, як треба вже і повертатися до реального світу на поверхню у напрямку руху власних бульбашок від видиху. Та все це цього варте. Це неповторне відчуття паріння у синій безмежності. Це не занурення у хлоровану воду басейну, від якої виїдає очі. І не відчуєш такого в прозорій до самого дна воді десь у південних коралових морях. Бо і наше Чорне море – одне з найглибших у світі, до 1200 метрів. І прозорість його інша. А ще таке неповторне відчуття безмежного синього простору можна було відчути, піднявшись на скелясту гору, з якої починався величезний гірський масив.

Ця гора була в годині ходу від нашого табору, і вирушати треба було на світанку, поки не почалася спека. Бо і підйом до її верхів'я теж зайняв би чимало часу. Шлях до гори узбережжям подолали швидко, аби встигнути піднятися на неї ще до сходу сонця. Ця гора була немов голова міфічного дракону, який спустився до моря попитувати води і закам'янів. Підйом вийшов дещо складнішим, ніж розраховували. Бо в деяких місцях каміння осипалося під ногами. В деяких треба було підійматися на одних руках, хапаючись за уступи та розщелини. Тому домовилися, аби позбавити зайвого ризику кохану, зачекати їй у безпечному місці. Треба віддати їй належне, як така тендітна лагідна дівчина мужньо витримувала поруч усі труднощі таких пригод. Та коли вже сам видряпався на верхів'я цієї скелі, то перед очима відкрилася незабутня картина. Сонце ще не вийшло з-за гірського гребеня, і тільки своїм вранішнім світлом

освітлювало навколишній простір. Через що море кольору неба, ніби злилося з ним в одне ціле, де не було ще смуги горизонту. І стоячи на самому краю верхів'я цієї скелі, було таке відчуття, ніби ти на краю Всесвіту, де ще немає ні горизонту, ні моря, ні неба, а одна тільки синя безодня. Аж перехоплювало дух. Складний підйом був цього вартий. Десь унизу маленькою чорною цяточкою пролітав патрульний гвинтокрил. Тут вони часто перевіряли узбережжя. Бо в районі селища на косі був ще і маяк. Та ось сонце вже піднялося з-за гірського гребеня, і почав окреслюватися горизонт. Треба було спускатися, де чекала кохана. Зворотній шлях до табору долали вже не поспішаючи. Бо все одно сьогодні була не наша черга занурення. Як аквалангів було лише два, не рахуючи тренерського для контролю. Тож і розподілили дні занурень по черзі між парами, аби вистачило на наш сезон ще і пального на компресор для зарядки аквалангів. Під ногами шурхотіли мушлі та галька, а лагідний приплив під крики чайок співав свою пісню кохання. Взагалі все узбережжя навкруги було чистим та безлюдним у своїй природній красі, бо тоді ще не було там жодної бази відпочинку. Лише маленьке рибацьке селище поодаль від нашого табору, мальовнича бухта між гір, казкова природа майже постійного літа, і вільний синій морський простір. Чого ще треба для душі, де романтика моря була рамою для картини почуттів. Проходячи повз гірський водоспад, який падав прямо у море, у його бризках навіть побачили веселку. Море вітало нас синім простором мрій та кохання.

На наступний день попуткам доїхали до курортного містечка, а звідти «Кометою» – швидкісним човном на підводних крилах долетіли до крупного портового міста. Там, гуляючи його набережною, ще і зустрічали великі пасажирські лайнери, мріючи на них колись і самим вирушити до нових незвіданих берегів. Їх білосніжні силуети нагадували ті самі повітряні кораблі, які вигадували ще у дитинстві, дивлячись на хмарки у небі. Цікаво, що у цей день до порту зайшов і великий корабель зі Штатів з гуманітарною пшеницею. Саме до тоді ще «країни розвиненого соціалізму», якій насправді не вистачало навіть зерна прогудувати своїх «будівників комунізму». І на весь день тоді у порту відкрили ятку з заморським сувенірним крамом. Де придбав сонцезахисні окуляри з димчастим сіро-блакитним

склом, через яке все навкруги ввижалось, ніби у кольорі далеких пригод. Потім ще будуть у нас інші поїздки на море до інших міст і берегів, і багато інших яскравих пригод. Навіть і свою весільну подорож проведемо у родичів в курортному місті на субтропічному узбережжі Чорного моря. Коли за так званим «культурним обміном», тітка – до нас у батьківську квартиру, а ми у її кімнату, де в тій квартирі жив ще двоюрідний брат з сім'єю. Який нам і влаштовував незабутні екскурсії в екзотичні місця. Ще в повоєнні часи сама тітка потрапила до цього міста за набором для відбудови курортів, то так там і залишилася. Завдяки чому і моє дитинство на канікулах там пройшло біля моря. Та в цю подорож вчасно вирушити навіть у зворотній шлях не пощастило. Бо на морі піднявся невеличкий шторм, і всі рейси на човнах з підводними крилами відклали до ранку. А за «совковими» нормами того часу морвокзал для усіх відвідувачів з двадцять третьої години зачинявся. Тож прийшлося ночувати у сквері на лавочці перед морвокзалом. Бо і готелі до того часу теж вже були зачинені за тими ж «нормами». Та ніч була по літньому теплою. І втомлена кохана заснула прямо на руках. А сам боявся поворухнутися, аби не порушити її сон. Та від цього, така ніжна і беззахисна, в моїх обіймах вона була ще ближчою і ріднішою. А над нами і морем сяяли яскраві розсипи зірок, немов діаманти на чорному оксамиті неба. Хоч до ранку шторм і вщух, та повідомили, що «Комети» не буде. А за дві години нададуть рейсовий катер. Тож прийдеться гойдатися на морських хвилях вдвічі довше, ніж розраховували. Та за ці дві години очікування, в одній з крамниць біля морвокзалу, ще і придбали дефіцитну на той час «Пепсі-Колу» з нещодавно відкритого першого у «совку» заводу таких напоїв. Та за «совковою» нормою, в одні руки давали лише по п'ять скляних пляшечок ємністю 0,33 літри цього напою. І займати чергу довелося двічі, аби привезти цю диковинку ще і батькам. Та декілька пляшок у нас таки поцупили провідники поїзду вже на шляху додому, побачивши їх, коли ми надавали квитки. Та це вже виявили тільки вдома. Бо ще і здивувалися – звідки і вони дістали цей дефіцит, коли одну з пляшок побачили в купе провідників. Та це були незначні прикраси в порівнянні з незабутніми пригодами на березі мрій і кохання. Як не мав значення і випадок з синком зав кафедри нашого вишу, який потрапив до групи «за блатом». Коли,

наостанок перебування у таборі, перебравши вина, почав сп'янілим «півником» з'ясовувати, хто тут «головний», поки його не заспокоїли. В тій країні дефіциту та блату таких «півників» завжди вистачало, які дивилися на всіх зверхньо завдяки своїм зв'язкам. Та для нас тоді, крім наших почуттів, нічого і нікого не існувало серед нашого особистого синього простору. Тому, навіть немає сенсу згадувати і географічні назви у цьому просторі, бо він так і залишився тільки нашим у наших спогадах.

В останні дні нашого там перебування стали свідками ще одного незабутнього явища у морі. У другій половині серпня вночі на морі з'являється ніби люмінесцентне сяйво від морських мікроорганізмів. Достатньо в тиху ніч провести по хвилях рукою, як море спалахує тисячами сяючих бризок, ніби вихор зірок. І ми купалися у цьому сяйві серед зірок у морі під зірками у небі. Це було дуже захопливо і романтично. Море нам подарувало ще одну свою казку, вже зіркову. Яку ніколи не забути. Дивовижно те, що ці спогади найяскравіше виникають у найтемніші години. Ніби навмисно повертаючи у той паралельний світ романтичного синього простору мрій і надій, та кохання, надаючи цим сил у важких обставинах перемагати всі негаразди. Мабуть у кожного в житті є такі схожі миті. Тож і треба згадувати саме їх частіше. Життя і так швидкоплинне, а безглузді образи між близькими людьми його лише руйнують. Тільки даремно втрачається стільки часу, який би можна було щасливо провести разом. Якщо ж тримати в собі тільки образи, то і саме життя буде похмурим. Інколи буває вже і запізно сказати теплі слова, бо вже і нікому. А теплі спогади роблять і життя світлішим у будь яких обставинах. Тому і самому захотілося зберегти такі найдорожчі миттєвості ще і на папері, щоби залишилися вже назавжди. Аби ще і встигнути, коли кожен день стає непередбаченим. Та підтримували і інших вірою у силу кохання, мрій та надій, надаючи наснаги долати усі негаразди. А у самого на стіні залишилася ще і власна картина з зображенням того синього простору. Та декілька мушель з нього у своїй морській колекції, які і досі зберігають тепло тих чарівних миттєвостей. Будемо жити!

Теплі хвили

Посеред шторму часу є у житті такі теплі хвили, спогади про які гріють і у люту стужу. Як і у спогадах про поїздки до моря, яке стало наснагою і всього подальшого життя. Тому дуже хотів, щоби і мої діти його теж побачили та відчули, і якомога частіше, поки є можливість. Бо море – це цілий світ, яким диhaєш і живеш потім усе життя.

Тож, як у липні мені випала нагода вирватися зі спекотного і запиленого степового міста, я одразу вирішив поїхати до Азовського моря разом з восьмирічною донечкою. Поки і у неї були канікули. Дружину затримували на її роботі. Бо, взагалі ще існував «совковий» принцип за яким, якщо попередня відпустка у тебе була влітку, то на наступний раз буде у зимовий період. А літнім періодом для кадровиків вважався період з травня по жовтень. Тож, не гаючи часу, ми разом з донечкою вирушили до моря. Моя мати домовилася зі своєю дальньою там родичкою, і нас вже чекали у себе саме там, де ще раніше відпочивали з дружиною на останньому курсі нашого вишу. Всі жіночі хвилювання, як там буде зі мною маленька дівчинка без мами, залишилися позаду, як і сама дорога до моря. І от ми вже у маленькому містечку, яке можна було все пройти пішки хвилин за сорок. Воно майже нічим не відрізнялося від старих мікрорайонів нашого міста, як і за одноповерховими будівлями, так і за кліматом в цілому. Але мало єдиний та величезний козир – море. Поселили нас у вітальні, хоча я мріяв зупинитися саме у тій мансарді, де були ми з дружиною. Та нажаль, в цей час вона була вже зайнята кимось з великої родини господарів. Бо від денної спеки цегляний будинок так нагрівався, що треба було зволожувати під краном простирадло, аби заснути хоч у якійсь прохолоді. З двору можна було потрапити одночасно і на вулицю, яка вела до місцевого порту поруч з міським пляжем, як і через тильний вихід, прямо на берег великого лиману, протилежний берег якого ховався за обрієм, створюючи картину, ніби самого моря. І саме цей шлях уздовж лиману по піску з мушлями через піщану косу до самого моря мені подобався більше, ніж звичайними, як і у нашому місті вуличками на його околицях. Сам по собі порт був невеликим, лише для прогулянкових катерів, та вантажних кораблів, які з

елеватора поруч забирали зерно від місцевих господарств. Але у нього був свій неповторний запах від своєрідного коктейлю з мастила, дизельного пального, та фарби від кораблів, і самого моря одночасно, що надавало своєрідний незабутній колорит портовій бухті. А скрегіт якірних ланцюгів, гул від працюючих кранів, плескіт хвиль під кормою кораблів, надихав ще і романтикою далеких морських шляхів. Які завжди кликали і самого у світ пригод. Через порт і його довгий мол з маяком, можна було потрапити і до міського пляжу. Так ми і робили, коли ходили снідати до невеличкого кафе на шляху до нього. Пляж був теж невеликим, в порівнянні з іншими курортними містами, тому і був багатолюдним та гомінким. Крізь гамір відпочивальників, та плескіт морського припливу, з порту поруч доносилися звуки працюючих кранів та гудки кораблів, які виходили в море. Лежачи на піску можна було спостерігати за заходом і виходом кораблів з порту. Що було хоч якоюсь там розвагою. А крики чайок додавали цьому ще і свою пісню моря. Звичайно, що Азовське море, через його там мілководдя, було не таким синім, як Чорне. Скоріше – зеленуватого відтінку. Та і в цьому був свій шарм тихого провінційного містечка. Центральною частиною якого був великий міський ринок з кам'яних будівель, і двома пішохідними бульварами уздовж нього по обидва боки. Нас, як жителів степового краю, вражало у його торговельних рядах різноманіття риби. Особливо в'яленої, провісної, копченої, з місцевого рибоконсервного заводу та прилеглих рибгоспів. Для мене, як любителя в'яленої риби, це був свого роду «Клондайк». А от місцеву воду з її там солоним присмаком, без звички пити було неможливо. Тож і своїй донечці я купував там лише бутільовану воду, або газовані напої, чи соки. Але місцеве пиво на такій воді мало свій специфічний неповторний смак. Особливо до риби. Обідали з донечкою у їдальні поруч з ринком, де можна було замовити і гарячі перші страви. Та вона у цьому була невибагливою, тож і не було ніяких проблем, за які так хвилювалася мама ще перед виїздом. Незважаючи і на прикрий випадок, коли хазяйський хлопчисько, який постійно вештався біля нашої кімнати, заліз до неї у нашу відсутність, і поцупив частину грошей, яку я ховав у валізі. Та моя донечка, як справжня героїня з детективів Агати Крісті, розслідувала цю справу майже одразу лише за добу, прослідкувавши за цим хлопчиськом, та підслухавши розмови

серед дітей, де той вихвалявся, що має гроші. Звісно ж, хазяйка з вибаченнями повернула нам ці гроші, ще раніше відмовившись «по-родинному» і від грошей за проживання. А моя донечка врятувала нас від можливого скорочення нашого меню. Після обіду, відпочивши у затінку дерев на бульварі, поки спаде полуденна спека, ходили пару разів, як казали місцеві, ще і «на море». Це був обривчастий берег в іншій частині містечка. Треба було спускатися до моря по земляних східцях, виритих та укріплених дошками у його схилі. Але берег там був ширшим, ніж на пляжі, і саме море було там набагато мілкішим. Можна було пройти ним метрів сто, поки не буде лише по груди. Та для дітей там було цілковите роздолля. Тепле тихе мілководдя, де з води виринали численні піщані островці. Крізь прозору воду проглядалося дно у піщаних хвилях, немов пральна дошка. Далеко поодаль виднівся і сам порт з елеватором, та молотом з маяком. На який ми теж ходили подивитися вже на великі морські хвилі. Дорога «на море» вела тими самими вуличками, якими ще сам в дитинстві бігав до нього, як відпочивали там у бабусі, коли вона була ще жива. Де колись жила і моя мама. Цей дім вже з донечкою ми відвідали теж. Хоча там вже жили зовсім інші люди. То тільки заглянули на подвір'я згадати і моє дитинство. І досі згадується своєрідний аромат від впливу морського повітря тих старих рипучих дерев'яних східців, мов на просолоному вітрильнику, якими спускався на подвір'я. В цьому місті ще була одна цікава пам'ятна з дитинства вуличка, де посередині якої на усю її довжину йшов канал для дощової води з центру міста до лиману з багатьма кам'яними аромними містками, що надавало їй нібито венеційського вигляду. Бо вода у цьому каналі була і повсякчас від місцевого там підземного джерельця. Та найцікавішими були наші прогулянки берегом лиману, де на його хвилях гойдалися човни місцевих рибалок. Та, де і ми самі каталися на хазяйському човні з веслами. А ближче до виходу у море був навіть невеличкий причал для яхт та катерів місцевого яхт-клубу. Усі, хто жив на березі лиману, мали до нього вихід зі своїх дворів, де навіть облаштовували свої власні місця відпочинку. І майже біля кожного були розвішані цілі грона сушеної та в'яленої місцевої риби. Але берегова смуга була загальною для всіх. Де можна було з задоволенням прогулятися від моря до свого тимчасового помешкання по піску з мушлями, слухаючи крики чайок, та

насолоджуватися бадьорим морським повітрям. Та найбільш за все мені запам'ятався наш пустинний берег між міським пляжем і виходом до лиману. Де крім нас з донечкою і чайок не було нікого. І вона, знявши з мене тільняшку, бігала у ній уздовж берега у бризках від хвиль, дзвінко сміючись разом з чайками, та збираючи у свої долоньки виблискуючі на сонці мушлі, як маленька Ассоль з оповідань Олександра Гріна. Хоч потім у мене і пекли від сонця плечі, та це були найщасливіші миті, які залишаться теплими спогадами на все життя. Як і сам краєвид цього берега, де ми гуляли колись разом ще з дружиною. Цей берег мав майже природний вигляд, де ще колись давно його укріплювали довгими аж у море хвилерізами з дерев'яних колод, які з часом вже і почорніли, та виринали з води, ніби гребені величезних крокодилів, чи зуби міфічних драконів, відкидаючи свої тіні, які гойдалися разом з хвилями на поверхні моря. Що надавало ще більш романтичного вигляду цьому узбережжю, особливо на заході сонця. Під м'якими рожевими променями якого ми поверталися до нашого будиночку, аби потім знову, в його вже ранішніх променях насолоджуватися бадьорим морським припливом мандрів і пригод. Які в пам'яті залишаться назавжди шерхотом мушель на піску, і дзвінким сміхом донечки у бризках теплих хвиль.

Нарешті, напочатку червня, отримавши на службі дозвіл на довгоочікувану літню відпустку, вирішив не гаяти часу, поки не відізвали назад через якісь би особливі обставини. І прямо у формі вирушив до залізничної каси за квитками на себе і маленького п'ятирічного сина до Одеси. Як завжди, у літній сезон з квитками виникали величезні проблеми, ще і з довгими за ними чергами. Та у військовій касі, де і народу майже не було, мені пощастило отримати квитки одразу і на зворотній шлях. Тож попереду, вже через добу, починався наш двотижневий відпочинок з сином на березі моря, яке він ще не бачив. Звичайно, дружина розхвилювалася від такого мого раптового рішення. Бо сама з нами знову не могла виїхати через її роботу. А у доньки ще не закінчився її учбовий процес. Та у мене вже був аргумент ще попередніх відпусток з донечкою, тому ми швидко зібралися і вирушили у свої суто «чоловічі» пригоди на двох. На ранішньому одеському пероні по прибуттю поїзду вже снували місцеві з табличками «здам ліжко

на час відпочинку». Тоді і розцінки були ще не кусючими для нашого гаманця. Але з маленькими дітьми брали неохоче. Та одна жіночка підійшла до нас, і запропонувала місце на двох біля Десятої станції Фонтану, пообіцявши, що до моря майже поруч. Ми погодилися, і не роздумуючи поїхали з нею. Здивувавшись, що я сам, без жінки з таким маленьким сином, виділила нам навіть одну з кімнат з великим ліжком у своєму будинку, а не у фанерних будиночках для відпочиваючих на її подвір'ї. І дійсно, до моря звивистим провулком було недалеко, десь у десять – п'ятнадцять хвилин пішки з маленькою дитиною. Та ще і на той час усі трамваї в Одесі були безкоштовними. І від зупинки поруч з її будинком ми могли вільно їздити як у центр міста, так і до розвороту на Шістнадцятій станції Фонтану, поруч з пляжами «Золотого берега». Де ще була дешева варенична по типу самообслуговування, як колись у «совкових» їдальнях загального харчування, але з різноманітним вибором смачних страв. Яку ми потім постійно і відвідували. Не дивлячись на свій п'ятирічний вік, син був напрочуд невибагливим і витривалим, та вже перевіреним у наших з ним заміських велосипедних прогулянках, які гідно витримував у дитячому сідлі на рамі. І одеський трамвай для нього був ще і за цікаву розвагу, покататися ніби на маленькій залізниці. Влаштувавшись на нашому новому місті, ми одразу вирушили до моря. Подолавши довгі східці обривчастого схилу з місцевого ракушняку, ми опинилися на широкому піщаному пляжі, який мав назву «Чайка», і як виявилось потім, був найширшим за усі інші на тому узбережжі. На той час він ще не був забудований хмарочосами зі скла і бетону місцевих олігархів, як потім. А відкривав широкий простір на море до самого мису Великий Фонтан. Тож наше місце було досить вдалим. Зранку ми могли відпочити на нашому пляжі, а після полудня, пообідавши у вареничній, могли спуститися і на «Золотий берег». Який тоді теж був ще не забудований, і відкривав гарний природний краєвид на море. Особливо у м'яких кольорах на заході сонця. Людей тоді було там обмаль. І увесь майже пустий берег з чайками і золотим піском, та подекуди з нагромадженнями каменів до самого моря, у променях сонця, що вже починало свій шлях до обрію, був ніби казковим. Дуже шкода, що цей золотий берег не побачила ще і дружина, аби потім порівняти і його з тими, на яких були разом.

Потім ці незабутні відчуття, на згадку про них, відтворив фарбами і на своїй картині. А тоді, поруч з маленьким сином, просто насолоджувався цими щасливими миттями у шерхоті теплих хвиль припливу. Тоді ще з сумом подумав, як добре тим, хто може насолоджуватися морем кожен день, просто живучи біля нього. Якби біля нашого міста теж було море, воно було би таким самим, не гіршим, за це місто, вже маючи і схожу архітектуру, і сам клімат. Не вистачало тільки берегового ландшафту, і його відповідної забудови. Та крім нашого відпочинку на пляжі, ми ще гуляли і місцевою знаменитістю – Дерибасівською, з відпочинком там у міському парку. А потім, вибрали день для відвідин ще і морвокзалу, спустившись по Потьомкінських сходах. Де спостерігали за великими кораблями, що заходили до порту, та за маленькими вітрильними яхтами, що були, мов ті крила чайок на поверхні моря. А потім, трохи втомлений син, засинав на моїх руках на лавочці у затінку дерев Приморського бульвару під шум моря, та звуки працюючих кранів у порту. Це були найщасливіші миті. Тоді ще подумки посміхнувся, що на цій лавочці слід було би залишити пам'ятну табличку – «тут відпочили син з батьком», аби потім, з часом, знову до неї повернутися. З часом я до неї все ж таки повернуся. Та обставини вже будуть зовсім іншими – в час війни, яку розв'яже рашистська недоімперія, забажавши відібрати у нас і цей берег, і це море, і цю лавочку. Та не здолавши наш самовідданий опір, просто почне все знищувати своїми ракетно - дронними обстрілами. Вже буде вщент зруйнована і будівля морвокзалу. І статуя самого Дюка біля Потьомкінських сходів буде схованою за щитами від рашистських обстрілів. І центр міста подекуди буде стояти у протитанкових їжаках, як у Другу світову. Тільки ворог буде по садистські ще жорстокішим, ніж у ту попередню війну. І саме море буде, як поранений, та нескорений побратим. Бо його дух має не тільки нездоланну силу, а і ту природну свободу, яка надихає бити ворогів задля того, щоб над його хвилями від вітру тріпотіли тільки мирні білі вітрила. А тоді, ще у мирний час мрій та надій, тихо спав на моїх руках маленький син, задля якого і донечки з дружиною, а потім, і внученьки, ладен буду віддати і своє життя. А ще, окремим спогадом, залишаться наші відвідини знаменитого ринку «Привоз». Бо, не бути на «Привозі» – це не бачити Одесу. Блукати між торговельними

рядами якого можна було цілий день. Та особливим місцем для мене там були рибні ряди. Чого там тільки не було, від прісноводних мешканців до морепродуктів різних видів, і на різний смак. Риба жива, смажена, сушена, в'ялена, провісна, та копчена, з якої бурштиновими крапельками стікав запашний жир, провокуючи до шаленого апетиту. Були там і мідії, і устриці, яких колись самі запікали на вогнищі ще у студентському таборі аквалангістів. Були і варені раки та краби. Були і креветки на стакан, чи кульочок, як насіння. І звичайно ж були там знаменита чорноморська кефаль, та цілі гори бичків, смажених, в'ялених та сушених, на вагу, та різними зв'язками на любий гаманець. Але довго блукати серед цього морського розмаїття з маленьким сином було би недоречно. Тож, набравши для нього фруктів, та поповнивши наші запаси свіжими овочами для сніданків та вечерь, ми повернулися знову до нашого пляжного відпочинку. Який подекуди переривали відвідинами тих місць, де колись і сам ще школярем разом з мамою знімали кімнату. То був старий провулок, типовий для одеських кварталів, де зовсім поруч ще стояв будинок, у якому О. Купрін писав свої твори, надихаючись своєрідним неповторним одеським колоритом. Від того місця вела дорога крізь парк ім. Т. Шевченка до самого пляжу «Лонжерон». Якою у дитинстві уздовж фортечної аркади ходив і сам до моря. Та якою на згадку про це пройшлися вже разом і з сином. Але через багатолюдність, де ніде було і яблуку впасти, цей пляж нам сподобався вже менше, ніж той, біля якого зупинилися ми. А ще так співпало, що саме за час цього відпочинку разом з сином зустрів і свій день народження. В кафе на приморській набережній відсвяткували його шоколадним морозивом з бананами і апельсинами, та для сина «Колою», собі – бокалом «Шампанського». Без якого для мене жодне свято не відчувалося святом, та яке полюбляв за святковим столом більше ніж міцні напої. Бо воно завжди мене повертало у світ того дитинства, коли за новорічним столом ще були живими поруч мої мама і батько. Та пахло ялинкою і мандаринками. А в цей день народження я був щасливий від того, що разом з маленьким сином зустрічав його саме на морі. За перилами відкритого кафе шуміло синє морське безмежжя, сміялися чайки, і теплі хвилі вітали нас феєрверком своїх бризок. Шкода тільки, що не було поруч ще і коханих донечки та дружини...

Потім з сином будуть і інші поїздки до моря, вже у його шкільні часи. І на турбази нашого Криму. Навіть і у те місце, де колись знімали частину фільму «Людина - амфібія» біля Білих скель, який так вплинув на мою любов до моря ще з дитинства. Ніби збулася тоді дитяча мрія опинитися саме там. З часом буде і поїздка з сином у наметовий табір до Форосу, майже схожий з нашим студентським. І нарешті, разом з ним і дружиною до турбази у Штормове біля Євпаторії. Коли прямо за вікном нашого будиночка шуміли теплі хвилі морського припливу. Тоді ще прогулялися і євпаторійською набережною, поїхавши туди на цілий день. Згодом буде навіть і службове відрядження до Євпаторії, де згадуватиму, як гуляли тут з дружиною і сином. І до Одеси ще будуть інші поїздки, але теж вже у службові відрядження, де буде не до пляжного відпочинку. Але у які все одно завжди намагатимуся викроїти час, аби хоча би просто вільно подихати свіжим морським повітрям мандрівок і пригод, та спокійно послухати музику його припливу. Чи хоча би просто побачити на горизонті його синю стрічку у вікно автомобіля. Та згадати ті щасливі часи, коли були біля нього разом, як в найперший раз, і з коханою жінкою ще студентами, а потім, і з донечкою та сином, що так і залишиться найдорожчим у спогадах. Відчути ті теплі хвилі щасливих миттєвостей, немов з паралельного світу, які надавали сил у найскрутніші моменти життя. І за які варто було боротися, аби знову їх відчути хоча б ще раз у реальному житті. Набагато пізніше будемо разом вже і з чотирирічною внученькою пускати кораблики у маленьку, як струмок, річечку, граючись у капітанів, та мріючи вже з нею поїхати до моря, та знову відчути ці теплі хвилі. Та не складеться, коли почнеться запекла війна з нашим споконвічним ворогом з московії, який захоче знищити і усі наші мрії та надії на такі теплі хвилі, та саме існування нас, як нації. Але у будь яких обставинах пам'ять про ці теплі хвилі буде надихати та надавати сил надіям їх відчути знову.

Повітря свободи

Перший раз до Львову мені пощастило потрапити тільки після закінчення вишу. Давно мріялося побачити це місто неповторного колориту злиття європейської і національної української культури та історії з його старовинним намистом у камені неповторної архітектури і нескореним духом свободи вільного міста. Та ще, аби порівняти його з Ригою, в яку був закоханий з першого до неї візиту, чуючи що ці два міста були нібито схожі між собою своїм неповторним обличчям серед іншого типуажу міст періоду «радянського соцреалізму». А побачити міст на той час довелося чимало, аби мати загальне уявлення. Тоді ще казали, що Львів і Рига за архітектурою старовини, ніби брат і сестра. Тож хотів це побачити і сам.

В перший візит до Риги разом з коханою, ще у студентські часи на канікулах взимку, поки діяли студентські пільги на авіаквитки, це неповторне старовинне місто таємничих замків, величних костелів, затишних кав'ярень, та доброзичливих людей, постало перед нами, як якесь закордонне, і за своїм колоритом, і самим способом життя та культури. Навіть, своїм особливим повітрям. Де самі вулиці Риги зберегли в собі свій самобутній дух минулого попри всі радянські режими. Де і мене за схожою на місцевих білявою зовнішністю типово приймали, як за свого, що в Ризькому Замку, що в Церкві Святого Юра, що в Домському Соборі, помилково звертаючись одразу латиською. Це було щось неповторне, і незрівняне з тим, що вже бачив у своїх подорожах. Мабуть ці враження і були такими сильними від контрасту з повсякденними вулицями свого міста. А ще і від особливого повітря свободи, де непомітно було патрулів міліції, але і не було жебраків, чи п'яниць, як і сміття та недопалків на тротуарах. Саме, як і нав'язливої зовнішньої радянської пропаганди. А обслуговування повсюди було на такому рівні, ніби опинився за кордоном. Натхнений романтичним повітрям свободи цього міста саме там зробив пропозицію коханій вийти за мене заміж. Бо давно вже шукав відповідне до цієї події місце, ховаючи у кишені і відповідну обручку з камінчиком. І Рига була для цього якнайкраще. А на згадку про бурштинове ризьке узбережжя подарував і прикраси з місцевого бурштину. Де встигли побувати ще і в Юрмалі, потрапивши туди

електричкою до головної станції того узбережжя – Майорі. Гуляючи там зимовим узбережжям Балтійського моря під кригою та снігом, тільки могли уявити, як тут гарно ще і влітку посеред цих дюн та сосен. Та і ця прогулянка кригою по самому морю, де відкрита смуга води виднілася лише на горизонті, теж залишила неповторні враження. Як і від зимової Сігулди, яку називали місцевою Швейцарією, та до якої ми теж їздили електричкою, помилуватися засніженим, майже гірським краєвидом. Не кажучи про те, що в країні тотального на все дефіциту, Рига вирізнялася тоді ще і наявністю таких товарів у вільному продажі. Де, наприкінці вже своєї подорожі, на залишок грошей, придбали знаменитий «Ризький бальзам», «Балтійські шпроти», консервовані кальмари, які були не гірші за крабів, а коханій ще і косметику, яка в інших містах була лише «з-під прилавку» за потрібну ціну, та «бронєю обкому». Навіть і платівки з закордонними естрадними виконавцями, які на той час теж були лише у перекупників, але втричі дорожче. Вже на зворотному шляху додому, коли наш літак зробив посадку в аеропорту Мінська для дозаправки, ми теж вирішили там щось перехопити. Бо і за часом якраз вже був полудень. Та, коли мали намір зайти до кафе аеровокзалу, то лише почули російською – «чого претеса, кафе закрито». І одразу зрозуміли, що повернулися з казки у «совкову» реальність.

Тож, не вистачало в своїй туристичній колекції ще саме Львова. А ще і через те, що саме ці міста, Рига і Львів, ще за часів Другої світової, були на шляху мого батька фронтовика до Берліну. І це була ще і як данина його пам'яті, відвідати саме ці місця його важкого бойового шляху, який зовсім не був тим «туристичним круїзом», яким зараз захоплювався сам, мандруючи різними містами та узбережжями морів. В країні - бензоколонці, хоч весь бюджет якої і тримався на нафтодоларах, та тоді було це зробити проблематично, при тотальному дефіциті на все. Де і квитки на подорожі залізницею, теж були у дефіциті, з довжелезними за ними чергами. Та вже звикли долати і це задля свіжого повітря мандрівок. Бо нам легше тоді було придбати авіаквитки. А як для студентів, вони ще і були пільговими за півціни. Маючи стипендію, можна було раз на місяць повесні на вихідні навіть полетіти і до Києва, коли все місто буяло в каштанах. Та і тому, що навчалися у своєму місті,

і не було витрат на проживання. Рейси тоді до Києва з нашого міста були кожен годину, незалежно і від кількості пасажирів. Запамяталося, як в один з таких вильотів першим рейсом летів, як якийсь шейх у власному літаку, на весь салон сам лише зі своєю коханою дівчиною. Та ще і за півціни по студентському. А студентами ми завжди були легкими на підйом, ще коли займалися з нею у студентській секції аквалангістів з виїздом на Чорне море. А потім ходили і в туристичні походи по Кавказу, маючи вже і посвідчення туриста. Тож досвід до пригод вже мали. Але відвідати Львів тоді так і не довелося.

І от, ще з одним давнім товаришем по вишу, з яким випадково зустрілися на пероні нашого вокзалу, пропускаючи спогади про всі «принади» залізниці з її «совковим ненав'язливим сервісом», ми нарешті у Львові. Львівський вокзал зустрів нас літньою спекотною задухою, де його зал очікування був більше схожим на якийсь ромський табір з тіснявою, горою валіз та мішків з пожитками, де повсюди на лавках, на підлозі сиділи, лежали, копошилися пасажирів з навколишніх сіл і містечок, та дальніх рейсів, в очікування свого часу відправлення. Навіть і на газонах біля вокзалу. Повсюди снували цигани, як неодмінний атрибут тих часів усіх вокзалів. Та, тільки вирвалися з цієї привокзальної метушні, як одразу вразила нас неповторність архітектури самих вулиць міста, по яких ми вирішили пройтися пішки до самого центру, роздивляючись красу фасадів старовини, які пережили і «більшовицькі» погроми, і переробку «совковим мінімалізмом». Бо і сам завжди ходив пішки, потрапляючи у нове місто, аби краще відчувати його колорит. За звичкою з речей у нас було тільки найнеобхідніше для подорожей у сумці з ременем через плече. Тож ми в повній мірі мали можливість насолодитися знайомством з цим чудовим містом ще середньовічної атури. Як на ту епоху «соцреалізму», мене вразила велика кількість костелів, замків, палаців, шпилів та башт яких надавали місту особливого романтизму казкової готичної старовини. Нібито машина часу перенесла мене в епоху мушкетерів, якими захоплювався ще з дитинства зі сторінок романів О. Дюма чималою власної родинної бібліотеки. Книжки до якої діставав і сам за останні студентські гроші. Бо в дефіциті були тоді і гарні книжки всесвітньої класики. Ці книжки для мене ставали вже як провідники принципів честі і гідності в образах їх героїв, та

духу пригод. А зараз, під час прогулянки старовинним Львовом, в антуражі його середньовічних фасадів, виникало саме те відчуття, ніби з одного з провулків вилетить на повному ході золочена королівська карета в супроводі мушкетерів. А десь у наступному дворику стану свідком сутички мушкетерів з гвардійцями кардинала, нібито вже чуючи у повітрі дзвін їх шпаг. Ніколи не був в Парижі, та тоді уявляв, що саме так він мав би і виглядати, схожим на Львів. Як колись так само захоплювався вилицями Риги.

Та захоплення Львовом було зовсім іншим, як вже своїм рідним, українським. Тоді ще не було засилля тупої реклами, яка закриває зараз всю архітектуру міст. А, як на мої спостереження, в цьому вільному духом місті, не було тоді і такого засилля кумачевої пропаганди радянської доби, як в інших містах. І насолодитися містом можна було майже у його первісному вигляді. Наявність величних замків та фортець, соборів та костелів, зберігавших свої таємниці, мережива кованих огорож та віконних рам, навіть різноманіття дивовижних дверних ручок, все це створювало неповторний стиль злиття усіх часів, застиглих у кам'яному візерунку віків. І це було разючою відмінністю від типової забудови міст «совкових» часів. Та дивлячись на стародавність вулиць, вражала і їх чистота, де не валялися звичні для «культури соцреалізму» різні обгортки, недопалки, та інше сміття «совкової епохи». Що демонструвало любов львів'ян до свого рідного міста. А чого варта була тиша зелених алей перед знаменитим Львівським оперним театром, що ми повністю забули про десь існуючі «совкові» реалії, та потонули в неповторному колориті львівської природи та архітектури на лавочці біля освіжаючого повітря фонтану. На одному з фасадів старовинної будівлі навіть ще і розгледів мініатюрну копію статуї Свободи, що надавало відчуття дотичності до всієї світової культури через львівську ауру. А велике розмаїття кам'яних левів надавало місту казковий і містичний вигляд. Це було одне з тих міст, яке побачивши, закохуєшся в нього вже назавжди, мріючи повернутися туди ще.

Та якою би захоплюючою не була прогулянка, що промайнула на одному диханні, та треба було шукати місце для ночівлі на

трьох. Що в «совкові» часи було майже неможливо, десь з розділу фантастики, коли всі готелі завжди були переповненими. Але спробувати було треба, бо ще і відчував відповідальність за кохану дружину поруч. І ми пішли на пошуки. Обійшли вже чотири готелі, та тільки впевнилися в твердій стабільності радянських традицій – «місць немає». Хоча в одному з готелів нам запропонували зачекати до двадцять третьої години, може щось і звільниться. І нам прийшлося насолоджуватися вже вечірньою прогулянкою містом у світлі його ліхтарів в очікуванні двадцять третьої години. Та в ті часи, як для туристичного міста такого рівня, освітлення в ньому було, м'яко кажучи, дуже «лаконічним». І саме місто виглядало пустим, майже без перехожих. Ніби з настанням темряви воно вимирало. Вечірніх барів та кав'ярень тоді ще не було, і ми зайшли в якусь маленьку забігайлівку зі стоячими столиками випити хоча б львівського пива, яке зберегло незрівняний присмак ще за старовинними рецептами. На душі стало не так тоскно серед нічної темряви, і ми повернулися до готелю, де нам запропонували зачекати на старому потертому диванчику біля чергової. Сучасних мармурових віталень з пальмами, та шкіряними кріслами тоді ще не було. Проте, у кутку в великій дерев'яній діжці стояв запилений облізлий фікус – характерний атрибут «розкоші» тих часів. Та за годину вийшла заспана адміністраторка, позіхаючи у весь рот, що вільних місць немає, а є тільки одне ліжко в восьмимісному общаку, і якщо ми незгодні, то повинні звільнити готель, бо за інструкціями того часу опівночі він зачинається для усіх відвідувачів. Ми з солідарності один до одного вирішили, що такий «совковий сервіс» обійдеться і без нас, та залишили готель. Навіть моя дружина відмовилась від такої задушливої перспективи. Бадьорий нічний вітерець після готельної задухи підкинув ідею пошукати місце для ночівлі в одному з просторих підвалів, чи горищ у старовинних будівлях, де навіть підвал мав би бути кращим місцем за смердючу у таку спеку переповнену залу очікувань на вокзалі. Бо, на той час чомусь біля вокзалу чомусь не було місцевих зі звичними для туристичних місць табличками – «Здам кімнату». А зупинятися на лавочці у парку вночі було тоді, м'яко кажучи, «дурним тоном» для загальних «традицій» тодішньої міліції. Та обійшовши декілька будівель,

виявилось, що і з їх підвалів з тим «совковим комунгоспом» теж тхнуло повним «соцреалізмом».

Та ми не звикли здаватися, і я запропонував піднятися «вище до неба», та пошукати місце десь над ліфтовою шахтою. І в результаті пошуків ми такі знайшли підходяще місце на технічному поверсі над ліфтом, явно ще довоєнного часу. Де хтось заподадливо ще і залишив величезну гофровану коробку від кольорового телевізора місцевого виробництва. Який в ті часи більше нагадував дерев'яну тумбочку зі склом кінескопу, який нагрівався так, що можна було сушити шкарпетки, ніж сучасні плазми зараз. Та на той час це була прогресивна розробка, яку копіювали інші виробники по всьому «совку». І яку хотіли тоді мати всі, як символ сучасності і достатку. У нас вдома він пропрацював понад 20 років. Який би ще китайський, навіть суперсучасний непотріб, був би на це здатен. Як і тролейбуси та автобуси місцевого автозаводу, які понад півсторіччя їздили усіма містами «совка». Тож і ця коробка від телевізору була для нас хоч якимось виходом з обставин. Розклавши її у ліжак, ми зручно розмістилися там у трьох, поклавши під голови свої сумки. З сучасною упаковкою від плоскої плазми такого би комфорту не вийшло. Та і як вже бувалі туристи, ми до ночівлі були невибагливими, ще і загартованими умовами «совкового комфорту». Відпочивши, як аристократи на дворянському мармурі старовинної будівлі у сучасному гофрокартоні від телевізору, прокинувшись з першими звуками ввімкненого ліфту, бадьорими вийшли на вулицю у перших променях сонця. Хоч мармур і був дещо твердішим за готельний матрац, та ми почувалися вільними від «совкового сервісу». Знайшли першу відчинену кав'ярню, та замовили там по філіжанці знаменитої міцної запашної львівської кави з духмяними свіжими булочками, оскільки за «совковими» правилами пиво тоді відпускалося тільки після одинадцятої ранку. Та під вражений погляд офіціантки розгорнули на своєму столику ще і власне нехитре туристичне підкріплення з залишками смаженої курки ще від вечері на дворянському мармурі, пару крутих яєць, нарізку копченого сала, та пакет з огірками, влаштувавши собі королівський сніданок в променях вранішнього літнього сонця. Насолодившись сніданком і враженнями від першого візиту до

Львову, та попрощавшись з нашим попутником, попрямували вже до вокзалу, звідки мали ще їхати до бабусі жінки, куди і був наш головний напрямок. Власно кажучи, задля цієї зустрічі з містом Лева ми навмисно зробили такий великий гак залізницею, аби його побачити. Та воно того було варте. Ми би залишилися у Львові і надовше, аби було де зупинитися. Та і ця перша зустріч зі Львовом, тоді ще радянського періоду, залишила незрівнянні враження. Бо над цим містом вже тоді бриніло повітря свободи і передчуття нових змін. Що в повній мірі ми відчули в друге повернення до Львову на перетині вже «вісімдесятих» з «дев'яностими», коли і вся країна скидала з себе лущиння старих радянських часів. Тоді до Львову потрапили наприкінці травня в одну єдину сумісну сімейну відпустку з дітьми і жінкою, прямуючи до Трускавця. Хоч часу було і замало, та я не міг не зустрітися з цим містом знову. І ми поїхали до центру, хоч на декілька годин побачити наскільки змінилася атмосфера цього міста від нашого першого до нього візиту. Відчувалося, що в цей раз над ним було ніби і саме повітря іншим, наповненим новим змістом його духу свободи.

Взагалі, це місто і потім зустрічало мене кожен раз з новою неповторністю. В одне з відряджень влітку навіть блукав цим казковим містом усю ніч, побачивши його красу ще і з цього майже містичного ракурсу. З чим люб'язно допоміг випадковий молодий львів'янин, побачивши, як ми з колегами споглядали за заходом сонця серед готичних замкових башт. Перепитавши нас, чи не місцеві ми, люб'язно запропонував нам прогулятися нічним містом, де біля кожної будівлі переповідав її легенди. Це була неповторна мандрівка в містичному відблиску ліхтарів серед старовинних місць з їх давньою історією. Чим був вражений не тільки як цікавою екскурсією, а і тією відкритою щирістю, з якою цей незнайомий місцевий юнак безкоштовно провів її за власним бажанням показати своє місто ще і з незвичного ракурсу, намагаючись цим розділити свою любов до Львова і з нами. Навіть пригостивши пивом за давнім рецептом місцевої броварні, яка варила його лише для своїх місцевих. Така свого роду – культурна дипломатія. Незалежно і від того, що мої колеги тоді ще спілкувалися суто російською. А ті «совкові» горлопани провокатори з кремлівських пропагандистських помийок колись ще і створювали міфи, що

там усім немісцевим нібито «відбивають голови» лише за російську мову, навмисно залякуючи усіх «націоналізмом західників», вбиваючи клин між ними і «східняками», аби на цьому штучному поділі впроваджувати і далі імперську доктрину «розділяй і володарюй». Але такі прості щирі львів'яни все це спростовували своїми вчинками. Як саме і у випадку вже в Трускавці у період рясного цвітіння незвичних для нас карпатських трав. Що у зовсім ще маленького півторарічного сина через тиждень там раптово розпочався сильний нежить, та надвечір піднялася і температура. Самі, у незнайомому для нас місті, з ним на руках з нашого готельного номеру ми одразу кинулися до першої ліпшої аптеки. Бо і час був вечірній, і навряд чи вже працювала місцева поліклініка. Та коли добігли до аптеки, аптекарка її вже зачиняла на останній замок. Від хвилювання я і не помітив, як тоді ще перейшов на російську. Та вона не змигнувши оком, вислухала, і почала знову відчиняти усі замки своєї аптеки, лише промовивши – «для дитини все зроблю». А потім почала ретельно готувати нам якусь настоянку, від якої на наступний день у сина все і минуло. Що зайвий раз доводило лише хибність міфів брудної «совкової» пропаганди про так званих «західників».

Вдивляючись в красу цього міста вже вдруге для нас, на розі вулиць ми зайшли перепочити у невеличку кав'ярню, відчути знову незрівнянний аромат львівської кави, та аби і діти поласували місцевими смаколикami. Та не встигли ми насолодитися відпочинком, як за вікнами кав'ярні почули якийсь гомін, що навіть всі її працівники з цікавістю прилипили до вікон. Ми вийшли на вулицю, та стали свідками незвичайної ще тоді для нас ходи, такої несхожої на ті стандартні першотравневі демонстрації з їх нав'язливими за партійними інструкціями декораціями. По всій довжині вулиці, наскільки охоплював погляд, йшла колона з українськими, ще не перевернутими, як зараз, а жовто - блакитними та чорно - червоними прапорами ще часів запорізьких козаків, з транспарантами «Україні – волю!», «Геть від москви!», які несли як і молодь, так і люди поважного віку. Деякі з сивочолих були навіть у одностроях січових стрільців з тризубами на кашкетах. Попри те, що Львів завжди був нашіпгований співробітниками КДБ в усі часи радянщини для боротьби з так

званим «буржуазним націоналізмом». Та часи вже були не ті. А на чолі колони йшли вже знайомі лідери національно-визвольної боротьби за незалежність України. Тоді невимушено ще звернув увагу на вікна будинків, за якими багато людей з захопленням дивилися на колону, відчиняючи навстіж вікна, ще і вигукуючи вітання. Інші з обережною зацікавленістю лише спостерігали. А дехто, хоч і в меншості, щільно закривали вікна шторами, повністю відгороджуючись за ними від того, що відбувається навколо. Тоді ще промайнула думка, що так виглядає і все наше суспільство. Нескорені йдуть вперед до справжньої незалежності, інші тільки споглядають, а дехто ще і відгороджується за своїми запиленими шторами старих стереотипів. А для мене було символічним, що саме тут зараз у Львові, та ще і усією сім'єю, разом з дітьми, став учасником народного відродження національного духу. Навіть мій саморобний значок на сорочці з двох шматочків жовтого і синього пластику, що носив ще з часів так званої «перебудови», незважаючи на спантеличені погляди старих апологетів совкового режиму, дехто з яких навіть і не розумів, що це таке, заблищав у цьому дійстві якимось по новому. В повітрі так виразно для нас пахнуло подихом волі і нових змін. Саме те, що давно вже бажала і сама душа. Тільки задля цього вже варто було вирушати у цю подорож. Яка була ніби подорожжю на машині часу з минулого у майбутнє. Навіть у контрасті з задухою старих підвалів, ніби самої старої системи, ще за часів нашого першого візиту, з подихом свіжого повітря свободи у цей другий візит, все це тоді сприймалося, як символ зникаючого минулого, і наближення нових вітрів змін цього міста, що прокидалося після задухи довгої ночі разом з усією країною. І навіть та гофрована коробка з першого візиту, про яку я тоді згадав, нібито вже несла символ майбутніх барикад на Майданах за свободу і гідність. Та попереду ще був тернистий шлях надій та розчарувань, втрат та перемог, мрій та боротьби. А потім відбудеться ще і підступне вторгнення московії своїми дикунськими ордами кривавою війною, аби придушити цей наш потяг до волі. Та це неповторне львівське повітря свободи залишилося в мені вже назавжди. А в ту мить, тоді над старовинними вулицями вільного міста вже сходило сонце нашої незалежності від кривавої московитської імперії.

Тиха заводь

Неймовірно різноманітна українська природа завжди дивувала своєю красою, навіть в самих неочікуваних місцях. І попри те, що подекуди ще і траплялися купи сміття серед її мальовничих краєвидів. Та вона ніби сама лікувала власне розмаїття від цього бруду, і поставала у своїй самобутній красі. Це ми бачили не раз і у своїх заміських мандрівках велосипедом. Коли, спочатку з маленькою донечкою, а потім вже і з сином, на їх дитячому сидлі мого велосипеда, разом милувалися і берегами наших місцевих річок, та водойм серед зелених гаїв, кам'яних кряжів, та прадавніх степів, як і парками та скверами нашого міста. Де завжди можна було знайти тиху мальовничу місцину і посеред міської забудови, аби просто відпочити на траві серед жовтих кульбабок і білих ромашок, та помилуватися чистим блакитним небом крізь візерунки зеленого листя. А восени, коли гуляв з маленькими дітьми ще у їх колясочках, в одному з місцевих парків знайшов і таку алейку, де осінь розмалювала дерева та кущі усіма своїми барвами, від зеленого і червоного, до жовтого і залатавого. Потім ще намалював цю картину олійними фарбами, та віддав її на благодійний захід для ЗСУ. А тоді, ще в мирні часи, можна було знайти для себе такі місця природної краси, і спокійно там відійти від повсякденної метушні, та підзарядитися силами природи для нових дій. Як пощастило, коли потрапив і до військового санаторію у Миргороді, підлікувати своє здоров'я після травми на службі.

Взагалі, до того закритого спец санаторію потрапити було важко. Та, чому саме, зрозумів лише потім, як там опинився. Після тривалого лікування, та аж через рік, прийшла рознарядка на путівку на червень місяць до того єдиного санаторію саме мого профілю, та чомусь одна, але на двох. Хочеш, бери на двох, або – нічого. Тож ми поїхали удвох з тринадцятирічною донечкою, якраз після її дня народження, бо і їй теж не завадило би підтримати власне здоров'я. Мама встигла сама пошити їй нове вбрання на такий випадок, бо дуже гарно вміла це робити ще зі студентських часів. А всередині дев'яностих взагалі ні з чого було обирати. І от ми вже прибули до Миргороду. Тихе містечко тоді ще було невеликим, уся адміністративно-центральна частина якого розташовувалася уздовж протяжної

головної вулиці, яка носила назву нашого славнозвісного українського письменника Миколи Гоголя, який колоритно описав у своїх оповіданнях цей мальовничий край. Та було знане воно здебільшого і своїми курортами з лікувальною мінеральною водою зі своїх природною джерел. Подолавши цю вулицю, за вказівкою місцевих повернули на широке для автотранспорту відгалуження, та дійшли до містка з шлагбаумом і КПП біля каналу з водою, за яким на протилежному боці, прихований за лісовими заростями, у зелені дерев виднівся і наш санаторій. Це була така собі віддалена від міста тиха заводь у лісочку уздовж берега річки Хорол. Та потім з цього місця зробили острів, проривши широкий канал навколо усього цього природного масиву з санаторієм, потрапити до якого можна було тільки через КПП за спец перепустками та путівками на лікування, або за картками там відпочиваючих. Що більше нагадувало якусь середньовічну фортецю, оточену з усіх боків загороджувальним ровом з водою від непроханих гостей. Та багатопверховий санаторний комплекс мав сучасний вигляд, де на березі річки ще і був свій власний піщаний пляж, вочевидь з завезеного піску, та з човнами і водними велосипедами для відпочивальників.

Розмістили нас у двомісному номері в спареній секції з таким же самим номером і однією на двох кухнею. Та в якій у нас і не було потреби, бо у їдальні санаторію для нас було гарне чотириразове харчування, до якого додавалося ще і стільки випічки, що ми її потім брали з собою на наші прогулянки на природі. У кожного був свій стіл з окремим харчуванням, де згідно призначеної дієти можна було собі замовити ще і різновиди меню в межах цієї дієти. В перші дні нам навіть давали ранішню полуницю, ніби як в подарунок для новоприбулих, а потім вже яблука, чи цитрусові. Процедури були різні, від жемчужної ванни в мінеральній воді з бульбашками, до душі Шарко, який більше нагадував розгін демонстрантів струменем води під напором зі шланги. А ще і різна фізіотерапія, та масажери. Але все це було і не надто обов'язковим, хоча для нас і корисним. Тому вибірково на деякі ми ходили кожен день. Всі лікувальні заходи були після сніданку і до полудня, а потім – вільний час на весь день. У розпорядку дня був навіть час на «денний сон» з 14 до 16

години в межах закладу, як у дитсадку. Але, за його межами кожен міг займатися, чим бажав. Як ми – прогулянками на річці. А попити саму лікувально-мінеральну воду можна було з окремих кранів прямо у їдальні, де висіли інструкції її застосування за призначеннями лікарів. І не треба було за нею ходити до спеціальних бюветів, як коли ми були ще у Трускавці. Як придивився вже потім, здебільшого з відвідувачів їдальні були жінки від середнього до поважного віку. Деякі були і з дітьми, як і за нашим чотиримісним столиком. Хоч це і був санаторій військового типу, та здебільшого тут перебували саме працівники МВС, та їх члени сімей. Дехто з високо посадової номенклатури цього міністерства приїздили сюди з Києва на своїх крутих тачках просто на відпочинок у вихідні дні. Як виявилось, навіть і з коханками. Для чого у ті часи і нову швидкісну трасу зробили у цьому напрямку. Тому і відгородили цю тиху заводь від сторонніх очей ще і водним каналом з річки.

Та для нас головною терапією і відпочинком була сама мальовнича природа цього місця. Від центрального виходу можна було одразу потрапити на пляж. А на протилежному боці річки виднівся невеликий барвистий заливний лук, який переходив у мальовничий гай з соснами та листяними деревами, створюючи мабуть найгарніший краєвид тих місць. З якого доносилося різноманіття пташиного співу, інколи розносилися і дріб дятла, а надвечір чутно було і звуки перепілки. Де гуляли і ми з донечкою, перетинаючи річку човном на веслах. Веслувати я навчився ще з дитинства, коли школярами не раз на нашому місцевому пляжі брали напрокат човни, і запливали далеко по руслу ріки, аж у хащі очерету. Тут теж можна було вільно кататися на човнах, або на водяних велосипедах, лише показавши охороні наші картки постояльців санаторію. Пару разів ми і каталися на цих катамаранах, але вони були громіздкими і неповороткими для цієї річки, аби заплисти у її заплави, та роздивитися її навколишній природний світ. Тож ми перейшли на невеликі дерев'яні човни, і кожен день вільно могли відкривати для себе найпотаємніші куточки природи уздовж берегів цієї звивистої мальовничої тихої річки. А захоплюватися було чим. Де на поверхні річки, подекуди і серед яскраво зеленої ряски, плавало квітуче біле, блідо-рожеве та жовте латаття – водяні лілії, на довгих стеблах, аж до самого

дна. І треба було вправно веслувати, аби не нашкодити цій красі. А ще тихо підпливати до заростів очерету та осоки, аби не злякати, і добре розгледіти місцевих прибережних пташок, які ховалися у цих заростях, та подекуди випливали з них на середину річки, як то різні види качок вже зі своїми ще маленькими каченятами, крижні, крехи, та водяні курочки. Бачили навіть пару чапель, які стояли на своїх довгих ногах, вдивляючись у глибину річки в пошуках риби. Де подекуди виплескувалися на поверхню невеличкі сріблясті карасі, плітка, та маленькі окунці. А в прохолодній глибині ховалися лящі від зубатої щуки. По поверхні води жваво снували водомірки, та в повітрі кружляли над ними грайливі бабки. Інколи над головами пролітали ще і білі лелеки у пошуках їжі з того самого мальовничого гаю на протилежному боці річки. І вся ця дика природна краса розкривалася перед нашими очима протягом усієї нашої річкової мандрівки від санаторію і аж до центрального міського піщаного пляжу, який віддалено нагадував мені той пляж, де ми ще з маленькою донечкою були на Азовському морі. Увесь цей звивистий маршрут займав десь півтори – дві години, аби спокійно відпочити серед навколишніх прибережних краєвидів. Де серед гущавини насаджень виринали білі будівлі і інших санаторіїв, немов ті кораблі серед зеленого моря живої природи. Ми навіть і не очікували, що тут, у передмісті невеликого міста, знайдемо для себе стільки цікавих та гарних місць нашої мальовничої природи.

Нажаль, вікна нашого номеру виходили не на фасадну частину, з якої відкривався гарний краєвид на річку, а на протилежну, де на тильному дворі виднілася площадка для автотранспорту тих, хто сюди приїздив власними авто, та на криті нумеровані бокси для окремої міністерської номенклатури, яка приїздила сюди відпочити на вихідні. Далі виднівся невеликий охайний скверик з прогулянковою алеєю у соснах. А за ним вже і майже непрохідні хащі дикого лісу до самого каналу. Але ми і їх пройшли до каналу, гуляючи там вже на заході сонця. Від чого в його вечірніх променях той ліс мав ще більш містичний вигляд. Особливо, коли надвечір з нього доносилося угукання пугача. На одній з таких тихих вечірніх погулянок з донькою сосною алеєю, випадково познайомився з підполковником, керівником одного з інформаційних відділів

міністерства, вигляд якого був ще надто молодим за звичними мірками для такої посади, та явно з тієї «золотої молоді», якій це діставалося завдяки міністерським покровителям. Але який виявився напрочуд простим у спілкуванні, і багато чого цікавого розповів про таємниці цієї тихої заводи. Ще і запросив до свого номеру. Номер його був тримісним, але мешкав він у ньому сам, який знімав постійно, як сюди приїздив відпочити. Але, з вікон якого відкривався той самий мальовничий вид на річку з пляжем та гаєм навпроти. З його розмов виявилось, що і деякі інші номери теж бронюються тут для окремих «особливих» відвідувачів. Тому і так важко сюди потрапити, бо вільних місць на всіх бажаючих та потребуючих лікування замало. Хоча головний корпус мав декілька поверхів, ще і з ліфтами для пацієнтів. Та наступний випадок в кабінеті фізіотерапії лише підтвердив його слова.

Якось вранці, в час процедур, медсестра не закрила двері, і вибігла до кабінету навпроти, де одночасно надавала послуги ще одній пацієнтці. Яка явно була постійною відвідувачкою цього санаторію, та з тих самих номенклатурних панянок, які звикли за рахунок своїх міністерських чоловіків, чи коханців, отримувати всі спец блага життя. Тож у прочинені двері було чути, як вона зарозумілим тоном скаржитися, що майже все в цьому санаторії її влаштовує, крім того, що «в останні роки почали дуже багато пускати сюди вже будь кого, які побачивши, як тут все добре, розповідають про це іншим, і починається потім масовий наплив простих пацієнтів, заважаючи відпочивати вже постійним особливим клієнтам». Так і хотілося після цього відповісти цій зарозумілій панянці, а як вона сама сюди потрапила, та за рахунок кого стала тут постійною клієнткою, з такими самими номенклатурними вигодованками, забираючи місця у тих, хто дійсно потребує лікування. Як колись і мого батька фронтовика, який маючи і поранення, з боями дійшов до самого Берліну, ще у Другу світову, а його кинули з інсультом на ліжку у коридорі ще з декількома хворими переповненої міської лікарні. Де він так і пролежав, коли в тій же лікарні були вільними окремі спец палати з холодильниками і телевізорами на «особливий випадок» для радянсько-партійної номенклатури. Крім того, що ще і існували цілі закриті спец лікарні та санаторно-курортні комплекси для

цієї номенклатури. Звички від якої перейшли вже і у наш час нібито вільної від «совкового» режиму країни. В якій і ця панянка користується і досі усіма благами за рахунок інших. Ще і незадоволена тим, що треба нарешті ділитися і з іншими, хто цього вже насправді потребує. Мені, аби потрапити до цього санаторію, треба було отримати травму на службі, пройти довге лікування, діставати «по блату» через «зв'язки» дефіцитні тоді ліки, які зараз вільно лежать в кожній аптеці. Та ще рік чекати, чи пощастить сюди потрапити, як і моїй дитині разом зі мною. А ця панянка, з її ж слів, просто відпочиває тут кожен рік, а інколи, і по декілька разів на рік, і ще і не задоволена «контингентом пацієнтів». Та чи зрозумів би це її курячий мозок, що вмів лише дзьобати хоч і відбірне, але чуже просо. Такі пристосувалися жити у своїх особливих маєтках за своїми окремими парканами вже і в незалежній країні. Та хотіли, аби ці паркани були навколо них повсюди, аби ніхто не бачив їх персонального комунізму в окремо взятому власному холодильнику. Але виглядали, як ті випадкові купи сміття посеред нашої невмирущої мальовничої української природи. І дійсно, що у тихій заводі водяться отакі чорти, або їх відьми. Все, як по Гоголю.

Згадалося тоді, як вже у другий раз ще у «совковій» імперії блату та зв'язків серед «обраних» та недоторканих комунацьких небожителів того часу, їздив на московію поступати до вищого морського училища, де така сама панянка у приймальній комісії незадоволено пробуркотіла іншій, мовляв, «і чого це вони зі своєї України постійно до нас пруться, ніби немає у них там своїх закладів», поставивши в анкеті свою помітку, з якою не прийняли б там і у їх в'язницю без блату, про що я дізнався вже потім. Чим лише підкреслила дійсний стан усієї такої «нерозривної міцної дружби рівноправних народів» того часу. Бо в перший раз теж не зміг потрапити до вищого морського училища через те, що синку одного з місцевих радянсько-партійних керівників теж закортіло на це місце. А за рознарядкою від військкомату воно було єдине на усю область. Та пройшовши вже усі стадії відбору на це місце, наприкінці раптом отримав пропозицію погодитися на інше. Бо мої результати просто переписали на цього синка. Але я не погодився, хоч і втратив рік. Та після усього цього

«марлезонського балету» поступив до технічного університету, де зміг розкритися на повну, та ще і знайшов там своє кохання, про що і не жалкую. Бо ці роки стали найкращими, «золотими» роками мого життя. Які дали набагато більше і на потім, ніж би усе склалося інакше. Та і капітаном все ж таки став, пізніше. Хоч і не там, і не так, як мріялося. Та про все це не хотілося згадувати у тій тихій заводі, аби не псувати настроїв донечці. Бо подібні випадки, майже один в один, багато разів чув і від інших, з ким зводила доля на своєму шляху, бо в тій системі «совкового» режиму все було однотипним. До того ж, так сталося, що час нашого там перебування ще і співпав з моїм днем народження. І після усіх процедур, та після обіду разом з донечкою в цей день вирушили на прогулянку містом відзначити мій день народження у місцевому кафе тістечками, морозивом та соком. А після цього прогулялися затишними алеями місцевого парку, пройшлися по центральній алеї з квітами міського санаторного комплексу з бюветами мінеральної води для усіх не «особливих» наших звичайних громадян, які і створюють всю цю красу. Побували серед рядів міського ринку. Чомусь саме там пригадався рядок з твору Павла Тичини – «Не той тепер Миргород, Хорол-річка не та».

За час перебування у санаторії трапилася ще одна особлива подія – президентські та депутатські вибори. І хоч я мав усі причини їх пропустити, та моя громадянська позиція та відповідальність і совість цього би не пробачили. Тим більше, що мені завжди була не аби яка різниця, хто буде керувати нашою вже незалежною країною. Бо дуже хотілося нарешті її побачити на кшталт розвинених вільних європейських країн, де би і моїм дітям відкривалися рівні можливості на шляхах до їх мрій. Та не чути вже тих «недоїдків» старої «совкової» системи, які і досі лізли до влади за своїм «особливим» становищем. Тож дізнавшись, де це можливо зробити, вирушив до відповідної дільниці. На моє здивування, мене просто дописали олівцем до списку виборців, де було там вже багато таких дописів, навіть без рішення комісії та відповідних протоколів. Та ще і видали додатковий бюлетень проголосувати і за міських депутатів, та мера міста, до якого я не мав ніякого відношення. Що і зауважив. Та мені відповіли, що це нібито немає для них значення, ще і порадивши голосувати за нині діючого

миргородського голову, якщо я не знаю про інших. Нібито він – «хороша людина і гарний господарник». Та піклується і за той санаторій, де зараз і я сам. Що мене взагалі вже знітило, бо хіба це не агітація в день виборів. Я лише посміхнувся, бо за такого самого «гарного господарника» з «червоних директорів» і на президентську посаду тоді агітував увесь «совковий» партактив зі старих перефарбованих пристосуванців комуняцьких поглядів. Та я проголосував за представника національно-патріотичного руху, маючи надію вже на кращі часи. Бо, принципово завжди хотів обирати сам, а не з тих, кого би мені підсовували, мотивуючи за стадним принципом, ніби більшість саме за нього. А місцевий бюлетень взагалі поклав до урни, зробивши там одночасно дві позначки, аби його не використали за мене на користь і місцевого, такого ж «гарного господарника». Хоча з таким проведенням виборів на місцях, як і тут, надії на це було замало. Бо обирають не тих, за кого голосує більшість, а ті, хто підраховує голоси. Тож, тиха заводь хлопнула колами по воді і тут. Вже знайомий мені підполковник тільки посміхнувся на все це: «Кеп, не переймайся, на цьому морі у них там все спокійно, і як їм треба. Давай краще хлопнемо по п'ятдесят, бо мені сьогодні вже і покидати цю гавань». Розливаючи французький коньяк по стаканах, додав, що взагалі не ходив на ці вибори, бо нібито все одно там призначать того, кого вже обрали собі серед своїх «нагорі», підбивши усі результати, як потрібно їм. Бо нібито наш народ ще не готовий для радикальних корінних змін. Ну то і добре, що я не з тих. Наш лікувально-оздоровчий відпочинок теж добігав до кінця, і ми мали ще пару днів встигнути наостанок насолодитися цією тихою мальовничою природою. Я був радий від того, що поруч зі мною була моя донечка, і що вона теж мала можливість гарно відпочити у цій тихій заводі. А над країною вже починав набирати силу вітер змін, який згодом переросте і у той шторм часу, що розбухає всю ту «тиху заводь» трясовини влади, вирвавшись з її полону свідомістю народу до дій за власну гідність та незалежність від старих стереотипів, задля нових перетворень, аби жити не гірше, ніж у країнах Європи поруч. На противагу тим, хто і досі вважав, що народ нібито «ще не готовий», аби цим виправдати власне небажання втрати персональної «тихої заводі» у штормі часу.

Поривчастий вітер

Шторм часу змінював і обставини, через які все важче було втілювати свої мрії, пов'язані з морем, любов до якого була ще з дитинства. З закономірним розпадом «совкової» імперії, московія поступово почала обмежувати доступ до спільних морів, та ще і зазіхала на інші узбережжя. Через що агресивна проімперська політика кремля робила проблематичним навіть і відпочинок на узбережжях морів. А ще і внутрішні проблеми з посткомуністичною владою, яка фактично здала увесь наш військово-морський флот московії за газ. А торговий та пасажирський флот розпродала, як за бухт. Та ще і залишилися вже за кордоном і гори Кавказу з його узбережжям, де бував раніше. Як і Грузія та Латвія, де колись відпочивав, були теж вже іншими незалежними країнами. Про що можна вже було пошуткувати, що і сам був колись закордоном. Але і досі для мене залишався невідомим для відпочинку наш український Крим. Та все ж таки, в серпні, нарешті випала можливість і там відпочити. Знайомі порадили скористатися пропозицією однієї туристичної агенції, яка пропонувала відпочинок у наметовому містечку біля Чорного моря у Форосі. Тож, з десятирічним сином ми виїхали автобусом цієї агенції в нашу вже другу спільну з ним поїздку до моря. Бо, у його першу в п'ятирічному віці зі мною до Одеси він мало що міг би запам'ятати. За цей час багато що і у самого змінилося, як і служба, так і загальний соціально - політичний стан у незалежній країні. Та, старі «огризки» від «совкової» системи ще і досі сиділи при владі, хоч за вікном вже розпочиналося і нове століття. Та і досі військові бази залишалися під москалями у нашому Криму. Що створювало невизначений та небезпечний стан у самому Криму, де одночасно хазяйнували там і місцеві, і москальські ділки, коли і важко було зрозуміти, чи ти вже в нашому українському, чи ще досі у «совковому» Криму. Де постійно звучали вигуки провокаторів на кшталт – «таку країну розвалили!». Але хто ж її розвалив, як не недолугість злочинної комуняцької влади, а її банда ДКНС лише прискорила цей процес. Але цікаво було подивитися на ту місцину з гучною вже для всіх назвою Форос. Де в свій час там була резиденція першого і останнього «совкового преза», на якій його блокувала банда ДКНС, намагаючись відродити труп своєї імперії. Проти чого тоді

протестував і сам, незважаючи і на обмеження по службі, відкрито назвавши ту банду злочинцями, накази яких ніхто не має право виконувати, бо і вони самі за всіма юридичними нормами теж – злочинні. Потім ця банда програла, що і прискорило саме набуття незалежності Україною. Тепер і ця резиденція у Форосі вже була однією з українських резиденцій.

І от ми вже у наметовому містечку, яке мало назву «Вітрило» через те, що розташувалося біля скелі з такою ж назвою. Біля якої було ще одне наметове містечко скелелазів аматорів. До моря було невелизько, як колись від наметового містечка ще студентських часів, коли займалися любительськими зануреннями з аквалангами на іншому березі Чорного моря. Бо тут треба було спочатку перетнути автотрасу Севастополь – Ялта. Потім спуститися з порослого чагарником ухилу до моря або територією місцевого санаторія, або стежиною повз селище, яке саме і мало назву Форос, і ще крізь дендрологічний субтропічний парк. Та сама місцина навколо нашого наметового містечка була дуже мальовничою, посеред пахучих місцевих кущів, та густих дерев каменистої улоговини поміж скель. Що нагадувало і наш колишній студентський табір. Цікаво, що від головної автотраси йшло відгалуження, прорублене прямо у скелястому схилі, ще до однієї дачі правителя однієї з азійських республік поряд з президентською резиденцією. Ця дорога мала більш капітальний вигляд, ще і з пальмами обабіч, ніж основна державна траса. Та ще і охоронялася на КПП українськими військовиками строкової служби. Такі вже були часи, коли роздавалися державні землі у курортній зоні своїм друзям. На території цієї дачі ще йшли роботи по облаштуванню берегової зони, яка була перекрита аж до президентської резиденції. Та нам вистачало і невеликого берегового клаптика у Фороській бухті від цієї дачі, до туристичного комплексу у самому селищі Форос. Хоч вхід до центрального пляжу у цій бухті спритні ділки зробили платним, нічого самі там і не облаштувавши. Такі собі – продавці повітря. Незважаючи і на те, що згідно законодавства уся берегова зона мала бути вільною для доступу. Та кого це з місцевої влади колись бентежило, де можна було просто покласти гроші до кишені. Чим хворіли і інші пляжі курортної зони по усьому Криму. Та ми потім знайшли шлях через прилеглий парк, як вільно потрапляти на цей пляж.

А надвечір, після нашого облаштування у таборі, ще і стали свідками чергового дійства на кшталт «марлезонського балету», за визначенням О. Дюма у його романі «Три мушкетери». Ми якраз спостерігали за заходом сонця над морем з природного скелястого виступу, ніби з оглядової площадки, як балкон, тільки без перил. І раптом усе небо над президентською резиденцією вибухнуло яскравим феєрверком з гучним салютом. Потім залунала музика та співи запрошених відомих співаків, луна від концерту яких доносилася і до нас. Виявилося, що другий президент відзначав у своїй резиденції свій день народження. А на рейді перед його резиденцією курсували сторожові військові кораблі. Феєрверки з салютами були такими грандіозними, що ми не бачили щось схожого навіть у Новорічні свята. Тож, умовно ми ще і побували на президентському дні народження. Наш відпочинок починався гучно. Сину так сподобалося наметове життя, що в перший же день він у захваті промовив: «Оце життя! Свобода! Необов'язково навіть і перевдягатися до сну. Гуляй де хочеш, і скільки хочеш», знайшовши собі там і однолітків з нашого табору. Та я його свободу ніколи не обмежував на відпочинку і в наступні наші виїзди до моря, аби привчити його до самостійності. Та хлопець і сам був відповідальним. Тож з ним не було жодної мороки, як у матусь, які постійно бігали за своїми дітьми, надмірно ними переймаючись, коли ті від такої опіки намагалися втекти, мов з ланцюга. Я і сам був задоволеним, що сину сподобалося наметове життя у його першому такому таборі відпочинку. З часом він і сам буде не раз у таких наметових таборах, у тому числі і в Криму, у період його студентської практики, як стане студентом факультету географії та біології нашого педагогічного університету. А на цей час ми з ним кожного ранку, після сніданку у таборі з польової кухні, ходили через затишний мальовничий парк до моря. Парк був дуже гарним, з субтропічною рослинністю і декоративними ставками, де серед квітучого латаття плавали рибки червоного кольору, як у акваріумі. А у прохолоді на дні відпочивали маленькі черепашки. У затінку його дерев можна було зручно перечекати полуденну спеку. А біля колишньої дачі ще радянського письменника, улюбленця більшовицьких вождів, дачі якого у ті часи були розкидані майже у всіх

курортних місцях, можна було побачити навіть кущі лавра, який використовувався, як харчова приправа. Тільки не було там пальм, як на кавказькому узбережжі. Та і взагалі, увесь Крим нагадував лише мініатюру Кавказу, який пощастило побачити ще в часи свого дитинства і юності. Крізь цей парк можна було вийти і до самого селища, де був невеличкий риночок, на якому можна було придбати як і дещо з морепродуктів, від в'яленої риби до варених креветок, так і домашнє виноградне кримське вино. А ще біля маленького автовокзалу була ятка туристичної агенції, від якої можна було поїхати на різноманітні екскурсії. Чим ми двічі і скористалися.

Одного разу поїхали до Алупкінського палацу. А другий раз – до Бахчисарайського. Алупкінський палац вразив своїм різноманіттям усіх середньовічних стилів. Де можна було одночасно опинитися у провулку рицарської доби, серед замкових башт та фортечних стін, так і серед арок італійського середземномор'я, або біля азійських альтанок. А от внутрішнє наповнення з того, що залишилося після більшовицького розграбування, вразило не так, як сама архітектура палацу, особливо з його великими фронтальними східцями до моря, де вже росли і субтропічні пальми. Та сам пляжик виявився маленьким та каменистим. Але охолотитися там в морі у спеку, перед зворотною дорогою, було дуже вчасно. Чомусь накопила туга у цьому місці, як пригадалося з розповідей батька, якого вже не було в живих, коли і вони ще молодими з мамою теж гуляли цим палацовим парком, як познайомилися саме у Криму. А екскурсійна поїздка до Бахчисарайського палацу мала інше враження від його колориту. Де можна було пройти його невеликими затишними залами, послухати тиху пісню крапель його відомого Бахчисарайського фонтану, який надихав багато митців. Помилуватися автентичним розписом його стін, роздивитися мінарети, та старовинну червону черепицю, у якій була і переважна більшість дахів самого селища. А ще нас запросили і до звичайного татарського помешкання, познайомитися з побутом корінних татар, де вони нас пригостили ще і своїми національними солодощами. Було дуже цікаво долучитися до культури цього народу, якому стільки дісталось від комуністичного режиму і репресіями, і масовою депортацією за часів сталінізму. Тоді пригадалися і виправдання

за злочини комуняцького режиму одного «особіста», який повторював кремлівські наративи, що «саме серед кримських татар було найбільше зрадників у часи Другої світової». Ніби і не було цілої армії російських зрадників, з яких гітлерівські окупанти тоді формували цілі полки «власівців». Що було суцільною брехнею «совкової» пропаганди, стосовно кримських татар, аби не тільки виправдати свої злочини, а ще і загарбати їх землі саме у мальовничій курортній зоні. Перетворивши її на зону для своїх вигодованців, куди відправлялося на пенсію переважно військове керівництво, та партійна номенклатура, змінюючи і демографію самого півострова. Де майже було не почути і українську мову за стільки років існування українського Криму. Який історично належав до українських земель ще з часів Київської Русі, де та хрестилася у Херсонесі. А потім від його узбережжя ходили Чорним морем і козацькі «Чайки» аж до Кубані, поки московія ще сиділа на своїх болотах. Ще прашури українських степовиків завжди мирно співіснували на цих землях з кримчаками, поки не загарбала ці території ненажерлива московитська імперія, як нащадок батиївської орди, яка і створила московію своїм улусом. А тепер знову намагається відірвати Крим вже від сучасної України через своїх там ставлеників та відвертих покидьків, які з їх кримінальним бекграундом вилізли ще з комсомольських штанів. Наслідки чого ми бачили і по дорозі за час наших екскурсій. Водночас з екскурсією до Бахчисараю відвідали ще і руїни печерного монастиря у Чуфут-Кале, який віддалено нагадував печерне місто у Вардзіа, де ми з дружиною були ще студентами в час нашого туристичного походу по Кавказу у Грузії. Та саме вчасно ми повернулися з останньої екскурсії до нашого табору, бо на наступний день розпочався другий акт «марлезонського балету». Уся автотраса була перекрита навіть для завою продуктів у селище Форос. Уздовж якої через кожні сто метрів виставили воєнізовану охорону, немов з римських центуріонів під спекотним сонцем. Від якого дехто з охорони падав у запамороченні від теплового удару, а їх командири бігали поливати їх водою з фляг. Саму трасу постійно утужили чорні «Волги» зі спецурою, перевіряючи усі закутки, та дотичні перехрестя з місцевими дорогами. «Другий през» мав їхати зі своєї резиденції до Ялти на зустріч з якимись закордонними «посланцями». Невже не можна було це зробити гелікоптером зі

своїї площадки у резиденції, ніж стільки витратити грошей на мордування усієї обслуги уздовж траси, та усіх навколо.

Дивлячись на цю охорону обабіч траси, чомусь згадалося, як ще всередині «бурхливих дев'яностих», коли від цієї ж недолугої посткомуняцької влади сказано галопувала інфляція, та затримували по декілька місяців зарплату. А люди на імprovізованих барахолках вимушені були торгувати своїм домашнім крамом. Тоді в одну з відпусток вирішив і сам підзаробити на зборі врожаю винограду саме у Криму, який пропонувала одна з тимчасових на цей період приватна фірма працевлаштування. Привезли нас до господарства у Верхньо - Садовому, а розмістили у селищі Партизанське, від якого відкритими вантажівками возили до виноградників. Та, як виявилось, керівництво цього господарства кинуло нас не на збирання врожаю, а на зачистку тих виноградників, де їх робітники вже позбирали врожай. Тож нам прийшлося вдвічі більше бігати між рядків майже по пустих виноградниках під пекучим сонцем, допоки зберемо встановлену нам норму. Бо з цієї норми ще і вираховували за проїзд, за проживання в старій школі, та за харчування у їх їдальні за загальними цінами, а не за цінами, як для їх робітників згідно контракту. Багато з цих людей поїхали з останньою надією щось заробити, не маючи постійної роботи. А дехто спокусився обіцяним у контракті відпочинком біля моря у вихідні дні. Якого ми і не бачили. Ще і у змові між фірмою та керівництвом господарства шахраювали з вагою нашого збору, гроші від якого ділили між фірмою, керівництвом, і лише частину – до нашого заліку. Тож треба було щось вирішувати, аби захистити цих знедолених людей, обманутих фірмою та окрадених місцевими ділками. Я зібрав усю цю групу, і вирішив з її представниками прийти на наступний день до керівника правління, та поставити питання про виконання договору, як зазначено у його пунктах. Одночасно увесь колектив ще і сам переобрав мене старшим групи згідно положень того ж договору, замість наглядачки, призначеної від фірми, яка і не пручалася цьому рішення зборів. На яких шуткуючи ще і зазначили – «заради нас всіх ти підняв нас на повстання Спартака, тобі і бути головним». Тож на наступний день я ще і вдягнув формену сорочку хоч і без погон, яку взяв ще з дому про всяк випадок. І тут цей випадок

якраз настав. В кабінеті керівника виклав усі наші вимоги стосовно виконання договору, і про юридичну відповідальність за його недотримання. Інакше ми не приступимо до роботи, а від фірми вимагатимемо забрати нас назад додому з усіма юридичними наслідками та перевірками відповідними органами. А від себе ще і додав, якщо люди сюди приїхали попрацювати, і за це щось ще і чесно заробити для своїх сімей, то це не означає, що всі вони якісь «бомжі», а потребують до себе поваги, як і усі. Чи то моя сорочка, чи твердий тон вплинули на керівника, чи просто його небажання втратити теплу годівницю, та на наступний день нас вивезли на нові ділянки. Де ми без напруження зібрали втричі більше, ніж зі старих, бо ще і поїхав сам на вагову, де ніхто вже не наважився нас обважити. Потім я постійно супроводжував наш вантаж, де брав і накладну за здану вагу. Та і харчування стало кращим, ще і за собівартістю, як для працівників господарства. А на наступні вихідні нас ще і вивезли автобусом цього господарства до моря на пляж біля селища Любимовка, з якого вже виднілися обриси і самого Севастополя (Ахтіяра). До якого з'їздив електричкою вже в останні вихідні. Та який не вразив своєю занадто показовою імерськістю так, як з ним носилася ще «совкова» пропаганда. Запам'яталися стара дерев'яна Графська пристань, набережна Севастопольської бухти, та засилля проросійських банерів по усьому місту. Ішовши у наш перший відпочинок широким піщаним пляжем до коси, де за твердженнями місцевих мали там бути великі рапани, бачив задоволені обличчя цих знедолених людей, дехто з яких вперше побачив і саме море. Кожна групка яких запрошувала до себе відсвяткувати це їх свято. І це для мене тоді було найбільшою нагородою, ніж усі попередні відзнаки за часи служби. Рапани на косі такі знайшов для своєї колекції мушель. Та розділив їх і з іншими любителями морських сувенірів. А тепер, дивлячись на цих рабів уздовж фороської траси, поки проїде «імператор», промайнула думка, коли вже на рівні всієї країни знайдеться свій Спартак, аби припинити це провладне свавілля, яке залишилося у спадок ще з «совкових» часів.

Та, не марнуючи часу поки перекрита траса, ми піднялися на найвищу в тій місцині гору, де на її верхів'ї розташовувалася Фороська церква. Не скільки задля церкви, як заради того

неймовірного краєвиду, який відкривався з верхів'я цієї гори. Все узбережжя Форосу з висоти пташиного польоту було, як на долоні. Навіть проглядалися дахи президентської резиденції. Хоча це було і не так високо в порівнянні з горами Кавказу, де на Зекарському перевалі у Грузії ми потрапили навіть у хмару, яка лежала на нашій гірській стежині. Під сонячними променями хмара мала той самий вигляд повітряних замків, коли фантазували потрапити до них, споглядаючи за хмарами у небі ще у дитинстві. Ніби збулася дитяча мрія. Але всередині цієї хмари було дуже волого. А через дуже щільний в ній туман, не видно було і самої стежини далі півметра. Та тільки з неї вийшли, як знову позаду в променях сонця засяяв її повітряний замок. А тут хмари на верхів'ях не лежали. Але понад години підйому до верхів'я цієї гори вартували того з неї захоплюючого краєвиду. Ми навіть посиділи деякий час на виступі цієї гори, аби помилуватися відкритим безмежжям морського простору до самого обрію. І над усім цим, ніби вимагаючи змін, віяв поривчастий вітер, назву якого за легендою носив і сам Форос. На наступний день облогу траси зняли, і ми знову вільно могли ходити через неї до моря. Син з старшими хлопцями з табору навіть назбирав мідій біля пірсу. Хоч і не таких великих, як ми збирали ще за часів свого студентського відпочинку, та їх так само запекли на металевому листі від знаку «Проїзд заборонено», купу яких так і покинули після «імператорського проїзду». Та «марлезонський балет» знову нагадав про себе, коли ми вже їхали додому. І стояли на сімферопольській трасі біля години у задушливому автобусі під пекучим сонцем в очікуванні, коли її знову розблокують від проїзду «імператорського» кортежу вже до аеропорту, аби повернутися «другому» до столиці. Тож виявилося, що ми були у Форосі разом з «другим» увесь цей час. Але, не дивлячись на такі окремі моменти, загалом сину сподобався наш відпочинок, що для мене було найважливіше. Потім будуть з ним і наступні виїзди на відпочинок до кримських турбаз. Та ця була на той час найяскравішим спогадом не тільки про море, а і про те, що відбувалося тоді в країні, навіть за лаштунками нібито тихих курортів. І де давно вже віяв поривчастий вітер нагальних змін.

Та, що біжить по хвилях

У найтемніші часи з'являються найяскравіші спогади з минулого життя, ніби з паралельних світів, аби у цьому штормі часу надати сил і наснаги жити та діяти далі, для передиху уводячи у цей світ спогадів подалі від усіх негараздів навколо. Та чим далі, тим частіше у ці спогади втручаються і реалії причинно-наслідкових ланцюжків усіх подій.

В середині двохтисячних, вже і нового сторіччя, і досі залишалося відлуння попереднього, яке впливало на життя і у новому часі. Вже і відгомоніли буремні дні «Помаранчевої революції» на Майдані. До якої теж долучився, як свідомий противник старого режиму, бо дуже добре знав його носіїв, як у повсякденному спілкуванні з такими, так і через таємні на той час матеріали, які вивчав у закритих архівах ще на посаді аналітика. Де навіть знайшов особові справи на свого діда та батька. З яких випливало, що діда, у його лише тридцяти шестирічному віці, вбив людожерський сталінський режим, ще до Другої світової тільки за те, що той був долучений до перепису населення, та знав справжню статистику того часу від кривавих репресій та голодомору. Знайшов навіть на свою бабусю, яка вже після війни певний час працювала у паспортному відділку. Та потім звільнили за скороченням саме з тими, хто реально бачив усі жахи тієї війни. Певно, що новому керівництву було не до вподоби, що ці люди носили ордени та медалі, яких не було у нього. Знайшов і на батька фронтовика, який з пораненнями дійшов до Берліну. Та мав ще п'ять років відслужити у тому контингенті військ в Німеччині, ніби тій владі років війни було замало. Цікаво, що на запит батька, йому так і не надали відомості про діда, якого він так мало знав, залишившись без нього ще у ранньому дитинстві, та хотів щось про нього дізнатися більше. А не надали, аби, як і багатьох інших, тримати у невідомості від наслідків того режиму, задля використання людського ресурсу на своєму «будівництві комунізму». Та навіть з того, що розкопав у тих архівах, було достатньо, щоб самому усвідомити всю кровожерливу сутність комуністичного режиму, аби свідомо протистояти йому вже на ментальному рівні. Через що і пішов зі служби, навіть на злеті своєї кар'єри, усвідомлено знявши мундир капітана з класичною

у цьому випадку фразою – «служити б радий, та прислуговуватися гидко», аби довести цим всю неспроможність до нових змін тієї системи, яка ніяк не могла відповідати власним переконанням ще і через загострене почуття справедливості. Та яка і досі функціонувала, навіть вже і в незалежній Україні, бо збереглися на керівних посадах всі її носії, лише перефарбувавшись у перевертнів - пристосуванців, аби і надалі мати власні пільги та «особливий» доступ до благ, та чекати свого часу повернення їх минулого. Що не мало нічого спільного з паперовими реформами, на які сам покладав надії, як на ті, що мали би бути реальними для давно вже нагальних змін. Тоді і знадобився принцип, – якщо не подобається оточуючий світ, створи свій паралельний, і дій з нього у реальному. Бо ще перші два «прези», задля збереження старої системи, заклали такі її підвалини у незалежній країні, що перекреслили і власні надії пов'язані з морем, розпродавши увесь флот. Та і сам відпочинок біля нього в тих умовах ставав проблемним. Не справдилися надії і на «Помаранчеву революцію», через подальші чвари її лідерів, кожен з яких тягнув ковдру її здобутків лише на себе. Бо дуже несумісними з самою її ідеєю були там, здебільшого випадкові, різномасті учасники у керівництві. Яких більше турбувало власне місце у владі, ніж національно - визвольна боротьба від старої імперської системи. Особливо, головного відморозка - зрадника з соцпартії, як клону компартії. Що і призвело потім до захоплення влади промосковськими яничарами. Та ще і стара агентура тієї системи, яка і досі впливала на збереження імперськості. Про що і сам попереджав одного з місцевих ватажків «Помаранчевого Майдану». Як може бути у їх лавах агент з тієї ж соцпартії, який незадовго до цього вихвалявся тим, що на своїй колишній посаді сприяв вильоту до московії цілої ескадрильї військових літаків, аби ті не дісталися Україні. На що мені цей ватажок відповів, що їм потрібна зараз лише кількість «голів». Не замислюючись і за якість таких осіб. Чим скористалася і імперія зла московії, розпалюючи конфлікти, на кшталт тузлинського, намагаючись ще тоді відібрати український Крим через свою агентуру і маріонеток всередині країни. А потім і відверті погрози біснுவатого алкаша на його тимчасовій посаді кремлівського «преза», замість постійно їх гебешного фіурера, на фоні ще і досі тоді окупованої

московитами військової севастопольської бази, як джерела агресії та нестабільності в українському Криму.

Свідомо залишивши службу на ту стару систему, яка тоді і досі не відповідала новим реаліям вже незалежної України, згадав про свій перший диплом «З відзнакою», і зайнявся творчою роботою з промислового дизайну у низці компаній. Де швидко досяг успіху вже і на посаді Головного дизайнера. Але всі ці місцеві тимчасові приватні фірмочки, де існував культ їх власників, далекий від творчої роботи та перспектив розвитку, несли лише мету збагачення їх власників. А далі, більшість з них зникала, як пуста оболонка вилуплених метеликів. Які опинялися вже і в кабінетах влади, чи летіли ще далі. Через що певний період приходилося і самому плисти у вільному плаванні. Та все ж впливав попри всі шторми того часу. А, займаючись ще і власною творчістю у той період, неочікувано виявив, скільки ж було агресивних заздрісників серед дотичних до цього процесу, де своєю пихою такі готові були втопити кожного за власний постамент марнославства, не допускаючи туди інших. Але квиток якоїсь спілки ще не був ознакою талановитості. І необов'язково його мати, аби бути вільним митцем. Бо творчий процес вже сам по собі потребує незалежності і свободи. Як і для свого професійного розвитку на постійній, а не залежній від настрою власника роботі. Досить таких бачив за часів служби, аби терпіти їх самодурство ще і на роботі за час накопичення ними свого капіталу, поки виводив їх фірми на інший рівень. А коли фірма виходила на стабільний рівень, то одразу знаходилися і родичі, і «старі знайомі» власника, які бажали і собі зайняти «тепле» місце у ній вже на все готове. Якось один з керівників, захмелівши на корпоративі такої фірми, обмовився: «Ти, як той ракетноносій, що попри всі перешкоди виводить супутник на нову орбіту. А потім той за інерцією летить вже і сам. Та вищої посади не дадуть, бо так, як ти працюєш на своїй, ніким тебе замінити. Адміністратора знайти легко, а такого фахівця, який сам організує роботу і інших – ні». Та і сам вже відчував, що ставав заручником професії, з якої не було у тих приватних фірмах виходу на інший рівень. Взагалі, творчість в умовах приватних компаній, чи будь яких підприємств – це окреме, важке і болюче питання, коли необхідно було знайти такий баланс, де треба задовольнити усі забаганки замовника, цінову лінійку

маркетингу, вимоги керівника, можливості самого виробництва на спроможність виконати проект як треба, і при цьому, ще і зберегти естетичність та привабливість самого продукту творчості. Аби ці напрацювання і потім давали підприємству змогу мати більше замовлень. Та все ж це було цікаво з творчої точки зору. Навряд чи якийсь штучний інтелект у майбутньому зможе замінити цей творчий процес. Це ж не як тим менеджерам, – лише отримати по телефону побажання замовника, та передати їх для виконання, а потім ділити собі прибуток з керівництвом від роботи інших. В деяких питаннях приходилося самому розробляти принципи дизайну, шукаючи окремі лиш згадки на цю тему, об'єднуючи їх у цілісний напрямок, коли ще не було ніяких підручників, чи посібників з цього. Але в нагоді стався курс художнього конструювання ще з вишу, і власні здібності до малювання. Годі було і мріяти тоді ще і про ефективні комп'ютерні засоби. Коли навіть самої посади дизайнера ще не було в офіційному реєстрі, а була лише, як художник-конструктор. Кожен раз приходилося доводити доцільність саме такого варіанту проекту, що забирало більше сил і часу, ніж сама творчість. Особливо, коли якась фірма мала мету лише заробити собі гроші за будь-яку ціну. Недарма усе місто тоді було так засмічене примітивною зовнішньою рекламою. Що ніяк не відповідало власному професійному баченню. Через що і полишив рекламний бізнес, у якому працював перший час, як пішов зі служби, та зайнявся промисловим дизайном на низці більш вагомих підприємств, ніж ті фірмочки під свого власника. На одному з них у час відряджень навіть проводив тренінги з естетики і ергономіки обладнання серед представників відомих компаній, які тільки входили на наш ринок. Що давало свої результати не тільки в отриманні вигідних замовлень, а і для впровадження творчого підходу у розробці проектів. Та дало змогу підняти і саму престижність та вагомість професії дизайнера до рівня впливового фахівця - організатора процесу серед керівництва самої компанії, на якому він ніколи не був до того. І нажаль, ніколи вже не буде там, де потім власне «кумівство» поставлять вище доцільності творчого розвитку. А весь персонал буде змагатися лише за місце біля власника. Тому вимушений був шукати щось вагоміше, хоча у своєму місті це знайти було важко. Але самі запросили на підприємство, яке влаштувало

хоч тим, що було поруч з домом. І зарплата була офіційною, не наполовину у конвертах, як у інших, що суттєво було і для майбутньої пенсії. Хоч і йшов туди на посаду заступника директора з науки, та саме в той час, хтось там у теплих міністерських кабінетах «зверху» вирішив, що наука їм не потрібна, і ліквідував цю посаду, викресливши її з офіційного реєстру. Тож вимушений був прийняти пропозицію вже переінакшеної посади, як Головного конструктора - дизайнера з розвитку нових напрямків. Коли ще і наближені до директора його заступники не бажали ділитися своїм на нього впливом. Де самому прийшлося організувати і очолити конструкторський відділ для вирішення цих завдань. В перші роки увесь процес йшов у розвитку, що і саме підприємство вже вийшло на новий рівень, в порівнянні з тим, коли на нього тільки прийшов. Завдяки новим дизайнерським рішенням розширилася номенклатура і якість виробів, та з'явилися великі замовлення. Було навіть цікаво знову виводити на нову орбіту чергове підприємство. Але, чим далі, тим більше почала проявлятися своєрідність цього підприємства, яке за своєю кадровою специфікою було ще таким собі «заповідником соціалізму», де здебільшого у його адміністрації намагалися лише спокійно досидіти свій вік до пенсії, як у «тихому ставку», та не бажали жодних прогресивних нововведень, аби тільки їх не чіпали з їх позицією – «нам не треба ніяких технічних революцій, без яких добре жили раніше, проживемо і зараз». Цим лише гальмуючи як розвиток самого підприємства, так і власні перспективи у ньому. Де вже і якась бухгалтерка, встромляючи всюди свого носа, на власний смак вирішувала, чи фінансувати цей проект, чи ні. Та розбурхати це ніяким штормом змін було неможливо. Бо і з тих, хто так палко запевняв нібито у підтримці, один з них, на якого найбільше покладав надій, теж виявився типовим боягузливим пристосуванцем, аби тихо собі досидіти до посади директора замість старого вже там маразматика самодура. Та посівши цю посаду, сам став не кращим, зрадивши і всім своїм обіцянкам. Було, як типове віддзеркалення усіх процесів того часу і у столичній владі. А скільки за той час було вкрадено, та привласнено власних розробок, які почали копіювати і інші фірми, то і важко порахувати. Коли навіть один з підрозділів маркетингу нахабно крав усі напрацювання потім вже і для власного бізнесу. Як і не перелічити вкрадених творів та

малюнків на сайтах, де друкувався тоді і в Інтернеті. Але на той час на цьому підприємстві ще залишалася єдина перевага у тому, що кожне літо, згідно колдоговору, воно вивозило своїх робітників на відпочинок до моря. Хоч і за свої ж гроші, лише дорога за рахунок підприємства. Та, як для закоханого у море, це була єдина можливість та розрада – вирватися з запиленого міста, і зустрітися з морем знову.

Нарешті, умовивши дружину поїхати зі мною у чергову таку відпустку, в середині липня середини двохтисячних, разом і з сином, виїхали з групою співробітників цього підприємства на турбазу у селищі Штормове біля Євпаторії в нашому Криму. Десь на підсвідомості вже тоді відчував, що треба їхати, поки ще є можливість. Бо і саме підприємство з його економічним становищем, навряд чи далі зможе це забезпечувати. Що бачив через цей на ньому застій, та спротив до нових перетворень, як і через загальну економічну кризу, яка вже розпочиналася тоді в усьому світі. І до якої керівництво цього підприємства було неготове. Що підтвердив подальший розвиток подій. Через які, як виявилось, ця поїздка до кримського узбережжя Чорного моря стала нашим останнім сумісним там відпочинком. Донька, після закінчення педагогічного університету, була вже у тому віці, коли їздила до моря сама зі своїми подругами. Та і у сина вже наставав той шкільний період, коли надалі його будуть цікавити інші розваги. Тож, підсвідомо відчував, якщо ще разом не зараз, то вже ніколи. Хоч жінка і полюбляла більше тихий Трускавець, куди двічі їздила з донькою. Та саме це місце біля моря було того варте. Довжелезний уздовж Чорного моря, майже дикий, природний, широчезний піщаний пляж, який простягався на багато кілометрів від Євпаторії і аж до затоки Донузлав. І сама назва селища мала, як для мене, символічно промовисту назву – Штормове, яка відповідала і власному характеру, через який отримав і своє псевдо, що було ще і авторським у літературі, як Шторм. Але, найзахопливішим був вид на море прямо з вікна нашої кімнати у будиночку, в який нас розмістили. Прямо від цього вікна вже і розпочиналася прибережна смуга пляжу, через яку до моря було лише кілька метрів. Тож ми могли і бачити, і чути його приплив прямо з вікна. Сама турбаза була різноплановою, і зі старими дерев'яними будиночками, і з дорогими двоповерховими

котеджами. Але нас влаштував там ряд з нашими цегляними будиночками, самий крайній з яких, біля самого моря, був наш. Наша кімната, ще з однією такою, було на чотирьох. Але, оскільки нас було троє, як сімейних, то до нас вже нікого не підселили. Крім загального душевого комплексу, на базі ще була і велика їдальня, де ми замовили талони на щоденне дворазове харчування для кожного на увесь там час перебування. Тож, з харчуванням проблем не мали. Бо, одразу поруч, за парканом бази, був ще чималий місцевий ринок з усім його різноманіттям, як продуктів, так і речей. Звідки вже додому прихопив пляшку і свого улюбленого серед кримських вин – «Чорного полковника». Поряд з ринком було декілька кафе і шашлична зі столиками на природі. Яку ми теж згодом відвідали. А ще можна було пройтися хвилин за десять і до самого селища, де був свій продуктовий та речовий універмаг. А біля нього – невеличка приміська автостанція. З якої можна було доїхати десь за годину і до Євпаторії, чим ми теж згодом скористалися. Та і на самому пляжі було вдосталь кафе, де можна було гарно поїсти різноманітними стравами, від гарячих і до десерту. Нажаль, надвечір все закривалося, і це узбережжя ніби завмирало до ранку. Та для мене там з усіх розваг, головним було море. Синє, як волошки. А в поєднанні з жовтим кольором піску – ще і як наш український прапор. Син, як завжди, знайшов собі однолітків для власних з ними розваг. А ми з дружиною ходили на пляж, та гуляли його вільним від повсякдення узбережжям. Де можна було з насолодою посмакувати бокалом білого виноградного вина з морозивом, споглядаючи за морським припливом на веранді пляжної кав'ярні. Або просто відпочити у затінку дерев невеличкого парку біля моря. А надвечір скуштувати і шашлику з місцевим вином в придорожній до селища шашличній. Хоча шашлик там виявився не з тих, аби спробувати його ще раз. Та на ринку було багато з того, чим можна було повечеряти і в будиночку, слухаючи крізь відкрите вікно вечірню музику припливу. До якого можна було вийти помилуватися яскравими зірками на темному оксамитовому небі над тихим, ніби сплячим морем. Після денної спеки вода була тепла, як парне молоко. Тільки легкий нічний бриз додавав прохолоди. З погодою нам взагалі пощастило. Бо, хоч ця місцина і носила назву, як Штормове, та ні жодного шторму, навіть, і ні жодного дощу нам тоді не

перепало. Місцеві казали, що сильні шторми тут бувають взимку. Лише в один з вечорів налетів сильний вітер, і приніс з навколишніх рівнин цілу зграю сарани. Та падала на землю, вкриваючи собою увесь тротуар бази. Треба було йти прямо по сарані, яка розчавленою хрускотіла під ногами. Потім цей випадок згадається, як така вже кремлівська сарана нападе на нас війною. І так само треба буде її чавити, аби йти далі, до перемоги. А тоді ми потрапили у тихий оксамитовий сезон, хоча вдень сонце ще було спекотним. Та нам у спеку з пляжу до кімнати було лише декілька кроків. В один з таких сонячних днів, коли жінка у прозорій пляжній синій хустині, що грайливо тріпотіла від вітру, мов крила, гуляла по самій кромці моря у бризках його хвиль, я побачив в ній ту сама, «що біжить по хвилях», немов зі сторінок оповідань О. Гріна. Вона завжди для мене такою і була, ще з тих днів, як вперше побачив її у студентські часи. Такою залишалася вже і назавжди, в будь який потім її вік. А в цю мить, ніби зійшла зі сторінок оповідання через якийсь портал паралельного світу, залишившись у спогадах такою вже назавжди. Ніби одна мить тих раптово нахлинувших почуттів, які тоді промайнули, але залишили свій слід на все життя. Які потім спогадами про ту, що біжить по хвилях, рятували серед самих важких обставин шторму часу, не даючи в ньому потонути. Вибравши один з днів нашого відпочинку, ми вирішили усі разом поїхати ще і до Євпаторії. Колись, ще у далекому дитинстві, батько з зусиллями дістав мені путівку до дитячого наметового табору в цьому місті. Та я мало що з цього і запам'ятав, крім одного виходу до моря. Бо одразу ж тоді на усьому узбережжі розпочалася епідемія холери, і батьків терміново визвали забрати з таборів своїх дітей. Тож мені цікаво було подивитися на це місто вже за інших обставин зараз у наш тут відпочинок. Хоча так складеться, що на наступний рік ще раз потраплю до Євпаторії вже у відрядження по справах підприємства для розширення контактів з новими замовниками, і саме цього ж місяця, на заздирість іншим співробітникам. Тоді, як і завжди, неможливо було знайти місця у готелях, хоча б на одну ніч. Тож оселилися, як відпочивальники, у одній хазяйці, яка здавала місця. Цікаво, що вона з чоловіком оселилася в Євпаторії нещодавно, як чоловік вийшов на пенсію, отримавши ще і чималий, так званий «регрес», від праці на одній з шахт Донбасу. Тоді ще

промайнула думка, і чого їх усіх на пенсії, аж з Донбасу, так тягне у наш Крим, а не кудись у родючу лісостепову зону, чи до мальовничих Карпат. Чи не через те, що він настільки вже тоді був зросійщеним, що саме з такого ж зросійщеного ще імперією Донбасу, там їм було почуватися ніби, як у себе вдома, серед такого ж штучно організованого «совком» напливу «своїх» імперсько ідейних російськомовних. А потім, за допомогою яких, кремлівська імперія гебешного злочинця та вбивці взагалі його захопить, розпочавши загарбницьку війну проти України. Та у цю поїздку, ми ще усі разом з дружиною і сином, пройшлися центральною алеєю до моря повз курортний парк розваг, прогулялися набережною до місцевого порту, та пристані морвокзалу. Спустилися до колись вільного широкого пляжу, який спритні ділки вже порізали на клаптики, та з кожного знімали гроші лише тільки за вхід. А ще запам'яталося одне перехрестя у центрі міста, де мирно співіснували одна навпроти другої православна церква і мусульманська мечеть, збудовані, ще до того, як вдерлися до Криму московитські війська ще царської імперії. Демонструючи самим своїм виглядом одна біля одної, що був би тут лад і спокій навіть між різними релігійними віруваннями, якби не московія, яка завжди розпалювала штучні конфлікти, аби загарбати собі ці землі, як і інші. Повертаючись з цієї екскурсії, крізь вікно автобусу побачили ще і велику станцію космічного зв'язку, білі сферичні антени якої нагадували величезні тенісні м'ячі. Яким би тільки тримати зв'язок з безмежжям Всесвіту, а не для військових цілей серед людей на їх маленький планеті. На якій були і ті незабутні місця синього простору теплих хвиль, та тихих заводей, серед яких і ми мали миттєвості нашого маленького особистого щастя. Та, як і ця дорога з Євпаторії до нашого будиночку у моря, так добігав до кінця і наш останній разом відпочинок біля самого синього Чорного моря. Бо тиждень цього відпочинку промайнув дуже швидко, але надовго залишив про нього свої спогади. Як і сни та видіння про ту, що біжить по хвилях ще мирного моря. Одна мить на все життя. Хоч потім шторм часу і розведе вже по зовсім інших хвилях у морі життя. Бо вже тоді відчувався присмак наближення великої грози, яка обернеться згарищем кривавої загарбницької імперської війни ненажерливого кремля.

Шторм часу

Дорога вела вже у зворотному напрямку до своїх. Небо над головою було ніби у старому чорно-білому кіно. Як і події, через які вимушені були бути тут. Та інакше було неможливо. Бо, споконвічний і підлий ворог з московії знову вліз на нашу землю, тепер вже з Криму та Донбасу, ще і цинічно заявляючи – «нас тут немає». Як «не було» і в Грузії. Як «не було» раніше і в Молдові з тим Придністров'ям, як і в Карабаху, як ще раніше, і в Афганістані, як і всюди, де втручалася московія. Навіть відверто зізнатися у своїх діях тим кремлівським неформам їх недоімперії ніколи не вистачало духу. От і зараз треба було довести їх присутність на нашій землі, як і місця їх дислокації по дитячих садках та школах за спинами дітей, згідно наказу їх гебешного садиста психопата. Для якого особисто розпад «совкової» імперії був більшою «трагедією», ніж усі жахи Другої світової війни, та попередніх часів сталінізму з кривавими репресіями та голодомором. Недарма ж ці два криваві режими, як гітлерівський та сталінський, ще і були союзниками по розподілу світу, аж до спільного параду у Бресті. Тепер же, хибне уявлення збоченого гебешника, вигодуваного на «золоті партії» тієї «совкової» недоімперії, малювало в його схибленій уяві «місію збирача земель» для відродження «величі» московії. Та яка там «велич», коли все там було краденим у інших, а трималося тільки на нафтодоларах за рахунок розграбунку захоплених ще раніше територій. Де іржавих танків було більше, ніж пральних машинок для своїх громадян. Які мріяли хоча б одним оком подивитися на життя у «загниваючому Заході», та «погнити» так, як не снилося навіть тим кремлівським небожителям. Коли навіть для військових отримати місце служби хоч би в одній з європейських країн колишнього соцтабору – вже було подарунком долі. Але культ орди, ще з часів створення нею московії, як своїм улусом, не давав їм спокою, що у інших може бути краще, ніж на московитських болотах. От і перло їх з тих боліт, через тупу ординську заздрість, зробити іншим гірше. Як приперло вже і до незалежної України. Та Україна, хоч ніби і маленька, в порівнянні з московитською ордою, як це Азовське море в порівнянні з іншими, де зараз мусили бути на його узбережжі, та давала такий опір орді, на який неспроможні були навіть

великі країни, якими вони себе вважали. Бо і ті заокеанські Штати, в особі їх бла-бла-бами, разом і з німецькою бабцею, просто злякалися цього кремлівського карлика, мов мавпи з ядерною гранатою, та відмовилися підтримати Україну у спільній відсічі агресору. Як у свій час і з Грузією. Чим лише заохотили ненажерливий кремль до подальшої агресії вже і гібридною війною на сході наших кордонів. Що потім, пізніше, через цю ж зрадливо боягузливу позицію Заходу, переросте і у найкривавішу війну початку XXI сторіччя. Як і в часи ще непереможного отамана Сагайдачного, який вже стояв під стінами смердючого кремля, та так само зрадили його ті, так звані «партнери», на той час. Може тоді зовсім інакше виглядав би і сам світ, і історія пішла би іншим шляхом. Не так хотілося побачити Азовське море, як колись – сонячним і теплим. А зараз воно – сіре і вороже, де точаться запеклі бої з «їх там немає». Та десь там далеко був ще синій простір Чорного моря, до якого так хотілося потрапити. Але ж, за покликом нескореного духу і небайдужого серця, треба було хоч чимось допомогти своїм, і бути саме там, де потрібніше. Задля чого, ще з Майдану Гідності, і самоорганізувалися у цю свою нинішню групу. Спочатку було складно та важко, коли треба було налагоджувати і зв'язки з тими, хто чинив опір у ворожому тилу, аби почали довіряти один одному, коли не вистачало навіть і зброї. Бо саме туди кремль масово завіз «донецьких шахтарів» з тайожних лісів та башкирських степів, які, провокуючи місцеве населення, горлали, ніби вони «місцеві шахтарі з московією разом». Але були разом лише зі зрадниками з місцевих комунацьких маргіналів, бандюків, та «королів» сміттєзвалищ, які вже втратили і людську подобу. Саме на таких кремль і робив ставку по захопленню Донбасу, та створення там своїх маріонеткових фейкових формувань з так званою «лугандонією». Недарма тоді з'явилося і стільки промосковської «вати» у соцмережах з наративами кремля. Тож треба було протистояти ще і таким зомбованим відморозкам. Та досвід вже був з тих ще «совкових» часів, бачити таких вже наскрізь. Але з появою «зелених чоловічків» у Криму, ситуація кардинально змінилася від віртуального протистояння до реального вже і на полі бою. Лише дивувала позиція декого, хто сам би мав і міг стати на захист української території від запродавців та московитських загарбників, але знаходив для

себе різні відмовки, типу нібито «на своєму місці більше користі». Як і у випадку з одним з керівників, коли той запропонував замість відпустки підробіток у його установі. Та коли дізнався, що ця відпустка вже спланована заради поїздки туди, де справді гаряче, то ще і з боягузливим цинізмом намагався відмовити, мов «ми своє вже відвоювали, хай тепер ризикують інші». Хоча і не відмовився від особистої «відзнаки» з тієї військової частини, якій усі співробітники за власні кошти зібрали волонтерську допомогу. Тож треба було кожному з групи на самому початку ще і викручуватися між роботою та обов'язком честі, аби ще і не розкрити своєї справжньої участі там, де було найпотрібніше, де їх і «немає» в часи «відпусток за власний рахунок», допоки повністю вже не перейшли у цей статус, в якому були зараз. На відміну від тих, хто ще і оформляв собі «інвалідність», аби цього уникнути. Та якимось справлялися, застосовуючи і свій «творчий підхід». От і зараз, треба було донести до своїх дані про місця розташування пускових ракетних комплексів рашистів з їх станціями зв'язку, які коштували кремлю декілька мільйонів. Хлопці ще і шуткували – «нам хоча б один відсоток від того, що потім накривають наші». Та не задля грошей чи подяки були тут. А не бажали, щоби воювали діти, яким би будувати своє вільне майбутнє в мирній країні рівних можливостей. Але найважчим було те, що вже не були звичайними відносини з родиною, коли треба було зникати на певний час без усяких пояснень задля їх же безпеки, а повертаючись, стримувати себе від відчуженого там. Як і з гіркотою відчувати, що тебе не сприймають за їх же захисника. Хоч діти і жили вже самостійно, та від цього ще дужче за ними сумував на своїх штормових шляхах. І хоч вік вже був не той, аби офіційно стати до зброї в лавах ЗСУ, та і на свій вік знайшли рішення, як допомагати ЗСУ. Бо ворог віку не питає, а знищує все навколо, куди тільки дотягнуться щупальці кремлівського спрута. Тож треба було відтинати ці щупальці, як могли. І якщо «їх там немає», то і нас «тут немає» теж. Тільки бачить похмуре небо. Та раптом вже знайому стежину окутав якийсь густий білий туман, що не було видно і самої стежини. Треба було майже напомацки продиратися крізь нього до умовного місця серед кам'яних валунів, де був прихований засіб зв'язку з нашими. Ось вже ніби і ті валуни. Та раптом щось просвистіло поруч, і сильний вибух відкинув на найбільший з

цих валунів. Від удару в очах потьмяніло, і свідомість кудись провалилася, ніби крізь сон.

Розплющивши очі, побачив, що туман зник, а навколо були ті самі кам'яні валуни, ніби вартові часу. Але ніде не було видно своїх хлопців. Голова від удару сильно боліла. Та добре, що боліла, значить вона ще була на місці. Намагаючись піднятись на валун, раптом побачив ще далеко на стежині якийсь незвичний загін вершників. У думці промайнуло – невже наші перейшли на коней. Та, чим ближче наближався загін, тим незвичніший він мав вигляд відповідно часу, немов козаки з Запорізької Січі. Невже так сильно забився головою об цей валун, що привиділося таке. Та, коли цей загін майже порівнявся з валунами, то відчув, що і сам вдягнений якимось інакше, вже відповідно до їх часу, ніби перенісся у інший вимір. Оце так забився. Мабуть забагато передивився голлівудських фільмів про паралельні світи та мандрівки у часі, що зараз таке ввижається. Чи може і дійсно помер, і все це вже реінкарнація у іншому вимірі і часі, гіпотези про що теж поділяв. Та усі роздуми перервав гучний голос найстаршого з вершників. Мабуть – головний. Запитання якого – «Чоловіче, що ти тут робиш? Скоро має з'явитися ворожий передовий загін, про який ми маємо попередити у наш табір неподалік», – привів до тями. Треба було щось вигадати самому відповідно до ситуації. Та і хто були ті вороги саме у цей відрізок часу, де так зараз неочікувано опинився. Скільки їх вже було на українських землях. І ляхи, і бусурмани, і москалі. Та з почутих розмов від інших козаків, зрозумів, що насуваються саме москалі. Ну, а як же без них і у цьому часі. Ця зрадлива підступна гидота ординських дикунів протягом усього часу свого існування тільки гидила іншим, та дихала загарбницькими війнами. Треба було розповісти отаману про все це, що має їх очікувати і на потім від цих москалопитеків, аби не укладали з ними ніяких договорів, та не вірили жодному їх брехливому слову. Бо потім прийде від них загибель і на саму Січ з імперськими полками Єлісаветградської імперської фортеці. Яку імперія збудувала посеред вільних козацьких поселень, аби більше тримати у покорі навколишнє населення в центральній частині українських земель, ніж бути форпостом за кілька сотень кілометрів від тих турків. І від дати будівництва якої, вже сучасні запопадливі «краєзнавці» будуть відліковувати час

заснування потім і самого міста біля цієї фортеці, а не від часу історичних знахідок козацьких поселень, які там існували ще раніше до москалів. Виправдовуючи це тим, що нібито, на їх погляд, це місто носило назву святої, а не імператриці того часу, спираючись на документи самої ж імперії, яка спотворила і всю справжню історію. Та в ті імперські часи, всі царі та імператриці в московії отримували статус таких «святих». Що нічого спільного і не мало зі святістю. А от дії їх, і саме з цієї фортеці, були потім руйнівними для всієї української землі. Через що, в сучасні часи, треба було взагалі її залишки забудувати чимось корисним, своїми пам'ятками, і не носитися з цим ганебним імперським маркером, а поважати дух корінних на цих землях предків. Та треба було зараз, у цьому часі, довести все це так, щоб завчасно підготувалися до відбиття московитського нападу на Січ. Тож відповів, що і сам розвідник, і треба передати важливе таємне повідомлення до отаманів Січі, та самому гетьману, аби запобігти біді. Вислухавши це, козаки запропонували вільного коня, аби скоріше дістатися до табору. А далі вже, як вийде. Дорога була ніби і знайома, та все навколо мало зовсім інший вигляд. Ось з'явилося і якесь невеличке поселення, якого не було на шляху у сучасному часі. Мабуть і його теж ще тоді спалили москалі. Вирішили трохи відпочити в хаті старости, і напоїти коней. Добре, що ще в юнацькі роки катався на конях. Тому не так зараз боліла дупа від сідла, як ще і досі голова від удару об камінь. Та в хаті було затишно і тихо. А від вогню у печі, в якій кипів казан з запашною юшкою, було ще і якое по-домашньому заспокійливо, що минувся і головний біль. Раптом крізь вікно побачив на подвір'ї дівчину з густим золотавим волоссям, немов пройшла власна кохана зі свого часу. Хіба може бути така подібність, одна в одну, чи і тут у цьому часі вона теж існує. Хотілося її зупинити, та впевнитися, що і в різні часи, в інших вимірах, та паралельних світах, завжди і усюди буде щастя знову її знайти. Та вона зникла раніше, ніж встиг вибігти на подвір'я, як «та, що біжить по хвилях» з оповідання О. Гріна. Але залишилось відчуття синього простору моря, яке навіть і крізь дим та попіл від згарищ, і куряви нескінченних шляхів завжди вабило до себе. Нашвидкуруч перехопивши, та напоївши коней, вирушили далі. Бо час не чекав. А у цьому штормі часу, в якому опинився, можна було очікувати що завгодно. Стежина вела крізь густий ліс, де чути

було різноголосий спів пташок, і ніби ніщо не віщувало загрози. Та коли стежина привела в темну улоговину, де вже стояв передвечірній туман, то на душі почала відчуватись якась тривога, що навіть зник і спів пташок. І раптом з густого чагарнику виблиснули клинки. Одразу промайнуло на думці – засідка. «Засідка!» – вигукнули і козаки, – «До бою!». І одразу тишу прорізав ляскіт схрестившихся клинків. Добре, що в молоді роки займався фехтуванням, отримавши ще і статус майстра спорту. Тож вмів вправно володіти і цією зброєю. Знову, як завжди підступно зі спини, напали москалі. Гірше татарви, що колись гасала по наших степах, і відкрито нападала на наші обози. Як же вони дістали, ще і тут! Відчайдушно махаючи своїм клинком, вже і не чув зойки та крики пораних нападників. У грудях підіймався той адреналін, який завжди виникав у запалі боротьби. А ще, та злість на цих москалопитеків, яка накопичилася вже зі своїх часів за усі звірства цих нелюдей. Якщо більше знищити їх зараз тут, то менше буде і їх потомків серед сучасних нападників. От якби так можна було перенестися у часи юнацтва того кремлівського кривавого карлика, аби втопити його ще в пітерській калюжі. То може потім і не було би вже війни, ні в Грузії, ні в Україні від цього гебістського нелюда. Пика якого, від залитого у неї батоксу, вже сама нагадувала ординських посіпак, навіть зміненим розрізом очей. Що тільки підкреслювало всю ординську сутність і того їх москалячого роду, де європейськістю і не пахло. В запалі сутички промайнула думка – ось коли знадобилося по-справжньому вміння фехтувати. А може навпаки, воно передалося ще з попередніх життів вже у свій час, і тільки шукало виходу, хоч би у спортивних змаганнях. Та як би там не було, а цих москалопитеків треба було бити в усіх часах. А поруч з цими козаками, як зі своїми побратимами у сучасному світі, відчувався ще і дух ніби самого родоводу, та власної ідентичності, які збереглися крізь віки. Як пройшли крізь усі віки і усі світи почуття до тієї своєї єдиної, «що біжить по хвилях». Та в запалі бою, відчувалася ще і необхідність донести до отаманів те, що знав вже про наступні події. Аби їх чвари не призвели до втрати незалежності та руїни, як в часи вже Директорії напочатку ХХ сторіччя. Та того самого відчуття втрати надій на відродження в часи і «Помаранчевої революції» через ті ж чвари серед її різномасних ватажків. Що

призведе потім вже і до «Революції Гідності», І що затято прийдеться відстоювати серед втрат у вогні палаючих барикад. Та незламний дух до волі завжди виживав, і повставав серед українців до бою за гідність і свободу у самих генах. А віра у силу свого роду вела до перемоги. Як і у цьому нібито і невеликому двобої з ворогами посеред хащів лісу у штормі часу на зламі віків і різних світів. І ці москалі зараз тут були розбиті, незважаючи і на їх підступну засідку. Та раптом, з боку їх недобитків, пролунав постріл. І знову потьмяніло в очах від болю саме в тому місті, де з дитинства була вроджена родимка. І свідомість знову провалилася ніби у якийсь вихор шторму часу.

Сильна морська хвиля вдарила в обличчя і привела до тями. Піднявшись на повний зріст, побачив себе на палубі вітрильника, який нісся у штормі часу вперед до своєї мети. І одразу виникло тверде відчуття, що це свій вітрильник, і сам на ньому капітан. Знову у штормі часу потрапив у інший вимір. Та коли ж цей шторм поверне вже до свого часу, чи поверне взагалі? Навіть не було вже і сенсу запитувати себе, яке зараз сторіччя, і хто – вороги. Вороги завжди – вороги. Лише зрадників побачиш не одразу. Спогад від прощання зі своєю коханою на причалі перед виходом у море зігрівав обвітрену душу. Вона була тією ж самою, «що біжить по хвилях», яку зустрічав у всіх світах, у всіх своїх вимірах цього шторму часу. Значить знайшов і у цьому. Але, скільки вже сам був у поході морями від часу останнього з нею розтавання у цьому вимірі? Та команда чекала рішень. Бо на горизонті з обох боків по курсу вітрильника сунула ворожа ескадра. Руки міцно тримали штурвал, ніби усе життя був до цього звичний. Недарма ж завжди так любив море, і цей вільний дух його безмежного синього простору. Від якого і сам набирався сил та насаги долати усі перешкоди на своєму шляху. Тільки десь в районі старої родимки тупо боліли ребра. Мабуть забився о штурвал, коли нахлинула через борт висока хвиля. Та там, у внутрішній кишені, завжди був металевий оберіг, що і кулі не брали. Дивлячись на цю ворожу ескадру, що насувалася з обох боків, команда почала гомоніти. – «Капітан, ми загинемо». На що була тверда відповідь. – «Помремо колись усі, і кожен у свій час. Та не сьогодні. Ще не вечір. Прорвемося. Зухвало увірвемося поміж них, і вдаримо з усіх бортів усім, що у нас ще є. Краще мить волі, ніж вік лихої долі у кайданах чужих

в'язниць. А посеред бою злість корисніша за відчай. Ми ніколи перед ворогом не зігнемо своїх колін. Те, що нас не вб'є, зробить лише сильнішими. І один буває воїн, якщо так зійшлися зірки. Лише зухвалій сміливості підкорюються моря. А це наше море. І ми його не віддамо нікому. Бо уздовж нього і наші береги, де нас чекають рідні та кохані. Заради яких ми маємо очистити своє море від ворогів. Тож, до бою! І хай нам допоможе наше небо». Піднявши усі вітрила, на повному ходу, не змінюючи курсу, увірвалися між ворожих кораблів. Загримів шквал вибухів з усіх стволів, ніби вибухнуло саме повітря навколо корабля, і запалало море. Шпангоути і рангоути тріщали мов сухі дрова у каміні. Ванти бриніли, як натягнуті струни. Вже була пошкоджена і бізань-щогла. Усі вітрила були посічені кулями і ядрами, що пролітали крізь них. Та форштевень вперто різав хвилі, а на грот-щоглі ще тримався власний вимпел, ніби доводячи, що не зламати і сам дух. Ворожі кораблі не очікували такого зухвальства, і палали від пострілів з усіх гармат один за одним. Нарешті побачили вже чистий від них горизонт, прорубавши крізь їх купу дров собі прохід. Ті, що залишилися позаду, навіть вже і не намагалися наздогнати. Тільки подекуди огризаючись поодинокими пострілами зі своїх кормових гармат. Вийшли і на цей раз на чистий простір. Можна було трохи перехопити подих, і дізнатись про стан корабля та команди після бою. А ще згадати і про свою кохану. Як у місячному сяйві під зірками гуляли по самісінькій кромці моря уздовж берега у бризках припливу. І яка у цьому місячному сяйві була саме тією, «що біжить по хвилях», як у перший раз, як її побачив. Якою так і залишилася поза часом і простором. І так мріялось разом під вітрилами відкривати нові дивовижні світи, а не різати хвилі бойовим кораблем. Та раптом одне з долетівших ядер, впало на палубу поруч, і прогримів вибух, від якого вибуховою хвилею відкинуло убік. Добряче вдарившись головою о палубну гармату, знову втратив свідомість, провалюючись у якийсь глибокий тунель.

Навколо з'явилось дивовижне сріблясте сяйво, і така легкість в тілі, ніби скинув увесь його тягар. Зі сріблясто світла, мов з туману, виринали різноманітні чудернацькі арки, башти, та мости, як з фантазій дитинства, яке малювало їх тоді серед хмар. Роздивляючись ці сяючі зсередини споруди, відчув, що сам ніби летів поміж них, а не йшов ногами по твердій поверхні. Ніби і

сам існував на іншому, більш досконалому, енергетичному рівні. Таке відчуття паріння у просторі бувало лише у дитячих снах. Та це був не сон, а певна реальність, від якої перехоплювало дух. Майнула думка, що мабуть так і має виглядати майбутнє. Світлим, легким, і затишним. Де вже не буде ні війн, ні диктату влади, ні злочинних намірів, ні ворожнечі і злоби, ні жадоби і підступності. Та ніяких кордонів. І добре, що цей світ був не схожий на ті картини апокаліпсису, які малювала схиблена уява деяких режисерів у їх голлівудських кінокартинах. І це надавало сил та впевненості, що є за що боротися. Хоча б для дітей їх дітей. А може, і раніше. Бо науковий прогрес, якщо у чистих його намірах, має швидший розвиток, ніж уявлення про нього. Скільки даремно було згаяно часу і сил на створення зброї вбивства. Якби не ці злочинні замовлення носіїв влади у їх схибленому бажанні володіти світом, то вже давно би збудували дивовижний світ миру і справедливості, здолали би усі хвороби, та вийшли у безмежний простір Всесвіту. Та відчувалось, що за все це ще буде глобальна битва зі світовим злом. Але світло все ж переможе темряву зла. Дивовижно те, що саме такий світ майбутнього колись вже снівся і самому напередодні війни. Інколи так бувало, коли щось бачилося уві сні, а потім відбувалося і в реальному житті. Як дехто називав це пророчими снами. Та зараз, потрапивши у цей паралельний світ майбутнього, він ніби хотів цим перенесенням показати, що може нас усіх очікувати, якщо будемо боротися з темрявою за світло у своєму світі попри увесь шторм часу. Та найдивовижнішим було те, що у цьому сріблястому саяві розгледів образ і тієї, яку кохав у всіх світах, та зустрів і у цьому. Але раптом все, що встиг побачити, закружляло у зірковому вихорі, а самого понесло кудись у просторах Всесвіту у невідомому напрямку.

– «Кеп, ти живий?», почув знайомий голос крізь дзвін у вухах. Розплющивши очі, побачив себе біля валуна на знайомій стежині. Густий білий туман вже розчинився у світлі дня. Побратими посміхалися, жваво обговорюючи наслідки від вибухів явно заблукавших випадкових снарядів, що інколи вибухали уздовж шляху. Бо ті москалопівки просто тупо гатили навмання з того, що було. А оскільки гармаші вони були ніякі, то і летіло подекуди куди попало. З розмов почув, що вибухнуло декілька разів. Ось чому це «декілька разів» відчув і сам. У

голові ще гуділо. Та більше від думок про все, що встиг побачити і відчуту у цьому штормі часу, у який ніби закинув цей вибух. Може і насправді існують і паралельні світи, і реінкарнації, і генетична пам'ять предків, і інформаційне поле Всесвіту, і подорожі у часі. Може і сам побував у своїх попередніх життях, чи життях своїх предків, звідки і така тяга до фехтувати, та пристрась до моря у своєму часі, як наслідки і самого характеру. А може, це пам'ять кристалів кристалічної структури цих валунів, які тут ще з прадавніх часів. Віб्राція яких від вибухів вплинула на резонансу частоту власного тіла і перенесла у часі, коли потрапив у їх поле дії. Недарма існує стільки теорій поведінки кристалів, дещо з яких вже застосовується і у практиці, як у комп'ютерній техніці і засобах зв'язку. Та комусь про це зараз розкажи – скажуть, що з'їхав з глузду від травми голови. Ще і комісують. А відпочивати зараз ніколи. Ті, ніби «донецькі шахтарі» з голодного Поволжя, пруть з тих «шахт» вже і на танках та «Буках». І як тільки ті танки пролізають крізь вузькі штреки? Тож треба було донести до наших усе, що тут назбирали у своїх мандрівках. А по дорозі, з «творчим підходом», ще і організувати «бавовну» з «фаєр-шоу» для тих, кого «тут немає». Якщо «немає», то і не повинно бути. Та і самі були у невизначеному статусі, ким є взагалі, як пішли на це добровольцями. Тоді ще не було у ЗСУ стільки дронів, оптики та тепловізорів, як потім. Ні цих «кілзон». І потрібні були живі очі, аби вистежити всі ці ворожі переміщення і їх вогневі точки. Особливо влітку, коли все ховалося у «зеленці» під щільним маскуванням. Інколи треба було подолати багато кілометрів ворожою територією, маскуючись і ховаючись, щоб і самих не викрили, та знайти ті місця, де рашистські «шахтарі» ховали свою техніку. А потім ще і встигнути все це передати, поки вони знову не змінили місце дислокації. Надалі вже допомагало і наше підпілля. Тож, роботи вистачало. І штормило по повній. Але вже у повітрі відчувалося наближення великої бурі, яка потім з гібридної війни переросте вже і у відкрити з кривавим вторгненням московії на всі наші землі. Треба було готуватися до боротьби і з цим, аби справдився світ майбутнього, в який вірив. Бо шторм часу долають тільки нескорені духом, мов сам шторм.

ДЕЖАВІО, (або майже містична історія реальних подій)

Сонце вже зазірало у вікна, коли в його вранішніх променях традиційно вийшов з філіжанкою міцної кави на лоджію, ніби на капітанський місток свого корабля. День мав бути сонячним, та погода швидко змінювалася разом і з настроєм від думок. Пристрасть до моря, що жила ще з дитинства, малювала в уяві морські пейзажі навіть серед міських забудов. Та і не тільки в уяві, а і на полотнах своїх картин, які писав по пам'яті після своїх морських пригод. З тих же пригод зібрав у своїй квартирі і чималу колекцію морських мушель, яка створювала присутність моря поруч. Як і аудіо колекція різних припливів музики моря. Бо і саме море було вже в крові ще від народження, як мати теж народилася біля нього, а потім за батьком переїхала у це степове місто, де вже з'явився і сам з духом моря в душі, яким марив з дитинства. Та хоч і став капітаном, але не там, і не так як хотів. В дитячі мрії втрутилася реальність того часу, яка змінила і всі надії. Та зараз було не до цих спогадів. Йшла війна проти московитських загарбників. І треба було бути там, куди кликали честь та усвідомлені переконання не дати змогу цій рашистській імперії зла знову повторити криваве дежавіо свого панування на наших землях. Пролунав дзвінок у двері, і треба було їхати у нову дорогу.

Дорога вже була звичною. І хлопці поруч зі своєї групи були вже надійними побратимами, перевіреними не раз у цих виїздах туди, де не співають пташки. Бо самі усвідомлено пішли на це, незважаючи і на свій вік, за плечима якого чимало вже відбулося різних подій. Та ця війна споконвічної імперії зла з московитських боліт вимагала і нових проявів власного характеру. На цих дорогах могло відбутися будь що, хоч усі присутні поруч до цього були вже і звичні. Та все ж, якесь нове тривожне відчуття не давало спокою. Усі передчуття раптово перервав сильний вибух прямо посеред дороги, від якого машину підкинуло так, що промайнуло і все життя. І тут перед очима з'явився обрис жіночого обличчя, яке беріг у своїх спогадах ще з того мирного життя, як у студентські роки побачивши її вперше, закохався одразу з першого погляду. Потім вона стала і єдиною коханою дружиною, подарувавши

чудових діточок, якими завжди пишався. Та клята війна втрутилася і тут, в особисте життя. Вона зараз задля безпеки жила разом з донькою і її маленькою внученькою. Бо, безпека рідних була важливіше навіть за власні почуття. Та завжди був на їх боці, на боці рідної крові. Хай навіть вони не завжди і розуміли. Та за них хвилювався більше, через ті рашистські обстріли мирних міст, ніж за свої тут. І як собі міркував, якщо ж вони і не сприймають його почуття, як він, то може так їм буде і легше потім пережити його вже останню дорогу. Як і сам ніколи їх не бентежив, задля їх же спокою, коли вирушав у свою чергову дорогу. Та зараз вона з'явилася янголом - рятівницею, ніби з самого диму від вибуху. Як було вже не раз у схожих обставинах. Та завдяки вмінню водія машина ухилилася і на цей раз. Навіть і без «подряпин» для них. Але сам точно знав, що і завдяки своєчасному видінню свого янгола - рятівниці. І знову рятівне дежавю. Хоч і кажуть, ніби шрами чоловіків прикрашають, та війна не прикрашає нікого. Оглянувши самих себе, перевірівши вантаж та машину, всі рушили далі. Але з міркувань безпеки звернули на іншу, хоч і незнайому ще їм дорогу, яка вірогідно не була так пристріляна.

Скільки вже було таких поворотів долі на шляхах життя, які потім змінювали і саме життя. Та, як знати, де повертати? Якби-то ще повернути час, і дещо змінити інакше, аби не було помилок. Інколи уві сні приходили видіння, ніби з паралельних світів, де розгорталися ті події, якби у реальному житті обрав інший поворот долі в слухний для цього момент. І у тих снах проживав свої інші життя, але за тими ж принципами по духу. Інколи були і такі, що шкода було просинатися. Та мабуть вони і приходили з паралельних світів, аби показати, що все можливо і в світі цьому. Лише правильно скористатися відповідною миттю, як співпадуть зірки. Та як розгледіти ті зірки серед хмар похмурого неба? Тому намагався дещо з цих видінь відтворювати і в цьому житті, не чекаючи на ті «зірки». Що і сприймалося, ніби дежавю. Але частіше снилось те, що могло очікувати попереду, які дехто називає пророчими. Звернув увагу, що за вікном машини був той степ, який колись вже бачив, але тільки в одному зі своїх снів, який тоді ніяк не міг зрозуміти, до чого цей степ, адже сам полюблив мандрувати не степами, а морським узбережжям. У тому сухому степу з пилом

і присмаком диму замість вологого бадьорого морського повітря було щось моторошне і тривожне. Та зараз був той самий похмурий краєвид чужого степу з пожухлою травою під ворожим свинцевим небом з тривожного сну, який почав з'являтися саме напередодні війни. Дивлячись на цей краєвид, було відчуття, ніби от-от з-за обрію на хвилях сивого ковила з'являться табуни диких орд завойовників. Непрохане дежавю.

Зупинившись на роздоріжжі, водій невпевнено запитав, якою далі їм краще їхати дорогою, бо вони опинилися тут вперше у незнайомій місцевості. Усі розмірковували, щоби убезпечити себе ще і від таких раптових прильотів, як попередній. А у самого знову перед очима промайнуло те саме обличчя своєї янгола - охоронниці, яка ніби вказувала напрямок. І сам раптом уявив усю цю незнайому місцевість, як на мапі, ніби летів над нею, та побачив саме ту дорогу, яка і повинна була їх вивести до потрібного місця. І раніше, коли мандрував новими місцями, лише раз глянувши на туристичну мапу, вже бачив усі обриси таких місць. І безпомилково міг орієнтуватися хоч у місті, посеред ще незнайомих вулиць, хоч на пересічній місцевості. Але зараз такої мапи не було. Та підсвідомо був впевнений, куди їм зараз потрібно звертати, аби потім опинитися де треба. Так і зробили. Дорога вела вже невеличким лісочком, який якимось дивом вцілів після попередніх масованих артобстрілів. Взагалі, наша неповторна рідна природа мала таку свою силу стійкості до відродження, що ще і заряджала нею всіх своїх мешканців. Недарма ж кажуть, що і рідні стіни допомагають, а тим більше, своя рідна земля, яку не здолати жодним загарбникам. Вона ніби сама повстає на захист тих, хто про неї добре піклується. Навіть чорнобильський ліс своєю радіацією повстане проти москалопітеків, коли ті вдеруться до ЧАЕС, та отримають по повній, і ганебно втечуть. І саме зараз перед ними пролягла стрічка лісової дороги, яка їх добре захищала від ворожої небезпеки. Та було трохи моторошно, що у цьому, хоч і вцілілому, та подекуди обгорілому лісі, нечутно було співу пташок. Голодні москалі з їх братами «по розуму» північними пів-корейцями, та повними виродками з чечено-зкадирених зеків поїли не тільки собак та щурів з голодухи, а ще і почали полювати вже і на наших пташок, пожираючи все на своєму кривавому шляху. Не кажучи вже і про саме полювання на

людей цими людоджерами. Згадалося, як в один з таких виходів на вузькій стежині серед густого колючого чагарнику раптом зустрівся з вовком. Розійтися було ніяк, бо чагарник був надто щільним. І погляди зустрілися віч-на-віч. Та в очах вовка побачив не звірину лють, а такий же людський сум і втому від цієї війни, яка дістала вже і тварин. Тоді ще промовив вовку, знявши палець з гачка: «Проходь сірій, я тебе не чіпатиму, ти ж не рашист, а такий самий мешканець рідної для нас обох землі. Бо бачу, і тобі від них теж дісталось». Вовк ніби все зрозумів, і спокійно пройшов повз по стежині собі далі. А коли з групою вийшли з чагарнику, то побачили перед собою вщент спалене рашистами село. Від якого ще тхнуло згарищем смерті після нещодавнього рашистського обстрілу. Типова московитська тактика «випаленої землі». Тоді ще у думках промайнуло – «то, хто ж насправді кровожерливі хижаки, як не ті нелюди - рашисти. Бо навіть з вовками можна порозумітися»...

Їхали обережно, аби не вскочити ще і у вирви від вибухів. Та раптом, вже на узбіччі лісу, з'явилася і та сама дорога, яка і була потрібна. Не помилився і тут зі своїми передбаченнями. Знову дежавю. Вже знайомою дорогою доїхали до потрібного місця призначення. Швиденько розвантажилися, бо вже сутеніло. Замаскували машину, та вирушили пішки до іншої точки призначення, де повинні були замаскувати і частину свого вантажу вже для іншої групи, яка буде згодом після них. На небі вже з'явилися перші зірки, коли нарешті дійшли до визначеного місця. Стільки вже було пройдено тих шляхів, які зовсім не були туристичними, як колись, що мабуть вистачило ними дійти вже і до Місяця. А от Місяця на небі і не було. І це добре, бо видав би їх пересування. Та були такі самі яскраві зірки, якими їх бачив колись над морем ще у минулому житті. Де не було там ні саява від міста, ні нинішніх спалахів від рашистських ракетних ударів по наших мирних містах. І від цього защемило в душі, чи вдасться знову побачити на темно - синьому оксамиті неба яскраві розсипи діамантів з зірок над сріблястими хвилями мирного моря, як колись. Ще з дитинства мріялося мандрувати усім світом серед морів. А зараз неможливо потрапити навіть на колись знайомі береги, за що теж бився з цими москалями. Хоч би ще раз відчутти незрівняний аромат бадьорого мирного морського припливу, як колись. Тільки запах мазуту, пороху, та

заліза військових кораблів відчувати би вже не хотів. Та через рашистську погань зараз це стало нездійсненим. Бо і сам світ вже не буде, яким був. І тільки ніч приносила ці спогади. Взагалі, ніч була власним часом за біоритмом, як народженого за півгодини до опівночі. А зараз вимушений був разом з побратимами ще і діяти в темряві, аби наближати світло. І, як привиди ночі, не давати спокою непроханій нечисті п'їтьми з її смердючих боліт. Та треба було хоч трохи поспати перед тим, як вони вже потраплять туди, де повинні виконати і своє головне завдання, задля чого здолали і цей довгий шлях. Як сам колись пожартував на запитання одного товариша ще з Майдану, чим займається зараз, то відповів, що туризмом. На здивування того, усміхнувся, що їздить по «гарячих путівках», як колись казали, на «гарячий південь» збирати враження від цікавих краєвидів. А подекуди, і з «гастролями» на місцевих «дисотеках». Навіть інколи, і з яскравими «фаєр-шоу». Та, якщо там потім щось і спалахне, то вони тут ні до чого. Бо не треба кидати недопалки тим, кого не запрошували. Недарма ж кажуть, що паління вбиває. Що було алегорією на те, чим вимушений був займатися. Бо про все і не розкажеш одразу, допоки не закінчиться ця клята війна. Та і наврод, що і після війни все можна буде розповісти. Такий вже цей «туризм» з його ночівлями під зірками.

А зараз від цього «туризму» взнаки давалася втома, від якої почав поринати в напівсонний стан. Та раптом, ніби крізь сон, хтось покликав. Цей голос впізнав би серед сотні інших. Це був саме той голос, який ще колись в мирному житті шепотів слова кохання, а зараз кликав за собою. Все навколо огортав якийсь незвичний білий туман, і треба було йти майже навіпамацки. Продершись через лісовий чагарник, пройшовши ще піщаним пустирем, де вже зник і цей туман, за пагорбами раптом побачив морське узбережжя, на якому була вона, та, хто тільки нещодавно з'являлася видіннями янгола - охоронниці. Це було схоже на якийсь портал з паралельного світу, де було і таке саме море, як в юнацькі часи сумісних подорожей. І вона, саме така, як у ще перші, такі шалено палкі, і незабутньо ніжні романтичні зустрічі справжнього першого взаємного кохання. Потім вона подарувала чудових діточок, якими завжди пишався, та готовий був за них віддати своє життя. Та кохаючи, і в будь-які вже

потім роки, бачив її завжди саме такою, як в перший раз. Бо для самого вона була поза часом і простором. Як вона тут опинилася, немов «та, що біжить по хвилях» з улюблених книжок, було відомо тільки одному небу. Але вона була поруч, і вже ні про що її не розпитував, а тільки пригорнув до себе, та осипав палкими цілунками, тримаючи її у своїх обіймах, як саме найдорожче, що колись було в житті. Таке відчуття теплих почуттів було ще, як тримав і своїх дітей при народженні, та пізніше вже і крихітну внученьку. Це був зовсім інший світ, своєї паралельної реальності, далекої від війни. Вона тільки вимовила, що тут тимчасово, випадково потрапивши до автобусу, який мав везти в ці місця гуманітарку з їх волонтерського осередку, якому вона допомагала, як і багато зараз наших жінок. Ніби підсвідомо відчувала, що в цей раз треба обов'язково їхати і самій. Але вони трішки заблукали, потрапивши в якийсь незвичайний густий білий туман, ніби дорога сама вела їх сюди. Та коли автобус зупинився на перепочинок, то відчула, що і він десь поруч. Тому і покликала, як підказало саме серце. І ось вони поруч. Поруч під яскравими зірками на березі того моря, яке так хотів хоч раз ще побачити поряд з нею. Та навіть і гадки не мав, що опиниться так близько поряд з ним посеред цієї дороги. Відчувався навіть п'яний аромат її густого хвилястого волосся, як ті морські хвилі, серед усього цього згарища війни. Але вже пролунав до відправлення сигнал з її автобусу. І вона тільки встигла покласти йому до кишені годинника зі словами, щоб той швидше відраховував час до їх зустрічі вже вдома. Поглядом машинально звернув увагу, що годинникові стрілки добігали до дванадцятої опівночі. Та раптом знову все огорнув цей незвичний білий туман, у якому все розчинилося, мов уві сні.

Зворотній шлях до свого тимчасового укриття подолав швидко. Про всяк випадок перевірів периметр, де навколо табору встановили розтяжки від непроханих заброд. Оцінив маскування місця ночівлі. Посміхнувся, що ось де і знадобився власний досвід з дизайну. Чатовий був насторожі, а хлопці міцно спали від втоми. Та вони про цю зустріч нічого не дізнаються, бо це була особиста таємниця. І тільки знову почав поринати у сон, як десь поруч пролунав випадковий приліт. Якийсь «заблукавший» скажений снаряд від рашистських

нелюдей перервав весь їх короткий відпочинок. І вся група піднялася на ноги, та почала збиратися, бо на небокраї вже жеврів і світанок. Отряхуючи з себе уривки сновидінь, з жалем подумки промовив сам до себе – чого тільки не наснитися у таких обставинах посеред війни. Але ж, як все реально виглядало... Та в час війни і море зовсім інше. Згадалося, як ще у 2014 - 2015 роках, в часи запеклого протистояння під Широкино на підступах до Маріуполя, у свої виходи пішки долали майже усе прилегле узбережжя Азову. Виявляючи там і місця, де рашисти підступно ховали свої гармати та танки по дитячих садках та школах, виконуючи настанову свого кремлівського фіурера ховатися за спинами матерів і дітей для обстрілу мирного населення. Як і самі переховувалися від рашистів в розщелинах обривчастого берега, де з сірого, як асфальт моря, несло холодним ворожим вітром. А так вже хотілося проводити свої дні разом з нею і дітьми десь біля мирного теплого моря... Бачити посмішки дітей... Чути дзвінкий сміх внученьки... Як хотілося просто бути поруч з ними, відчувати їх тепло... Та віддаватися почуттям не було часу. Попереду була ще робота, задля якої і були тут. Бо хоч це вже і була війна дронів, та крізь «зеленку», чи снігову пелену, потрібні були надійніші живі очі. Як і серед кам'яних лабіринтів окупованих міст, та у самому лігві ворога, куди не проникне жодний дрон... Промайнувши залишки лісу, на його узбіччі відповідно перевдяглися. Броніки теж зняли, аби себе не виказати. Набрали в кишені різних горіхів з родзинками, та зернятками смаженої кави задля підтримки на час переходу. Такий «енергетик» вигадав для себе сам вже давно на тих шляхах, де не було ні часу, ні можливості і поїсти. Приховали усе зайве, перевтілилися для виконання поставленої мети, і заздалегідь підготовленим «коридором» попрямували виконувати свої завдання. Та це вже інша історія, не для друкованої лірики допоки йде війна.

Хоч і було важко, як і завжди, бо це не гриби збирати, і набагато складніше ніж в книжках, та все ж зробили, що могли, і на цей раз. Бо надовго і залишатися там було небезпечно, аби не викрили. А, якщо потім орки чогось там у себе вже недорахуються, то їх до нас і не запрошували. Бо ще застосовували і власний «творчий підхід», не тільки збирати

«враження від мальовничих пейзажів», а ще і врожай «бавовни» з місцевими «агрономами». Українці взагалі вже довели в перші ж дні вторгнення, що і самі здатні чинити опір. Навіть, опинившись і в тилу ворога, серед подвійної небезпеки. Та, як особисто вважали, все ж їм було дещо легше в постійному русі, та і то, періодично, ніж хлопцям в окопах на своїх позиціях постійно знаходитися під обстрілами. Важче було здійснювати перехід через лінію фронту. Особливо на свою українську територію, бо прикро було би випадково потрапити під чергу ще і з українського боку. Та і на цей раз зробили все, як «на автопілоті». Вийшли у наперед визначене місце. Підбили підсумки, надіслали інформацію зі заздалегідь прихованого засобу зв'язку, та попрямували у зворотному напрямку. Дорога була без особливих ускладнень, якщо не зважати на випадковий мінометний обстріл поряд з маршрутом. Прийшлося трохи відлежатися, сховавшись у чагарнику. Проте, лежачи там, пожартували, що був час роздивитися ще і лісові квіти, на красу яких находу так би не звернули увагу. Якими ж вони були гарними та тендітними у своїй природній красі. Немов ті діти, тягнулися до сонця своїми рученятами пелюстками. І як ті діти, здригалися від кожного вибуху. Та вражала і їх стійкість до життя посеред цього згарища війни, Дивлячись на ці квіти, і самі надихалися природною красою. Бо той, хто бачив смерть, цінує і красу життя. Життя настільки коротке, що усвідомлюєш це, коли його сонце вже перевалює далеко за полудень років. Тоді з запізненням починаєш цінувати кожен мить його. А особливо тут, коли хмари війни закривають його небосхил. І хочеться насолоджуватися кожною миттю, як цими квітами, та треба йти далі, аби буяло саме життя, навіть якщо і власне раптово може обірватися. Та залишиться сам небосхил для життів інших. І усвідомлення цього дає сил боротися далі проти темряви за світло, повертаючись з власних мрій до бруду війни.

Де кілька разів у повітрі дошкуляв звук ворожих дронів, мов від тих гнійних мух. Але був свій рятівний купол від тих «мух» завдяки власному портативному РЕБу «Аркан», на який самі і скинулися в кредит. А звідки брати гроші, якщо самі ж, як волонтери - добровольці. Згадалося, як на одному з таких зворотних шляхів вже майже дійшли до своїх позицій. Та раптом побачили групу рашистських диверсантів, яка потайки

кралася до позицій наших бійців. Одразу виникло непросте питання, чи йти далі, себе не викривши, задля передачі важливої інформації, чи не дати цим виродкам раптово напасти на наших бійців. І самому, як старшому групи, треба було прийняти екстремальне рішення, за яким відправив до своїх позицій наймолодшого з них зв'язкового. Бо молодому ще треба жити, і діточок своїх виростити у мирній країні. А самі відволікли на себе цих орків, допоки той дістанеться до наших. Бо, як капітану і за духом, треба було приймати важкі рішення на себе. Та рідне небо допомогло і тоді. Почувши постріли, вже і свої відкрили вогонь, та остаточно добили тих диверсантів. Потім самі ще довго блукали, аби вийти до визначеної точки у розташуванні своїх. Та тоді теж з'явився обрис свого янгола-охоронниці, яка вказала правильний напрямок, аби повернулися живими. Як і завжди в таких обставинах її образ повертав додому. Бо ще і сам бачив те, що хотів, і чекав. Таке жадане дежавю...

В екстремальних умовах взагалі найгостріше відчувається нібито якийсь зв'язок з усім Всесвітом. Де обриси і паралельних світів, і віщих снів, і тіней минулого, і відчуття дежавю, можуть набувати реальних проявів. Особливо у творчих натур, у яких існує свій тонкий світ власних відчуттів, де розмиваються грані уявного і реального. Що інколи цим і допомагає в екстремальних обставинах шторму часу. Як саме і у цьому відрядженні, з якого теж вийшли всі неушкодженими, і поверталися вже додому. Та думки перервав вже знайомий краєвид. За вікном машини з'явилися і обриси свого міста. Зупинившись, і попрощавшись з побратимами за пару кварталів до свого подвір'я, аби не привертати зайву увагу ще і у сусідів, вже знайомими вулицями дійшов і до свого будинку. Біля дверей машинальним рухом потягнувся до потаємної кишені за ключами. Та раптом відчув там якийсь незвичний предмет. Обережно діставши його, з подивом роздивився. Виблискуючи в слабкому світлі ліхтаря, на долоні лежав годинник, стрілки якого вказували на дванадцятку... Дежавю...

Тіні минулого

Краще мить волі,
Ніж вік лихої долі.
А навчений літати,
Не буде плазувати.

Юрій Шнурков Шторм

Навіть у яскравий сонячний день завжди з'являються тіні, ніби своєю присутністю ще більше підкреслюючи яскравість навколишнього світу. Але існують і інші тіні, які втручаються у наше життя зі свого світу темряви. Особливо, коли з цього світу темряви своїх боліт, вони вже пруть і війною проти нашого світла життя. І боротьба з якими вимагає чималих зусиль, аби вони не затьмарювали світло як сучасного, так і майбутнього дня. Та ця боротьба з темрявою за світло лише гартує власний характер. І надає сил бачити світло чистого синього неба, деś там у височині над густими хмарами, навіть у найпохмуріший день. А вміння розгледіти ці тіні, надає можливості їм же і протистояти. Аби і надалі після самої темної ночі наставав ранок нового світлого дня. Згадуючи та аналізуючи дні царства тіней, яке так довго панувало на нашій землі, можна зрозуміти і саму природу цих тіней, з чим і зараз вимушені мати справу, та боротися за наше світло. Бо ворог той самий, з того ж мороку.

Ще в юнацькі роки через онко хворобу батька, рано залишився без чоловічої підтримки. І вимушений був попри всі життєві шторми досягати всього самостійно. І як кажуть – зробив себе сам, і досяг всього сам. Інколи і всупереч обставинам, діючи на противагу ним. Хоч і не так, як бажав, і не там, де мріяв, та все ж став капітаном. А капітан – це не тільки звання, а і стан душі, який вже назавжди, ким би і не був, та де б не опинився. Та в ті часи, ще авторитарного режиму, маючи бунтівний характер і загострене почуття справедливості, яке тільки посилювалося через доступ до таємних архівів того часу, згідно ще і посади аналітика, то це ще більше посилювало і власні свідомі переконання неприйняття старої системи. Особливо, коли в одному з архівів знайшов «особисті справи» на свого діда, якого ще перед війною вбив сталінський режим тільки за те, що той був залучений до фарисейського перепису населення, та знав

його дійсні результати від свавілля режиму з репресіями і голодомором. У якого від наслідків того голодомору померла і перша двомісячна дитинка від виснаження. І бачив скільки у тих справах було інспірованих наклепів самими ж операми НКВС, аби усіх тримати під прицілом до певного часу. Цікаво, що потім, з поділом НКВС на МВС та КДБ, такі справи на одних і тих же осіб подекуди були у різних версіях в двох різних відомствах одночасно, але інколи суттєво відрізнялися. Як бачив справу і на батька фронтовика, ще тієї Другої світової, який був вимушений ще п'ять років після війни залишатися в армії, ніби строку війни владі було замало. Та для якого в часи «застою» не знайшлося навіть палати з його раптовим інсультом, коли він так і пролежав в коридорі переповненої лікарні. В той час, як для партійної тоді номенклатури були зарезервовані окремі порожні персональні палати. Що тільки більше викликало огиду до того режиму, з яким свідомо не бажав мати нічого спільного, вивчивши його криваву сутність як з самих його закритих архівних матеріалів, так і з поведінки його вигодованців в оточуючому середовищі. Хоч це і була історія ніби вже колишніх часів, та приклади з неї виразно демонстрували увесь причинно-наслідковий ланцюжок подій сьогодення. Як багато таких фактів чув і від інших, майже один в один. Бо в тому режимі «червоного», а по факту – кривавого свавілля «совкової» імперії зла, все було однотипним, за одними і тими самими принципами. І, якщо це забути, то все повернеться знову, та ще і у більш гіршому прояві. Бо, в кого немає пам'яті, той і не має майбутнього. А пам'ять нашу московити намагалися спотворити та знищити ще з часів орди, аби і не було нас, як самостійного народу, свідомої нації. Та пам'ять, як той пролісок, що пробиває кригу до сонця силою власного життєствердження задля майбуття. Згадати все, аби не було вже відчуття присутності непроханих тіней.

Тому добре пам'ятав те, що ніколи вже не мало повторитися. Як в учбовому центрі, ще в часи строкової служби в радянській тоді армії, замполіт повчав усіх, як буде робити з них звірів, аби і вони так робили з новобранцями, щоби ті безумовно підкорялися усім наказам. Тому серед командирів існувала звична практика рукоприкладства до підлеглих, поширюючи «дідівщину» з кримінальним ухилом. Де такі відносини більше

нагадували табірний режим, ніж армію. Вдень – свавілля офіцерів, вночі – сержантів. Коли «діди» знущалися з «молодих» лише задля задоволення своєї над ними зверхності, а найслабших просто били по ночах в туалеті, вивільняючи звірину сутність з вигуками, «щоб країну любили». Що і було показовим маркером самої системи. З таких і ліпили згодом найжорстокіших «омоновців» чи «беркутню». Або такі, вже нездатні до нормального цивільного життя, самі потрапляли на нари... Коли офіцерський склад, де процвітало пияцтво, сам нахабно розкрадав військове забезпечення... Коли підлеглі підрозділи використовувалися на будівництвах дач для керівництва, та ремонту квартир... Коли все прогнило кар'єризмом і корупцією... Коли віддавалися свідомо безглузді, а інколи і злочинні накази... Коли на час «увільнення» у вихідні дні не випускали навіть на КПП до рідних лише задля хизування самодурством... І навіть, коли один з батьків, бувший фронтовик, знаходячись вже присмерті, звернувся до керівництва відпустити його сина хоча б на добу попрощатися, а відповідь була «нічого, не помре», то кого взагалі захищала така армія?! Що все це і лягло з часом в основу вже армії рашистської, яка в усьому стала правонаступницею «совкового» режиму з усіма наслідками. Пам'ятав, як особисто тоді зібрав своїх курсантів, та наголосив, що ніколи ніяким самодурам їх не зламати. І вже ніколи не вдасться зробити з них звірів, з тих, хто ще до цієї армії вже мав свої принципи, і чого не будуть робити вони з іншими, бо завжди треба залишатися людьми. Але згодом, той самий «силовий підхід» керівництва був і в інших підрозділах, де повчали «хай бояться, щоб поважали». Що вказувало на типовість методів режиму, який сам вже не міг сприйняти, та чинив йому власний ментальний спротив. А ідеологічне зомбування в часи ще кривавої авантюри афганської війни на той час, потім обернеться божевільним дежавю війни чеченської, війною в Грузії, і апогеем кремлівського імперіалізму – війною в Україні.

Пам'ятав, як в часи компартійного диктату, за вказівкою партійних органів зганяли працівників установ та організацій на безоплатну примусову працю у приміських радгоспах задля підтримки провальної колгоспної системи. Ще і призначалися обов'язкові квоти, скільки кожна організація повинна відробити на так звані «підшефні» колгоспи. Здебільшого це застосовували

у вихідні дні після основної роботи замість відпочину. Так звані безкоштовні «суботники» на державу, яких не існувало в жодній розвиненій країні. Та особливо це практикувалося серед студентів, коли їх знімали на декілька тижнів з навчань на так звані «виїзні сільгоспроботи». І пам'ятав в той же час порожні прилавки, дефіцит майже на все, і величезні черги в очікуванні, може хоч щось викинуть на продаж. В той час, як партійна номенклатура безперешкодно забезпечувалася зі своїх «спец складів». Цинізм подвійних стандартів був і в тому, що якусь працівницю на молокозаводі могли розпі'яти за спробу винести повз вахту молочний сирок для своєї дитини, в той час, як машини з обкомівськими номерами, до країв набиті дефіцитною продукцією, безперешкодно виїжджали без будь яких перевірок. Бо в цих схемах було задіяне і саме керівництво, послужливо розраховуючи на «вище» заступництво. А в усій країні, через неспроможність системи забезпечити громадянам хоча б прожитковий попит, в ті часи з'явилися і різні ціни на той самий продукт для різних категорій. Найдешевші, але першої категорії – «обраним» з номенклатури для їх «спец пайків». Другої категорії – для закладів харчування. А на залишки у торгівлю для народу – найдорожчі. Де шкіра та кістки третьої категорії у продаж для населення коштували вдвічі дорожче, ніж відбірна вирізка першої категорії для номенклатури. Можна було вдвічі дешевше і якісніше поснідати в закритій партійній їдальні, ніж в закладі загального харчування з того, що там ще не вкрали. Та ще і вводилися норми, не більше одного кіло, чи однієї штуки в одні руки. Коли на цьому спритні ділки від прилавку до влади вже робили собі цілі статки. Як і на імпортних черевиках з «підполи» по подвійній ціні. На джинсах з країн «загниваючого Заходу», та естрадних платівках. Навіть на книжках всесвітньої класики. Де і «ковбаса» по ціні виробника була лише для «своїх». І для «своїх» посади з доступом до привілеїв. І «золото партії» для «обраних». Пам'ятав як в ті часи «застою» для простого люду входили в моду «продуктові тури вихідного дня», коли за шоколадними цукерками та взуттям їхали до Кишинева, за косметикою і бальзамом до Риги, за мандаринами до новорічного столу аж до «столиці», за овочами до Херсону, за м'ясними продуктами до Полтави чи Вінниці, до Одеси на «Привоз» за рибою, а за тортами до Києва. Коли московські потяги з України завжди можна було визначити по великих

баулах з ковбасою та овочами. Незалежно і від того, що тоді вся країна працювала тільки на забезпечення столичних потреб. Запам'яталося, як всередині ще 70-х років разом з батьком у його відпустці до «радянської столиці» стояли там у тригодинній черзі за одним кіло в одні руки зелених бананів, аби хоч відчутти їх на смак. І як сам у відрядженні до ще тодішнього «ленінгаду» стояв у чотирьохгодинній черзі за імпортними зимовими чобітками для жінки. Довше, ніж на виставку скарбів Тутанхамона. Як «повертав на батьківщину» копчену ковбасу виробництва місцевого м'ясокомбінату, яку відвантажували цілими потягами тільки до «величної столиці». І привозив звідти типу «голландського» твердий сир до свят. Та як їздив за шпалерами аж до Києва. Бо все в ті часи було в дефіциті. Як і запам'яталися слова жінки в ті часи «продуктових турів», – «коли ми вже будемо просто мандрувати, а не бігати там по крамницях». А в період так званої комуняцької «перебудови», вже і професори та вчителі стояли на барахолках, продаючи залишки свого краму, аби якось прогодуватися. В той же час з'явилися і цілі загони рекетирів - «рішал» у спортивних треніках та шкірянках, як колишні комісари, які між рядів збирали данину для своїх ще партійних хазяїв «нагору». Дехто з них так «намутили» початковий капітал і на свій бізнес, з часом ставши вже і олігархами, ховаючи свої бандитські часи за депутатським мандатом. А коли трохи привідкрилася «залізна завіса», вже і керівники держпідприємств зі своїми особистими секретарками та бухгалтерками вивозили за безцінь на польські та турецькі барахолки все, що могли поцупити від цвяхів до обладнання. Чим підняли економіки і цих країн в обмін на закордонне шмаття, яке потім перепродували на місцевих барахолках країни, де танків виробляли більше, ніж пральних машинок для населення. А імперія системно продовжувала політику викачування з України всього, що там було, як в часи ще більшовицьких продподатків, але в новій упаковці, за тим же принципом, нібито «вони там і самі себе прогоднують на своїх городах, коли Поволжя голодує». Але, насправді імперія дбала про комунізм в окремо взятому власному холодильнику для «обраних» серед провладної партократії. Фактично, комунізм вже існував, ще в часи «більшовиків», як їх офіційно проголошений тоді період «військового комунізму». Але до яких це наслідків призвело, демонстрували як криваві репресії

за часів політики їх «червоного терору», так і порожні прилавки вже наприкінці існування самого комуністичного режиму, коли саме в цей час і набирала повних обертів корупція, та «блат» з «корисними зв'язками». І тотальний режим стеження за усіма, та цензури на все, коли кількість політв'язнів у таборах була більшою за кількість студентів у вищих закладах освіти, що і було сутністю того авторитарного режиму. І що вже згодом, через повну неспроможність свого відтворення в агонії імперського режиму кремля, вилилося і у війну з Україною.

Пам'ятав, як кремлівська влада брехала усім і про наслідки її чорнобильської катастрофи з першотравневими парадами смертників з їх подальшими онкозахворюваннями. І під виглядом нібито «перепідготовки» в радянській армії, використовувала резервістів без усіляких засобів їх особистої безпеки на прибиранні наслідків від радіоактивного забруднення. Переписуючи потім навіть свідотства про смерть від цього на загальні хвороби. Та утаємничувала під грифом «таємно» усе, що мало відношення до цієї катастрофи, навіть просте листування на рівні місцевих парторганізацій. Пам'ятав агонію режиму з його силовими акціями з залученням армії проти народу і в Тбілісі, і в Баку, і в Вільнюсі... І пам'ятав, як апологети старої системи в дні їх заколоту ДКНС усіма силами чіплялися за старий режим, намагаючись через замполітів та парторгів залучити до підтримки заколоту особовий склад. Навіть вивели на вулиці танки проти людей, намагаючись силою повернути часи своєї тотальної диктатури. Що було вже повним дежавю агонії такого режиму. Вивчаючи їх таємні архіви, було зрозуміло, чого так ці старі кремлезаври чіплялися за свій режим, аби уникнути об'єктивного правосуддя. І як сам особисто на такому зібранні відкрито виступив проти заколоту ДКНС ще до його провалу, назвавши його організаторів та співучасників злочинцями. Незважаючи і на боязкі перестороги свого керівника, що за цей шторм бунтарства можуть «просто тихо поховати», і ніхто навіть і не почує, бо ж не з відомих публічних осіб, яким це нібито ще дозволяють, аби виявити таких і тримати на контролі до «певних часів». А потім декілька днів те ж керівництво спалювало усі документи, знищуючи докази свого злочинного режиму. Старі потворні тіні...

А ще пам'ятав, як один з апологетів старого режиму вже відкрито заявляв, якщо не вдалося утримати владу силою, тепер

вони її просто собі куплять, та все одно не віддадуть. Маючи на увазі і компартійну «прихвати́зацію» часів так званої «перебудови», ховаючи залишки «золота партії» в свої приватні фірми, де тупо викачували газ, нафту, вугілля, воду, збагачуючись на енергоресурсах, використовуючи вже готову інфраструктуру, не вкладаючи туди ні копійки. В останні дні свого володарювання комуняцька номенклатура створювала під себе так звані правління в таких компаніях, типу різних облгазів та водоканалів, змушуючи усіх тарифами сплачувати за забаганки нової олігархії з комуняцьким минулим, створюючи на цьому вже і власні банки. І ці правління, які нічого не виробляли, а тільки розподіляли собі прибуток від їх компаній, були лише зручною годівницею для колишніх партократів. А потім все це переходило вже і до їх дітей. Успадковані фірми, банки, престижні місця, як і місця при владі. Знову створювалися різні стартові можливості, як ще за часів компартійної влади завдяки впливу і грошам, породжуючи цілий прошарок «золотих мажорів». Бо, заздалегідь знали крах своєї старої системи, і намагалися зберегти себе в нових умовах, виводячи державні кошти на свої рахунки. Саме тоді і набула нової форми організована злочинність у спайці влади з криміналітетом. Та доводити все це до правосуддя тоді було неможливо, не позбувшись самої системи, бо у цих ланцюжках були задіяні і ті, хто мав би з цим боротися згідно своїх повноважень. Фактично, опинився сам наодинці, як контррозвідник проти автократичного режиму. Розвідник без розвідки. Бо не було тієї структури, якій можна було довіритися. Як ті, хто нібито і втілював надії, як «реформатори», намагалися лише посунути старих, відкрито дискредитувавши себе партократів, та зайняти для себе відповідну нішу у тій же системі. І в цьому була особиста несумісність з такою системою. Один з таких керівників ще і виправдовувався, ніби всі ці фігуранти є «поважними людьми, якщо їм довірили такі керівні посади. І не слід їх чіпати». Коли і власній дружині було зрозуміло, що саме «ці» і заслуговують протидії в першу чергу. Бо саме цим і користувалися злочинці. Достатньо було в кримінальній справі спливати прізвищу якогось компартійного високопосадовця, як вона одразу розвалювалася під тиском тих же парт органів, яким і підпорядковувалися на той час правоохоронні органи. А компартійна прокуратура тих часів ще

і відмазувала цих червонопиких покидьків за «телефонним правом». Як самі ж партократи і очолювали таку організовану злочинність, від торгівельної до діамантової мафії. Бо відчували безкарність «небожителів». Тіні мерзенних часів.

Були і курйозні випадки, як в час розмови з секретарем міськкому комсомолу, коли той знахабніло розмірковував, як для свого нового бізнесу забере і усі комп'ютери разом зі столами та секретаркою з цього «комсомольського притулку», то до кабінету раптово увірвався його водій з питанням, скільки тому брати жіночих ліфчиків, бо на їх базу завезли імпортну білизну. Або, як один бізнесмен, приятель комсорга ДАї, подарував тому на день народження двох дівок до ранку А ті одразу напилися «в дрова», і так дровами на дачі і пролежали в чорній ікрі до ранку. З часом той комсорг ще стане «великою» міліцейською «шишкою» у Києві при «регіналах». Комсомольці тих часів взагалі нахабніли, вже і відкрито влаштовуючи для себе та партійних босів «сауни» з юними комсомолками. Ще і цинічно повчаючи інших щодо норм життя. Самі ж організовували най здирницький бізнес, або прилаштовувалися в органи влади. А їх лідери, уникнувши люстрації, ще і ставали топовими банкірами і бізнесменами, використовуючи зв'язки і заступництво їх колишніх партійних хазяїв, відмиваючи їх «золото партії», та збагачуючись і далі вже на своїх корупційних схемах. А згодом поставали вже і на чолі власних партій, ще і претендуючи на посаду президента, як колишній їх перший секретар комсомолу України, через відсутність реальної люстрації до носіїв імперської комуністичної ідеології, які вправно розчинялися у суспільстві тінями колишнього. Звичайно ж у ті часи до комсомолу обов'язково-примусово зараховували усіх від 14 до 28 років. Та сам себе з нього «вивів достроково» при переході на облік з одного району до іншого, так і не зареєструвавшись, а видаливши і власну облікову картку, аби ще і членськими внесками не сплачувати за «сауни» того «партійного придатку». Як і свідомо «творчо» уникнув вступу до компартії, навіть, коли відповідно до свого службового статусу, це була вимога тих часів. Бо принципово не бажав бути членом тієї «правлячої і організуючої» секти, яка тільки узурпувала владу. Як і взагалі не сприймав узурпацію думок жодною політичною сектою. Був

навіть випадок, коли на початку «бурхливих дев'яностих» одна установа висунула кандидатом в депутати до міськради. Та зобов'язалася сплатити усі витрати на виборчу кампанію. За якоюсь там їх домовленістю «проходняк був стопудовий». Але зажадала за це «особисті» преференції для свого керівництва. Тому принципово відмовився від того мандату, аби нікому не бути зобов'язаним, та не ганьбити своє ім'я серед таких же «обранців», з ким би прийшлося мати справу, дивлячись на той контингент, що вже забезпечив собі там місця при владі. Згадалося, як в ті ж часи пройдисвіт ділок, побачивши одну з перших збірок громадянської лірики, запропонував видати її більшим тиражем, але під його брендом з передвиборчою рекламою. Але йому відмовив. Бо і сам зміст збірки був несумісним з такими шурами, які і були в ній тінями минуло. Той шур все ж таки проліз до влади, та ще довго з помсти не давав ходу цим творам у місті. Тому і вимушений був писати під псевдонімом. Якби ж в ті часи ці думки громадянської лірики мали ширше коло читачів, аніж «малороські пісеньки», то може в часи війни було би і менше колаборантів на боці ворога. Та краще було бути невідомим, ніж ганьбити свій рід в оточенні таких «обранців». Бо честь за гроші та посади не купиш. Цьому навчив ще батько власним прикладом.

Щодо справжніх облич носіїв «ідеалів» такого режиму, то добре пам'ятав і того секретаря ще діючого на той час міськкому компартії, який, працюючи ще і викладачем вишу, забезпечивши собі надійне прикриття, як і депутат, за певну «винагороду» лише від йому «довіrenих осіб» з місцевої номенклатури, влаштовував їх дітей на державну форму навчання за принципом, «якщо на всіх місць не вистачає, то гарантовано тільки для своїх». За таким же принципом виправдовували існування і їх продуктових «спец баз» інші керівники компартійних органів, «якщо для всіх продуктів не вистачає, то в першу чергу тим, хто «дбає» про народ, аби не відволікалися від цього на власні проблеми». Стабільно, та безсоромно забезпечуючись індивідуальними «продуктовими замовленнями» на кожний тиждень через так звані свої «дієтичні столи». Практику чого переймала для себе і верхівка провідних держпідприємств та установ. Головне їм було потрапити до тієї номенклатури. Одного разу випадково

довелося побачити такі «спец склади» окремого комунізму для «обраних» вже часів «перебудови», де вразив масштаб полиць зі «спец пайками» під табличками з прізвищами «обраних», та їх переліком обов'язкового вмісту. Та, коли після свого візиту з допомогою для малечі в онкодиспансері, звернувся до червонопикого замполіта допомогти зібрати хоч якісь кошти онкохворим дітям на лікування, як колись у фарисейський «фонд миру», то той цинічно відмовив, ніби на це не було вказівки «зверху», з тим же виправданням – «всім не допоможеш». Але ж, хоч когось ця допомога і могла би врятувати! Тоді ще запитував себе, чи люди взагалі, ці партократи, бо мають же і своїх дітей, які теж не застраховані від такої участі, як ті, що вже опинилися між життям і смертю зі своєю хворобою. Тоді ж пригадався і випадок, як керівник - бультер'єр управління, нібито для показовості іншим, вирішив звільнити зі служби працівника, у якого не було навіть жодної догани, але лише за те, що у нього в тролейбусі з гаманцем вкрали і службове посвідчення. А у молодого хлопця було двоє маленьких діточок, яких він виховував сам, бо їх мати втекла до заможнішого бізнесмена. І ніхто не переймався, що буде потім з цим хлопцем і його дітьми серед тих, хто боягузливо ховався за фразою, що це «не в їх компетенції». Тоді сам «підняв на вуха» усіх, хто мав би цим займатися, та відстояв співробітника. І пам'ятав, як сидячи в кабінеті іншого парторга, той вже з відкритим цинізмом вихвалявся, що людина повинна виходити з цього кабінету з впевненістю, ніби його питання вирішене, а самому забути про це, як тільки за відвідувачем зачиняться двері. Бо, знову ж, нібито на всіх часу не вистачить, але за себе забувати не треба. І як такі партократи ще і повчали бути «гнучким». Та прогинатися під їх режим принципово не бажав.

І добре пам'ятав, як навіть вже в перші роки незалежності України по тих службових кабінетах і досі засідали такі, що телефонували своїм колишнім партократам, заचाївшиися по різних регіонах, та питали, чи прийшли там вже знову «наші», хизуючись тим, що зберегли для цього і всі радянські прапори колишнього режиму. Та просували у себе на посадах «корисних» представників від збереженої номенклатури. Здебільшого прилаштовувалися такі в кадровому апараті, впроваджуючи ще старий принцип їх колишнього кривавого

вождя – «кадри вирішують все». Та ще і ставили умови, аби їм зберегли керівний статус «хоч дверної ручки», за словами одного з таких «пережитків минулого». Коли тих «кумів», кого за результатами перевірок повинні були звільняти взагалі з посад, їх нібито з них і звільняли, але переводили на інші, та ще і з підвищенням. Чим поширювали навколо себе ще і корупцію, саботуючи всі нові перетворення, і блокуючи все, що загрожувало їх особистій годівниці за державний кошт, цементуючі і надалі владу колишніх. Що навіть і державний прапор України особисто самому прийшлося шити усю ніч разом з дружиною, з купленої за власний кошт тканини, та самому встановлювати його рано-вранці, аби нарешті він з'явився в офіційній установі. Та стара номенклатура і тут себе виявила тим, нібито треба було дочекатися такого прапору «згори». Хоча мала на це всі свої повноваження на місцях. В чому знову було дежавю ще старих часів. Якби на початку 90-х років при владі були українські державники, а не посткомуністичний шлак, то і не було би війни у 2022 році. Жодна імперсько-московська погань не мала би для цього вже ні підстав, ні можливостей. Не було би як і втрачених надій, так і втраченого часу від тіней посткомуністичної трясовини.

А перевертні - пристосуванці, задля кар'єрного зростання, ще і прислужували таким, аби досидіти собі до безбідної посадової пенсії. І аж на тій пенсії, в часи вже незалежної України, раптово «прозрівали». Дехто з них ще і писали книжки, розповідаючи в них про вади колишнього режиму з тією ж затятістю, з якою в свій час так само йому служили. Та легко змінювали і партійну приналежність, якщо на цьому можна було ще і виторгувати собі місця серед «шанованих» в перших рядах їх театру абсурду. І навіть містечкове керівництво ЗМІ, що тільки вчора натхненно голосило за компартію, швидко підлаштовувалося під політичну кон'юнктуру, змінюючи уподобання задля своїх посад. Дехто, підприємливо вилізши ще з «комсомольських штанів», вже будували і своє «дворянство» на «прихвятизації», скуповуючи ваучери за пляшку задля привласнення підприємств, та ховаючи статки за кордоном. Ще і показово фарбуючись у «благодійників», облаштовуючи краденим золотом куполи, та чомусь московського патріархату, а не українських храмів. Шкода, що необізнані таким ще і вірили. Бо, щоби боротися з перевертнями, вже і задля безпеки

самої від них незалежності країни, треба було їх знати. Бо, де ж були ці «прозрілі», коли треба було їм хоча б не заважати бунтівникам проти колишнього режиму, а не ховатися в його теплих кабінетах, покірливо досиджуючи до пенсії. Мовляв, «так вчили, і усі хотіли гарно жити». Та чомусь не всі прислужували тому режиму так, що ставали ще і його відмінниками. Та, як його «найкращі» учні, ще і створили собі «затишне життя» і на майбутнє. Бо не було проведено і справжньої люстрації, як у Західній Німеччині після Другої світової. Якись гидотно перефарбовані тіні ще з минулого.

Звичайно, що бунтарі для таких були завжди незручними та небажаними в їх середовищі. Бо залишався серед них ще старий менталітет покори перед владою. Та і бунтарям з таким середовищем було не по дорозі. Бо були і ті, хто підступно заचाївся в очікуванні зручного часу для повернення їх старої влади. Та вихвалялися, як у розпад «совка», ще на своїх посадах, завадили розподілу майна та озброєння на користь України. А потім, на військовій пенсії, ще і бігали по судах, аби їм її підвищили вже за рахунок України, якій самі і шкодили. Як один з таких відданих служак радянським «ідеалам» пишався, що на своїй посаді сприяв тому, аби перегнали літаки з місцевого військового аеродрому до московії, сподіваючись потім отримати собі винагороду за службу на старий режим. Вихваляючись і тим, що не дозволив повернути будівлю їх старого «будинку офіцерів» гімназії, у якої цю будівлю відібрали ще «більшоБики». Тобто, задля існування і далі імперського маркеру не дати належне навіть дітям. А потім інші носії тих же «ідеалів», вже в часи вторгнення, на тих же крадених літаках розіб'ють ракетами цей крадений у дітей свій же маркер, та ще і з пам'яткою поруч полеглим у Другій світовій. Що і відповідало сутності таких «ідейних» старого режиму. Як і перших же часів незалежності, прикидаючись «патріотами», підступно проповзали на керівні місця, і свідомо підривали національний рух зсередини, очікуючи на повернення старих часів. Що зайвий раз доводило ще давній вислів Симона Петлюри про те, що «нам не страшні московські воші, нам страшні українські гниди». Як і слова Степана Бандери щодо того, «коли поміж хлібом і свободою народ обирає хліб, він зрештою втрачає все, в тому числі і хліб»... А потім з таких

ворог формував «п'яті колони» зрадників для свого вже вторгнення. За що відповідальність ніс і весь колишній режим ще комуняцької партократичної системи тих часів, виховавши таких «ідейних», і створивши усі передумови для цієї війни. Як і тоді, коли сили зла за втручання московії намагалися відродити свій гнилий труп «совкової» імперії ще в часи подій на Майданах, коли народ повставав проти деспотії. І, як прихильник обох Революцій на Майданах, безпосередньо бачив, як оскаженіло виривалася на поверхню вся звірина сутність ще того комуняцького режиму з провокаціями, побиттями, вбивствами, насиллям і тероризмом, з інспірованими московитськими спецями розстрілами, ще за гебістськими схемами проти природного поступу українців до вільного демократичного суспільства, ніби апологетам старого режиму з маргіналізованих яничар і манкуртів це повернуло би «ковбасу» по 2.50. Але саме тоді там, на Майданах Гідності, попри все те радянське лушпиння, що протистояло народному вибору, народ вже ставав усвідомленою нацією з власною ідентичністю. Як і сама історія довела принцип, – щоб бути вільними, треба тримати шаблі гострими, бо не буває перемоги без зброї, а не водити лише хороводи з піснями та квіточками. Тому і сам природно не міг стояти осторонь від цих подій народної боротьби за свою свободу, як ніколи не був конформістом вже за схильністю до аналітичного осмислення усіх подій, і неприйняття нав'язаних стереотипів, особливо провладними пропагандистами. Бо ще в часи гниття та розвалу «совка», сам готував матеріали та акції задля здобуття Україною її незалежності від старої імперії. Та це вже окремі історії. То чи варта та система того, аби знову її повертати?! Бо ностальгія ще у декого за «совком» – це не мрія про минуле. Це мрія про вигадане минуле. Яку створила ще комуняцька пропаганда, а згодом і кремлівська. Як і те «світле майбутнє», яке при тій системі завідомо ніколи би і не настало. Її носії ще і досі намагаються повернутися в ту надуману реальність, якої ніколи не існувало. Омана того, що минуле було нібито кращім за сьогодення базується і на тому, що у минулому і самі були молодшими, сповненими надій та мрій. Та реальним була лише система, а не той міф, який про неї створили. І згаяної через неї молодості все одно не повернути...

Були ще і особисті рахунки до тієї радянсько-партійної системи. Як ця система, по-більшовицьки, відібрала великий родинний будинок декількох поколінь, прирікши той на знесення задля будівництва свого чергового партійного палацу. Гроші на який все одно розікрали, надовго залишивши там тільки пустир. А родину втиснули в квартиру багатоповірівки за радянськими «нормами», втричі меншими що були у родинному будинку, автоматично позбавивши і права власності. Яке потім прийшлося ще і викуповувати в часи так званої приватизації. Особливо цинічною була позиція комісії при визначенні норм на житло, коли жінка була при надії вже на шостому місяці, та відмовили це враховувати, ніби, «а якщо дитина помре при родах». Та самі ж на той час злочинно торгували правом на придбання житла для «обраних». Хоч і були потім кримінальні справи, та саме житло вже не змінилося. А от бабця так і не дочекалася через постійне відтермінування строків переселення. Бо квартири перепродали іншим, нових не збудували, а гроші розікрали. І пам'ятав, як ще на самому злеті відібрали крила юнацької мрії, коли були вже всі шанси потрапити до вищого інженерно-морського закладу. Потрапити в ті часи до якого можна було тільки за направленням від військкомату, де згідно рознарядки було лише одне місце на область. І майже його вже отримав, пройшовши всі етапи відбору. Та в останню мить, одному з компартійних високопосадовців закортіло, аби те місце отримав саме його синок. І у військкоматі просто переписали всі документи. Та пам'ятав, коли вже потім, на службі, такий же замполіт з «колишніх», ще і на посаді керівника відділу кадрів, не пустив на підвищення до Академії, мотивуючи тим, ніби «ніким замінити». А сам віддав це направлення синку партійного посадовця. Як вже потім дізнався, відмова була ще і в тому, нібито був для їх компартійного клану «білим», «декабристом», «бунтівним капітаном», «нестримним штормом», а не з їх «відданих червоних», за термінологією того ж замполіта. Звідки з'явилося і саме псевдо, як Шторм, відповідно і до аббревіатури прізвища, і до самого характеру. І, якщо хтось би і вважав, що був би завдячений тій системі, якби при ній справдилися всі особисті кар'єрні здобутки, то це точно ніколи, бо згідно своїх переконань і бунтівного характеру, вже достатньо знаючи «совковий» режим, однаково направив би свого «Наутілуса» до

вільних берегів. Як сама підступність такого режиму викликала лише природний спротив. Та і здобутки ті виборів сам, всупереч тій системі. Бо відчував, що при тій спрощеній схемі примітивних партійних настанов і наративів, міг би легко досягти високих посад, якби прийняв її правила гри. Та, той, хто вже про неї багато знав, її справжнє нутро з середини, той з нею нічого спільного мати не бажав. Як і служити у підрозділах системи, яка занапастила діда і батька, зруйнувала і власні мрії, то це вже – ні. А вимушений був вести свою власну гру проти такого режиму. Ще і задля безпеки родини від його підступів. Тож і здобувати своє капітанство довелося набагато важчим шляхом, який все одно з принципу здолав всупереч і тій системі. Головним в тій схемі було досягти рівня, де би менше людей тобою керували, та самому приймати рішення. Чому взагалі пішов на службу в таких умовах? Мабуть тому, що за чоловічою традицією хотів бути ще і захисником справедливості, як з улюблених книжок, та щось змінити на краще, хоча б навколо себе, допоки це дозволяв рівень посади. Але, з рівня самої посади відкривалася вся глибина трясовини цієї системи, яка зовсім не відповідала ні очікуванням, ні прагненням, ні переконанням. Навіть можливості до змін. Де ще дошкуляла і постійна пиятика того середовище, де вважалося, що хто з ними не п'є, то ті для них нібито «неблагонадійні». Тому кинув їй виклик, відкрито порвавши з нею на злеті своєї кар'єри, а не плазуючи там, аби покійно досидіти до затишної пенсії. Не бажаючи бруднитися гнилим схематозом старого режиму, де задля власного статусу, кар'єри, грошей, та пільг, йшли умовно по трупах, то з протесту за принципом «служити радий, та прислуговуватися гидко», зняв з себе капітанський мундир, відмовившись від подальшої служби на цю систему. Хоча і добре знав, що бунтарям «пани» таке не пробачають. Як і їх підпанки теж. Очікуючи від них навіть і помсти. Бо тоді ще не було дозволено вільного виходу з тієї системи, як нібито це кидало тінь і на неї систему. Тому виходити треба було оперативно, аби не встигли ще і повісити сфабрикований компромат. Для чого скористався ще і телебаченням у сюжеті з відповідями керівництва на запитання нібито у прямому ефірі. Коли насправді усі питання заздалегідь відсортовувалися у студії самим керівництвом. Саме так потрапив і запит про рапорт, який керівництво напередодні відхиляло двічі. Але саме

телебаченням забезпечив собі фактор безпеки. Та саме своїм виходом з провідної посади, якраз і намагався донести усю неспроможність, та невідповідність цієї системи новим умовам. І це вже була справа честі. Бо і часи були вже інші. Досить вже було сприймати хлюпання тієї трясовини. Але старі «гризуни» так і залишатимуться у «почестях». Цікаво, що і у деяких колишніх опонентів власна позиція викликала повагу. Та і «капітан» звучить не тільки гідно, а ще і красиво, як для романтика моря, що змінювати для себе в гонитві за кар'єрою вже не бажав, ще і в середовищі несумісному з власними переконаннями. Через що, позбувшись лише формального мундиру, всупереч тодішньому режиму, залишився капітаном по життю і духу. Та це вже була інша історія...

Після свого бунту проти системи згадав свою першу спеціальність по закінченню вишу. Маючи вроджений хист до малювання, зайнявся творчою роботою з промислового дизайну в низці провідних компаній міста. Де швидко досяг успіху, та статусу провідного дизайнера і за його межами. Але життя, ніби навмисно, підкидало все нові випробування, які вимушений був долати на своєму шляху. Від щирості і прямоти своєї душі завжди допомагати іншим, яка сформувалася ще з дитинства на прикладах улюблених героїв серед книжок з чималої родинної бібліотеки про мушкетерів, та про капітана Немо, про борців з несправедливістю, та про героїв морських пригод, мріяв про вільне суспільство чесних людей. Хоч якими би наївними від юнацького максималізму і не були ці мрії на той час. Під впливом цих книжок навіть займався фехтуванням, де досяг ступеня майстра спорту. Та дайвінгом у студентській секції аквалангістів. Полюбляв і екстремальний туризм з долаттям крутих гірських шляхів. Бо ще з дитинства природну боязнь висоти навмисно долав своїми прогулянками серед крутих урвищ, на протиборство усім стандартним фобіям. Але не любив впертість, яка не сприяла порозумінню. Та не любив тяганину у прийнятті рішень в їх очікуванні від інших. Тому сам приймав їх швидко, діючи на результат, не чекаючи наказів, допоки інші ще тільки налаштовувалися. Бо ще з часів радянської армії не сприймав тупих наказів задля наказів. Як і жив за принципом – якщо дав слово, то тримай його, очікуючи це і від інших. Тому, більш за все, не сприймав перевертнів - пристосуванців, та зрадників, які нібито і обнадіювали

підтримкою, та потім підступно зраджували задля власних амбіцій. Через що не раз доводилося все починати спочатку. Але підіймався, і досягав нових успіхів, всупереч і самим обставинам. Тому, коли настали буремні часи випробувань і для самої країни, як активний прихильник декомунізації і деколонізації, та боротьби з корупцією, свідомо став учасником двох Майданів та Руху Опору. Бо завжди намагався і оселитися у великих містах, на кшталт Києва, чи Львова, аби бути на вістрі подій, а не у затінку провінційного міста, де почувався, мов у клітці. Та у тих, хто міг би цьому посприяти, були власні плани. А, коли стара потвора імперської загарбницької диктатури зі смердючих московитських боліт задля самозбереження свого нікчемного авторитарного існування вже поперла і війною, то з перших її днів був там, де потрібно було бути. А чи могло бути інакше, коли і сам особисто, після закінчення вишу, одразу стикнувся з проявами тоталітарного режиму, ще в часи строкової служби. А потім, і в середовищі апологетів такого режиму, по характерним типажам яких знав дії і нинішніх його послідовників. Тому вже мав досвід у цьому протистоянні. От і зараз, усі роздуми перервав дзвінок у двері. Треба було їхати у чергову дорогу, до якої вже був завжди готовий.

Дорога йшла на узбіччі степу уздовж лісосмуги, за якою хоч якось можна було сховатися від ворожих обстрілів. Усі хлопці поруч були з надійних побратимів, і вже не раз випробувані такими дорогами. Усіх споріднювала ще і схожість долі кожного з однаковим ставленням до того режиму, з яким в свій час стикався кожен. Як об'єднував і спільний принцип – ні імперському пануванню, воля там, де ти. Все, що розповідав про себе один, було спільним і з усіма іншими, як один в один. Ніби одне ціле. Тому усі і розуміли так один одного з півслова. Що не тільки згуртовувало за мотивацією, як однодумців, а і надавало злагожденості в самих діях. Та кожен раз в таких обставинах можна було очікувати що завгодно, бо справжня війна, це не пригоди з книжок. Кожна мить могла бути і останньою. Неможна сказати, що ніколи не було страшно. Та після Майдану Гідності серед озвірілої беркутні і палаючих барикад все сприймалося вже інакше. Та і в такому віці вже не було що і втрачати, аби лиш зберегти молодь. Бо самі пішли на спротив ворогу, аби не воювали діти. Але добре розуміли, якщо щось і

трапиться, то скажуть, що їх там і не було. І взагалі, нікому невідомо, хто вони такі. Навіть і обмінювати їх ніхто не буде, бо їх там немає. Такі вже були обставини. Тому завжди брали останню гранату для себе, аби не потрапити у полон до нелюдей - садистів з їх збоченнями до цього ще з «червоної армії», а ліквідувати їх як найбільше, хай і разом з собою, якщо вже так трапиться. Аби і рідні не страждали потім від очікувань в невизначеності. А загинути можна було і вдома від масованих ракетних обстрілів, або випадково під колесами п'яного водія. Смерть і так фізіологічно неминуха, то чого її і боятися. Краще зустріти її на полі бою, ніж хворим на дивані. Але особисто у самого був незвичайний оберіг – карамелька від внучечки, майже заскляніла від часу, яку завжди носив з собою. А ще, «бойова» у металевому корпусі флешка від доньки. Як і ліхтарик від сина, і теплі шкарпетки від жінки. Та головним було вижити у боротьбі, аби перемогти ворога задля кращого майбуття дітей. Бо без дітей і власне життя не мало сенсу.

З перших же днів АТО, як рашистська навалоч окупувала Крим, та частину Донбасу, свідомо стали до боротьби з цією нечистю. Бо у кожного були діти, задля яких були ладні на все, аби хоч дітям не прийшлося стикатися з тим потворним імперським режимом, що випав на їх долю в свій час. Бо, хто б ще краще мав можливість вивчити цей режим зсередини для боротьби з ним, в порівнянні з тими, хто лише дозовано отримували відомості про це з газет. Тому дуже не хотіли, щоби знову все повторилося по колу, від наслідків чого так важко мали позбуватися самі і у своєму житті. Не хотіли, щоби знову пішли до таборів у тайгу «теплушки» з депортованими «ворогами народу», знову потяглися «паради» зомбованих по кістках загиблих, і знову маячили пусті прилавки з безкінечними чергами під пісні про владу, яка би жиріла, користуючись персональними «спец складами» свого комунізму в окремо взятому холодильнику. Та більш за все не хотіли, аби діти стикнулися з усіма жахами ще і варварської імперської війни. Яка, нажаль, і була неминучою, бо ця орда, задля власного існування, війною і живилася. Як ще і знали методи і засоби такого режиму, та його біснуетість у загарбництві задля імперських амбіцій тієї московитської недодержави, яку створила саме Золота Орда у 1227 році, як своїм улусом, з усіма потім причинно-наслідковими зв'язками. Інакше би вона була

обмежена кордонами не більше за свою нинішню «кільцеву». Коли Київська Русь, як держава, вже простягалася від Кубані до Новгороду ще до часів свого хрещення у 988 р. Та і країною московія по суті ніколи не була. Незважаючи навіть і на те, що потім просто вкрала собі назву від Київської Русі, самочинно перейменувавши себе з московського на російське царство, проголосивши себе російською імперією лише у 1721 році, намагаючись привласнити і чужі здобутки. В чому і була завжди крадійською політика цього недодержавного утворення. То були там дикі розрізнені племена, то орда, то імперія, яку потім створювали по своїй подобі переважно німкені, підкорюючи інші народи. Потім, якась штучна федерація з поглинених ще імперією народів, що потім назвала себе вже якимось «Союзом». Потім знову – федерація, після розпаду «совка». Та єдиною країною – ніколи. А по суті, так ордою і залишилася. Бо нічого спільного без примусу там і не могло бути у тих же литовців з бурятами, чи узбеків з евенками, так і українців з москалями ні по крові, ні по культурі, ні за самим архетипом, як у єдиного народу однієї країни. Які не могли бути навіть і «братерськими» з тими ординськими москалопїтеками. Коли на терені українських земель за часів ще Київської Русі вже були князі, на московитських болотах і досі сиділи ще дикі племена. Саме тоді вже народилася і українська державність, а не лише в часи «більшовицького» протистояння. І тризуб вже майорів на княжих прапорах ще з тих часів. Як і була в обігу власна гривня. І власна мова була ще до появи москакви. Українські жінки, як дружини королів, правили європейськими державами, залишивши Європі культурне надбання ще з часів Київської Русі. А московією правили іноземні імператриці, намагаючись переписати її дикунську історію. І запорізькі козаки рятували не одну європейську державу від загарбників. Коли вже було створено Галицько-Волинську державу на чолі з королем, на московії панувала орда. Коли боярам московії тільки голили бороди, українці - степовики вже жили в Криму ще задовго до присутності там москалів. Як і по всьому чорноморському узбережжі від Дунаю до Кубані включно. Навіть запорозькі козаки там вже були раніше московії. Коли за часів козацтва українці самі обирали собі гетьманів, на московії на царський трон приходили завдяки палацовим інтригам та вбивствам, перетворюючись на тиранів для підданих. Коли московія тільки

починала плести свої личаки, то вже існували, як українські, Могилянська та Острозька академії, Львівський першодрук книжок. Не кажучи про прадавню цивілізацію Трипільської культури, яка вже існувала на сучасних українських землях ще раніше за єгипетські піраміди, та розписувала орнаментами свої гончарні вироби, коли на болотах московії ще квакали жаби. А тепер ця кремлівська погань, навіть від тупої заздрості, спокою не дасть нікому. Не самим змінюватися на краще, а знищити все, що краще ніж у московії, задля збереження свого деспотичного ординського устрою. Через що жодне покоління українського народу не жило без кремлівських війн. Це дежавю вже повторювалося декілька сторіч поспіль, та вилилося в найкривавішу війну на знищення вже самого народу, як української нації. Саме сторіччя тому була така війна імперії «більшовицької» на знищення України. І бої під Крутами, і під Сумами, та Харковом, і у Криму...Потім і сталінський геноцид голодомором. Як і декілька століть перед тим – різанини і у Батурині, і у Суботові, і у Чигирині, і руйнування Запорізької Січі, де ще імперські російські війська все нищили у вогні, як зараз і у Бучі, Бахмуті, Маріуполі, ті ж російські вже імперсько-нацистські війська. Знову московія впроваджувала свій одвічний принцип – «підкорися, або помри». Знову криваві тіні минулого.

Але ніхто, зокрема з присутніх в машині, не бажав з цим миритися, бо добре знали звірине нутро цього російського нацизму ще зі своїх попередніх часів. Як і те, що домовлятися з цими впертими деградованими москалопїтеками – марна справа, бо їх нацизм у них вже в крові. Навіть у тих, хто вдає з себе, що нібито і за мир, але аплодують своєму кремлівському фіюеру вбивці, коли той проголошує про якусь нібито «велич» їх нації, кордони якої буцімто ніде не закінчуються, де звучить російська мова, претендуючи цим у своїй хворій уяві і на землі інших народів. Повністю копіюючи ще нацистський рейх. Як і сам нацистський символ «Z». Як і по нацистські на багаттях показово спалюють українські книжки на захоплених територіях, та варварські розграбовують музеї. Бо щось свого нового ці крадії унітазів вигадати нічого і не здатні. Як і характерно те, що кремлівська згряя як перейняла принципи пропаганди нацистського рейху, так і взяла собі на озброєння методи «більшовиків», корені якої йшли ще з ординського

деспотизму. Одночасно намагаючись впроваджувати доктрину ще біснуватого «петьки першого завойовника», воювати як той ще 20 років. Переписуючи в черговий раз і саму історію лише під свої забавки на міфотворчості з суцільних маніпуляцій та відвертої брехні. Намагаючись відродити колишні кордони вже неіснуючої імперії під виглядом «збирача земель», які московії ніколи і не належали. Та знищити тих, хто з цим був би незгоден. Знищити Україну, як державу, і поглинути її території, навіть і без населення. В чому і була головна першопричина війни проти України. А зомбованому там натовпу було лише вигідно виправдовуватися тим, що рішення за усіх приймав один вождь їх зграї. Та, хто би там і коли не приходив до влади, всі вони були однаковими, бо були колективним продуктом тієї орди, відповідно до її менталітету. Кремлівська «держдупа» своєю зграйною однотайністю тільки прикривала та виправдовувала злочини свого нелюда диктатора. Тож за всі злочини теж відповідала повною мірою разом зі своїм фігуром. Як і всі його скажені пропагандисти, та божевільні дуполізи з їх ЗМІ. Тому винуватими там були вже всі, і хто віддавав накази, і хто стріляв, і хто горлав за їх фігуру, і хто з боягузливою покорою мовчав, і хто йшов вбивати за гроші через злидні. Тому «хороших руських», як дехто там себе вважав, аби потім знову їздити до України за «харчами», та скуповувати «хатинки» грітися на пісочку біля моря, там вже бути і не могло. Бо їм завжди буде і в майбутньому «не все так однозначно» для нових зазіхань. Лише крім тих, хто на боці України бився з кремлівським гебістським режимом за нашу і власну свободу. Невже цій орді замало було своєї аж «однієї шостої» на планеті, що лізе ще за чужим шматком?! Це вже їх вроджений генотип хижаків ще з часів ординства. Краще би свою територію берегли, та не віддавали китайцям. Вся безглуздість намірів кремлівського психопата «вийти на кордони» окремих українських областей, полягала і в тому, що цей поділ обласних кордонів ще за часів «совка» був настільки умовним, що не відтворював жодних їх ні історичних, ні етнічних підстав. І ніяким аргументом не могло і бути те, ніби кремль вже потім вніс захоплені території в свою так звану конституцію, коли вони належали Україні теж згідно її Конституції, ще і задовго до вторгнення. Але ж орда власних кордонів не має, тому не поважає і інші, зазіхаючи на все, що бачить кращого, ніж у себе.

Намагаючись ще і нав'язати всім власний психоз. Так у того ботоксного параноїка з усіма комплексами божевільного недомірка, перетворившегося вже і на воєнного злочинця вбивцю, так само оскаженіло верещали, коли нарешті від його дупи Європа від'єднала газопровід, яким він фінансував свою війну, та погрожував за це усім ще більшою ескалацією. Виправдувальний аргумент з поконвічною до себе завищеною зарозумілістю пересічного там натовпу – «ви нас не поважаєте, тому ми вас примусимо до цього». Не усвідомлюючи, яка може бути ще і повага за стільки сторіч зневаги до інших народів в намаганні їх собі лише підкорити. Та ще і звинуватити інших у власних злочинах. Це як злодій, скоївши пограбування з тяжкими наслідками, потім ще і погрожує постраждалому не заявляти до правоохоронних органів, бо постраждалому зробить ще гірше. Та ще і саму жертву звинувачує у обставинах цього нападу, ніби награване вже є власністю грабіжника. Така вже несусвітня збоченість у цих кремлівських дикунів їх імперії зла. А так звана «загадковість руської душі» була в тому, чи є вона взагалі, якщо і їх попи у рясах освячують зброю вбивства, перетворивши храми на філії імперської пропаганди. Як і у тих, нелюдей, які викрадають українських дітей, ними торгуючи, як товаром, вбиваючи їх батьків, депортують сиротами до своєї орди. Де нічого спільного ні зі святістю, ні з людяністю вже не могло і бути. Типові «мертві душі». Та і бунтарі серед рабів імперії зникли ще з «декабристами». Їх просто винищив режим. Навіть коли в імперії було скасовано «кріпацьке право» в 1861 році, то українці плакали від щастя, що нарешті будуть вільними, і самі будуть вирішувати своє життя. А на московії в цей час ридали за панамі з страху перед власним самотійним життям. Українці відбивали кожного мітингувальника у роти озвірілої «беркутні» на Майданах, а натовп москалів на своїх пікетах одразу розбігалися, як тільки з'являвся там один поліціант з кийком. Тому ми зовсім різні навіть і в цьому. І зовсім не «один народ», і навіть не «брати». Бо рабів «на русі», тобто, на московії, все влаштовує, що ладні самі віддати життя за свого фюрера - царька, навіть якщо він і воєнний злочинець. Гидотні тіні суцільних «шарикових» та «швондерів».

Та навіть і від їх, так званих «дисидентів», теж тхнуло «руським духом» «великодержавного» шовінізму, коли розмова заходила щодо кордонів їх імперії. Навіть і серед тих, хто давно вже

втекли за кордон, і користувалися там усіма здобутками вільного світу. Серед таких нібито і обурювалися радянським періодом, та водночас вихваляли царські часи так званого нібито «розквіту» російської імперії, мріючи про відродження її меж. Ще і використовуючи свою мову, як знаряддя для імперської експансії. То невже такі тупі, що не можуть вивчити мови тієї країни, де живуть та жеруть. Чи тупо не бажають. Бо мова народу, це ідентичність нації. А орді це згуба. Тому вона своєю «загальнозрозумілою» і намагається зберегти за собою кордони її штучного нахабно - примусового розповсюдження, впроваджуючи вже навіть не русифікацію, а московізацію оточуючого простору. Це «чорна діра» цивілізація, яка лише все поглинає навколо. За усі сторіччя свого жалюгідного існування, московія ніколи не виконувала ні власні договори, ні будь-які угоди. Бо це вже було, як і з тими ж ще «переляславськими», пізніше і з «будапештськими», потім і з «мінськими» угодами, після яких московія завжди розпочинала криваві вторгнення. Тому і домовлятися з такими було би лише собі ж на шкоду, що не раз вже доводила і сама історія. Чергове болотяне дежавю. Якщо хтось все це і забув, то варто було і нагадати. Кремль, як той кліщ, що вп'явшись в тіло, не тільки смочче кров, а ще і розповсюджує свою отруту. Як і та його орда москалопитеків, ніби ті таргани, та сарана. Бо самі лізуть вбивати з вродженою ординською жорстокістю, та впертим дикунським нахабством. Спалювати вщент з садистським задоволенням українські міста рашистськими нелюдами, це вже тероризм задля терору. А терористів треба тільки ліквідовувати. З тарганами ж ніхто перемовин не веде, коли від них просто позбавляються в своїй оселі. Як і скаженого пса не лікують, а знищують. І чого досяг той кремлівський трупожер, який вбив більше російськомовних що у себе, що в Україні, ніж обіцяв їх «захистити»? Взагалі-то для захисту своїх їх забирають до себе, а не вбивають разом з іншими на території іншої країни, використовуючи це лише, як привід для війни. Типово по нацистські, як і у Другу світову, так само зараз вбиваючи своїх же, вже «російськомовних» більше, ніж інших. Як задля власної влади вбивав своїх же росіян не тільки у своїй столиці, а і у Буйнаку, Махачкалі, Беслані, Волгодонську, так і за кордоном, в Лондоні, Мадриді, Солсбері, Лісабоні... А у війні проти українців досяг тільки ще більшої справедливої ненависті до своєї орди. Ті, хто пережив ракетні

удари по їх домівках, тільки бажали цьому виродку разом з усіма його посіпаками, як і тому гобліну з їх «міністерства злочинних справ» одвічно горіти у пекельному вогні, а усі їх кремлівські башти назавжди стерти з землі, як символи зла. І ніколи, ніхто, зокрема і з їх окремої групи, вже не пробачить московитським нацистам смерті дітей. І це справедлива відплата. Як не пробачити москалям те, що вони вкрали дитинство і у власної маленької внученьки, залишивши її і без батька, який загинув під Бахмутом. Як і ніколи не будуть визнаними українські землі, захоплені ворогом, за московією. Як були з московитами надто різними. Бо і з нібито фонетично «російськими» прізвищами були більшими патріотами своєї України за декого з їх українськими. Тому що наш націоналізм, як природний для кожної людини, був тотожним патріотизму до свого народу, своєї країни. І був прагненням зберегти власну націю, як народ на своїй землі. Та вільно жити у злагоді з іншими народами, які її поважають. А націоналізм москалів підмінений нацизмом, аби за рахунок інших народів було панування над усіма лише їх однієї, нібито «обраної» нації. А без України у них не було би ні своєї історії, ні імперії. Тільки суцільна орда, яка їх і породила. Яка і досі так намагається поглинути та знищити Україну. Але ті, хто виборов собі свободу, і ті, хто вже в ній народжені, в полоні жити не будуть! Тому мотивація у присутніх в машині була залізною. І тому свідомо пішли на боротьбу з цим рашистським нацизмом задля дітей, аби у них була своя вільна країна рівних можливостей. Такою, щоби і інші мріяли потрапити до України, а не свої діти шукали би кращої долі за кордоном. І зараз це потребувало захисту. Та на час вторгнення вже через обмеження за віком вимушені були віднайти для цього свій власний шлях, всупереч і тому, що інші і не вірили, що щось вийде. Хоча і мали вже повне право на свій відпочинок. Але з їх характером в такий час відпочинок був не для них. Бо були ще совість і честь. А вік був саме тим козирем, з яким і ворог нічого б не запідозрив. Як і досвід перевтілення давав можливість виконувати свої ролі відповідно до обставин та цілей. Ну і що, що не буде у них офіційного статусу учасників бойових дій, бо діють під прикриттям, як волонтери добровольці. Та і не задля пільг пішли на це, а хоч у такий спосіб рятувати дітей від війни, та наближати Перемогу. Серед них був навіть колишній завзятий

«пацифіст». Та коли група допомагала потайки евакуйовувати сім'ї з дітьми ще в 2014 році зі Слов'янська, і на очах рашисти в упор гранатометами задля розваги заживо спалили машину з дітьми, де одній з дитинок не було ще і трьох місяців, то цей «пацифіст» побачивши обвуглені тіла, вимовив, що тепер зубами буде гризти рашистів, якщо навіть і не дадуть зброю. Бо битва з нелюдами не має вікових обмежень. Було дуже прикро і образливо, коли особисто і самому, через ті самі безглузді обмеження за віком в перші дні вторгнення відмовили відкрито стати до лав ЗСУ на захист країни. Перш за все – своєї родини. Було відчуття якогось бюрократичного дежавю і недовіри. Бо ворог, що прийшов на рідний поріг вбивати, питати не буде вік за паспортом. Та все ж, разом з одностудцями знайшли рішення для застосування власних переконань та досвіду, об'єднавшись у злагоджену групу задля виконання тих окремих завдань, про які і не розповісти, аби не завадити тим, хто і далі продовжує боротьбу з окупантами як на фронті, так і на тимчасово окупованій території. Як і задля безпеки рідних. Та і приймати самостійно рішення було безпечніше. Бо зрадників ще вистачало. Тому все було тільки на особистій довірі лише з тими, з ким мали підтримувати безпосередній зв'язок. Особливо, для проведення дій у взаємодії з Рухом Опору у ворожому тилу. Та ще і через те, що сьогодні були, як «невидимі бійці», незалежно і від стереотипу цього визначення. А після війни, якийсь чинуша, відлежавшись під ковдрою, у хворій уяві ще «совкових» стереотипів, скаже про них, як нібито про «диверсантів поза законом». Коли ще з радянських часів навіть заборонялося «перевищувати межу самооборони при захисті від нападника», що застосовували партократи, аби їх режиму не чинили спротив. А за яким законом окупанти вдерлися до нашого дому вбивати усіх навколо?! І нищити ворога всіма засобами, чи це не закон в час війни? Та, як кажуть в таких обставинах, – «рибалка любить тишу».

Взагалі, цікава і незбагненна ця штука – життя. Коли ще в дитинстві з захопленням дивився фільми про розвідників, то і гадки не мав, що майже щось схоже буде відбуватися вже і безпосередньо серед реальних місць подій, та тільки вже при інших обставинах, і в реальній, а не кіношній війні. Хто знав, що іронія буде в тому, що знання методів контррозвідки ще того

часу, задля безпеки родини, стане в нагоді у застосуванні методів розвідки проти вже рашистських послідовників того ж режиму. Хто знав що, як розрекламованому в минулі часи кіношному розвіднику, буде зараз достатньо 15 – 20 хвилин міцного сну, аби потім знову йти далі. Хто знав, що улюблені герої з книжок зараз набудуть ще більш особистісного значення. Хто знав, що найбільшими фашистами виявляться саме ті, хто спекулюючи на темі боротьби з ним, побудують фашизм вже свій, імперський, та ще і нацистський, спотворивши і зрадивши цим пам'ять тих, хто боровся з ним ще у Другу світову. А сам день пам'яті про загиблих у тій війні цинічно спотворять своїм «победобесієм». Тому і аббревіатуру РФ сам перефразував, як рашистський фашизм, одразу після захоплення рашистами Криму. Навіть світовому заклику «ніколи знову», щодо ще тієї війни, московити цинічно протиставлять своє – «можемо повторити». Бо у тій війні не перемогли нацизм, а його успадкували. І за тією ж технологією проголосили себе «збирачами» чужих земель. Та ще і звинувачуючи інших у власних злочинах проти людства, використовуючи усю свою збочену пропаганду, методи якої добре вже знав сам ще зі старих часів. Достатньо було глянути на їх сучасних пропагандистів, як перед очима поставали ті ж пики ще часів колишніх. Тільки зараз були ще божевільнішими. Ніби час там зупинився ще на рівні «застою» їх імперії зла і брехні, типу «королівства викривлених дзеркал». Постійне дежавю, як «день байбака» серед тіней минулого. Та і хто знав, що дехто з колишніх однокласників відмінників, які були колись взірцем, зараз опиняться колаборантами по той бік. Коли запитували, як це могло статися, то для самого відповідь була очевидною. Коли були у декого з таких «шанованими» їх папіки, чи мамочки ще при тій системі, то і їхнім діточкам були там гарантовані «теплі місця» та безбідне життя. А ще перспектива і по партійній лінії до привілеїв зі «спец пайками». І як тільки почали вже до цього звикати, раптом рухнула вся та система, зруйнувавши їх очікування. То винуватцем для них став не той нежиттєздатний режим, що розвалився під власним тягарем, а всі, хто природно його не бажав. Тому і зараз марять повернути собі все, що втратили, та на що сподівалися. Часто від таких було чути, – «таку країну розвалили!». Та хто ж її розвалив, як недолугість саме тієї злочинної комуняцької влади, а її банда ДКНС лише

прискорила цей процес. А дехто настільки звик до того зомбування, коли за них все вирішували вожді, підкидаючи до партійних свят дефіцитні недоїдки з хазяйського столу, що знову закортіло їм такого «стабільного» існування, ніж жити самостійно. Тому і сам намагався привчити дітей до самостійності. Бо рано втративши батька, відчув на собі ненадійність чужої допомоги, та сподівань на когось, коли треба було вміти все здобувати самому. Як і хто знав, що ще у школі власне вміння на уроках географії запам'ятовувати мапи, та хист до їх малювання, як і захоплення астрономією, поруч з туристичним досвідом, як ніколи, саме зараз стануть в нагоді. А бажання знати справжню історію, а не тієї «кпСС», ще зі студентських часів, як і через вивчення таємних матеріалів вже в часи служби, переросте в стійке усвідомлення своєї національної ідентичності, посиливши власні переконання і у боротьбі з загарбниками.

І хто знав, що саме в час війни розкриється стільки відчайдушних особистостей, які не вагаючись стануть на захист своєї країни, майбутнього дітей, ціною і власного життя, своєю мужністю і незламністю надихаючи і інших. Тому усі і з нашої групи кожне завдання усвідомлено виконували на межі можливого. Ніби в останній раз. Але у спільній відповідальності один за одного. Бо, якщо станеться щось з одним, то і вся група вже перестане існувати, як одне ціле. Один за всіх, всі за одного, і всі, як один. Тому і сам особисто у цих «турпоходах» завжди ретельно підходив до маскуванню, та засобів безпеки з перевіреннями відповідно до ситуації, де неочікувано знадобився і досвід дизайнера. Як і у цей виїзд до визначеної точки базування, де ретельно замаскували там свою машину, а далі зі спорядженням вирушили «туристами» виконувати чергову «гуманітарно-пошукову» місію по зачищенню нашої землі від рашистських тіней потойбіччя. Бо дуже не хотіли повернення на неї суцільного мороку цього «руського мОру». Та кращим часом для цього була саме темрява ночі. І усі хлопці майстерно це використовували з творчим підходом, влаштовуючи ще і додаткові до основної «культурної програми» безкоштовні «дискотеки» з «фаєр-шоу» для тих, кого і не мало бути на нашій землі. Як і збирали врожаї «бавовни» з місцевими «агрономами» нашого підпілля та партизанами на ворожій території. Хоча так досі і не знали, у якому статусі знаходяться

самі. Тому позиціонувалися, як волонтери - добровольці. А у спілкуванні зі знайомими шуткували, що займаються туризмом, вивчаючи мальовничі краєвиди нашої природи. Та хіба у статусах був сенс, коли головним було будь якими засобами звільнити нашу землю від рашистських тіней потойбіччя. Взагалі, винахідливість наших людей вражала. Як і самі у цей раз знову теж винахідливо виконали поставлену мету. Про що не розповісти і після війни. Та, якщо після цього ті москалопітеки чогось вже і недорахуються у себе, то нема чого палити, де не належить. Бо паління вбиває. Як і те, що ніхто їх до нас і не запрошував. А незапрошеним нема чого робити за нашим столом на нашій землі. Та і наше небо теж сприяло у цих «подорожах». Хоч і важко дався і цей «турпохід», як і кожний, але неушкодженими вийшли у визначене місце і на цей раз. Трохи відпочивши після свого чергового «турпоходу», поїхали вже додому з почуттям марно проведеного часу. Може десь потім і прозвучить сухе – «за даними розвідки стало відомо»... На зворотному шляху ще і віддали усі залишки своїх сухпаїв дівчинці, яка трапилася по дорозі у напівзруйнованому прифронтовому селищі. Як і робили це постійно на своїх дорогах. Було і таке, що ще і своє з дому брали. Як особисто для всієї команди допомагати скривдженим, де б і не були, був вже постійний принцип. Бо, якщо допоміг хоча б одній дитині, то і власне життя було марним. Як і сам добре пам'ятав ще той «розвинений соціалізм» у часи його «застою», коли усім співробітникам вже другий місяць затримували зарплату. Яку керівництво з замполітом, користуючись моментом з чергової «совкової» фінансової кризи, тимчасово поклали у банк, аби за її відсотки добудувати собі дачі. Та ще і вгодована директриса вся в коштовностях їх же відомчого дитсадку, жінка одного з місцевих номенклатурних посадовців, прямо на ганку відмовляла приймати дитину без платні. І в такий час у двері до квартири постукала маленька білява дівчинка в маминій кофтині, дуже схожа і на власну донечку, з проханням дати хоч копійчину на хліб. Тоді багато таких ходило по дворах у пошуках хоч якось прогледуватися на тому «світлому шляху до комунізму». А у самого нічого і не було крім півхлібини, яку і віддав дівчинці. А самого душив сором, що не допоміг, як слід. Та лють до тієї влади, яка так обкрадала вже і саме дитинство зі своїми цинічними гаслами – «найкраще дітям». Що сам стільки

разів писав звернення до «столичної» влади розробити закони по дієвому захисту дитинства з аргументованими пропозиціями, на які інколи отримував лише типові канцелярські відписки, як у насмішку над декларованим нібито «народовладдям». А зараз «сини» тієї влади, вигодувані на «золоті партії» своїх хазяїв, прийшли вже і вбивати, аби повернути старі часи їх панування. Ще і викрадаючи до свого рабства дітей, аби перетворити їх на яничар за методою ще дикунських часів. Кремлівська мерзота, ще і за підтримки нікчемного білоруського диктатора, як свого сателіта у цій війні, який за особисту владу здав кремлю і саму країну, відкрила на них вже і торги за статтю, віком, та кольором волосся і очей, як на ринку невільників темного середньовіччя, в стані якого московити знаходяться і досі. Та з ординською жорстокістю спалюють всіх і все на своєму кривавому шляху. Криваві тіні з потойбіччя.

Стільки вже бачили і самі на своїх дорогах таких спалених селищ цією кривавою ордою, що комусь там, за кордоном, в їх ситому теплі і спокої, важко собі навіть і уявити. Та і не надто там намагаються. Особливо ті, хто серед лобстерів та бананів відгородилися від усього широкою смугою океану, та вважаючи себе «головним стовпом демократії», перетворюються просто на її цинічних гендлярів, зрадницькі приймаючи за своєю подобою бік ворога за правом сили, а не за силою права. Де більше турбує вбрання українського Президента в «овальному кабінеті», ніж реальна кількість жертв серед українців через російську війну. Вдаючись до тиску здебільшого на постраждалу сторону, примушуючи до так званого «перемир'я» з агресором, ніж на самого агресора. Та і взагалі, з якого це дива якийсь заморський «баклан» буде диктувати Україні якийсь «капітулянтський» план в зговорі з нападником, та ще і вимагати від України змін до її власної Конституції з втратою територій, коли українці мають всі права і підстави їх повернути. Краще би зброю дав, а українці все зробили би і самі. А через самозакоханого «павича» з діареєю мозку в оточені його фарбованих підлабузників задля шоу одного актора у «домі білому», у дурдомі кремлівському бачили для себе можливість і далі продовжувати війну, вбиваючи українців. Де кожен день в очікуванні тієї допомоги від Заходу був втратою не тільки територій, а і життів українців. Приклад того, як суб'єктивний фактор одного самодура політикана впливав і на

всю міжнародну політику, підтверджуючи вислів – «скажи, хто твій друг, і я скажу, хто ти». Про що красномовно свідчили і його зазіхання на Гренландію, та Канаду, в намаганнях перекроїти мапу світу з перших же днів обрання на посаду. Що за намірами бажань більше вже нагадувало і кремлівського диктатора. Та так хотів увійти в історію «миротворцем», що вляпався в неї, розпочавши разом з Ізраїлем чергову війну вже і на Близькому Сході, лише створивши чергову паливну кризу у світі. Американські скотарі разом з їх домогосподарками захотіли собі шоу, то таке і отримали після виборів, обравши собі «сорок п'ятого» ще і «сорок сьомим», найгіршим «презом» сучасності. Де такий «господар» Штатів, ще і схилявся на бік бункерного терориста. То невже такий тупий у впертому марносластві, щоб не розуміти, як його дурять в кремлі?! Та пихатий наступник «овального кабінету» взагалі зажадав всю військову допомогу перетворити у бізнес на крові, навіть надану ще його попередником, її ж і зупинивши. Та за чужий рахунок плів «договорняки» з агресором віддати тому окуповані українські області, аби скоріше закінчити війну за будь яку ціну, і отримати собі ту сумнівну «премію миру». І неважливо йому було, чи буде покарано кремлівського вбивцю. То що це за «партнерство» таке у торгівлі життями українців?! Хто взагалі давав право цьому старому маразматика роздавати агресору чужі землі?! І що на що міняти, свої ж території на свої, за які вже полягло стільки українців?! Хай би так свою Аляску віддав. У кожного з пихатих дідів, кремлівського і «овального», та «червоного бабуїна», є лише власна мапа поділу світу з їх країнами у центрі, де всі інші для них тільки фон. Навколо цих мап кожен з дідів і скаче, аби його була зверху над двома іншими. Такий собі триголовий Змій Горинич для світу, де кожна голова хоче бути головною, і намагається для цього схилити до себе іншу проти третьої. Але доля світу зараз вирішується саме українцями на фронті. Від небажання це бачити і така позиція тих заокеанських «дідів» в цілому. Один «бла-бла» базікало, зі своєю «премією миру», не дав Україні відбити Крим ще в 2014 році. Чим і спровокував повне рашистське вторгнення в 2022 році. Інший «дід» взагалі удавав, що нібито проспав це вторгнення, намагаючись його лише стримувати, а не дати Україні перемогти, аби не було розпаду московії, якого там боялися більше ніж втрати України. А

наступний безпринципний торгаш, цинічно все поставив лише на карту «бабла» на крові. І поза дипломатичного розшаркування перед такими, ніхто їм цього вже не забуде. Особливо з тих, хто за цей час втратив своїх батьків та дітей на війні. Не треба тішити себе ілюзіями, що влада країни, заснованої авантюристами - емігрантами на винищені корінного населення, та на рабстві, яка себе зараз вбачає «центром всесвіту», як і ті московити, буде комусь другом. Не кажучи вже про те, як цілеспрямовано позбавили Україну ядерного захисту ще з 1991 року на користь кремля. Що і дало московитській орді і далі розповсюджувати свою експансію на інші території, залякуючі усіх своєю ядерною зброєю, як скажена мавпа гранатою. А дехто з європейських політичних покидьків з бувшого «соцтабору» цьому ще і підігравали за брудні гроші від російської «газової голки». Водночас підбурювалися кремлем і ті залишки «російськомовних», втручаючись і в самі вибори, що створювало небезпеку країнам, де такі мешкали. Де швидко забули російські танки на своїх вулицях в часи демократичних повстань другої половини минулого сторіччя проти комуністичного режиму. Бо, давно би вже спільно прикінчили цю кремлівську гадину. Та і не допустили самої війни. Коли, незважаючи на усі ті імпотентні міжнародні організації, з їх лише хронічною «занепокоєністю», міцно сплелися в один гадючник з московією такі ж диктаторські режими, як північно-корейський, китайський, іранський, задля збереження свого режиму, з постачанням зброї до московії, обходячи і всі санкції. Що зайвий раз лише доводило і саму азійську природу московії, у найгіршому її вияві ще середньовіччя, яка з сучасною європейськістю не мала нічого спільного. Навіть залита батоксом пика кремлівського виродка сама була вже схожою на якогось ординського хана, маючи нічого спільного з європейськістю. Як два несумісних поняття – «руський» і «мир». Бо те, що несла московія, сам назвав, як «руський мОр». Миру московія не хоче, бо існує завдяки своїм війнам. Мирний період для неї завжди був і є лише підготовкою до чергової війни. Ненажерливі тіні минулого.

А перемога сили духу і незламності України, як світової держави, вже відбулася. Перемогли духом навіть зрадливу владу чергового бананового преза на його заокеанському «ядерному

авіаносці», який у своєму самодурстві в оточені своєї команди «забудовників» ласий лише до власного бабла. А його прихильність до авторитаризму вказувала лише на власну слабкість. Через що нахабно намагався впливати ще і на суто внутрішні справи інших країн, нав'язуючи своє бачення, яке більше відповідало авторитарному психозу, ніж здоровому глузду. Та Україна вщент розбила міф про нібито непереможність «другої армії світу», не тільки пославши її вслід за її «воєнним кораблем» на дно історії, а і знищивши її військові сили повністю за цей час від початку вторгнення. Бо ті, хто воював зараз, були вже зовсім з нового набору рабів по усіх болотах рашистської імперії. Хоч ще деяка українська територія і знаходилася в окупації, та лише через зрадників та недолугих «бакланів». Якби не ті зрадники, то і ворогів би здолали скоріше. Але Україна довела всю неспроможність терористичного режиму кремлівської автократії. Ще більше згуртувався і український народ, як нація. Ми вже думаємо, як будемо розвивати країну, а москалі – що з ними станеться вразі завершення їх війни. Бо наше місце в Європі, а московити так і застрягли ще у своєму азійському середньовіччі. Можна перетворити на купу каміння наші міста, та ніколи вже жодному ворогу не перетворити наш дух на попіл, не підкорити наш народ з його волею до перемоги життя. Якби вчасно була допомога від тих «партнерів», то і дійсно «пили би каву» ще в 2023 році в нашому Криму. Шкода, що в сучасному світі не відбудеться наша перемога на руїнах кремля, за аналогією з фашистським рейхстагом. І знову московитські зомбі будуть скакати та скавчати, що вони нібито «перемогли», та будуть готуватися до нової війни. А кремлівський бункерний фіюрер, допоки буде при посаді, згідно безглузвих міжнародних домовленостей, уникне навіть і трибуналу, переховуючись у сибірських болотах. Бо, цей клінічний боягуз з комплексами приниженого ще з дитинства, коли били у пітерських провулках, через що і до того КДБ пішов, аби сховатися від цього, то тепер з психозом мстивого садиста, панічно боявся втратити владу. Як без посади він ніхто. Стикався і сам з такими ще на службі, тому і добре знав їх нутро. Переступлять через всіх, доказом чому був і цей кривавий кремлівський карлик, перетворившись на Голума з відомого фільму. Цей боягузливий кремлівський покидьок вмів воювати тільки з

дітьми, пологовими будинками, лікарнями, житловими кварталами, та трансформаторними будками. Та не заслуговував навіть на гідну смерть. Бо вже давно був навіть і не чоловіком, а жалюгідним потворним нелюдом. Хоч цей вбивця був і нелегітимним з часу чергового перепризначення на свій трон, фальсифікувавши так звані «вибори» ще і на окупованих ним територіях, примусовою замінюючи під це корінне населення на завезене з орди, всупереч міжнародному праву, та весь світ і на це закривав очі задля власного зиску ціною загиблих українців. Допоки і ті заморські «діди» гралися у свої «бананові ігри». Старі маразматиками і досі намагалися керувати світом. А непокаране зло ще більше творило свої злочини. Безкарність кремля відкривала «скриньку Пандори» і для інших диктаторів домагатися своїх забаганок військовим шляхом, руйнуючи міжнародні принципи співіснування. Знову повторювалося дежавю тридцятих років минулого сторіччя з намаганнями лише умиротворити агресора. Всі хочуть бути «посередниками», та не учасниками. Як і з тим ЄС, коли мріялося вільно мандрувати без кордонів. А не мати лише вимоги на підвищення тарифів до рівня ЄС, залишаючись на рівні ще «радянських» зарплат.

Та, понад усе, турбували думки, чи не здадуть назавжди наші території в обмін на якийсь химерний мир ті, хто не бився за них на фронті, а лише маніпулювали варіантами по типу корейського. Та, аби не марними потім були всі жертви українців, що в тилу, що на фронті. Та, аби знову не повторилося дежавю помилок «помаранчевих» років втрачених надій через міжпартійні чвари їх лідерів в боротьбі за місця у владі. Як вже було в історії і за часів ще Директорії УНР, коли чвари в першому українському уряді надовго поховали майбутнє незалежності України під навалюю «більшовиків». І що буде з країною, коли закінчатся добровольці, які свідомо стали на захист країни ще з Майдану, без усіляких офіційних статусів та призову, навіть не знаючи – хто вони такі в тих умовах. І найперші з яких так і залишилися у невизначеному стані, не долучившись потім до ЗСУ на офіційні посади, вже через обмеження за віком. Саме, як і уся їх зараз група. Пригадалося, як першими, ще у 2019 році за часів АТО, разом з іншими добровольцями на День захисника пройшлися Маршем Нескорених по Хрещатику. Де вітав їх увесь Київ. Та напевно чи, ті з «мажорів», хто звук лише для себе все брати від життя,

віддаватимуть його задля країни. Як і ті, що втекли від цього за кордон, навряд чи повернуться, скільки би їм громадянств одночасно і не надали. Це, як багатоженство, коли награвся з однією, втік до іншої. Що лише легалізувало «мажорам» їх інші паспорти, які і так вже мали для втечі за кордон з награваним, вигадуючи різні виправдання. Особисто самому з побратимами було неприйнятним, коли ще в 2014 з Донбасу тікали здорові лоби на крутих тачках у затишні місцях. Звичайно, родину треба було вивозити. Але чому потім не ставали в черги до військкоматів, а зависали по кабаках, коли замість них йшли визволяти їх же міста чийсь інші діти?! Як не мали поваги і до тих, хто втік за кордон ще завчасно до вторгнення, нібито «представляти» там українство серед європейського затишку, десь в Марселі, чи Брюсселі. Дуже зручно бути там «патріотом», маючи ще і закордонний паспорт. То краще би вже помовчали перед тими, хто кожен день ховається від ракетних обстрілів по сховищах, залишаючись українцями в своїй Україні. Як і дошкуляли ті, хто лише розганяли паніку, наганяючи похмурий стан, типу того нудотного DeepState, де самі не воюють, а тільки малюють свої картинки втрат, провокуючи лише зневіру. Чим дратують вже і військових своїми поспішними упередженими висновками. А ще ті «діамантові» судді у своїй недоторканості для моралі зі своїм захмарним забезпеченням небожителів. Та скільки хабарнику не плати, а він однаково буде брати, тільки ще більше відповідно до своєї зарплати. Можна мати найсучаснішу зразкову правоохоронну систему, та коли все упирається в суддівську мафію, то всі її рішення не на боці України. Як і з ад-вокатами диявола, які за брудні гроші відмажуть любого топ корупціонера з їх лементом нібито про політичний тиск. Як і стара спадщина з кремлівської агентури серед тих корумпованих можновладців. Ще і містечкові «князьки» з їх «золотою бруківкою», та діамантовими годинниками і закордонними маєтками замість посилення сховищ та фортифікацій. Ще і нахабно маніпулюючи тарифами до різних самопроголошених корупційних схем на містечковому рівні, та відверто «кришуючи» сумнівний бізнес. Де вже і сміття з тарифами ділків на його утилізацію стає дорожчим за діаманти. В час війни з такими мародерами і ворогів нетреба. Як і повний нонсенс постійних депутатських канікул за державний кошт в час війни, де так «втомилися» ті обранці, коли на фронті

канікул немає. Та і стільки розвелось тих «диванних експертів», та «соціологів - флюгерів» на замовлення, сховавшись за «бронєю», як і тих «блохерів», лише «махаючи кулаками після бою», як і де треба було воювати. З дивану ж видніше. Особливо, серед того політичного шлаку, і з тими журналістами, де задля власного рейтингу озвучують кількість конкретного озброєння, «розкриваючи деталі», лише полегшуючи завдання ворожій розвідці. Як з тим контрнаступом ЗСУ на півдні влітку 2023, коли тільки лінивий не зливав все у ЗМІ. А допоки чекали і те обіцяне озброєння, то ворог там встиг вже створити і потужну оборону. Бо найбільших успіхів українські сили досягли саме завдяки тиші серед тих «знавців», це на морі, знищивши і вигнавши звідти залишки московитського флоту. Та важливо було, аби не крали і самі чиновники, хоча б на замовленнях для фронту, та не списували все на війну. Коли ворог ще переважає тупо чисельністю у своїх «м'ясних» штурмах, не шкодуючи своїх рабів за тим же «совковим» принципом тоталітарного режиму «баби ще народять». Ті зомбі-ру лізуть вже по своїх трупах, і по цих трупах ганебно тікають, кидаючи своїх, ще живих. А нам навпаки, свою молодь треба зберегти для майбутнього нації.

Та, женучи від сумних думок, дорога вела вже додому. Бо і сам був за станом душі з тих, хто і під кригою шукав троянди. Завжди вірив у краще. Як завжди у діях, і подумки був з тими, хто б'ється за свободу. Та ще зі своїми дітьми, де б вони і не були. За якими дуже сумував. І хотілося, щоб вони про це знали. Хоча самого себе ніколи і не вважав вірцем з усіма своїми вадами характеру. Але і ніколи не занепадав духом. В найпохмуріші часи свого буття малював своєю уявою те, про що мріяв, і чого бажав, намагаючись відтворювати це і в реальному житті. І завжди намагався заряджати інших оптимізмом, та вірою у кращі часи, ніж були. Як зневіра, це теж зброя ворогів. Та, Україна стоїть, і вистоїть надалі! І ніколи, жодній орді, не поставити на коліна тих, хто вже відчув вільний політ! І багато серед них є усвідомлених патріотів, кому не байдуже майбутнє України. Задля яких і самі долали всі ці шляхи, в надії скоріше вже почути мирну тишу. А попереду очікувало, відносно до умов воєнного стану, звичайнісіньке життя, як для простих громадян. Допоки знову не покличе нова дорога, коли ще

виникне потреба. І якщо знову не скажуть щось на кшталт, «дякуємо за патріотизм, відпочивайте, зараз вже черга інших»... Аби тільки скоріше закінчилася ця війна перемогою нашого миру. Впевненість в яку була у кожного серед свого оточення у цій групі, як би і не складалися обставини через дії тих «партнерів». Бо були впевнені, що тільки нам вирішувати нашу долю. Ні заокеанському «банановому раю» за нас, ні кремлівській імперії зла. І час нашої Перемоги ще настане. Бо, ще не вечір. Недарма ж вже пройшли стільки шляхів до неї, що не вистачить і часу згадати про все. Недарма і сам залишив після себе вже понад десяток збірок на згадку про це. Може колись вже згадають інші. Де було і власне життя зі спогадами і думками, подіями і діями, мріями і бажаннями, та тих, хто був поруч у буремні часи. Що не згенерує жодний «штучний інтелект». Бо і куди йому до людських почуттів. Якщо він і досі ще плутається навіть у правописі слів заміників, чи з подвійним наголосом. Якось в одне з повернень додому зі своїх буремних шляхів, коли вдома ще і не було електрики внаслідок рашистських обстрілів, то по транзисторному приймачу випадково прийшлося почути натхнений спіч однієї «професійної літературної критикиси», як сама себе так визначила. Яка, немов та канарка, все торохтіла про якісь сучасні тренди, лінійки у літературі, привабливі комерційні напрямки у сфері видавництва, та рейтинги невідомо ким визнаних популярними лише за тиражами авторів. З тим же успіхом, як і за рейтингом м'ясного ряду місцевого ринку. Що аж втомився від того самозакоханого щебету «авторитетних знавців» в очікуванні, коли ж нарешті дадуть світло. Та, якими рейтингами, чи комерційною привабливістю можна вирахувати всі відчуття на власних дорогах, які самі лягали, як з автомату, чергами рядків на сторінки, далекими від усіх, так званих, трендів. Коли все, що відбувалося, було твором самої історії, незалежно і від усіх тих штучних рейтингів, відірваних від реальних подій. Брехня, що історія стає нібито об'єктивною, коли її пишуть академічні історики лише через півстоліття від подій. Історія пишеться саме зараз сучасним поколінням для майбутнього. Аби потім нічого не було втрачено, та переінакшено. Будемо жити попри все! Жити і задля тих, хто буде після нас у вільній світлій Україні без тіней минулого.

В екстремальних умовах, особливо, як в умовах війни, у багатьох відкривається ніби друге дихання, залучаючи всі ті резерви, які спали за спокійних умов. Що не дає знесилитися і впасти, та на межі неможливого зробити те, що за звичних умов було би навряд чи можливим. Сильніше загострюються і відчуття подій, та самі почуття. З мобілізацією всіх внутрішніх резервів гостріше активізуються і творчі здібності, до яких була схильність ще за мирних часів. Навіть і під броніком б'ється творча душа, коли вона такою була і до війни. Бо, в умовах війни і саме мистецтво теж стає зброєю. Чим несе в собі і саму відповідальність за слово на папері, чи сюжет на полотні. А ще і обов'язок перед тими, хто на «нулі», за тих, хто б'ється за світло для всіх з ординською темрявою. Коли йде двобій зі злом не тільки на полі бою з московитським ворогом, а і на культурному фронті за нашу національну ідентичність, як українського народу, як нації. Яку московитська орда завжди намагалася знищити, як те, що не відповідало її імперським наративам.

Усі віки, ще з часів створення її ханською ордою, як своїм улусом, московія тільки грабувала, крала і знищувала чужу історію, культуру інших народів, привласнюючи, і переписуючи її під себе. Що навіть не має права називатися і «росією», похідну назву яку вкрала від Київської Русі для своєї дикунської недоімперії. Та і своєї власної «руської культури» там не було, а лише крадена у інших народів. Де навіть у так звані часи «розквіту» імперії, її «знать» у своїх маєтках та палацах розмовляла переважно французькою, чи німецькою. Такий собі кіч в намаганні натягнути європейський камзол на ординський халат. Але московитська пропаганда все вважала лише своїм, «ісконно руським», нав'язуючи це і за межами свого болота. Усі московитські музеї від «Ермітажу» до «Золотої скарбниці» завалені чужими краденими експонатами, нібито, як «російськими». Тому за кордоном і досі вважають надбання українських митців ще московитською спадщиною. Як і самих авторів, і в образотворчому мистецтві, і в літературі, і в музиці, і в архітектурі, уродженців інших народів, московія цинічно привласнювала собі, виставляючи їх, як своїх «російських». Йшла тотальна фальсифікація не тільки самої історії, а і

топоніміки на загарбаних імперією землях. Знищувалися і переписувалися всі архіви, та змінювалися географічні назви населених територій, які існували там ще задовго до вторгнення московитської імперії. Як і примусово змінюючи під це і саму демографію населення, з переселенням на загарбані землі носіїв менталітету своєї імперії, розповсюджуючи міфи про нібито освоєння цих земель. Що і досі деякі містечкові «краєзнавці», як прихильники імперських пам'яток, дати заснування окремих міст ведуть від початку будівництва там імперських фортець, як імперських маркерів, спираючись лише на спотворену, підмінену імперією історію в архівних залишках від неї, ніж від бувших там ще раніше українських поселень. Ще і описуючи це, як якийсь «розквіт», «золоту добу» цих міст за часів імперії у своїх книжках. Підсвідомо пропагуючи цим і самі маркери тієї імперії. А потім всіх дивує, чому і досі, в час війни, існують ще ті, кому – «яка різниця». Хто ще так затято стоять за збереження імперських пам'яток, відірваних від самого місцевого етносу. Цілеспрямоване розмивання культури корінного населення, з заміною на імперську методологію, мало свої глибокі наслідки безпосередньо і в самій літературі, де у тих творчих спілках ще з радянських часів здебільшого займалися так званою просвітою «чистоти мови», більше звертаючи увагу на розділові знаки, ніж на саму суть текстів. Де неодноразово приходилося чути щось на кшталт, – «пишіть краще про кохання, та про природу рідного караю, ніж гострі твори громадянського спрямування, які більше підходять для мітингів, ніж відповідають нормам класичної літератури». Що так нагадувало ті ж традиції ще радянського Головліту, кому, що і як писати. На чому ці провідники недратівливої для системи «класики» мали ще і премії, та різні відзнаки від влади. Якби більше читали «гострі твори», то і не було би потреби і у самих мітингах, як і у Майданах. Можливо би і не було підстав кремлю вважати, що вдасться легко підкорити собі Україну за три дні «парадного» вторгнення, якби з перших днів незалежності звучало більше громадянських творів, ніж однієї «класичності» про «схили сивочолого Дніпра». Бо, лише вдягання вишиванки, ще не було ознакою усвідомленого патріотизму, коли засобами масової пропаганди все українське умисно малювалося чимось меншовартісним, недолугим, цілеспрямовано культивуючи «сердюківщину» у «будиночках на щастя», засмічуючи наш

простір суржилом на тлі експансії московитських наративів через різні шоу, кіно, та книжки, і особливо на телебаченні, як найбільшого засобу впливу на свідомість споживачів такого продукту. Імперською пропагандистською машиною на цю вже не просто русифікацію, а саме московізацію всього навколо, до чого дотягувалася московія, виділялося коштів більше, ніж на будівництво шкіл та лікарень у самій московії. Це було відчутно і у всіх тих соцмережах в Інтернеті, де навіть на творчих сайтах безпринципні їх власники у гонитві за рейтингами відвідування надавали свої платформи для вільного розповсюдження імперських наративів про «один народ – одну країну» замаскованою агентурою впливу з підступних московитських пропагандистів під виглядом нібито «українських авторів», прикриваючись там «свободою слова». Десь з Уралу чи рязанщини такі наймані ФСБ «автори», під виглядом київських чи полтавських, строчили свої однотипні віршики здебільшого на нейтральні теми. Але у коментарях іншим авторам завзято штампували типові імперські наративи, з нападками на авторів патріотичного спрямування, та у солідарності ще з радянською «ватотою». Виявити таких було нескладно вже за відомими методами впливу на аудиторію. Бо такі «ліфтератори» аж захлиналися від намагання принизити та похоронити все українське у свої дописах. Та більш за все обурювала позиція самих власників таких сайтів, яким важливіше була кількість авторів, та «лад і спокій» серед них на своїх так званих «творчих» порталах, чи літ клубах поезії. Бо дехто з них ще і були вже власниками приватизованих, раніше знаних, як авторитетними, друкованих журналів, використовуючи їх бренди у власних цілях. Це було гидко і обурливо, коли справжні митці патріоти пішли захищати країну, і самі вже не мали можливості донести своє слово на таких сайтах. Та, коли небайдужі автори через модераторів цих сайтів намагалися очистити їх від промосковських провокаторів, то модерація видаляла саме їх, як «збурювачів спокою», фактично перетворюючись на посібників кремлівської пропаганди, ховаючись за брендами своїх журналів, як тіні від світла. Чим лише і користувалися московитські провокатори, які з початком вторгнення до Криму і Донбасу, вже відверто впроваджували кремлівську пропаганду імперської війни «за все руське проти націоналізму». В цих умовах і сама творчість свідомо вже

ставала зброєю на захист української ідентичності. І зовсім не сприймався новомодний вислів, як «рефлексія». Ніби це на рівні якихось тваринних рефлексів. Краще би вже застосовували термін, як природні емоції, ніж та тваринна «рефлексія». Якщо хтось собі тільки «рефлексує», то є і ті, хто усвідомлено реагують, та усвідомлено діють. І що саме вже виривалося і на сторінки з ще більшою гостротою відчуттів та почуттів, як у ритмі кроків уздовж узбіччя буремних доріг у штормі часу. Та була одна складність, як донести все, що реально відбувалося серед подій цього шторму часу, та одночасно не розкрити особливості самих дій, і не порушити безпеку їх учасників. І як самому, в час творчих зустрічей серед слухачів, пояснити свою участь у русі спротиву окупантам, не розкриваючи деталей, допоки ще сам був до цього залученим. Тому позиціонувався лише як волонтер доброволець. Та і як ще все це вкласти у відведені видавництвами рамки, друкуючи там окремі твори. Військовим письменникам, які відкрито знаходилися на офіційних посадах у ЗСУ, в тих частинах, які у всіх були на слуху, це зробити було легше. Хтось з відомих класиків сказав, що найкращий для автора твір, це написаний, як автобіографічний. Тож, використовуючи власні відчуття і спогади, через них можна було донести реальність подій саме у літературній формі, інколи вдаючись до алегорій, і додаючи ще і відтінки містики, аби не зашкодити тим, хто виконує свої завдання, захищаючи країну від московитських загарбників. Та і як же на війні без містики. Коли вже самою містикою було те, як відносно невелика країна кожен день цієї війни протистояла величезній кровожерливій московитській орді. Запорукою чого був величезний патріотизм українського народу, незламність свідомої нації у боротьбі за власну волю і ідентичність, на противагу імперському зомбуванню носіїв ще радянської «вати». І необхідно було встигнути сказати за тих, хто ніс на собі всі жахи цієї війни. Коли в таких обставинах було хоча би встигнути дожити до ранку. Тому ці події, але без зайвих подробиць, переводив у творчу форму. До чого ще і заохочували побратими, щоб писав, аби хоч так потім інші не забули, в яких умовах виборювалися мирні для всіх світанки. І це вже було обов'язком перед ними. А що там вже скажуть на це інші, то сам був у тому віці, коли щодо цього давно було байдуже. Недарма ж кажуть, «якби не митці, то критики б і з голоду померли». Бо

завжди жив за принципом, який висловив ще О. Дюма в трилогії про мушкетерів, в образі д'Артаньяна – «поступати добре, і хай кажуть, що хочуть». Як і за принципом – «один за всіх»... А ще жив за принципом, який теж добре висловив і Жюль Верн в образі капітана Немо, як «і один у полі воїн». Коли і не варто намагатися бути почутим там, де чують лиш себе. Особливо в умовах війни, де кожен вже давно обрав для себе свою позицію. Безумовно, що для когось творчість була своєрідним видихом від негараздів воєнного часу. І багато було для цього нових самостворених творчих об'єднань, які надавали змогу усім авторам виплеснути свої творчі емоції назовні. Але були і ті, хто і досі знаходився у зручній для себе бульбашці, де існувало таке собі мистецтво заради мистецтва, відірваного від реалій, де на цьому собі ще і поспішали зібрати премії, призначаючи їх на містечковому рівні самі між собою задля втіхи власного марносластва. Де фактично і знаходилися лише на узбіччі сучасних буремних доріг тінями минулого. І найменше цих «титолованих» носіїв «класичної літератури» у власній особі цікавило слово тих, хто за межами їх бульбашки міг донести реальність подій у власній творчій формі. Бо і не надто самі запросять там, де у відносно спокійному тилу, користуючись можливістю, на своїх заходах рекламують здебільшого лише себе серед свого оточення. Як в старих байках про зозулю і півня, та про павича. Де дивляться, чи є в книзі автора її реєстраційний код, та на статус видавництва, і від якої спілки, ніж на сам її зміст. Ніби автор не може бути самостійним митцем поза офіційних спілок. Рудимент тоталітарного суспільства. Бо і містечкова влада бачила лише авторів з офіційно визнаних нею спілок, та за своїми затвердженими планами заходів, де мали «вагу» лише офіційно визначені нею автори. Як і у випадку з самими добровольцями, які стали на захист країни ще у 2014 році без усіляких статусів, і без цих статусів так і залишилися для влади «ніким», як ті, кого вже за віком не призначили потім на офіційні посади у ЗСУ. Тому владі вони були і нецікавими при проведенні офіційних заходів. Тож і чути було лише одних і тих самих, хто тримав біля себе «мікрофон». Та квиток спілки ще не визначає талант. Такі пихаті володарі квитків з заздрості вважали усіх, крім себе «видатних», графоманами. Та найбільшими графоманами і були ті, хто найгучніше про це кричав. Хоча самі ці квитки лише

колекціонували заради власного марнославства. Зарозумілість ще старих часів. Де поспішають засвітитися зі своїми рафінованими «мільними операми», здебільшого для себе «видатних», допоки з фронту не повернулися митці з реальною правдою життя. Де серед ще деяких надто самозакоханих у власне марнославство, які усюди лізуть на сцену натхненно продекламувати свої вірші про війну, яку бачили лише по телевізору, а тим, хто звідти повернувся, і кому є що сказати, слово і не нададуть, якщо ще і запросять. Бо злякалися втрати свого затишного містечкового постаменту «авторитетності» у марнославстві, де вже давно там засиділися, і не бажають посунутися теплими місцями для нової генерації митців. Для тієї генерації, яка не тільки римами, а і справами, особливо, ціною власного життя вже і на фронті, доводить свою правоту, і має повне право що сказати, на відміну від тих, хто у тиші своїх кухонь кропають лише над комами та крапками. Якщо хтось і втомився на дивані слухати про війну, то хай посплять, але після перемоги не галасують, що теж до неї доклалися. І хай вони втричі талановиті, але зараз несумісні з часом. Коли слово, теж зброя, і в час війни має бути на передовій поруч з захисниками бити ворога, а не задовольняти лише авторські амбіції. Бо недарма нашого слова так бояться вороги. Як і недарма в усі часи існував вислів – «поетів першими вбивали». А зараз цей вислів і сам перефразував, як не дратуйте поетів, бо вони теж вже вміють стріляти. Де ще залишалися і ті, хто задля самозбереження на своєму «постаменті слави», ще і досі вирішували, хто нібито гідний їх кола, а хто ні, кого підносити, а кого ігнорувати. Аби ніхто зі сторонніх не заважав тиші їх комфорту, та не порушив їх привілей статусу містечкових «авторитетів» в їх осередках, тримаючи «мікрофон» лише біля себе. Захищаючи цим і свій образ життя від нових реалій. Надто тим, кому було що приховувати ще зі свого минулого. Де знову відтворювався і старий принцип – «чим далі від війни, тим більше героїв». Особливо серед тих, хто убезпечив себе «бронєю». Дуже легко їм бути у своїх книжках «патріотом» за чужий рахунок, маючи в кишені «броню» від мобілізації, чи просто, пенсійне посвідчення. Та ще і поспішають самих себе винагородити відзнаками поки ще їх час. Жалюгідні тіні минулого на узбіччі часу. Допоки одні воюють за країну для всіх, інші б'ються за власний п'єдестал марнославства.

А окремі, з любителів ще «російської класики», знаходячись у власній бульбашці, взагалі вважали, що такого і не може бути, як розповідають про війну. Особливо серед тих, хто завжди виправдовувалися, що «народжені в срср». Як і серед тих, хто вважали себе «обізнаними патріотами», але далі власної кухні і не йшли, не вірячи нічому, що було поза їх уяви. Чомусь інші, такі ж «народжені», стали на захист своєї країни, а не колишнього «совкового» існування. Та були навіть і такі, що вважалися нібито однодумцями. А як відповісти на просте запитання, якщо ж такі патріоти, то чому і досі ходять до церкви РПЦ МП, коли за пару кварталів можна дійти і до української церкви, хоча б з поваги до тих, хто зараз на фронті, то вишкірялися такою зливою обурення, що ще і дорікали імперським «кучерявим поетом», чії пам'ятники, прибрали нібито «по-варварськи», досі не вважаючи його за пропагандистський маркер чужої країни, яка вже напала на нас і війною. Але щось доводити таким, повторювати одне і те саме протягом не одного року вже і від вторгнення московії, було марно. Коли за підфарбованою оболонкою і досі ховалася непробивна «совкова вата» старих стереотипів. Як були вже відомі і ті методи, якими створюють тих «авторитетів», маніпулюючи свідомістю оточення. І тому сам принципово не був не тільки в партійних угрупованнях під одну особу, а і у тих «творчих» осередках, де в таких ще і вигадали, аби там розглядали чиясь кандидатуру, то треба мати не менше двох власних книжок. І неважливо там було, що кількість друкованих творів у різних журналах вже давно перевищувала об'єм тих книжок. Тож і нащо туди пнутися задля тієї показухи, маючи вже власні друковані твори, які принципово ніколи не робилися на замовлення. І не задля спілок, а для читачів. Коли швидше чують на рівні столичної аудиторії, ніж на тому містечковому, де для когось важливіші крапки і коми у тексті, ніж сама його суть. Та головною є відповідальність, що і задля кого пишеш, а не задля забаганок спілок. Тому своїми творчими зустрічами з читачами і доводив, що мистецтво існує ще і поза спілок. Та вся банальність була у тому, що власні книжки видають ті, хто має на це гроші, а не особливий талант. Та і відомі ті, хто має свої зв'язки у видавництвах, чи у ЗМІ. Коли в умовах війни постає питання, чи віддати свої гроші на дрони захисникам, чи на власну книжку, то свідомо небайдужі обирають перше, ніж

витрачатися на власну популярність в окремих колах. Тож, краще було бути вільним митцем, незалежним письменником і художником, та залишатися самим собою, ніж вдягати чужу маску на «балу марнославства» задля сумнівного визнання, аби лише відповідати містечковим «авторитетам». Та ж не задля визнання, а задля майбутнього всіх дітей були саме там, де вирішується доля і всієї країни. А озираючись на те, що залишилося у іншому житті, опиняючись посеред диму війни, ставало відчутним, наскільки є ще різними ці світи, тут і там. Коли у тій містечковій трясовині лише на словах пафосно промовляли про повагу до бійців, а на практиці, ще і зневажаючи їх творчість серед своїх тусовок для «обраних», іронізували, чи можна вважати військового поетом, через те, що він лише військовий. Ніби це несумісне з огляду «титулованих», і не кожен «гідний» їх спілок. Де копірсаючись всередині бульбашок для «своїх обраних» таких закритих спілок, назовні намагалися створити показовість активності, підтримуючи це з корпоративної солідарності, аби не втратити доступ всередині тих спілок до державної годівниці, за рахунок якої надрукувати щось і собі на втіху власному марнославству, з агресивною заздрістю сприймаючи все інше. З тим же успіхом авторам з фронту до тих «титулованих» можна було у відповідь поставити аналогічне запитання, а чи можна так само кожного з них журналіста вважати письменником лише за те, що вони журналісти. Недивно, що і в окремих кабінетах влади, де взагалі ще існувало своє «особливе» життя, подекуди і досі були прояви практики, – «ми вас туди не посиляли». Безумовно, що були заклади, які самі залюбки організовували творчі зустрічі з усіма авторами, незалежно від їх приналежності до спілок. Особливо серед тих музейних і бібліотечних закладів, з якими вже склалися добрі творчі стосунки. За що їм і велика вдячність. Але це було їх особисте сприяння, як осередків культури, а не тих архаїчних закритих для вільної творчості спілок, які опинилися вже на узбіччі часу. Недарма ж з'явилося стільки літературних проєктів задля висвітлення лірики військового часу, окремо від архаїчних спілок. І хто б очікував, що в таких обставинах, серед побратимів, нарешті знайдуться саме ті характери, якими захоплювався ще зі сторінок своїх улюблених книжок.

День Нептуна

У штормі часу змінюється все настільки швидкоплинно, що навіть і колишні значення висловів мають вже зовсім інше визначення, і які вже звично входять в наше розмовне середовище зовсім з іншим сенсом. Особливо в буремні часи війни, коли герань вже зовсім не запашна домашня квітка, а назва знаряддя ворожого вбивства, яке у вигляді рашистських дронів летить з неба на наші мирні міста. Де і град, не атмосферне явище, а залпи ворожих установок по наших житлових районах, по дітях і стариках, по пологових будинках, школах, та лікарнях. Як і фламінго, не ніжна рожева пташка, а наша зброя відплати ворогам у вигляді ракет дальньої дії для знищення військових осередків нападу, та самих джерел підтримки війни кремлівської імперії зла у її глибокому тилу. Коли бавовна, це не тільки сільськогосподарська рослина, а гучні вибухи на ворожих об'єктах. А дискотеки, не різновид відпочинку під музику, а вогневі спецоперації проти ворогів. Та і вата давно вже має визначення не як медичний засіб, чи наповнювач для куфайок, як характерного одягу ще радянських часів, а як образ носіїв імперських наративів. Як і перевертні, зовсім не містичні персонажі з голлівудських кінострічок, а реальні перефарбовані пристосуванці, які задля власного зиску швидко натягнули вишиванки на імперські ватяники, а всередині так і залишилися латентними колаборантами до московії. Як і орки та гобліни давно перейшли зі сторінок фентезі до реального стану деградованих москалопитеків. І чорна діра, не тільки як космічне явище, а і сама сутність московитської орди, яка була створена ордою батіївською своїм підлеглим улусом, що платила татарам данину, і яка і досі знищує та поглинає собою все, до чого ще може дотягнутися. Як і сам Нептун, не міфічний бог морів, а реальна грізна зброя проти примар з темряви московитських боліт. Існує багато ще і інших таких термінів, які отримали вже інше значення, чи метафорично, чи алегорично, навіть і з містичним присмаком в нашій українській мові. Як і не має меж ще і сама творча фантазія. Коли інколи про деякі події не можна ще прямо висловитися, допоки йде запекла війна зі споконвічним московитським ворогом, як на фронті, так і у його тилу. Бо і сам час розділився на два значення – мирний, до війни, і на воєнний,

вже у відкритій боротьбі за волю з московитським загарбником імперії зла.

Ще з дитинства жили мрії пов'язати свою долю з морськими просторами Нептуна. Та долі немає, богів не існує. Все це вигадки тих, хто не може пояснити те, що поки недоступне для розуму, кому простіше все звалити на нібито богів. Та тих, хто цими вигадками хоче керувати іншими задля влади над ними. Тому все залежить тільки від нас – чи бути в полоні цих вигадок, чи бути вільними, і будувати своє життя самим. А вільній людині властиво ще і мріяти та надіятися, як і проявляти свої почуття у вільній творчості, не задля якихось окремих спілок, у яких самі для себе і за себе задля популярності, а для власного свідомого самовираження своєї ідентифікації, як вільної людини, та вільного митця. Чого так системно намагалися позбавити нас усі попередні тоталітарні режими тієї імперії зла, яка вже поперла на нас і війною в намаганні взагалі нас знищити як народ, як вільну націю. Тому так вимушено набувають інших значень і колишні терміни та назви. Як і відносно того ж Нептуна, який ще у древньоримській міфології був нібито богом морів, то покровителем моряків. Через що навіть мав і свій день, коли ті, хто перетинали екватор, відзначали День Нептуна. Потім це свято відзначали вже і всі охочі, хто знаходився біля води у час свого відпочинку на курортах, турбазах, і особливо, в дитячих таборах. У згадках залишилося, як ще в іншому житті в мирні часі, і самі вирішили організувати для себе День Нептуна у туристському таборі на чорноморському узбережжі українського Криму, куди виїхали з колишньою установою на відпочинок. Тоді ще перевтілювалися з чим було, хто в образи капітанів, хто в піратів, хто в русалок, та інших міфічних морських істот. І веселою юрбою з танцями під приймач пройшлися по усьому пляжу, під гучні оплески та посмішки там відпочиваючих. А надвечір влаштували ще і вечірку біля багаття на березі тоді ще мирного Чорного моря. Та в час війни з темним потойбіччям московитських боліт, цей день набув нового значення, коли наші ракети з відповідною назвою «Нептун» вражали ворожі об'єкти. І коли «Нептун» вразив флагманський рашистський крейсер з промовистою назвою «Москва», ніби як у передбачення майбутнього і самої

імперії зла, відправивши ту «москавчу» на дно Чорного моря. Тоді це був справжній День Нептуна вже відповідно часу.

Та щоб влучно били наші ракети, необхідна ретельна розвідка ворожих об'єктів з визначенням їх точних координат. Бо у нас цих ракет ще замало, аби витратити їх неефективно. Тож треба було чимало пройти ворожими тилами, непомітно виявляючи важливі для удару об'єкти. На цей раз треба було виявити ворожий штаб у повністю зруйнованому окупантами місті. Де за даними розвідки, ще і мала пройти нарада з представниками вищого складу з кремлівського генштабу. Тому треба було ще і встановити GPS-трекер у самому будинку цього штабу для наведення наших ракет задля максимального враження рашистського кубла. Разом з надійними побратимами їх окремої групи подібні операції доводилося виконувати неодноразово, що для всіх було вже звичною справою. Від складності завдань, інколи використовувалася і рашистська форма, та документи для безпечнішого перебування у ворожому тилу. Складніше було встигнути проминути кілзону на нулі, допоки не закрийється коридор переходу, аби випадково не потрапити ще і під наші дрони. Бо ворожих там було, як гнійних мух на смітнику. Додавали складнощів ще і їх таргани, які по два - три орка намагалися просочитися на нашу територію в очікуванні таких же інших, аби потім піти в наступ. І треба було не наскочити на них, аби себе не видати задля виконання завдання, бо для усіх нас же там і «немає». Переходили надвечір, коли для ворожих дронів вже була погана видимість, а їх недолугі тепловізори ще не визначали так упевнено тепло від тіл на фоні розпеченої за день землі. Швидко промайнувши цю зону, замаскувалися у посадці, аби ще раз перевірити обладнання, і перевдягнутися у цю огидну форму рашистських вбивць. Це було не те жартівливе перевдягання, як колись на День Нептуна. Та особливості завдання цього вимагали попри бажання. А синтетична зовнішність, і досконале знання ворожої мови ще з радянських часів, як і знання звичок її носіїв, допомагали відповідно перевтілитися і у нинішніх рашистів. Бо затяті імперські московити комунацької доби, з якими були вимушені спілкуватися ще тоді, від нинішніх рашистів мало чим відрізнялися за манерою поведінки. Тільки нинішні стали ще більш біснуваті кровожерливими від свого безкарного вже

генетичного садизму, та більш зомбованими кремлівською пропагандою. Бо і їх бункерний фігурер знаходився у власній бульбашці, яку сам собі і створив через власну впертість та боягузтво втратити владу, що через свій вже старечий маразм агресивного психопата навіть і не бажав визнавати існуючі реалії. Нав'язлива манія нібито його «місії збирача земель», які доречи ніколи московії і не належали, взагалі зробила його божевільним. А гебістські навички цього кривавого недомірка з комплексами, ще і перетворили його на доконаного садиста. А гебістські навички цього кривавого недомірка з комплексами, ще і перетворили його на доконаного садиста, який створив такий режим чекістської автократії, до якого так прагнули чекісти ще за часів кривавого сталінізму. Тому і таким було його відповідне оточення, від того старого коня з МЗС (міністерства злочинних справ), до останнього гобліна у погонах. Як і всі ті, кого цей виродок кидав рабами у м'ясорубку війни на фарш задля власних амбіцій божевільного диктатора. Бо від неспроможності захопити і знищити країну вдесятеро меншу за московитську орду, у випадках сказу, цей виродок тільки і міг зганяти свою злість ракетними ударами по пологових будинках, лікарнях, школах, та житлових районах наших мирних громадян. Тому і всі «гарні руські», які виконували накази цього вбивці, або тихо відмовчувалися по своїх кухнях, підтримуючи це варварство, як співучасники, могли бути гарними лише у гарних пластикових чорних пакетах на руїнах імперії зла. Що наближав і кожний такий вихід на ворожу територію навіть окремої маленької групи вірних побратимів задля нашої спільної Перемоги. Усвідомлення цього накладало і чималу відповідальність.

Ще в радянські часи, маючи усвідомлено сформоване почуття справедливості, та бунтівну вдачу, добре вивчив усі звички та методи носіїв імперської комуняцької ідеології, виробивши власний спосіб протистояння тому деспотичному режиму. Навчаючись у вищому навчальному закладі, дійшов висновку, як ідеологія цього режиму може бути науковою, якщо в її основі одним з джерел покладено утопічний соціалізм вісімнадцятого сторіччя. Якщо утопія є одним з джерел, то все інше теж надумане, і відверта брехня задля досягнення цілей тих, хто її впроваджує. Це як у рівнянні одна зі складових є нуль, то все

помножене на нуль, теж у висновку дає нуль. І увесь цей режим міг триматися тільки примусово на силі. Особливо це відчувалося вже в часи служби. Де вже добре знав нутро цього режиму зсередини, маючи ще і доступ до таємних матеріалів того часу, де вже і в незалежній Україні на керівні посади проникали відверті носії імперського режиму, плекаючи повернення до старих часів своєї безроздільної влади. Особливо, коли в часи ще перших двох презів здобутки незалежності розпродавалися за газ московитській імперії, як і наш ядерний потенціал, і увесь наш флот. Де і залишатися на службі поруч з такими носіями імперської ідеології суперечило власним принципам честі і совісті. Та бунтівний дух капітана залишився вже назавжди, і знайшов свій вихід не тільки в активній участі у двох революціях на майданах, а і привів до усвідомленого протистояння проти московитської імперії зла, коли вона вже і відкрито поперла війною проти України. Всі ці особисті підстави давали можливість виконувати свою роботу в час запеклого протистояння задля збереження і національної української ідентичності. Бо і власні діти були теж українцями від народження і по самому родоводу. Тому це була ще і особиста боротьба за майбутнє власних дітей, як і всіх дітей на нашій українській землі там, де ще мав можливість, і як міг.

Вийшовши з посадки вже готовими до завдання, у визначеному місті на її узбіччі зустрілися з довіреним представником місцевого руху опору окупантам. Він і провів нас непримітними стежками до самого передмістя. Від пропозиції розміститися у їх тимчасовому штабі опору відмовилися, аби не наражати і їх, і самих себе на небезпеку. Бо невідомо було, чи не виявиться хтось з їх оточення випадковим латентним зрадником. Яких вистачало ще і всередині країни, навіть і серед керівних посадовців. Через що так швидко кремлівські окупанти захопили наші південні території у перші дні масованого вторгнення. Де тепер вимушені були проводити свої операції і самі. Серед численних зруйнованих і покинутих будівель знайшли собі тимчасове укриття ближче до ворожого штабу, і почали розробляти план операції з урахуванням особливостей цієї місцевості. Дуже корисним виявилось і те, що підпілля надало нам схему старих підземних комунікацій, мабуть ще за давніх часів. Бо були там і старовинні підземні

ходи, і сучасні колектори для відводу води. Хтось із підпілля, ще в мирні часі, займався пошуково-краєзнавчою діяльністю та дігерством, маючи доступ і до матеріалів краєзнавчого музею. Як і саме місто мало давню історію свого заснування. Ці матеріали були кориснішими за усі ті книжечки місцевих краєзнавців, які і досі типово описували так звану добу «розквіту» за імперських часів на основі архівних матеріалів від тієї ж імперії, що не мало спільного з дійсною історією цього краю. Тому ці схеми підземної частини міста була дуже важливою інформацією, аби непомітно дістатися до будівлі ворожого штабу. Похмурим, зруйнованим містом йшли мовчки. Все виглядало так само, як у фільмах про окупацію ще часів Другої світової. Тільки окупант був з іншої країни, але таким самим садистом - загарбником у своєму психозі нацистської ідеології руського миру. Якщо навіть їх попи у феєсбешних рясах освячують зброю вбивства дітей та їх батьків тільки за те, що ті є українцями, то ніяка маячня нібито за їх «святою віру» не може виправдати ці злочини проти людяності, які нічого спільного не мають і з вірою до бога. Це важко усвідомити тим, хто не бачив всі ці звірства в окупованих рашистами містах, та на тих шляхах, де пройшли ці нелюди у своїй нацистській ненависті російського імперського шовінізму по відношенню до інших народів. Від цього і огидна ворожа форма на тілі ніби пекла вогнем. Та треба було витримати і це, приглушивши всі власні емоції. Нарешті за рогом побачили напівзруйнований будинок, з підвалу якого був вхід до старого підземелля, яке могло вивести і до ворожого штабу. Відпустивши нашого провідника, увійшли до підвалу, де знайшли і той самий люк у підземелля. Коли його відкрили, то з нього повіяло ніби самим духом темряви і містики підземелля. Та попри це, обережно занурилися у його світ.

У старовинному тунелі було вогко, темно, і задушливо. Ніби після дощу у нестерпну спеку. Та це чомусь викликало іронічну посмішку, згадуючи таке саме відчуття, як повертаєшся до свого міста, а там місцева влада, попри і війну, знову підвищує комунальні тарифи для громадян на усі послуги задля бізнесових забаганок своїх ділків, спихнувши на них усе комунальне господарство, і тільки знімаючи пінку податками від цієї «діяльності», спекулюючи на війні. Та розбазарюючи

поміж «своїх» і громадську власність, де мов гриби, виростають депутатські крамниці з сумнівним бізнесом, чи нові котеджі, замість укриттів та сховищ від ракетних нападів. Бо цим «господарникам» нічого не загрожує виборами, допоки не скасують військовий стан, коли інші віддають останнє у боротьбі за волю на фронті, кожную мить ризикуючи своїми життями. Як саме і тут. Та попри похмурі думки треба було просуватися далі. Бо не за тих хробаків були тут, а задля вільного майбутнього дітей. Підземелля мало багато відгалужень, та допомагала мапа. Але не покидало постійне відчуття присутності ще когось, хто за тобою слідкує у цих темних лабіринтах. Може це від задухи у темряві, та від химерних тіней, що танцювали у світлі ліхтариків. Та вже дійшли до того місця, де підземелля упиралися у міський колектор. Треба було тільки пробити цегляну кладку, аби потрапити до колектору. Заклавши вибухівку, сховалися у ніші. Глухий вибух пробив не тільки отвір, а і підняв пилюку, у хмарах якої раптом привиділися очі своїх дітей, коханої, та маленької внученьки. Задля них треба було просуватися далі колектором вже самому. Бо хлопці мали залишатися на підстраховці, і встановити додатковий трекер, раптом щось піде не так. Згідно схеми колектор виводив прямо до технічного підвалу цієї будівлі, де розташувався ворожий штаб. Обережно відкинувши кришку люку, роздивився, чи ніхто зі сторонніх не був поруч у цей час, і почав підніматися східцями на дах. У будівлі метушилися орки. Бо, судячи з усього, вже прибули «важливі особи». Тож часу було обмаль. Та у цій метушні легко було себе видати нібито за охоронця однієї з таких осіб. Бо і форма, і відповідні документи це дозволяли. Лише огидно було відповідати на «віддавання честі» за уставом, якої у цих виродків ніколи не було. Які ж вони були усі гоблінами на вигляд, без жодної людської риси, ніби таких відбирали у рашистське військо навмисно. Ледь стримуючи себе від бажання розрядити обойму у цих нелюдей, попрямував до даху, ніби перевіряючи безпеку будівлі. На даху сиділи снайпери. Та знаючи схильності цього мордери до спиртного, простягнув їм флягу горілки з отрутою, нібито на підтримку від командування для зняття напруги. Довго очікувати не знадобилося, коли вони одразу по черзі з неї хильнули. Встановивши і увімкнувши трекер, та передавши готовність по супутниковому зв'язку через

Starlink тим, хто чекав на запуск ракет, одразу спустився униз до підвалу, та хутко нирнув у люк, бо залишалися лічені хвилини до ракетного удару.

Вже на ходу хлопцям по зв'язку передав, щоби теж швидко виходили з підземелля, аби не привалило. Схема підземелля залишалася у них, аби вразі чого, не дісталася ворогам. Тож пробиратися його темними лабіринтами довелося «шостим чуттям», та по позначках, які робили ще по дорозі до ворожого штабу. Але раптом пролунав потужний вибух, і стіни підземелля так струснуло, що уламками склепіння завалило і головний прохід. Вмить промайнула думка – наш «Нептун» влучив! Опритомнівши після вибуху, почав вибиратися з під уламків. Треба було шукати іншого виходу з цих лабіринтів. Та у темряві одного з відгалужень раптом з'явилося ледь помітне сяйво жіночої фігури, яка помахом руки кликала за собою. Розгледіти обличчя на відстані у такій темряві було неможливо. Та виникло таке відчуття, як було колись, коли дивився на кохану ще у мирному житті. Чи то в очах грали відблиски ліхтарика, чи у голові паморочилося від вибуху, та інтуїтивно пішов у напрямку цього поклику. Продиратися невідомим проходом було важко, місцями долаючи вузькі проходи від уламків склепіння. Через деякий час такого просування у невідомості все ж виліз на поверхню крізь прохід біля якогось каналу у передмісті. І одразу побачив полум'я та клуби чорного диму на місці ворожого штабу. Треба було хутко покидати місто, поки усю місцевість не оточили ворожі патрулі. Зорієнтувавшись, вийшов до місця зустрічі на узбіччі посадки. Там вже очікували побратими. І всі разом швидко попрямували до визначеного місця переходу через нашу лінію фронту. А думки все повертали до того жіночого образу у підземеллі, який врятував життя, вивівши з темряви на поверхню. Та хлопцям зайво було про це казати. Багато не пояснюваного, навіть і містичного, трапляється на таких шляхах. Згодом у пресі буде коротке повідомлення, що «за даними розвідки стало відомо про знищення ворожого штабу з високопосадовцями генштабу рф українською ракетою «Нептун». Та зараз, у піднесеному настрої усі погодилися, що це був наш справжній День Нептуна. А після ще не одного з таких днів неодмінно буде і наш День Перемоги!

Місячний промінь

Попри вибухи війни, попри увесь ризик нескінчених воєнних шляхів, все ж таки отримав можливість ще раз зустрітися з морем у короткотривалий відпочинок на узбережжі знайомого вже портового міста. Саме в цьому місті, колись давно, в іншому житті, був зі ще маленьким сином у першу його зустріч з морем. Де посеред затишку приморських бульварів, серед піщаних пляжів і теплих хвиль ласкавого припливу, навіть не могли собі тоді і уявити, що ненажерлива московитська імперія зла принесе сюди свою криваву війну з темного потойбіччя дикунських боліт, жадавши у заздрісний злобі відібрати у нас і це узбережжя, і це море. Яке ніби саме повстане своїм нескореним духом проти рашистських загарбників.

Вже давно знайоме місто зустріло у своєму зовсім новому вигляді, відповідному умовам війни. Подекуди на його колись затишних вулицях стояли зруйновані рашистськими ракетними обстрілами старі будиночки. Колись колоритні дворики ніби напружено застигли в очікуванні чергових обстрілів. А у центральній частині міста деінде виднілися протитанкові їжаки та бетонні загородження. Відомі старі пам'ятники стояли схованими у захисній оболонці. А територія зруйнованого морвокзалу, який дивився у море пустими очима своїх обвуглених віконниць, взагалі була перекрита для загального доступу високим парканом. Та скрегіт працюючих кранів балкарів, що стояли під завантаження у порту поруч, доводив те, що постійні ракетні на місто атаки не зломали його дух. На протигау імперським зазіханням лише побільшало українських прапорів майже на кожному фасаді різноманітних закладів у центрі міста. Повсюди вже були назви вулиць і туристичні вказівники саме українською, попри довге панування там імперської топоніміки. Дещо передавши за дорученням до штабу, та зробивши там відмітку про тимчасове перебування на терміновий випадок, прогулявся ще тими місцями, де і сам колись білявим хлопчиком бігав до моря. Огорнув легкий сум, – як все там виглядало вже інакше. Та, коли спустився до моря вже зі свого помешкання, то ніби нічого і не змінилося з тих часів. Оксамитовий сезон мирно шурхотів піском з мушлями під ногами, як і колись. Хоч для початку вересня вже було дещо і

малоллюдно, та так само було вдосталь безтурботних відпочивальників біля моря, ніби і не було війни. По барах та розважальних закладах гриміла музика. Дивувало, як люди можуть так гучно веселитися, коли йде війна, і хтось гине в окопах саме у цю мить. На морській набережній йшла бійка торгівлі місцевими дарами моря, та сувенірами. На хвилерізах рибаки вудками ловили рибу. Повсюди була чутна ще російська мова. Та в закладах харчування вже обслуговували українською. Але зміни самого узбережжя все ж таки кидалися в око. Повсюди стирчали бетонні хмарочоси готельно-розважальних комплексів місцевих олігархів. Навіть і місце колишньої вареничної, яку постійно відвідували з сином ще у наш відпочинок, теж було вже щільно забудоване житловими багатоповерхівками. Та і біля того ж пляжу, де разом були біля моря, теж стирчала глиба зі скла і бетону розважального комплексу місцевого олігарха. Може і правду кажуть, що не варто відвідувати колишні місця, де колись відчувались щасливі миті, аби вони такими і залишилися у пам'яті. Та море так само зустріло теплими хвилями свого бадьорого припливу. Занурившись у глибину якого, відчув часи далекого мирного минулого, скинувши з себе увесь тягар попередніх днів. А, облюбивавши для себе кафе на набережній біля самого моря, де можна було щось перехопити у затінку від спекотного дня на його веранді майже над самим морем, під келих прохолодного пива було приємно насолоджуватися морським краєвидом під шум припливу з криками чайок. Та трохи відійти від відчуття війни. Це була зустріч ніби з давнім другом, пораненим та нескореним. Лише на горизонті інколи стрімко різали хвилі патрульні катери. Море було ще лагідним і теплим, незважаючи вже і на перші дні вересня. І його нескорений дух заряджав своєю силою і наснагою до нових дій і самого життя, попри і усі зараз негаразди війни. Ця зустріч з ним була того варта. Тільки огортав тихий сум, що не було вже зараз поруч дітей та жінки, як колись, з якими міг би розділити цю радість зустрічі з морем. Яке для самого завжди було натхненням до життя, залишивши у рамах на стіні мазки почуттів серед полотен своїх картин.

Та серед цього безкрайнього синього простору, все ж відчувалася присутність війни. Від якої і власні думки не давали спокою, як і не намагався перепочити серед шуму морського

припливу від усього хоч на деякий час. Та нагадували про це і сирени повітряних тривог, і поодинокі патрулі на набережній, і військові катери на патрулюванні, та КПП на деяких закритих зараз колишніх базах відпочинку, де дислокувалися військові. Сама війна входила у затьмнену стадію. Впертість гебістського володаря кремлівських башт досягти своїх безумних цілей зробити з України колонію своєї імперії з винищенням всього українського і досі гнала його рабів на цю бойню. З його підстаркуватим віком, цьому виродку з залитою батоксом пикою, що вже нагадувала якогось татаро-монгольського хана, було байдуже до майбутнього всього світу, аби втримати свою владу зараз за будь яку ціну. Хоч ми вже і були не такими беззахисними, як напочатку вторгнення, маючи тепер і свої ефективні розробки зброї, та все одно, не вистачало того озброєння від Заходу, яке не тільки би стримувало, а і дало можливість вибити повністю московитську орду з нашої країни. А з приходом до влади у Штатах їх старого «кретина №47», то і взагалі, вся ця ситуація загострилася ще більше. Допоки Європа збиралася до активних спільних дій, а заокеанський маразматик все ще марив мати вигідні йому економічні угоди з московією, то сама московія, при підтримці авторитарного китайського режиму, ще більше наростила кількість своїх ракетно-дронових ударів по всій нашій території, та засипала трупами своїх рабів усю лінію фронту. Недодавали позитиву і внутрішні події серед окремих корумпованих провладних ділків, які навіть в час війни займалися власним збагаченням. Ще і досі «штабний» кар'єризм потурав «кумівству», «телефонному праву», породжуючи цим і корупцію. Вже і місцеві князьки, відсидівшись тихо у перші дні вторгнення, знову попідіймали голови, та на своїх старих схемах з тарифами для населення, і «кришування» свого бізнесу, під приводом так званого «місцевого самоврядування», намагалися лише поліпшити власні статки, спекулюючи і на війні. Бо, пересидівши подвійний строк при владі через військовий стан, всі ці можновладці, від столичних до місцевих, не мали для себе вже жодних моральних гальм. Як новий строк після виборів їм би вже і не світив. Та вже і від деяких політболтологів почали звучати замовні старими політиканами тези, нібито військові – гарні професіонали лише у війську, але нездатні бути ефективними у владі. Комік може бути навіть президентом, а комбриг депутатом ні? Та які «ефективні» нинішні, з постійних

там засідателів – відчувала на собі вже вся країна. Від чого теж так хотілося перепочити біля моря хоча б на деякий час.

У вікно кімнати вже заглядав місячний промінь від яскравої повні, і від цього містичного світла вир думок ще більше не давав спокою для сну. Вважається, що сні є переформатованим відображення того, що колись з нами вже було. Але приходять і такі, ніби з іншого виміру, закодовані про те, що може відбутися. Важливо вміти їх прочитати. Та з такою яскравою повнею, хоча б заснути. Але втома від думок все ж почала нарешті занурювати у сон. Та крізь сон раптом пролунав дзвінок мобільного телефону. І на тому кінці, представились за кодовим підтвердженням зі штабу, де нещодавно був сам за дорученням, та промовили, щоби збирався на термінову зустріч, бо машина вже виїхала. Машина і дійсно прибула за декілька хвилин. Вже звичний до таких виїздів, лише перепитав у водія ще раз кодове підтвердження, що машина дійсно зі штабу, та поїхав до місця призначення. Цим місцем виявилась якась закрита база біля самого моря лише за пару кілометрів від міста. На поверхні якої був лише невеличкий ангар, схожий на сотні типових господарських складів. Та спустившись з середини довгими східцями під землю, перед очима повстала безліч бетонних приміщень з різною технікою та апаратними пультами управління. В одній з кімнат вже очікували двоє у цивільному, один з яких неочікувано запитав, чи проходив нещодавно томографію. Яку дійсно проходив у військовому шпиталі після одного зі своїх «турпоходів» по ворожих тилах, де тоді вже на зворотному шляху трохи зачепило вибухом від снаряду. Та тимчасова контузія швидко минула, і томограф нічого особливого не показав. Але зараз цей таємничий у цивільному пояснив, що переглядаючи декілька останніх томограм, натрапили і на цю з показниками, нібито якихось особливих для них хвиль. І запропонував знову, прямо на цій базі, пройти повторну томографію. Отримавши згоду, ці двоє почали її вивчати. В результаті чого заявили, що нібито є випромінювання саме тих хвиль, частота яких, при підсиленні особливим для цього приладом, який вони мають, може блокувати радары, та знешкодити ворожий підводний човен, на який вони вже давно полюють. Бо саме з нього йдуть запуски крилатих ракет по нашій території. Та ці хвилі впливають на

частотне випромінювання, яке їм вдалося розсекретити, лише тільки цього човна. Тому і сама операція може бути лише одноразовою, допоки на тому човні не змінили частоту. Взагалі у природі кожен живий організм резонує свою власну частоту. Недарма ж навіть і кити цим користуються, спілкуючись на рівні своїх ультразвукових хвиль. Як і дельфіни. Та і інші мешканці планети. Та і кристали теж випромінюють свою частоту при певній їх обробці. Що саме і використовується у техніці, коли резонансну частоту кристалів підсилюють модульованою частотою генератора для перенесення кодованих сигналів на дальні відстані. Що навіть дає можливість на відстані надіслати сигнал і для запуску ракет. І саме своя резонансна частота випадково співпала з певною частотою цього човна. Що потребувало особистої участі у спецоперації. Яка ще мала назву – «Місячний промінь». Звичайно ж був згоден долучитися до чогось більш вагомого і важливого у протистоянні ворогу, крім періодичних «турпоходів» по ворожих територіях. Виявилось, що вони для цього мають таємний підводний човен, який раніше будувався, як науково-дослідницьке гідрографічне судно для вивчення морських глибин. Але з початком вторгнення його законсервували. Тому про його існування нікому не відомо, крім вищого керівництва. Та згодом його переоснастили ще і у бойовий, саме на тих таємних базах, де випускали і наші морські дрони. Для виконання операції треба було оформити ще письмове зобов'язання про нерозголошення військової таємниці. До цього теж вже був звичним, як колись мав доступ до матеріалів під грифом «особливо важливі» і «цілком таємні», коли ще працював аналітиком оперативного штабу. Тож, надавши таке зобов'язання, і відповідно перевдягнувшись до морської подорожі, в складі спецгрупи вирушили до пірсу, де вже чекав швидкісний катер. Бризки від хвиль били прямо в обличчя, від чого тільки ще більше підіймався адреналін. Катер стрімко нісся прямо по місячному променю на хвилях від яскравої повні. Від чого цей рейс у невідомість здавався ще більш захоплюючим і містичним. Та невдовзі човен збавив швидкість, і зовсім застиг на хвилях в очікуванні нового маневру. Раптом з глибини з'явився перископ, а за ним і рубка невідомого підводного човна. Того самого, на якому мали вирушити на пошуки ворожої субмарини. Клас човна був зовсім невідомим з тих, які

вже знав ще з часів служби. Та з того, що виринали на поверхню, можна було визначити, що човен був не меншим класу «Фокстрот». Вже на гумовому човні від катеру підійшли до борту субмарини. Зустрічаючі на субмарині пришвартували човен до борту. Відчинився зовнішній люк командної рубки, і усі потрапили всередину човна. Розпочиналась нова подорож.

Пройшовши процедуру представлення, капітан люб'язно запропонував ознайомитися з човном в межах виконання операції. Бо на підводних човнах існував ще і свій ритуал збереження їх таємниць задля безпеки в час перебування на глибині. Бо сам човен у глибинах морів був частиною своєї землі. Та і кожен з них, навіть одного і того ж класу, завжди мав свої власні відмінності, які теж зберігалися від сторонніх, як власний захист. А відносно секретних човнів, як цей, то і поготів. Тому навіть і після служби мало хто ділився її особливостями, зберігаючи цей ритуал вже суто з солідарності з тими, хто і досі міг нести вахту у глибинах морів. Своєрідна офіцерська честь по відношенню до колег. Хоча відносно москалів, це не мало жодного стосунку, коли вони самі топили свої човни, і кидали їх екіпажі напризволяще, як у випадку і з «Курськом». Що було відомо і самому відносно ще одного з надсекретних експериментальних човнів ще за часи служби. Але цей човен був особливим. Взагалі, єдиним у світі. Якого, до того ж, фактично і не існувало. Але він був. І з того, що показав його капітан, та побачив сам, він був доволі просторим. Десь до 90 метрів у довжину, та 7 метрів завширшки з подвійним титановим корпусом. Завдяки чому мав багато автономних відсіків. Де краєм ока побачив і багато не тільки науково-дослідницької апаратури, а і військової. Що робило з нього такий собі сучасний «Наутілус» капітана Немо, потрапити на який мріяв ще з дитинства, захоплюючись романами Жюль Верна. І от саме зараз перебував у такому човні. Хоч у минулому житті і став капітаном, та не там і не так, як мріялось, тому був у захваті від цього човна. Та чомусь не відпускало відчуття, що все це ніби уві сні, і вже давно було знайомим. Де колись, в іншому житті, сам вже був капітаном нібито такого ж човна. А зараз зустрілися два такі різні капітани, але задля спільної мети. Тому дуже розумів пояснення капітана щодо можливостей цього човна для виконання місії. З розповідей

якого дізнався, що човен, водотоннажністю майже у 2000 тон, мав швидкість десь 25 вузлів на глибині, що дорівнювало біля 46 км на годину, завдяки потужному електродвигуну. Через що мав автономність ходу до 90 діб. А крім цього, ще і додаткові 4 кормові та 4 носові торпедні апарати для власного захисту, з калібром торпед у 533 мм. Цього було вдосталь, аби потопити раптового нападника. Та на борту для цього була і сучасна навігація, як і апаратура для більш ретельного дослідження глибин. Що саме і надавало технічної можливості для виконання операції. Та найбільшою вражаючою несподіванкою, це був великий оглядовий ілюмінатор, з якого було видно увесь підводний світ попереду човна в світлі потужного прожектора після відкриття захисних щитів. Це дійсно було захоплюючим, вдивлятися у глибинний простір реально, мов з борту «Наутилуса» капітана Немо, а не з екрану радару. Та ще очікував окремий власний кубрик у носовій частині човна з апаратурою підсилення своєї резонансної частоти, задля чого саме і був на борту. Слід було вдягнути на голову шолом, а до рук приєднати ще і окремі контакти, майже, як при проведенні томограми. А далі, вже підсилений імпульс за допомогою спеціальної антени мав вразити ворожий човен. Що і забезпечував саме один з цих таємничих цивільних, який виявився науковим розробником цієї апаратури. Та головним було, це непомітно підійти до цілі на необхідну відстань, бо апарат мав обмеження дальності передачі імпульсу необхідної потужності для враження. Що було дуже ризикованим маневром. Майже, дорогою в один кінець. Але раптова поява по курсу ворожого човна невідомого об'єкта, як цей, давала певну фору. Бо ворог ще не очікував на щось подібне. Та і сам апарат був лише експериментальним, ще без досвіду реального застосування. Тож, розпочали підготовку негайно, бо радар свого човна вже засікли попереду об'єкта, який за параметрами відповідав тому, на який йшло полювання. І апарат ще мав встигнути заблокувати ворожі радару. Хоч крісло навпроти екрану було зручним, та шолом був дуже важкий. Ще і потріскував легкою напругою у місцях контакту. На моніторі телеметрії зовнішнього огляду ще була суцільна темрява глибини. Та радар вказував наближення вже у вісім кабельтових, що відповідало 1482 метрам. Тож човен вимкнув усі двигуни, та усі джерела випромінювання, за якими би можна було його засікти, і тихо йшов дрейфом до цілі. Відстань

швидко скорочувалася. Напруга у всіх зростала. До цілі було вже шість кабельтових... Чотири кабельтових... І раптом на великому екрані з темних глибин винирнув ворожий човен, як та чорна примара потойбіччя. Усі напружено затаїли подих... Два кабельтових... Постріл! Від цієї команди ніби вибухнув мозок. І потужний імпульс пронизав темну глибину. На екрані з'явився яскравий вибух на борту ворожої субмарини, і її розкололо навпіл. «Місячний промінь» вдарив по ракетному відсіку. Ще одна ворожа почвара пішла на дно. Усі неймовірно раділи і вітали з успіхом. Бо, якби не вийшло, треба було би застосовувати торпеди, що мало ризик виявлення самих, і знижувало шанси від втрати несподіванки. Таке піднесення було, коли вперше йшов у колоні добровольців ще в часи АТО по Хрещатику у Марші Нескорених на День захисника, коли так само нас вітав увесь Київ. Та зараз у самого від усього цього дуже боліла голова. Але треба було швидко покидати зону враження, аби човен не засікли, і не розкрилось його існування. Вже і не пам'ятав, як дійшли до бази, як самого доставили до помешкання, бо з перевтоми після дії апарату свідомість періодично ніби кудись зникала. Та керівник проекту запевнив, що все швидко минеться, і навіть потім нічого не згадаю, зробивши при цьому ще і якийсь укол у руку, з посмішкою додавши, що ми навіть ніколи і не зустрічалися, і нічого не було.

На ранок прокинувся з важкою головою. Мабуть, наслідки яскравої повні вночі, що довго не давала заснути. Від чого і сон виринав якимись невиразними окремими уривками. Та сонце вже кликало в останній раз до моря. Відпочинок закінчувався. Вранішнім дзвінком терміново викликали до справ. І треба було перед виїздом встигнути хоч наостанок попрощатися з морем, як зі своїм давнім другом. Під шум припливу виринали і уривки зі сну. Чого тільки не наснитись у таку місячну ніч, та ще і у повню. І підводний човен, і нібито якась операція, ще і з назвою «Місячний промінь». І все так реально виглядало, немов спогади колишніх життів. А може і справді десь є такий човен? Та шум припливу змивав останні уривки сну, який остаточно розчинявся у глибині моря. Тільки відчувалось якесь легке подразнення на руці. Мабуть комар вкусив, який вночі міг випадково залетіти крізь прочинене вікно...

Чорна діра

Дивовижний вимір – час. Ніби нескінченно йде мить за миттю, година за годиною, рік за роком з однією сталою швидкістю. Та і досі – незбагнений і загадковий у своєму прояві. Буває таке відчуття, що один день розтягується у тиждень. А, інколи тиждень пролітає, як один день. І одна єдина мить у згадках про неї може тривати усе життя. Як і в природі, коли найкращі миті її часу у розквіті навесні пролітають так швидко, як і її короткий період лагідного літа перед спекою, а потім довго тягнеться сезон осінніх дощів та зимових негод. Лише може спалахнути серед осені барвистою миттю відголоском літа. Чи променями весни посеред снігу у яскравому зимовому ранку. І чим далі з роками, тим сильніше відчуваєш, як швидко спливає час. Та бувають такі періоди, ніби і поза часом, коли він ущільнюється в одну мить подій, як у «чорній дірі», поза усіх законів матерії, змінюючи і власну швидкість плину. І ця єдина мить може змінити і сам хід часу, особливо, якщо це ще і в умовах війни.

Чергова дорога серед «вогняної землі гарячого півдня» разом зі своєю групою одностудців добровольців ніби нічого і не передбачала щось занадто неочікуваного. Все вже як зазвичай. Головне – проскочити «кіллзону», яка кишіла тими ворожими дронами, ніби воронням на смітнику. Обійти ворожі позиції москалопітеків, та не зустрітися на своєму шляху з їх окремими тарганами, які вперто намагаються просочитися на нашу територію. Доставити те, що треба і куди потрібно, та виконати свою справу. Задля якої кожен раз вирушали у цю дорогу, аби наблизити час нашої спільної перемоги над споконвічним москалячим ворогом. Скільки вже було пройдено цих шляхів. Де траплялися інколи і незбагнені речі, як різні видінні, передбачення у снах, та прояви ніби паралельних світів з інших вимірів. Що дещо з цього могла посилити і власна уява, та лише як одним з механізмів прояву самої об'єктивної реальності. Бо в таких екстремальних умовах війни у прояві і власних відчуттів, може траплятися все, що завгодно і з самим плином часу. Коли і сама війна вже є протиріччям сталого мирного плину часу, як і ті виродки, які розпочинають війни попри хід розвитку людської цивілізації. Саме як і цей біснуватий кремлівський гебешний нелюд, кровожерливий коротун у штанцях на виріст з колишніх

прихвоснів ще комуняцьких хазяїв, який зараз мститься всьому світу за власні комплекси боягузливого неомірка. Бо ботокс у пиці цього пристаркуватого психопата вже витіснив і усі залишки мозку в час його чергового приступу ремісії своєї агресивної шизофренії, коли він вирішив напасти на Україну у манії «збирача земель» для відродження смердючого труп колишньої імперії лише задля збереження власної диктатури. Залучивши для цього спільником і свого васала, вусатого таргана з Білорусі, використавши для нападу її територію. Що ставило їх обох на одну лаву злочинців проти людяності. Ця московія з часу її створення улусом татаро-монгольської орди, завжди була «чорною дірою» цивілізації, яка лише поглинала в себе всі народи, які опинялися на її кривавому загарбницькому шляху, викривляючи і сам час, який там зупинився на рівні темного дикунського середньовіччя. І з цією «чорною дірою» нарешті належало покінчити, аби вона не знищила і саму Україну, як державу з усією українською нацією. Бо у цій війні виявилася уся жорстокість орди, яка була вже в самих генах тієї московії, де кожен там ніс за неї свою відповідальність. А як інакше розцінювати садистські збочення у полюванні дронами за людьми у прифронтовій зоні типовими москалопівками?! Як оцінювати тих деградованих гоблінів у погонах, які віддавали накази обстрілювати ракетами мирні житлові квартали, а скажені пропагандисти та їх попи у кривавих рясах, у приступах своєї неврастенії, аж захлиналися у власній слині, від закликів знищувати усіх українців від дітей до стариків, зомбуючи з телеекранів покірне стадо рабів, яким байдуже і до власного побуту, аби комусь було гірше? Чи мають право на виправдання ті з них, хто цинічно торгував нашими викраденими дітьми, спотворюючи їм психіку? Як і ті, хто ладен горлати за свого фюрера, який їх же вважає лише гарматним м'ясом, або лише тихо відмовчуватися у рабській покорі, як споглядачі злочинів, що теж є співучастю у них, та пишатися «величчю» імперії на кістках нею закатованих та вбитих, чи можуть вважатися так званими, «хорошими руськими»? Яким прощення вже не буде ніколи, навіть і з плином часу. Та навіть і немає бути місця під нашим небом. Лише крім тих, хто разом з нами боролися проти кремлівського режиму імперії зла. Де цій «чорній дірі» давно вже не мало бути місця і у часі.

У своїх виходах на окуповану територію завжди доводилося змінювати «мандрівні шляхи» у пошуках «цікавих краєвидів», аби ще і не засікли. Бо нас же там і «не було». Як і не мало бути тих, кого до нас і не запрошували. А, якщо щось там у них потім і запалає, то ми тут «ні до чого». Бо нетреба кидати недопалки там, де і саме паління вбиває. Тому і на цей раз проклали собі шлях до цілі, яким раніше ще не ходили. Нова дорога пролягала ще невідомою нам улоговиною, де за крутими урвищами можна було ще і сховатися від надокучливих ворожих дронів, що постійно дзижчали десь у небі, як гнійні мухи. Та у нас був і свій від них портативний РЕБ. Але, коли входили вже глибше на ворожу територію, то вимушені були і його ховати, аби не видав у випадку зіткнення з ворожим патрулем. Бо маскувалися під випадкових місцевих «подорожніх», які шукають собі, чим би прогудуватися. Та і хто би на нас звернув увагу у такому віці, який і давав нам ті козирі для маскування, маючи ще і їх місцеві «аусвайси» нібито від рашистської комендатури. Якщо за тим же віком вже не могли бути офіційно у лавах ЗСУ. Та інколи були і такі завдання, коли перевдягалися у форму рашистських нацистів, теж з відповідними документами. Але зараз треба було обережно вистежити розташування мобільної ракетної пускової установки, яка була по наших містах, і кожен раз змінювала своє місце. За даними місцевого Руху Опору, з яким вже були налагоджені контакти, мали орієнтовне місце її знаходження. Тож мали встигнути до залпу, поки він не призведе до чергових руйнувань серед житлових районів наших мирних громадян. Де можуть постраждати і діти. Задля яких і прийняли для себе рішення бути саме у цьому статусі протистояння ворогам з їх темних московитських боліт, допоки будуть на це власні сили, і допоки не настане наша перемога, у яку вірили, та наближали, як могли, аби ця їх «чорна діра» імперії зла вже не поглинала усі наші мирні яскраві зірки мрій та надій.

Улоговина, крізь яку пролягав наш шлях, була ще і рясно вкрита деревами, які теж нам допомагали маскуватися. Та які заважали і нашим дронам роздивитися, що в ній ховається за цією «зеленою». Тому ми і були тут. Та трималися ближче до крутого схилу урвища, де і самі в його розщелинах теж могли сховатися, та приховати свої рюкзаки з відповідним до завдання обладнанням, допоки не знайдемо ворожу пускову установку.

Та раптом у схилі самого урвища побачив якусь діру, ніби вхід до печери, чи штольні, що вела якраз у напрямку до ймовірного розташування установки. І вирішив її перевірити сам, поки хлопці чекатимуть назовні, аби усіх разом раптом ще і не привалило. Бо печера мала дуже давній вигляд, і ще невідомо було, що там могло очікувати у її глибині. А так хоч хлопці потім матимуть змогу витягнути самого, якщо щось і трапиться. Закріпивши лань на вході, увімкнув свого ліхтарика, і вирушив у глибину печери. У печері було прохолодно і темно, вказуючи цим на її суттєву протяжність під схилом. Та мала доволі зручну висоту, що можна було просуватися майже на повний зріст. Це наводило на думку про її скоріше штучне походження, ніж природне. Але, куди вона виведе, це і треба було з'ясувати. У її темряві чомусь виникла впевненість, що виведе ближче до місця розташування і тієї ворожої установки. Бо в ній дмухав ще і легкий вітерець, що вказувало на те, що вона не тупикова, і десь наприкінці є вихід. Та раптом щось всередині загуркотіло, і стіни її затремтіли, а під ногами, мов та «чорна діра», виринуло провалля, мабуть на інший, ще більш нижчий рівень, у яке так стрімко провалився, що не встиг і вхопитися за краї, та полетів донизу у темряву тієї «чорної діри».

Прийшовши до тями, розплющив очі, і побачив перед собою величезний екран, як ілюмінатор якогось фантастичного, як у кіно, зорельота, у якому мерехтіли візерунки зоряних сузір'їв. Та і сам чомусь опинився у великому кріслі за пультом цього корабля, що стрімко нісся у неосяжному міжзоряному просторі. Та найдивнішим було те, що я все розумів, де знаходжуся, і як усім цим керувати, немов вже давно літав на таких кораблях. Невже потрапив у інший вимір, і в інший час того майбутнього, коли людство нарешті навчилося долати простір і час, а не знищувати саме себе у безглуздох війнах. І неville те провалля у печері було саме тим коридором у цей час, де моя сутність реінкарнувалася у мене самого, але вже майбутнього, зберігши усю пам'ять роду в іншому вимірі часу? Виходить, що і саме людство не зникне в апокаліпсисі страшних війн, та катаклізмів, як і саме біоенергетичне поле всього роду теж з ним матиме продовження. Це втішало і надихало. Але не давали спокою і нові відчуття, саме через що опинився у кріслі цього корабля. Землі, як і існуванню на ній всієї нашої цивілізації загрожувала

нова небезпека – вже з космосу. До неї стрімко наближалася блукаюча чорна діра, яка виринула з темного простору Всесвіту, і тільки нещодавно була виявлена потужними телескопами. Та до неї вже було відправлено два міжзоряних кораблі, які мали би скинути потужні нейтронні заряди у її жерло, аби хоча би змінити її траєкторію наближення до Землі. Та сили цих зарядів не вистачило, і кораблі загинули самі разом з екіпажами, втягнутими у її жерло надпотужним гравітаційним полем цієї чорної діри. Природа цих дір була вивчена вже давно. Та блукаючі були виявлені лише відносно нещодавно. І одна з таких прямувала у напрямку нашої Сонячної системи, що могло загрожувати самому її існуванню. Чорні діри утворювалися внаслідок гравітаційного колапсу масивної зірки, не меншої за масу п'яти сонячних, коли її життєвий шлях добігав кінця, і її маса вигорала до об'єму нейтронної. Після чого її ядро настільки ущільнювалося, колапсуючи, що виникало в процесі цього і настільки потужне гравітаційне поле, яке поглинало навіть світло, викривлюючи простір-час навколо себе. І жодна матерія була неспроможна вирватися з цих жахливий об'єм, зникаючи у самому центрі діри, де існувала сингулярність – нескінченно стиснута область, у якій і саме гравітаційне поле ставало нескінченим. Одностороння межа у просторі навколо чорної діри, мала назву горизонту подій, за межами якого зникало і саме світло, якщо перетнути цей горизонт. Та існувала ще одна загроза для навколишніх космічних об'єктів, бо деякі чорні діри ще і випускали потужні струмені плазми, так звані джети, направлені у два протилежні боки, як постріли з космічної гармати поляризованими протонними пучками зі швидкістю світла за межі горизонту подій на відстань понад 5000 світлових років, та знищували все на своєму шляху, і легко могли дістатися до Землі у разі наближення чорної діри. Виявити таку діру можна було лише за викривленням простору-часу, яке змінювало і траєкторію світла на горизонті подій, де космічний газ та пил, як і цілі зоряні системи, що потрапляли у поле дії чорної діри, нагрівалися до стану випромінювання радіації, і утворювали цим розжарене кільце навколо такої діри. За межами цього кільця вороття назад вже не було навіть світлу. Бо сила гравітації такої діри витягувала всю матерію до атомного рівня, розриваючи усі міжатомні зв'язки. Тож, і жоден зореліт, який би намагався досягти центру такої діри, не встиг би до

нього і долетіти розірваним на атоми. Як і гіпотези про те, що нібито, пролетівши крізь центр такої діри, можна через нього потрапити у інший всесвіт, не мали вже жодної реальної основи. Лише у неосвіченій уяві голлівудських кінорежисерів. Але зі стрімким розвитком науки, були виявлені ще і так звані «червоточини» у Всесвіті, або «кратовини», де навколишній біля них простір-час викривлявся немов аркуш паперу, згорнутий удвічі. І через які можна було потрапляти у будь яку точку Всесвіту, долаючи його величезні відстані навіть швидше за світло. Що людство і почало вже використовувати для своїх міжзоряних подорожей, винайшовши і зовсім інший принцип дії двигунів самих зорельотів, схожий на дії НЛЮ у нашому світі.

Крізь таку «кратовину» потрапив і цей зореліт до виявленої блукаючої чорної діри, траєкторію якої треба було відхилити від Землі. Сам зореліт був повністю автоматизованим, таким собі суперсучасним дроном з потужним штучним інтелектом Але, яким би не був цей інтелект, він був лише штучним. Тож, для прийняття остаточного рішення задля виконання місії на зорельоті мав бути ще і його капітан. І це міг бути шлях в один бік, бо попередні два зорельоти вже зазнали невдачі, загинувши в жерлі цієї діри разом з їх екіпажами. Та це була не тільки ризикована місія на межі самозречення, а ще і така, де треба було мати честь – рятувати людство від чорної діри. Та нескорений дух Коперніка, Джордано Бруно, багатьох борців за свободу свого народу від «чорних дір» загарбницьких імперій з їх кривавими ідеологіями минулого, який міцно засів у власній свідомості ще з книжок родинної бібліотеки про ті часи, вже вів свідомо вибраним шляхом. І тут вже, як на війні, або ти, або тебе, та ще і твоїх рідних. А за рідних можна віддати і життя. Тож, коли випала нагода летіти, сумнівів не було. Та була ще і надія на повернення, яка надавала сил з вірою на успіх. А в екстремальних умовах, як ніколи, ще і концентрується думка у пошуках рішення, як успішно виконати завдання. Як і зараз, виникла думка, що треба використати зброю цієї чорної діри проти неї самої. І вистрілити зарядом саме у той момент початку випромінювання нею своїх джет – протонних пучків плазми, і саме у точку, звідки вони виходитимуть, коли сконцентрована енергія діри посилить дію заряду і призведе до розірвання її сингулярності. Тоді залишиться лише тільки вчасно стрибнути у

«кротовину», і покинути цей простір Всесвіту. Для чого вже сам перепрограмував налаштування гармати зорельота, та чекав зустрічі з цією чорною дірою. Корабель стрімко нісся крізь зоряний простір, де в ілюмінаторі змінювалися обриси газових туманностей, галактик, та зіркових систем. Це була надзвичайно захоплююча картина. Яку не міг уявити навіть у фантазіях дитинства, коли захоплювався астрономією ще раніше, ніж почалося її вивчення за шкільною програмою. Тому у школі вже знав її на рівні викладача вишу, і сам міг проводити тематичні лекції. Ці дві стихії – зоряного неба та морського простору завжди надихали на мрії. Та в умовах того часу ще імперського комуністичного режиму їм не випало здійснитися. Тому цілком виправданим було те, що зараз опинився саме у цьому вимірі у кріслі цього зорельоту в час ризикованої місії, яку треба було виконати, хоч би і ціною власного життя, задля життя інших.

У вирі почуттів до рідних, на фоні зіркового неба крізь екран центрального ілюмінатора, раптово виникли астральні обриси коханої і дітей з маленькою внученькою, яких кохав понад усе. І думка про яких завжди рятувала у найскрутніших обставинах, як і зараз. Та видіння перетворилося у сотні яскравих зірочок, коли на екрані з'явилася чорна діра в ореолі розжареного космічного газу, закрученого навколо неї спіраллю, немов вода у воронці. Треба було дочекатися лише часу, коли вона почне вистрілювати смертоносні промені своєї протонної плазми. Все вже було розраховано на цей момент, тож поклав свій зореліт вже на спіральну траєкторію навколо її горизонту подій, аби використати гравітаційне поле чорної діри в момент пострілу для прискореного стрибку у «кротовину». Та напруга зростала з наближенням чорної діри, яка виглядала, немов ствол гармати, націлений прямо в очі. Усі зірки на її фоні поступово тьмяніли, як світло у кінотеатрі перед початком сеансу. Та це було далеко не кіно. І зовсім не за голлівудським сценарієм, де наперед вже знаєш про запланований режисером «хепі-енд». Тут могло трапитися що завгодно, і іншого дубля вже не буде. Крізь зовнішні екрани почувся гуркіт, що наростав з кожною секундою. Кільце розжареного газу навколо чорної діри затремтіло, і з її жерла вирвалися струмені плазми. У цю мить натиснув на кнопку пострілу, і заряд вдарив у саму точку витоку струменів, розірвавши цю чорну діру, коли корабель вже стрімко влетів у темряву «кротовини», що аж потемніло в очах.

Хлопці метушилися поруч, витягуючи мене з провалля цієї «чорної діри». Вони одразу збагнули, що щось не так, коли мій лінь спочатку раптово натягнувся, як струна, а потім обвис. Та поспішили на допомогу. Отряхуючись від пилу печери, вже всі разом хутко вирушили до її протилежного виходу. Він дійсно виявився неподалік ворожої установки. Та був схований за густим чагарником, що рашисти його і не бачили. Тож позиція для нас була вдалою. Одразу зібрали свого портативного дрона, якого поміж собою називали «джмеликом». Бо, хоч і малий, та підіймав багато вибухівки. А головне, працював тихо, що давало змогу діяти непомітно. Думка про космічну чорну діру навела на рішення під'єднати до вибухівки ще і термодатчик, який би спрацював від підвищення температури саме у мить запуску ракет, посиливши дію вибухівки. Бо, якщо виконати підрив одразу, то не було би гарантії на вагомій пошкодження установки. А так, можна було би знищити її повністю. Добре, що все для цього, як завжди, було у нашому рюкзаку. Швидко переробивши механізм детонування, обережно запустили свого «джмелика» з вибухівкою поміж дерев і кущів, та ювелірно поклали її саме там, де мало би бути найбільше зростання температури у мить запуску. Вже були темні сутінки, тож нашого «джмелика» ніхто там і не помітив. Та помітили ми, як установка вже підняла свої ракети до запуску. Усі затамували подих, хоч був у нас ще і окремий дистанційний радіодетонатор для дубляжу. Та як тільки почалося запалювання, і з сопел ракет виринули перші струмені полум'я, пролунав сильний вибух, розірвавши установку ще і власною вибухівкою ракет. Вибух був настільки гучним, що на нас посипалися дрібні уламки на виході печери, де ми залягли перед запуском. Та це вже не мало значення, бо ще одна потвора «чорної діри» рашистської імперії зла була знищена вцент. Саме за тим же принципом, як у іншому вимірі була знищена і та блукаюча чорна діра з космосу. Що це було з падінням у печері у чорний отвір її провалля – не пояснити. Бо багато чого, не пояснюваного простими законами фізики, вже не один раз відбувалося на цих буремних шляхах. Поки не збіглися на вибух інші москалопівки, тим же шляхом крізь печеру швидко повернулися назад. Але отвору до того загадкового провалля в ній вже не було...

Паралельні світи

Інколи бувають такі проміжки у часі, коли одразу і не зрозуміти – ніби ранок, ніби вечір. Коли сонце тільки-но вийшло з-за обрію, або вже збирається за нього сховатися, якщо не бачити з якого воно боку, та не дивитися на годинник. Такий собі – вранішній вечір. Особливо, як задрімати у другій половині дня після виснажливої дороги, чи важкого чергування. Як бувають періоди і у природи, коли у сірому листопаді раптом повіє теплим південним вітром, ніби вже весною. А особливо, коли в один з таких проміжків часу прокинувшись, одразу і не збагнути, чи це ще залишки сну, який не остаточно покинув свідомість своїми надто ще образними видіннями, чи вже реалії нового дня. І таке відчуття, ніби перебуваєш у якомусь паралельному світі на прикордонні між сном і реальністю, яка ще тільки має відбутися. Бо і самі сни – це теж своєрідні паралельні світи наших відчуттів і думок.

Прокинувшись в один з таких проміжків часу після важкої дороги зі свого чергового походу по пекельних місцях, де ще і досі точилися бої з московитськими загарбниками, одразу і не збагнув, чи це вечір, чи вже ранок. І тільки подивившись на годинник, зрозумів, що був надто ще ранній ранок. Ледь жеврів вранішній серпанок. Навіть ще не співали пташки. Бо на небі подекуди ще виднілося мерехтіння окремих найяскравіших зірок. Та було відчуття чогось інакшого, не такого, як завжди. Ніби ті самі предмети навколо, те саме вікно, і той самий за ним краєвид. Але було все якось по іншому. Що саме – одразу і не збагнути. Ніби, як ще і досі уві сні. Дорога в цей раз була дуже виснажливою. Як інколи шуткував про такі, – «на Вогняну Землю гарячого півдня». Де треба було не тільки доставити що треба куди потрібно, а і вистежити замасковану ворожу техніку, аби наші вже по конкретних координатах висадили її з нашої землі. Та і самі, в черговий раз з групою Руху Опору, теж висадили дещо з того, що не мало бути на нашій землі, аби навіть і не поганило її мальовничі краєвиди. Та перехід крізь ту «кіллзону», яка кишіла ворожими дронами, зайняв багато часу і зусиль, що ледь звідти вийшли без втрат. Та і вік вже теж давався взнаки, хоч і компенсувався його надлишок зухвалою вдачею, та нестримним усвідомленим бажанням вигнати тих

москалопiтекiв з нашої землi вже остаточно. Тож i вiдпочинок вже вдома тепер мав бути тривалишим, нiж завжди. Повертаючись у своє мiсто з пекельних дорiг вiдчувалося завжди якесь затишшя, нiби у iншому паралельному свiтi, порiвняно з тими дорогами, де кожен день мiг бути останнiм. Мабуть через те, що воно знаходилося у глибокому тилу вiд бурхливих подiй. Але повертаючись кожен раз, турбувала думка, а чи буде куди повернутися, чи ще цiлий i свiй дiм пiсля тих ворожих нальотiв. Та так само тут кипiло своє життя. Лише мiсцева влада додавала градусу своїми постiйними змiнами комунальних тарифiв, очiкування чого було неменшим стресом для мiстян, нiж очiкування «шахедних» атак. З таким мiсцевим «самоврятуванням», та ще i в час вiйни, що було майже на межi мародерства, не треба було i ворогiв. Повсюди з'являлися якiсь непотрiбнi для мiста ятки з торгiвлею курильних сумiшей для електронних цигарок, якi кришувалися мiсцевою владою. Навiть вже i бiля шкiльних закладiв. Додавалися незручностi з мiсцевим транспортом на догоду тим, хто теж кришував цей бiзнес. Та i мiсцева власнiсть нахабно привласнювалася тими, хто мав зв'язки у цiй владi. Бо їм втратити вже було нiчого, як пiсля скасування вiйськового стану, їм навряд чи свiтив ще термiн при владi. Тож i гребли, поки могли. Звичайно ж мiсто теж потерпало i вiд ракетно-дронових нападiв. Запам'яталося, як уночi, коли ще був вдома мiж своїми виїздами, прокинувся вiд гучних вибухiв, а над головою гудiли рої ворожих «шахедiв», немов зграї великих гнiйних мух на смiтнику. У середмiстi здiймалися великi язики кривавого полум'я у хмарах чорного диму. Для вiдносно спокiйного тилового мiста це було моторошним видовищем. Бо на своїх шляхах там, де це вiдбувається кожної митi постiйно, це сприймаєш вже, як буденнiсть гарячої вiйни. Вiд якої iнколи хочеш видохнути вже у тихому мiстi. Та i тихе мiсто теж потерпало вiд обстрiлiв по всiй країнi, коли подовгу вимикалася електроенергiя, i за вiкнами гуркотiли генератори крамниць, немов трактори на полi. Особливо це було вiдчутно взимку. I особливо тим, у кого було електроопалення. Багато хто у приватному секторi знову переходили на пiчне опалення дровами. Бо за тi тарифи, якi здирали з мешканцiв мiсцевi теплогенеруючi фiрми, можна було би купити не один лiтак F16 для захисту нашого неба вiд тих же «шахедних» атак. Та попри все, мiсто ще i приймало ешелони

біженців з Донбасу, які взагалі втратили все через окупацію. Але зараз, в це повернення до нього, все відчувалось якось інакше. Дочекавшись, коли вийде сонце, і закінчиться комендантська година, вирішив вийти у місто, як і погода була сприятливою. Та і до холодильника теж треба було щось купити. Бо усі сухпаї, що залишалися, віддали по дорозі дітям, яких бачили у напівзруйнованих селищах. Місто зустріло, як завжди, пилюкою з навколишніх полів, що було для нього характерним явищем. Та все ж, щось було і не так. Була якась незвичайна тиша. Не лунали повітряні тривоги. А, коли на розі вулиць побачив зовсім цілим будинок, який тільки півроку тому зруйнував черговий рашистський наліт «шахедів», то і взагалі був збентежений тим, що відбувається навкруги. Бо ж не могли його так швидко відбудувати. А коли зайшов до знайомого супермаркету, то був вражений тим різноманіттям продуктів, якого ще не було перед своїм останнім виїздом. Та і ціnnики на них були не тільки відчутно нижчими, а ще і продубльовані у євро. І коли це встигли? Було багато і зовсім нових товарів, яких раніше не бачив. Та і саме місто виглядало якось охайніше і барвистіше. Повсюди були газони з квітами. І фасади будівель вже не перекривала тупа нав'язлива реклама. А та, що була, гармонійно вписувалася у саму архітектуру, як її доповненням. І жодних старих імперських назв. Щось тут було не так, від того часу, як покинув це місто, поїхавши у чергове пекельне відрядження. Ніби у якомусь паралельному світі на тому ж місті. І остаточно це зрозумів, коли у небі побачив літак цивільних авіарейсів, який знижувався на посадку до нашого аеропорту. Невже і його нарешті вже відкрили? Щоб остаточно це з'ясувати, швидко повернувся додому, і засів за комп'ютер.

В стрічках новин з Інтернету не було навіть жодної згадки про війну. Від тих новин голова йшла обертом. Виявляється, Україна вже другий рік була в Євросоюзі. Цим пояснювалися і подвійні ціnnики у крамницях. Одразу після Революції Гідності на Майдані був сформований Уряд Народної Єдності з професійних фахівців, патріотів країни, а не власних кишень. І не з тих «кроликів», «хом'яків», та «зозуль», які переберуть на себе всі здобутки народного Майдану, та розтягнуть їх по власних норах. А усіх зрадників, разом з їх «паханом», при спробі втечі встигнуть перехопити ще на підступах до пунктів

перетину кордону, і віддати під суд з повною конфіскацією всього ними награваного. Через що, вчасно будуть придушені і всі спроби терористів на Донбасі відокремити його від України. Як і вчасно завадять військовому там рашистському втручання. У Криму, з появою «зелених чоловічків», на захист усіх органів влади і місць дислокації українських військових частин одразу піднімуться і усі місцеві татари разом з українськими там військовими однією згуртованою хвилею, яка і знесе увесь той ординський бруд назад до московитських боліт. А не чекатимуть вказівок «згори». Для чого туди буде ще додатково перекинуто декілька десантних підрозділів ЗСУ. Від цих рішучих дій московія вже не наважиться штурмувати Крим, так і Донбас. Бо ще тоді деякі їх політикани висловлювали думку, якби Україна проявила у Криму хоч якийсь відчутний опір, то все би було одразу згорнуто. Та і київська влада відреагує вчасно і рішучо, а не дискутуватиме у пустопорожніх здогадках, що для цього має, і що потім буде. Бо ніхто з них тоді не хотів брати на себе відповідальність лише в очікуванні позачергових виборів, аби її звалити вже на наступників. А час було втрачено, бо нахабність орди меж не мала. Та в цьому часі все було зроблено вчасно. І головним було те, що не відбудеться вже ніякого вторгнення у 2022 році і самої війни через недостатність підстав для її виправдань, як і можливостей та спроможностей кремля від зростання економічної і політичної ваги України у світі. Бо і в Україні до влади будуть обрані справжні свідомі національні патріоти, а не випадковий набрид лише для власних амбіцій з їх гучними гаслами, та протилежними недолугими рішеннями. Та і сам виборчий закон буде змінено не під партії з їх «темними конячками» у партійних списках, а задля прямого народовладдя, де кожного з обранців виборці матимуть змогу вільно відкликати за незадовільну на них роботу. А ті вже більше не ховатимуться за партійною приналежністю. Де і партіям більше не платитимуть гроші тільки за те, що вони пройшли до влади. Та і самій владі різних рівнів, як і суддям, скоротять державні пільги за рахунок платників податків. Бо розхожа фраза, що посадовцям треба добре платити, аби не крали, яку самі посадовці під себе і вигадали, вже не проходила, як та, що не витримала випробувань часу. Бо скільки крадію не плати, а він однаково буде красти. Та і самі закони не будуть погіршувати попередні

задля корпоративних інтересів їх замовників, як з тим же законом про ЖКГ, де все скинули лише на мешканців. А будуть направлені лише на покращення стану громадян. Як і постанови уряду. Де і фізіологічно необхідна склянка води коштуватиме для всіх громадян однаково, де б не проживали, як і світло, та газ. А не за корупційними регіональними тарифами. Де і сам прожитковий мінімум буде не нижчим за фізіологічний для життя. А справжня підтримка дитинства стане державним пріоритетом задля майбутнього нації, а не пільгових пенсій високопосадовців. За корупцію серед посадовців виноситимуть найсуворіші вирoki, як зрадникам країни, і без усіляких застав на відкуп, та без «персональних камер відпочинку». Справжня, а не показова боротьба з корупцією, призведе не тільки до очищення влади на усіх її рівнях, а і надасть можливість до пришвидшеного вступу до ЄС. Який і сам, через зміну у ньому провідних його лідерів, буде зацікавлений в Україні, як факторі зміцнення проти експансії кремлівського впливу. Та і у самих Штатах теж до влади прийдуть притомні, а не дегенеративні маразматика для шоу задля власного шоу. Та і самої пандемії не буде, як західні спецслужби завчасно накриють секретні китайські біолабораторії. Як і нарешті розпочнеться нова епоха відмови від викопних вуглеводнів, як основного ресурсу у енергетиці, та переходу на нові «чисті» технології отримання енергії, здолавши опір світових нафтових магнатів. Через що у московії вже не буде і грошей розпочинати її чергові війни. Бо і всередині самої орди почнуться рухи за від'єднання від неї багатьох поневолених там народів. Коли і ядерний шантаж більше не матиме сенсу. Бо новостворені країни на останках імперії більше не передаватимуть ядерну зброю з їх територій московії, а просто її знищуватимуть під суворим міжнародним контролем. Що скоротить запаси ядерного дрючка і на останках самої московії. Та і сам кремлівський тиран раптово відійде у світ своїх попередників за типовим діагнозом палацових там інтриг, як «від раптового серцевого нападу». І там знову почнуть чергову «перебудову», що хоч на деякий час дасть перепочинок світу від кремлівських на нього зазіхань. Де і світове товариство застосує ті міжнародні механізми, що дадуть змогу привести до тям і саму московію. Це був дійсно паралельний світ того, що мало бути. Та як у ньому опинився сам? Невже стан сну, за збігом певних обставин, сам може

відкривати портали до паралельних світів? Та і наскільки довго? А головне, що в цьому світі відбулося вже і з власною родиною? Аби це з'ясувати, швидко вирушив до помешкання доньки, де вони з жінкою мешкали разом, як народилася внученька. Опинившись на подвір'ї, з порогу почув від жінки здивоване запитання, – «чого раптом повернувся, бо ніби ж мав їхати до Києва на виставку». На що миттєво зорієнтувався тим, що нібито не склалося за технічних причин, та вирішив провести з ними цей час разом, запропонувавши відпочинок у парку розваг, та посидіти там з внученькою ще і у дитячому кафе. На мос здивування, вони одразу погодилися, і ми поїхали утрюх до парку. Донька на цей час була у гімназії, де викладала українську мову та літературу. А у внученьки цього дня заняття вже закінчилися. Чоловік доньки був живий, і поруч з ними, працюючи де і раніше, а не загинув під Бахмутом, як у своєму світі. Син теж мешкав окремо зі своєю дівчиною. Та теж викладали у ліцеї, він географію, вона хімію. Але раз на місяць усі разом збиралися у нас за теплим родинним столом. Це дійсно був той паралельний світ, яким він і мав бути. Цікаво було відчувати самого себе в собі іншого паралельного світу. Але і трішки насторожено, аби не видати розбіжності самих світів. Таке відчуття мабуть буває, як після амнезії. Дивним було і те, що були активними банківські картки, ніби самі переформатовувалися у цьому світі. Гроші є грошима в усіх світах. Як саме і зв'язок, коли навіть не помітив різниці, заходячи ще вдома в Інтернет.

Парк був на тому ж місті, що і у власному дитинстві. Ті самі алейки і доріжки по яких ще у дитинстві катався на велосипеді. Де разом гуляли і з майбутньою дружиною ще студентами. Але мав більш сучасний вигляд з новими атракціонами, та мальовничими куточками природи. Як знову перейшов у міську власність від сумнівних бізнесменів. Бо і сама місцева влада була з професійних фахівців, патріотів своєї громади, а не з пройдисвітів, які дбали лише про власну кишеню на сумнівних оборудках з громадською власністю, та майже кримінальним бізнесом під прикриттям так званого свого «самоврятування» на відверто цинічних схемах за рахунок тарифів для громадян. Де у цьому місті з найнижчими зарплатами були найвищі тарифи. Та в цьому світі вже були навіть позбавлені можливості

одноосібно брати кредити для своїх бізнесових забаганок, без згоди громадян, змушуючи потім сплачувати за них отримувачів послуг, а не з прибутку таких бізнесменів. Усе було інакше, як і мало бути. Де вже не розпилювали міський бюджет на «золоту бруківку» через свої підставні фірми з відкатами. Де посадовці не клали гроші до власних кишень за кришування сумнівного бізнесу у своїх же точках торгівлі. Де вже відійдуть у минуле часів дикого капіталізму і приватні маршрутки, як засіб місцевої корупції за надання дозволів у кишені можновладців. А інтегруються у загальну муніципальну транспортну мережу. Яка буде відкрито дотуватися з місцевого бюджету, як і у всіх країнах, а не за рахунок пасажирів. Де з цифровізацією чиновники вже не мали суб'єктивного впливу на прийняття рішень. Та не компенсували власну неспроможність підняттям тарифів з населення. А відповідатимуть цілком за усе своє комунальне господарство у місті, не спихуючи його на поталу приватним ділкам, лише знімаючи з цього собі податки. Та будуть цілком підзвітні своїй громаді, яка отримає механізми на громадських слуханнях знімати з посади недолугих чиновників. Бо найперше, з чим стикається кожен громадянин у своєму повсякденному житті, – це з місцевим чиновництвом. На хвилі перемоги Революції Гідності навіть була проведена справжня люстрація колишніх носіїв комуністичної та імперської ідеології з заборобою їм займати будь-які державні посади. А не змінювати для цього собі лише назви своїх партій, аби потім знову через їх «списки» потрапляти до влади. Була змінена і вся судова система на правову, а не на право грошей для окремих недоторканих «діамантових» суддів - небожителів з їх захмарними статками за рахунок усіх платників податків. Від чого, як і це місто, так і вся країна, яка очистилася від наслідків колишньої імперії, виглядатиме чистіше. Що дало змогу їй посісти гідне місце і у ЄС. З яким вже не існувало і окремих кордонів, про що мріяв ще з дитинства, аби вільно мандрувати усім світом, та вивчати його різноманітну природу.

Та зараз, у цьому квітучому парку був поруч з найріднішими людьми, чого завжди бажав усім серцем. Щирий дзвінкий сміх внученьки, та лагідні посмішки коханої жінки поряд. Як ще в ті часи, коли кожную суботу мав можливість майже цілий день побути з внученькою, ще до її чотириріччя, доки вона вже не

підє до дитсадка. Та допоки не розпочнєтьсє вторгнєння московитськїї імперїї зла. Та зараз час швидко спливав, і внучечцї треба вже було додому, бо і її мама вже повернулася з роботи. Тож добре відпочивши, нїби у казцї, усї разом поїхали ще і до доньки. Бо вже і сутєніло, і не був певен, що наступний день теж настане саме у цьому свїті. Донька радо нас зустрїла. Бо, ще і син теж приїхав раптово саме на цей час у справах до доньки. Тож ми були усї разом, як завжди мріялося. Це була та неймовїрна мить, коли сходятьсє і паралелї в одну точку маленького особистого щастєя. За вікном вже почали з'являтьсє першї зірки, і так не хотїлося покидати цей теплий затишний родинний свїт. Та вирїшив не випробувати долю своєю тут незвичною появою, аби часом ще і не збєнтежити найрїднїших для мене людей випадковими невідповідностєями цьому свїту, чи можливим раптовим зникнєнням з нього на їх очах. То нїби, як зазвичай попрощавшись, поїхав додому. Може ще буде хоч день у цьому дивовижному свїті. Хоча на підсвідомостї відчував, що навряд. Від цього було сумно, і водночас радїсно, що так змїнився цей свїт всього за десять останнїх рокїв, як пішов своїм іншим паралельним життєям. Якби ж то так було і у своєму. Нїякїї вїйни, нїякїї корупцїї, справжнє народовладдєя, і спїльний з Європоєю вільний простїр. А головнє, разом з усїєю своєю родиною... Вдома знову засїв за новини в Інтернетї, вивчаючи цей свїт. І це був саме той свїт, за який варто було боротисє у своєму, аби і власний став не гіршим, нїж цей. Було вже далеко за пївніч, як незчувся, що почав засинати прямо за клавіатурою. Навколишній простїр нїби розчинявся у хвилях часу, і свідомість поступово поринала у його безмежність, як колись при занурєні у морї на глибину.

Прокинувся поруч з клавіатурою від нудотного виттєя повітряної тривоги. І зрозумїв, що повернувся до свого свїту. Було таке відчуттєя, нїби провалився під кригу у крижану воду. Але ця неочікувана зустрїч з паралельним свїтом давала тверду упевненість, що можна ще багато чого змїнити і у цьому, та боротисє за те, щоб він став таким самим, який вже бачив. А ще була надїя, що можна і у станї сну потрапляти до паралельних свїтів, коли співпадають умови для відкриттєя таких порталїв.

Поза часом, (або майже фантастична історія)

У відкрите вікно зазирало зіркове небо теплої ночі. Це безмежжя Всесвіту з його нескінченними розсипами яскравих зірок завжди вабило своєю красою загадкового простору. Ще з дитинства захоплення Всесвітом, як і морем, було двома пристрастями, які надихали і надавали наснагу до життя та творчості. Ці дві стихії, зіркового неба і синього моря, ніби були вже у самій підсвідомості. Зі шкільних років, поза навчальної програми, натхненно вивчав книжки про світобудову Всесвіту, та захоплювався науковою фантастикою про космічні подорожі. Вже в шостому класі повністю знав увесь курс астрономії не тільки за шкільною програмою, а і з наукових книжок відомих вчених. Тож, коли у восьмому класі почалося її вивчення, то вже і сам, за дорученням вчителя, проводив уроки з цієї дисципліни, ще і використовуючи додаткові, позапланові матеріали. Навіть сам змайстрував телескоп. А в часи навчання в університеті, поза основної програми, вже на першому курсі написав свою роботу про гіпотези виникнення життя на Землі та можливість існування позаземних цивілізацій. Яка потім ще і друкувалася у республіканському студентському віснику. Та виступав з нею перед студентською аудиторією різних курсів. Хоч і сам курс навчання, як і радянсько-партійні часи тоді, були зовсім іншого спрямування. Але активно ще брав участь і у студентському науково-технічному товаристві, де був і його головою відділення з фізики. Бо, астрономія і фізика для самого були, ніби одне ціле, як основоположна наука про світобудову усього оточуючого Всесвіту. Тож усі гіпотези та теорії щодо існування і інших вимірів не пропускав поза уваги. Наука стрімко йшла вперед, долаючи ідеологічні та політичні бар'єри. А самому на практиці, хоч і короткий період, довелося бути дотичним ще і до застосування особливостей кристалів випромінювати свою власну резонансну частоту під дією зовнішнього впливу, що застосовувалося і у комп'ютерній техніці, і у засобах зв'язку, так і у космонавтиці, як і у військовій техніці. Якби не марнування людського інтелекту на створення засобів власного винищення, то людство давно би вже вийшло у безмежний простір Всесвіту. Та найзагадковішим був вимір часу.

Для людства, яке існувало у тривимірному просторі, четвертий вимір – вимір часу, був ще і досі недосяжним. Хоча існувало вже і багато наукових теорій, та різних окультних гіпотез, як і фантастичних романів та кінострічок про подорожі у часі, і в інші виміри, і в паралельні світи. Навіть, на рівні містики. Коли і срібні дзеркала розглядалися, як портали до переходу у інші світи. Хоча в цьому щось могло і бути. Бо срібна амальгама, якою вкривалися ще старовинні дзеркала, мала досить недосліджені властивості своєї кристалічної структури у поєднанні з кристалами скла, яке тоді виготовлялося з кришталю. Це були не ті дзеркала, як сучасні з різної штучної плівки. А могли нести у собі і саму пам'ять кристалів, яка давно вже застосовувалася у техніці. Але використати цю пам'ять кристалів для переходу у інший час, який вони пам'ятали, то було ще чимось на рівні фантастики. Та, як довела вже і сама історія розвитку людства, що інколи те, що фантасти описували у своїх романах, з часом ставало реальністю. Головним було віднайти те поєднання певних часточок матерії з необхідним впливом на них, аби бажане стало реальним. Інколи це траплялося і випадково, як з винаходом того ж пеніциліну, кардіостимулятора, чи мікрохвильовок. Тож дуже цікавила технічна сторона різних міфів та містичних поглядів на дзеркала, як на портали у інший простір і час. Але на все це не вистачало часу, та ще і грошей, які треба було заробляти, аби прогодувати родину попри всі негаразди тих часів. Що в радянсько-партійну епоху ідеологічного мороку з його тотальним дефіцитом на все. Що в часи становлення дикого капіталізму, коли ті ж «ідейні», маючи для цього засоби, гроші і вплив, ставали першими капіталістами, які вперто намагалися повернути часи ще свого безмежного партійного панування. Коли вже і їх вигодованці на тому «золоті партії» задля цього поперли війною зі своїх смердючих московитських боліт темного минулого. І головним вже стало – вистояти і зберегти свою країну, націю, та родину в ній від винищення. Через що мав бути там, де треба в такий час випробувань. Вже котрий рік йшла ця війна зі старим потворним імперським людоджерським режимом московії, яка і досі несла в собі ординську сутність. Та з початком повного вторгнення кремлезаврів у нашу країну, вже за віком не мав можливості долучатися офіційно до бойових дій безпосередньо у лавах ЗСУ. Тож у складі окремої групи

однодумців, небайдужих до майбутнього країни, і власних у ній дітей, виконували окремі спецоперації, що давало ще і можливість частіше бути і вдома. Де в часи відпочинку не полишав думок створити свій пристрій на основі впливу на резонансні частоти різних кристалічних структур для подолання часу і простору завдяки пам'яті самих кристалів. А може ще і через те, що вже був сам. Діти давно розлетілися по своїх власних гніздах у своїх справах. І дуже за ними сумував. Жінка жила з донькою, як народилася внучечка. Бо батько внучечки загинув під Бахмутом. Мабуть, щоби так не відчувати самотність, як вдома, то і був серед своїх однодумців у самих ризикованих місцях в час війни, де відчував себе необхідним.

От і у цю ніч сон у домашній тиші вже довго не брав. Яскраве мерехтіння зірок крізь вікно відображалось у старому дзеркалі на протилежній стіні. І раптом промайнула думка, а що, як пам'ять кристалів саме цього старого дзеркала ще несе у собі ті часи, які у ньому колись віддзеркалювалися. Це старовинне дзеркало зі справжньою срібною амальгамою, хоч і потьмянілою в деяких місцях від плину часу, дісталось у родинний спадок. І було таким старим, що могло нести в собі пам'ять відображень у ньому вже багатьох різних часів з моменту його виготовлення. Що і могло стати саме тим порталом часу. Залишилося тільки підібрати необхідну частоту для входу у резонанс з ним. У нашвидкуруч ще раніше зібраному пристрої застосував гірський кришталь, який знайшов в одному зі скелястих розломів на Кавказі в часи мандрівок ще своєї юності. Треба було тільки синхронізувати частоту резонансу цього кристалу з частотою дзеркала, пропустивши крізь нього і відповідну силу струму. Сам пристрій мав вигляд старого транзисторного радіоприймача, але з сучасною батареєю, і не уловлював, а випромінював ультразвукові резонансні хвилі, немов дельфін, чи кажан. І в цю зіркову ніч нахлинуло відчуття, що саме зараз може все вийти, аби відкрився портал часу. Притиснувши антену приладу до дзеркала, тремтячими руками почав налаштовувати частоту, як у транзисторному приймачі при пошуку необхідної радіостанції. І раптом, поверхня дзеркала заколивалася та засяяла, немов поверхня моря у місячних променях. Треба було негайно зафіксувати цю частоту кнопкою автоматичного пошуку, як у

автомобільних приймачах. Це вже було щось після стількох експериментів! І вже неважливо було, чи це сон, чи видінні, чи реальність. Навіть і уві сні приходять ті рішення, які стають реальністю. Дзеркало було доволі великим, щоб крізь нього, немов крізь люк підводного човна, можна було безперешкодно потрапити у інший вимір його задзеркалля. Та насторожувала думка, – а що буде там, на тому боці, який час, і у якому вимірі? Та допитлива думка, як і непереборна жага до невідомого, кликали вперед у нову мандрівку поза часом і простором.

Без вагань доторкнувся пальцями до сяючої поверхні. Вони м'яко пройшли крізь площину дзеркала, немов крізь желе. Та, коли вимкнув прилад, все згасло, ніби нічого і не було. Увімкнувши його вже на зафіксованій частоті, все повторилося знову. Працює! Може існують і інші частоти у інші часи існування цього дзеркала, які запам'ятали його кристали. Та спочатку треба було дослідити хоча б цей коридор у часі. Треба було ретельно підготуватися до переходу. Відповідно вдягнутися, аби сильно не виділятися у тому часі. Взяти з собою у кишені саме необхідне, до чого вже при звичаївся ще у своїх походах по ворожих тилах. Але тут, мабуть важливо було ще і не зустрітися з самим собою у попередньому часі, як підказувало чуття на основі багатьох гіпотез про можливу анігіляцію спорідненої матерії при контакті у різних вимірах. Тому вирішив вибрати для подорожі денний час, коли усі мешканці вірогідніше будуть десь у своїх справах, а не поруч з дзеркалом. Цікаво, а у якому місці буде саме дзеркало? Та мабуть головне, аби воно залишалося цілим у своєму часі. Бо, якщо розіб'ється під час чергових рашистських ракетних обстрілів, то і не буде через що повертатися назад додому. Мабуть крізь такі вікна часу потрапляли в наш час і різні ще не пояснені паранормальні явища, як і НЛЮ. Ледь дочекавшись дня, знову увімкнув прилад, наблизивши його до дзеркала. Знову його поверхня заколивалася, як море. Що давало можливість вільно проходити крізь нього і без притискання антени до його поверхні. На всяк випадок поклав до кишені ще і запасну заряджену батарею. Хто знає, як там буде з самим плином часу. Та і скільки років буде самому? Але, щоби це перевірити, треба було вирушати. Тож, увімкнувши прилад, занурив голову у площину дзеркала. На тому боці побачив

кімнату ще свого старого родинного будинку. Саме ту, коли з дружиною жили у ньому ще студентами на останньому курсі вишу, допоки цей дім не знесуть комуняки задля будівництва своєї чергової адміністративної будівлі, позбавивши і родинного будинку, і самого права власності на спадщину, засунувши родину в одну з кліток багатоповерхівки. Все це можна було легко вирахувати по речах, які знаходилися у кімнаті. А, побачивши годинник на протилежній стіні, з'ясувалося, що і час там співпадав з тим, що був і на власному годиннику.

Вдома нікого не було, коли повністю пройшов крізь дзеркало. Бо і час був, якраз ще для лекцій в університеті. Відійшовши від дзеркала, і вимкнувши прилад, побачив, що воно набуло звичного вигляду. Та власне відображення у ньому було саме з того часу, з якого потрапив у цей. Добре, що збереглися ще і ключі від будинку, які залишив собі на пам'ять, як в останній раз зачиняв його після переїзду до нової квартири. Тож можна безперешкодно потрапити до дзеркала з прогулянки минулим часом, аби повернутися вже у свій час. Обережно оглянув колись свою кімнату, де стільки в ній так швидко промайнуло і світлих ранків, і затишних вечорів з коханою, і шумних студентських вечірок з однокурсниками. У грудях защемила туга за тим щасливим часом надій і мрій. Це були найкращі «золоті» часи свого життя. Тільки одна кішка, яка теж була тоді за члена родини, спокійно дивилася так, ніби впізнала свого. Недарма кажуть, ще з часів фараонів, що ці, майже містичні створіння, нібито з іншого світу, і більше відчують, ніж ми вважаємо. Та треба було не гаяти часу, аби вчасно повернутися до дзеркала, поки ще нікого не буде біля нього. Тож, закривши будинок, непомітно вислизнув у провулок, і пішов до центру міста. Взагалі, мало що змінилося у ньому з тих часів. Тільки декілька фасадів на центральній вулиці. Та нові супермаркети потім замість старих будинків. По місту вітер розносив куряву пилуки з навколишніх полів з дошкульною алергією від амброзії, та сміття з недопалків і шмаття газет. На вулицях було малолюдно. А на фасадах будинків висіла нав'язлива партійна пропаганда того часу. Пусті прилавки гастрономів дримали від тотального на все дефіциту. Годі було тоді і мріяти про повсякденні, як зараз, ятки з мандаринами та бананами, чи повні прилавки десятками видів м'ясо-молочних продуктів, та

різноманітного імпорту у вільному продажі. Якщо навіть місцева черешня у її сезон була тоді лише «по благу» серед працівників торгівлі. Як і все інше. Все навколо виглядало якимось провінційно-сірим і непривабливим. Але відчувалась і краплина ностальгії. Та тільки за тим, що саме по цих вулицях бігали ще молодими на побачення у мріях про краще життя, ніж тодішнє. І ці сірі вулиці були тоді ще світлими від цих надій. Як і не гадали, що всі надії цинічно вкраде режим тих часів, змусивши боротися за них на майданах волі до змін. А потім і взагалі, попре вже і кривавою війною з темного потойбіччя московитських боліт, намагаючись відродити старий смердючий труп своєї імперії. І ці вулиці старого часу сприймалися зараз вже по іншому, вороття до чого ніяк не хотілося.

Не гаючи часу на цю «совкову» минульщину, вирішив відвідати університет, та згадати власну юність. Головний, єдиний ще тоді новий корпус, вирував енергією молодого життя. Якраз була перерва між лекціями. Та головне було у цій гамірній метушні не стикнутися з самим собою. Невідомо було, до яких наслідків це могло би призвести на перехресті часів. Тож, поважно йшов головним коридором, ніби викладач, за роками на якого вже саме і був схожим. Лише посміхнувся, глянувши на широкі центральні східці до другого поверху. Пригадав, як вперше побачивши їх, де жваво підіймалися молоді студенти, ніби у майбутнє, подумки сказав собі, – саме тут і буду навчатися. Що і зробив. Та раптом на цих східцях побачив саме ту, яку одразу покохав тоді ще з першого погляду. Вона була та сама, як у перший раз. Її хвилясте золотаве волосся ніби саме випромінювало світло. Та з часом, як вже вийде на роботу, у метушні сірої буденності, під впливом досужих співробітниць, обріже своє густе волосся до рівня їх типових зачісок. Чим дуже засмутить самого, ніби цим знехтує і моїми почуттями. Бо так завжди милувався цим неповторним волоссям, єдиним у світі для кохаючого серця. Але у пам'яті так і залишиться назавжди тією сонячною принцесою, саме якою зараз бачив на цих східцях, ніби ту, що біжить по хвилях поза часом і простором. Та і сам був у певному сенсі завжди поза часом, коли у часи старої системи постійно торочили, що ще молодий, і на щось вагоміше треба чекати свого часу. Та всупереч часу все ж досягав всього сам. Та, як настав ніби вже і

свій час, то вже стало не на часі за віком. Як і визнання – теж вже запізно. Але зараз треба було бути обережним. Бо і сам колишній у тому часі міг з'явитися поруч. Та пролунав дзвоник, і усі побігли до аудиторій. А сам так і стояв, і дивився на ці широкі східці, де було ще юним кохання усього життя. Та треба було поспішати, аби встигнути повернутися у свій час до повернення у будинок ще молодій своїй версії. Зворотню дорогу, майже напростець, подолав швидко. Бо цей шлях ще не був таким забудованим, як вже у своєму часі. Тоді доволі ще вистачало зелених скверів та парків. Навіть ще був і той унікальний сквер з каскадним фонтаном, біля якого пройшло усе дитинство. Та який потім навмисно занедбають, аби там збудувати нову будівлю для прокуратури. Як і багато привабливих зелених місць відпочинку зникне під склепіннями забудов примітивного соцреалізму. Та напочатку своєї старої вулиці побачив брудний червоний «Москвич». І пригадалося, як його водій раптово вискочив на перехрестя, та ледь не збив дружину, коли саме у цей день разом поверталися з вишу. І лише мить тоді відділяла від зіткнення з можливим наслідками. Поки ще не було водія, швидко спустив два колеса. Тепер він не встигне саме в цю мить на те перехрестя. Промайнула думка, може для цього і з'явився зараз, аби відвернути цю мить зіткнення. Якби так легко можна було запобігти і усім іншим негараздам. Та навряд чи мав би змогу змінити щось кардинально, якщо історія вже відбулася таким визначенням для неї шлях. Минулого вже не змінити. Може лише окремі деталі. Треба боротися і змінювати сьогодення, аби вже і майбутнє було кращим. Але зараз треба встигнути крізь дзеркало повернутися додому, поки воно ціле. Добре, що раніше не викинув його через старі на ньому плями. Ніби відчував, що ще послужить, як стара родинна реліквія. А може так і було вже наперед визначено самим часом...

Пройшовши крізь дзеркало додому, пересвідчився, що все було, як і до переходу. Значить повернувся саме у свій час. Але в момент переходу трішки пошкодилася стара срібна амальгама дзеркала, порушивши і частотний баланс. Тож повернення до того часу вже не буде. Хотілось ще підібрати і таку частоту приладу, аби заглянути туди, де ще живими були батьки. Та побачити і свого діда, якого бачив, лише на старих фото. Бо з

архівних документів, які розшукав вже маючи згідно посади доступ до таємних матеріалів, його вбив сталінський режим перед самою війною лише за те, що дід брав участь у перепису населення, та багато що знав з того, що той кровожерливий режим намагався приховати. У пошуках скласти родовід, знайшов багато ще чого, з чого ще більше зміцнилося неприйняття старої системи. І таки склав його до п'ятого покоління. Та невідомо було, у якому поколінні з'явилось саме дзеркало. І скільки воно ще буде здатне на переходи у часі. Тож треба зазирнути у майбутнє, аби дізнатися, коли настане мир перемогою України, у яку вірив, та наближав її там, де міг задля дітей. І це було головним для свого часу. Важливо було розірвати старе коло зараз, аби минуле вже не впливало на майбутнє. А була можливість творити його власними руками. Тому не припиняв пошуки частот для спроби потрапити у це майбутнє, щоб знати, що змінити у сьогодні. В один з перепочинків від буремних доріг, в зіркову ніч, коли і думалося краще, як за власним біоритмом народженого вночі, перемикаючи шкалу нових частот свого приладу, змінивши напругу і на сам кристал, нарешті побачив, як поверхня дзеркала знову заколивалась морськими хвилями. Та його сяйво вже було зовсім іншим. Що за розрахунками вказувало на напрямок у майбутнє. Виходить, дзеркало ще існуватиме і там. Та наскільки довго? Це і треба було визначити, заглянувши у його майбутнє. Та чи бути у ньому ще самому? Тож ця дорога могла бути ризикованою, навіть в один кінець. Та коли це зупиняло, коли і в час своїх походів кожна дорога в умовах війни могла бути останньою. Але завжди повертався. Бо, чого боятися того, що все одно колись неминуче станеться, і лише один раз у житті. Як і вірив в те, що смерті не буває, а лише перехід з однієї форми існування в іншу, у інший вимір. Та попри все, дуже хотілося побачити своїх дітей вже у їх майбутньому мирному щасливому часі, про що дуже вірив, як і у перемогу. Окинувши поглядом кімнату, увімкнув прилад, і побачив коливання дзеркала, що своїм мерехтінням, мов те зіркове небо, саме кликало у невідомість своєї глибини. Перевівши подих, рішуче зробив крок вперед. На полиці біля дзеркала залишився папірець з написом, – «Пішов у інший вимір. Скоро повернуся»...

Капітан

(поема - алегорія)

Чи було́ так, або, ні, –
У житті різне буває.
Той дасть відповіді ці,
Хто і сам так відчуває.

Лиш віршів рядки,
Немов черги куль,
Як летять у вир думки,
Де зійшлося усе на «нуль».

Капітан був не дарунок,
За характером – складний.
До життя мав свій рахунок
І не вірив в рок сліпий.

Прокладав сам свій маршрут,
Та тримав упевнено удари.
І чужий не визнавав статут,
Де облуди ковзали примари.

Ворогам не пробачав,
Та підтримував нужденних.
Вдячність зовсім не чекав.
Духом був непримиренним.

Скільки б доля і не біла,
Та вставав, і йшов вперед,
Бо душа мала вітрила,
І до волі свій багнет.

Не згинав своїх колін,
В важкий час ставав до бою.
Крізь мінливий часу плин
Завжди був самим собою.

Іншим був незрозумілим,
В неділиме вірив напролом,
А не усмішкам зрадливим,
Тому був одинаком.

Попри примхи всі життя
Принцип мав, як талісман:
«Капітан – не лиш звання,
А душі самої стан.

Буде ранок після ночі,
Тож у відчай не впадати!
Плазувати той не схоче,
Хто вже навчений літати!»

Якщо ж сили полишали –
З паралельності світів
Небеса підтримку слали,
Немов карма від віків.

Інший вимір, інший час
Співпадав з плином подій,
Де з'являвся новий шанс
Відтворити сутність дій.

Коли заклик предків кличе –
Повстає дух до звитяги.
І код роду таємниче
Надає душі наснаги.

Ніби знову крізь вітри
Корабель у вихор йшов,
Де були скрізь вороги,
І чекала смерті кров.

– «Капітан, загинемо нівроку!»
– «Помремó колись усі,
Та не зараз, не до строку!
Бій дамо усій пітьмі!

Комусь краще і синиця
В небі вільнім журавля.
Та наш дух вже не змиріться
З тим, що б'є птахів орда.

Ліхтарем хай зло горить
Тим, хто вірять у батіг.
Та вже краще волі мить,
Ніж чужих в'язниць поріг.

Злість корисніша за відчай
Серед полум'я боїв,
Де суддя собі і слідчий
До ординських хробаків.

А те, що нас не вбиває,
Робить тільки ще сильніше.
Навіть смерть нас не лякає,
Де свобода важливіше.

І один буває воїн,
Як у полі вітри дмуть
Посеред життя вибоїн,
Бо рабів до раю не беруть.

Хай ніхто нас не згадає,
Впало небо як на плечі.
Та дух втоми наш не знає,
Бо ще навіть і не вечір.

Де вирішує момент,
Посеред тих перехресть –
Головне не постамент,
Головне – була би честь.

Тож б'ємо з усіх бортів,
Нам зухвалість допоможе.
Бо серед усіх морів
Лиш сміливість переможе!»...

І зійшлися паралелі,
Розірвавши смерті коло.
Затремтіли навіть скелі,
Ворогів змиваючи довкола.

Та, коли розтанув дим,
Капітану пригадалось,
Як залишився десь дім,
Де колись кохалось...

Лиш приходять уві сні
Спогади яскраві.
Та все рідше і вони
Сняться у заграві.

Пелюстками б осипати,
Ту, що серце пам'ятає.
І зірки в букет збирати,
Хай цього й не відчуває...

Та і як про все сказати,
Де лиш попіл боротьби,
Аби потім втрат не знати
Тим, хто любий для душі.

Ніби так вже було близько
Все, що мріялось колись.
Біля моря дім у бризках,
Де любов з добром зійшлись...

Та раптово обірвала
Все імперська сарана,
Як на рідний дім напала,
І спалила все дотла.

Божевільному тирану
Земель більше закортіло.
З-за кремлівського паркану
На чуже накинув рило.

І пішла орди марá
На квітучий рідний край,
Та нуртує мор кремля,
Де омріяний був рай.

З-за кремля крові не видно
Тим зомбованим рабам.
І жене тиран те бидло
На війну за чужий крам.

Вже й на морі ці пірати
Всі грабують кораблі,
Що без бою не здолати
Шлях до рідної землі.

Та дух вільний не скорився,
Став до бою з упирями,
Аби рідний край звільнився,
Забуяв щастя садами.

Бо вже йде війна світів
За самé Землі майбутнє.
Та життя здолає мертвяків,
Як і світло чорне сутнє.

Тож і досі в темних водах,
Ніби крізь усі часи,
Корабель десь у походах
Шторм долає до мети.

Крізь чужих вітрів напáсті,
І крізь долі ураган,
На свободу і на щастя
Курс тримає Капітан...

Наше море не піратам!

Та хто не чув вже байки ті,
Що «українці викопали Чорне море».
Тож, і якого біса вже тоді
До нього лізе москалячий ворог.

Та і Азовське море теж
Українці добре «покопали».
І весь простір цей без меж,
Як свій дім, давно вже знали.

Ще запорізькі «Чайки» там ходили
Від Криму до Дунаю і Кубані,
Як москалі на болотах ще скніли,
Шляхів не маючи до берегів Тамані.

І Севастополь зовсім не їх «слава»,
Де програвали всі морські бої.
А в Херсонесі наша віра поставала
Задовго ще до московитської орди.

Та лиш імперські наміри піратів
Завжди кубло кремлівське колупали.
І під кривавий заклик супостатів,
Як ті пірати, все навколо грабували.

То й зараз там поперли знов війною,
І по піратські діють знахабніло.
Та брешуть, як у змові з сатаною,
Аби піратське приховати рило.

Хто перевірить і той «рейхсферендум»,
Коли з'явились у Криму «зелені чоловічки».
Та триколонному кривавому їх бренду
Не панувати по піратські там одвічно.

Бо вже отримали і від «Нептунів» наших,
Що поховалися по бухтах, як щурі.
Відмиємо і море від їх брудної каші,
І буде воно вільним без чужої сарани!

Вивчаючи архіви

Вивчаючи старі архіви – зрозуміло
Звідки з'явилась ненажерлива мерзота,
Коли орда московії людей гнобила,
І крадіїв кривавих виросла бидлота.

Та, як з боліт смердючих ті кати
Все перетворювали вже на попіл.
Аби не втратити і голови свої,
То з переляку гнали всіх на розстріл.

Як ті, що доривалися до влади,
Були один на одного всі схожі.
Чіпляючись мерзенно за посади,
Навколо будували огорожі.

А споглядаючи на тих «вождів»,
Вже їх лакеї все під себе крали.
Ховаючись за натовпом рабів,
Для себе «рай» у пеклі будували.

А щоб про злочини ніхто не знав,
То все ховали за тавром «таємно»,
Аби і люд покірно лиш мовчав,
Та ляскав у долоні їм даремно.

Тому і досі ще війною пре орда,
Та вже кремлю її палати у вогні!
І буде знищена імперія стара,
Бо місце нелюдам лиш у труні!

Садистам, як і перевертням зграї,
Є наша відповідь лише одна:
«Рабів орди до раю не пускають,
А Україна буде, як завжди була!»

Той знає, хто вивчав історію народу,
Що краще смерть, ніж скніти у ярмі!
Та головне – це вижити нашому роду,
Аби те зло ординське вже перемогти!

Свіча палахкотить

Свіча палахкотить на підвіконні
Палахкотить так тихо - тихо,
Немов, як ненароджені долоні
В часи звірячого страшного лиха.

Палахкотить за пам'ять тих,
Кого замордували москалі
В ідеях ненажерливих своїх,
Що лиш страждання принесли.

Палахкотить за всіх загиблих,
Що так хотіли жити на своїй землі.
За ненароджених, і просто вбитих,
Голодомором закатованих в крові.

А їм вирощувати хліб, та жити,
І діточкам свої пісні співати...
Та ніде в світі правди діти,
Коли кати прийшли вбивати.

Вбивали методично, до останку,
Морили голодом квітучий край,
Та світу так брехали спозаранку,
Що ніби був там “неврожай”.

І “неврожаєм” цим кривавим
По світу збіжжям торгували.
Та тішились собі задля забави,
Тих, хто ще вижив – добивали...

А потім, ще і пам'ять відібрали,
Щоб злочин розділити цей на всіх.
І безсоромно всім брехали,
Що ніби був "посухи гріх".

Палахкотить свіча за вбитих,
За закатованих по таборах,
За ненароджених, забитих,
За їх освячений історією прах.

Палахкотить, аби вогонь не згас
У душах наших, підіймаючи до бою.
І пам'ять вже не зраджувала нас,
Надавши сил у перемозі над ордою.

Світло сердець від Крут до наших днів

Тому сторіччя вже минуло,
Як та рашистської орди навала,
На мир у нашім домі зазіхнула,
І по звірячому знущалась і вбивала.

Цвіт молоді найкращої під Крути
На захист став своєї Батьківщини,
Щоби свободу від орди здобути,
Та вибороти мир для України.

Вони бажали миру і свободи,
А їм багнетами виколювали очі,
Бо в тій орді всі однієї там породи
Тирани ті, що до війни охочі.

Тому і знову, вже через сторіччя,
Рашистська на́волоч наш мир руйнує.
І знову смерті закривавлене обличчя
З кремля ординського у нас лютує.

Той подвиг патріотів молодих,
Що запалив під Крутами світло сердець,
З честю несуть захисники в серцях своїх,
Заради миру, щоб війні настав кінець.

Бунтарі світла

Бурхливого часу нестримний потік
Промінням п'їтьму вікову пронизав.
Блукати наосліп, хто може вже звук,
Але підняліся, хто світла бажав.

Повстали, як молодь під Крутами,
І не нили, що тяжко їм жити,
Щоб зійди ворожі імперськими путами
До світла наш шлях не змогли зупинити.

Під ковдрою, може, кому і тепліше
Зітхати, що доля така непривітна.
Та, хто був обставин стійкіше,
Ті бунтарями повстали за світло.

Не вірили їм, як було вже не раз,
Хто бачив «розумними» тільки себе.
Та тавро «брехунів» їм чіпляли, як сказ,
За те, що самим не збагнути просте.

Та не марно горіли ті зорі небесні,
Не згасли даремно за рідну країну.
Бо, вчинки були їх по совісті чесні,
Як треба любити свою Україну.

Своїми серцями нам шлях запалили,
Як темряви треба порвати кайдани,
Боротись за волю, здолавши оману,
Щоб збудувати країну любові.

Хворий хронічно «совковим» виттям,
Ніколи цього вже і не зрозуміє,
Як можна піднятися над сірим буттям,
Щоб запалити всім промінь надії.

Омитий дощами живої води,
Нескорений дух до світла повстав,
Щоб не було більше бруду брехні,
А кожному мир чистотою бував.

Небесна сотня

Не за ідеї вони йшли,
Політиканів лицемірних,
Не за зрадливі балачкі
Лиш обіцянок непомірних.

Встали по совісті і честі
За волю для всієї України,
Щоб та провладна нечисть,
Не гвалтувала жодної дитини.

Щоб не жиріли крадії
На зубожінні кожної людини,
Щоб були вільними шляхи
Справжнього розвитку країни.

Ціною власного життя
Серцем горіли на майданах.
І першими пішли у майбуття
Щоб світ не був в кайданах.

**«Авторитетність»
марносластва,
(або відголосок тіней
минулих часів)**

Хто часом не стикався,
Коли за справу брався,
З «авторитетним словом»,
Що тхнуло, мов полова.

Такі в усьому «гуру»,
Що вірять їм всі здуру.
І слово їх – закон,
Де всім за еталон.

Вирішують за нас,
Який ковтати квас,
І надають ті номери,
Хто гідний, а хто ні.

Себе лиш тільки хвалять,
А інших не сприймають.
Бо слави постамент
Їм перший аргумент.

І у того корита
Свої лиш фаворити,
Які здувають пил
З «забронзовілих» тіл.

То й нащо вже така
Пуста та метушня,
Бо розумом своїм
Пора вже жити всім.

Та гідність свою мати,
Щоб і не танцювати
Під музику чужу,
Здобути щоб мету.

В уламках дня

Слова летять в уламках дня,
Та не для критиків, чи слави.
Вони, мов часточка моя,
Яка в імлі шукає переправи.

Клекоче хвилями світ протиріч,
Коли йду по вибоїстій дорозі.
З'явившись кроками з узбіч,
Вони вже зникнуть на порозі.

І тільки встигнути б зібрати
На аркуш чистого паперу
Все, що вдалось запам'ятати
З свого життєвого пленеру.

Чому не чули їх раніше,
Хоч і давно вони звучали?
Бо, у когó був мікрофон у ніші,
Лиш для себе його тримали.

І зовсім не «рефлєксії» вони.
Рефлекси тільки у тварин.
А суто усвідомлені думки
Про незбагнений часу плин.

І давно байдуже до тих,
Хто лише звук усіх повчати.
Бо не в інструкціях глухих,
Як слову вільному літати.

Душа промовчати не може,
Коли йде боротьба за світло.
На що закрити очі вже негоже,
Щоб майбуття добром розквітло.

Шлях до волі

Країни позбавляли нас і мови
Навалою комуністичної брехні.
В сітях тримали людолови,
Щоб нас приспати у ярмі.

“Дешевою” труїли ковбасою
В імперії черг і наглядачів
В часи морального “застою”,
Де вишів було менше таборів.

І за “генсеків” нас агітували,
Та мали власні ми думки.
А щоб життя нам не псували,
Ми з ними «гру» свою вели.

Те, що “більшовики” награбували
В час громадянської війни,
Те надто швидко проїдали,
Від комунізму утопічного вожді.

Тому війною пре орди імла,
Аби вирішувати все за нас.
Кайданами вчорашнього буття
Нахабно прагне зупинити час.

Але не бачу іншої я долі,
Ніж незалежності вітрила.
Іти крізь хвилі до омріяної волі,
Щоб хоч би діти мали крила.

Де вже не буде і війни,
А буде вільним кожен крок.
Де падатимуть з неба лиш зірки,
І знов не клацне заіржавлений курок.

З вогню та попелу

З вогню та попелу боїв
Відроджується нація новá,
І обирає той серед шляхів,
Де б Україна вільною була.

Не з тими, хто лиш розуміє
Собі одну імперську мову,
Жити вчорашнім все воліє,
Плекаючи чергову змову.

А з тими – може хто віддати
Задля країни душу і життя,
Здатен негоди всі здолати,
Щоби країна в мирі розцвіла.

Дарма, що попіл на зубах,
Не до прикрас, де в очі дим.
Та справа честі не в словах,
А захищати ділом рідний дім.

З обличчя змити можна бруд,
А з темних душ його не змити.
Та прийде час – відмиємо від юд
Країну, краще де всім буде жити.

Котрий рік

Вже котрий рік кривава йде війна,
Що лізе від московщини з боліт.
Та за цей час, немов історія сама,
В нас віродила духу родовід.

Повстали кращі в віковій борні,
Немов з часів славетних козаків,
За честь і волю української рідні,
Проти скажених московитських псів.

Нові вже є отамани, як Орлик і Богун,
Як Довбуш, Гонта, Залізняк, Сірко...
Як Дорошенко, Байда, і Вергун,
Як Кішка, Сулима, Мазепа і Марко...

Є нинішні, як Наливайко, Кривоніс,
Як Сагайдачний, Кармелюк, Підкова...
Аби імперський куций хвіст
У нас вже не смердів, як та полова.

Є й ті, хто як в Холодному Ярú,
Всіх разом зайд з країни гнали,
За що пісні співає Чорний ліс Орлу,
Чорному Ворону, і Голику, щоб знали.

Чим швидше вже позбудемось орди,
Несе що «руськаміром» тільки кров,
Не озираючись на закордонні манівці,
То й буде власний Мир, Свобода і Любов.

Нас не треба злити!

Хоч дехто ще собі вважає,
Що ніби ми у діях не швидкі,
То, хай нарешті вже запам'ятає,
Що краще нас не злити у житті.

Мабуть, так міркував собі «пахан»,
Що може й далі пити кров до скону.
Та вмить народний закипів Майдан,
І вилетів той покидьок із «трону».

Вважав собі так і кремлівський кат,
Що ми покірно згинемо в орді,
Та хвиля піднялась від Дону до Карпат
На захист рідної від нелюдей землі.

І провокатори, що лізуть із щілин,
Повсюди нам нагидити до неба –
Отримають по повній, клин за клин,
То, краще злити нас не треба.

Політиканам безталанним
Не треба нас повчати, що робити,
Як і «експертам» їх диванним,
То краще нас таким не злити.

А від нестримності наших штормів
У когось може вже і хитавиця,
То хай і нудить наших ворогів,
Бо, духу нашого їм не зламати крицю.

Ми раді всім, хто хоче миру.
Не треба нам чужих «прикрас»,
Та і свого не віддамо ми звіру,
Тому вже краще і не злити нас!

Досить!

Досить нас вже хоронити,
І з зневагою брехати,
Що не вміємо ми жити,
Ще й поради нам давати.

Бо й не іншим нас повчати,
В нашій домі, на своїй землі.
Вже навчились розрізняти,
Хто нам друзі, а хто – вороги.

Злопихателям зрадливим
Вже давно ми довели
Не словами, а і ділом,
Що не зламні у борні.

Не скорились на Майдані,
Не сховались від війни.
Не відступимо й надалі
Задля власної мети.

Ми пишаємось народом,
Що гартується в біді.
З українським нашим родом
Україні бути на віки'!

Війна світів

Вже йде війна світів,
Не з фантастичного роману.
А проти темряви мерців
Кремлівського дурману.

Хто б що там не казав,
Ховаючись за виразом «конфлікт»,
А Вільний Дух повстав,
Перемогти із пекла той релікт.

Важка дісталася нам доля –
Поставити нарешті крапку.
Та у борні гартується і воля
Пітьми здолати міцну хватку.

Та й людство має зрозуміти,
Що іншого не буде часу,
Аби рабами вже не скніти,
То об'єднатись проти казу.

Хай скаженіє темряви орда,
Та Світло темряву ту переможе!
І хоч вже йде світів війна,
Та наше небо нам і допоможе!

Оберіг

А на війні, як на війні,
У кожного свої є обереги.
Комусь – малюночки у бліндажі...
Є медальйони, хрестики, сереги...

У мене ж – карамелька від дитинки,
Якою внучечка ще пригощала.
Мов бурштину́ того краплинка,
Що так теплом своїм обігрівала.

Обгортка стерта вже давно
На тих шляхах буремних,
Де не пригодницьке кіно,
А лиш вітри в бійницях темних.

Та поруч із дитячим фото,
Цей оберіг міцніше за броню,
Що захищати буде доти,
Допоки і не знищимо орду.

Бо обіцянку внучечці давав,
Що обійму її не раз,
Як і без сума́нів вже знав –
Настане Перемоги час.

А зараз, знову у дорогу,
Додержати онучці слово,
Щоб і до кожного порогу
Прийшов вже мир обов'язково.

Головне для нас

Що головне для нашої роботи –
Це не потрапити в полон,
Щоб рідні не марніли від скорботи,
Тривога їх не крала сон.

Тому завжди остання є граната,
Як запобіжник від провалу,
І ворогам щоби була розплата,
Та як найбільше їх сконало.

А ще – каліцтва не набути,
То бути пильним на війні,
Щоб тягарем нікому і не бути,
А лиш сухим виходити з води.

Робити все не задля слави,
Без різголосу діяти і метушні,
Аби і не нашкодити для справи
Ще й тим, хто поруч у борні.

У відчай і зневіру не впадати,
Аби не почуватись безпорадно.
До ворогів страху не мати,
А бити їх щосили і нещадно.

Коріння рідне відчувати,
Славетних предків родовід.
Своїх Героїв пам'ятати,
І боронити дім від усіх бід.

Та, головне – аби була країна
Єдина, процвітаюча і вільна!
І щоб лунало гордо – «Україна!»,
То завжди бути духом сильним!

В газетах не напишуть

Про таких не напишуть в газетах,
І з телеекрану імен не згадають.
Не почують про них на бенкетах,
Офіційно на заходах не привітають.

Невідимі завжди для всіх,
Тихо без розголосу свідомо.
Коротка лиш згадка про них –
«За даними розвідки стало відомо»...

Скільки пройдено вже тих шляхів
Крізь ліси, і ворожі об'єкти;
В містах окупованих серед псів,
Де кремлівські панують суб'єкти.

А, після справи, вже як і усі –
Звичайнісінькі громадяни,
Рідних вулиць радіють красі,
Від очей лиш ховаючи рани...

На могилці батьків поллють квіти,
Чоловічу змахнувши сльозу.
Порадіють, що поряд є діти,
Задля котрих долали пільму.

Хай ніхто не повірить їх слову,
Хто по іншому звик все сприймати.
Та готові в дорогу йти знову,
А на інших думки не зважати.

Бо, на ризик повинен хтось йти
Не задля почестей та відзнак,
Щоб не було в нашім домі війни,
Та, щоби мир був наш без посіпак.

«Дискотеки»

У кожного свої «гастролі»,
Для кожного свої і «дискотеки»,
Як і у кожного свої є долі,
Де і поняття різне там самої спеки.

Комусь весела музика лунає
Серед корпоративних вечорниць.
А хто і спокою не знає,
Де замість вікон отвори бійниць.

Комусь коктейлі біля моря,
А хтось готує їх для ворогів,
Аби не знали рідні наші горя
Від незапрошених до дому дикунів.

Та, навіть у ворожому тилу
Не буде спокою рашистам у вогні.
Дамо «гастролі» і у нашому Криму
Так і врожай «бавовни» у кремлі.

І скільки вже не пройдено шляхів,
Де годували і «коктейлями» орду,
Давали «дискотеки» для мерців,
Та грати музику ми будемо своєю!

Чорним по білому

Десь білим покривалом снігу
Ніч зоряна укутала казкові сни,
Печаль сховавши попід кригу,
На небі запалила мрій зірки.

А десь, і сніг чорніше ночі,
В диму від вибухів війни,
Де смерть потворою регоче,
Як пруть рашистські таргани.

Марно виводити цих паразитів,
Їх треба тільки знищити з землі,
Тож хай земля приймає цих бандитів
З їх біснуетої кремлівської орди.

До погані доходить лиш по рилу,
Бо ми в свій дім сміття не звали,
Тож і знайдуть у нас собі могилу,
Прийде кінець рашистської навали.

Все бачимо, хай вороги запам'ятають,
Як і раби зрадливі від імперської брехні.
Кремлівською блювотою нас не злякають.
Беззаперечно буде мир і нашої весни!

На шляху додому

Ось і остання вже висотка,
Нарешті за якою шлях додому.
Пробіжка ще одна коротка,
Хоч як і валить з ніг та втома.

Бо скільки пройдено шляхів
В глибокий тил ворожих територій,
Де «руськамір» нуртує з упирів,
З землі зробивши крематорій.

Та раптом поруч захиталися кущі,
Немов задріботіло в скло дощем.
Ворожа група кралась у пільмі,
Щоби зненацька вдарити вогнем.

І миттю треба вузол розплести:
Чи донести важливі данні;
Чи, в бій вступивши, відвести
Загрозу від бійців, хай і в останнє.

Хто звик на себе рішення приймати,
Як капітанам личить – не тремтіти:
«Окрім років, нам нічого втрачати,
А наймолодшому з нас треба жити.

Іди, юначе, і всю правду донеси,
Як по садках дитячих заховався ворог.
Як з нашої, колись квітучої землі,
Їх «руськамір» зробив вже геноциду морок.

Ти тільки встигни, поки буде бій тривати,
Як ми візьмемо диверсантів цих на себе.
Хай дочекається тебе рідненька мати,
А нам вже допоможе наше небо»...

За сонячні світанки

Чим більше дивлячись на тих,
Хто задоволений лише собою,
Ще й досі в мареві кліше старих,
Де в спокої і не обтяжені війною,

То і частіше виникає те питання,
А задля кого кращі гинуть на фронтах,
Коли в тих, інших, лиш свої зітхання,
Все ностальгуючи по їх старих часах.

Як у тилу достатньо ще і «вати»,
Що заховалася підступно по кутках.
І здатна лиш на свій «совок» чекати,
Ще і сичати, як ті змії по кущах.

По кабаках богують втікачі,
Допоки інші землю визволяють.
І справ немає до чужої їм біди,
Бо від життя лише собі хапають.

Хворіють ще болячкою «країни рад»,
З свого дивану надавати всім поради,
«Експерти нафталінові» на різний лад,
Ніби самі там професійні «водоспади».

Та, мабуть, все ж таки, не задля них,
Не задля влади, та тих «привілей».
Хоч повернулися не всі серед живих,
Та ладні знову йти у бій задля дітей.

Та ще, за ту стареньку сиву мати,
Що за свої останні копійчини,
Приносила в окопи хліб і чай із м'яти.
А ще, за сонячні світанки України.

Лють

Нахабніших ще світ не знав
Ніж тих тупих з московії болота,
Де лиш тиран на троні панував,
Та у рабах була зомбована голо́та.

Бо там до волі і не мали крила,
Тому до інших заздрісні такі.
Та лише лють до себе породили
З ненавистю до їхньої орди.

Нахабно лізуть, як ті таргани,
Як сарана, то тільки все жеруть.
Та лише брешуть, як скажені пси.
І тільки смерть навколо всім несуть.

Бо й досі не покараним те зло
Було з часів імперського розбою
За геноцид, голодомор, репресій тло,
Тому орда поперла вже й війною.

Та чим упертіше орди навала,
Тим і сильніша наша лють.
Тож і отримає, як ще не знала,
Бо не зламати в нас їй волі суть.

Не залякає нас ні морок, ні мороз,
Ту націю, що вижила у геноцид.
Вже не здолає і кремля психоз,
Бо ми незламні для імперських гнид.

І наша лють лиш сил нам надає
Рашистську погань всю здолати,
Бо дух до волі наш ніхто не відбере,
І будьмо Перемогу нашу зустрічати!

Не здамося!

Де біснுவатий «Перший» той Петро,
Та тінь від «Другої» їх Катерини
З катами сталінізму і політбюро?!
Там бути послиду й сучасної вражини!

Нас все «хоронять» не одне сторіччя
Різні заброди, завойовники і юди.
Тупі «сценарії» пророчать з потойбіччя,
Та ми були і є, і далі Україна буде!

Хтось може вже собі «втомився»,
Дивитись про війну з телеекрану –
Хай відпочине, бо, хто не скорився,
Вже не віддасть країну жодному тирану.

І бити ту орду московії нещадно
За кров дітей, за згарища та смерть.
За тих, кого і кинула так безпорадно
Війни кремлівської ця круговерть.

І за довіру до «братів» осатанілих,
Що Мати нашу рвали на шматки
Напливом орд своїх оскаженілих,
Нібито нас пов'язують «зв'язки».

Не «кровні» ті зв'язки, а на крові',
Що так віками пили з нашого народу.
Імперські зайти намагалися завжди'
Нас тільки знищити собі лиш на догоду.

Від таких «друзів», небо нас позбав,
А від всіх ворогів позбавимось самі.
Орду наш шлях до волі так вже налякав,
Що аргумент рашистів – лише в їх війні.

Ми їх не звали, тож і валять хай усі,
Не нишпорять по наших закутках.
І їх війну хай заберуть до власної орди,
Бо, де не влізуть – тільки смерті жаж.

Давно відомо вже в усьому світі –
«Рабів до Раю не пускають!»
Як і для тій кремлівській свиті –
Ми не здамося, хай і не чекають!

До кінця

Тільки треба нам йти до кінця,
Якщо навіть і будуть «зливати».
Нам важливіше рідна земля,
А на всі теревені – плювати.

Не потрібні нам і нагороди,
Не потрібен і статус нам різний.
Чоловічої не боїмося роботи,
Поки в домі у нас рашист грізний.

Марно тварину чомусь і навчити
Солодким желе з мармеладу.
«Колорадських жуків» – лиш чавити,
Та добити кремлівського гада.

Не буде їм прощення вже і ніколи,
Кремлівським нацистським хортам!
І тим, кому бізнес – війна та довкола,
Та їх підлим зрадливим «совкам».

Всупереч і «експертам диванним»,
Тільки вперед за свободу йдемо,
Не чекаємо ми і «небесної манни»,
Бо знаємо, крім нас – ніхто.

Треба мир нам собі здобувати,
І власну самим будувати країну,
Щоб над сином не плакала мати,
І не лякав би грім жодну дитину.

Нас не подолати!

«Разом нас багато, нас не подолати!»,
Як це все звучало ще тоді,
Коли влада яничар так собі затято
Билася за статки лиш свої.

Та часи минули, як і ті надії.
Вража темна сила зрадила країну.
І у намаганнях відібрати мрії,
Ще і планувала лиш одну руїну.

Та ми не скорились, і повстали знову.
Нас було багато на Майдані.
Разом зруйнували ми потворну змову,
Мали і надію на часи жадані.

Але осоружна вся кремлівська згряя
Вже на нас поперла дикою війною.
Навіть без вагання і не зволікая,
Разом ми повстали спільною стіною.

Ми не мали зброї, навіть, допомоги,
В перші дні навали москалів.
Та наш дух до волі і до Перемоги,
Зруйнував всі плани ворогів.

Навіть якщо знову ті лобстероїди
Будуть спонукати нас із-за кордону
До якихось перемовин з людоїдом,
То багато нас, хто не піде до полону.

Раз вже «стара бабця» разом з «блаблабамою»,
Кинули нас «мінськом» на Крим і на Донбас,
Як в часи колишні вже клялися мамою,
З будапештським меморандумом не раз.

То хто ж буде знову з розумом при тямі
Вірити бандитам кровожерливим з кремля,
Бо одна розмова з тими дикунами –
Бити їх допоки не звільниться земля.

Можна знищити міста, і спалити поле,
Намагатися труїти нас імперською марою.
Та рабами не булі, і не будемо ніколи,
Бо і з попелу за волю ми повстанемо до бою.

Нас не подолати, довелі ми це завзято
У боях кривавих з лютою ордою.
І до Перемоги разом будемо стояти
Щоб сади буяли мирною весною.

За тишею

Надією нам віє вітер,
Та знову йти в дорогу,
Аби цвіли яскраво квіти
І біля рідного порогу.

Багато пройдено шляхів
Там, де не сняться сни,
Не чути навіть спів птахів,
І все ще тишу не знайти...

Та буде тиша неодмінно,
І з волошковим мирним небом,
І з тим усім, що так нетлінно
Над нашим вільним степом.

Але, щоб тиша ця настала,
Щоб і свята для всіх булі,
Дитина кожна мирно спала –
В дорогу знову треба йти...

Де не діють закони природи

Є час, коли закони фізики не діють,
Де день, як ніч, а ніч горить вогнем.
Де не з заходом сонця, а від диму сутеніє,
А «град» – не лід, що падає з дощем.

Там, де тонка межа між морем і землею,
Зовсім не пляж рів'єрський на курорті.
Там, де від бою плавиться метал з бронею,
Як ті троянди з крему на святковім торті.

Де з кожним кроком «бронік» стає важче
На марші втричі, ніж коли був на стіні.
Щоб не казали, а кіло гранат там краще,
Аніж кіло гранатів на святковому столі.

Та від напруги лиш гартується наш дух,
Де вже і інше всіх законів сприйняття.
І ще сильніше до краси природний рух,
Хто бачив смерть – краще цінує і життя.

До світла

В чорнім полум'ї все навкруги,
Ніби впало на плечі нам небо.
І стискають кільце вороги,
Та вперед пробиватися треба.

Автомат вже пече, як багаття,
І залишилось обмаль патронів.
Та не зникне до волі завзяття,
Бо нема за межею резонів.

Хай пробачать нас ті, хто чекає,
Якщо ми не дійдемо додому.
Вже і втомлене сонце сідає,
Але дух наш не знає про втому.

Не лякає нас смерті обличчя –
Ми дивилися в ньОго не раз.
Та ніколи не нили з узбіччя,
Бо наш потяг до волі не згас.

Крізь морок дійдемо до світла,
Запашної ще вип'ємо кави.
Ще зустрінемо вєсну розквітлу,
Бо вперед ми йдемо не для слави.

Свистять кулі ворожі над нами,
І останню гранату стискає рука.
Але ж ми гартувались штормами,
Щоб у мирному світлі країна жила.

Ще не вечір

Вже котрий рік ми в полум'ї війни,
Дехто від неї може і втомився.
І хай тікають перелякані щурі,
Наш шлях до перемоги не спинився.

Із потойбіччя лізе зла орда,
Від трупів їх не видно вже землі.
Палають наші села і міста,
І світ весь у скривавленій імлі.

Наші вітрила всі посічені від куль,
І ніби небо впало нам на плечі,
Зійшовся обрій на самий вже нуль,
Де шторм вогню, та, ще не вечір.

Серед усіх буранів і вітрів,
Ми стали тільки ще міцніше.
І в нас нема жалю до ворогів,
Аби наш світ ставав чистіше.

Може і краще журавля синиця,
Та не про нас у клітці вільний птах.
І смерть нам зовсім не сестриця,
Бо нас чекає до свободи важкий шлях.

Та віримо, дійдемо все одно,
До небокраю ми свого зі світла,
Де буде мир для всіх там і добро,
Бо, ще не вечір, і душа не стихла.

Наше слово.

Казав ще наш пророк, Тарас Шевченко:
«Борітеся – поборете!», попри усю облуду.
Писав Василь, поет наш, Симоненко:
«Народ мій є! Народ мій завжди буде!»

Як стверджував ще і Іван Багряний:
«Ми є. Були, і будем Ми!
Й Вітчизна наша з нами»,
Наперекір всім підступам орди.

Іван Франко нас закликав до боротьби:
«Лупайте сю скалу!», бо воля не згасає.
І Хвильовий вважав: «Геть від москви!»,
Бо наш народ і власний рід свій має.

Бо, навіть ще і Лермонтов казав
Рабам: «Прощай немитая росія»,
Бо серед тих вандалі точно знав,
Що в тій орді ніколи не було месії.

І знав, що: «за свободу не втікати з бою»,
Іван Світличний, як у віршах нам писав.
І Василь Стус: «Ти випросталася до волі»,
До України так свідомо промовляв.

Як заповів нам ще Павло Тичина:
«Злодюг кремлівських, вбивайте без жалю!»,
Як до синів і доньок промовляє Україна
Спинити вже навіки кремлівську сарану.

Повстали хвилию найкращі доньки і сини,
Коли так наше слово – теж зброя Перемоги,
Аби звільнити землю від рашистської піїми,
Щоби до щастя й волі вели усі дороги.

«Червона ріка»

Тече ще і досі «червона ріка»
З недокраїни брудного кремля,
Бо й досі існує імперія зла,
Яку ще створила Батия орда.

Тече річка та повз табори,
Повз криваві тридцять років.
Повз бетонних сліпих «іллів»,
Та чорнобильське пекло вогнів.

Знову лізуть «ординські сини».
Українські палають лани.
І тече кров рікою без меж
Від війни з московитських веж.

Та не маємо просто ми права
Країну віддати свою на розправу
Цій річці червоній з пільми,
Бо знову настануть криваві часи.

Знову підуть до тайги ешелони,
Розстріли знову, грабунки, і зони.
Знову розлучать з батьками дітей
Задля кривавих імперських ідей.

І в тій орді, хто ніби за мир,
Тихо зіллють його знову в сортир,
Та за імперію будуть волати,
Бо її «велич» їм ніби за мати.

Будуть знову раби на заводах і в полі,
Недоділки знов по талонах поволі.
І знову засмокче болото з брехні,
Якщо не спинити ріку нам війни.

«Садок вишневий»

Мені б писати про світанки,
І про садок вишневий у квітú.
Та ті сади спалили окупанти,
Що принесли з кремля війну.

І хлопчика білявого немає,
Яким в дитинстві був колись.
Бо, коли ворог у дітей стріляє,
То і відплата має злість.

Іде війна із потойбіччя
За наше право на життя.
І зовсім інше вже обличчя,
У мрій колишнього буття.

Та будуть квітнути сади.
І буде світлою дорога
Для почуттів натхненої весни.
Бо буде наша Перемога!

Сніг у пеклі

Посеред вибухів війни
У пеклі раптом забіліло,
Як ті сніжинки мовчазні
Прикрити весь цей жах хотіли.

Згадався запах мандаринок
З дитинства днів минулих.
І новорічний блиск ялинок,
І ярмарок строкатий вулик...

Але у пеклі сніг недовгий.
Згорав, не долетівши до землі,
Де все диявол кремлерогий
Палив і нищив у вогні.

Та попри все настане і весна,
Сади засніжить білим квітом.
І буде мир зі світла і тепла.
І Україна вільно буде жити!

Не час помирати

Ще не час помирати,
Бо й час не чекає.
Країну нам ще визволяти,
Як іншої в нас і немає.

І мусимо ми Перемогу зустріти,
І відродити міста всі свої,
Жилі щоб щасливо в них діти,
І більше не знали війни.

Бо знову колишні щурі,
Відсидівшись, вилізуть з нір,
Де чекали, коли вороги
Розшматують країну до дір.

А час не чекає відверто,
Тому і йдемо ми вперед,
Допоки наш подих уперто
Має ще сил паритет.

В дорозі за тишею

Кожен день гримлять тривоги,
Бомби падають із неба.
І стомилися вже ноги,
Та йти все ще далі треба.

Дуже просто може кожен
На шляху зустріти кулю,
Де оточення вороже,
І на тебе смерть полює.

А нам треба тільки тиша,
Мир і спокій в кожному домі.
Доля ж наша і не гірша,
Ніж країн в барвистому альбомі.

Та ще й досі смерть гуляє.
І далі так до рідного вікна.
Душа спокою не знає.
І ніяк не **скінчиться** війна.

На колінах інші мапи,
Ніж у атласах пригод.
Кожен день нові етапи
Серед спеки і негод...

Та все ж наша тиша буде
В світлих променях життя.
Ну а зараз, кожен будень
Крокувати нам за нею в майбуття.

Всі, як один

Хоч вже давно були немолоді,
Але гудів в них ще юнацький вулик,
Коли зустрілись на шляхах війни
Костик і Юрик, та Вітьок і Шурик.

Були і різними, і з різних місць,
Та поєднала їх на всіх одна біда,
І до московії ще та юнацька злість,
Що крізь «застій» їх на Майдан вела.

Бо дуже добре пам'ятали
Ще окупацію «совкову»,
Як комуняки підло грабували,
Та всім несли свою полову.

Коли уявне стає явним,
Перевертаючи і суть з книжок,
То все, що було колись давнім,
Летить з думками до зірок.

З улюблених книжок девіз –
«Один за всіх, і всі за одного»,
Їх супроводжував вже скрізь,
Як і не важко інколи пекло.

Тому були вони, як одне ціле,
На чотирьох горіла спільно і душа.
І разом йшли до однієї цілі,
Щоб Україна вільною була.

Хоч тихо проникали в лігво ворогів,
Та там безпеки всі ламали рамки
За смерть дітей і їх батьків,
Аби вже мирними настали ранки.

Збирали і «бавовни» врожаї,
Та з «дискотеками гастролювали»,
Щоб окупантів винесло з землі,
Яку б вони вже більше і не знали.

Пайком ділилися останнім.
Один за всіх, і все на чотирьох.
І прикривали один одного в тумані,
Коли від вибухів – ні видох, ані вдох.

Свою сльозу ковтали тихо
У згарищ наших міст і сіл.
І за все те рашистське лихо
Злість додавала більше сил.

Вела зухвалість їх, а ще адреналін,
Серед постів ворожих і їх куль,
Та вибивали вперто клином клин,
Де вже зійшлося все на нуль.

А ще вела їх віра в Перемогу,
Підняти вже за неї і свій «шпурик»,
Коли додому вирушать в дорогу
Костик і Юрик, та Вітьок і Шурик...

В наш день Перемоги

Ми неодмінно зберемося
За переможним всім столом!
І все згадаємо, що довелося
Нам пережити всім гуртом.

Загадаємо тих, хто загинув
За незалежність нашу і свободу,
Країну в час лихий не кинув,
Додавши слави всьому роду.

Вшануємо, хто повернувся
З фронтів кривавої війни,
Їм мужньо з честю не зігнувся,
Аби цвіли весною нам сади.

Ми обіймемо наших рідних,
І привітаємо всіх друзів,
Синів і доньок наших гідних,
Хто поруч був і в радості і тузі.

І за столом без застороги
Ми будьмо з тими, хто чекав...
А зараз ми йдемо в дорогу,
Щоб Перемоги час настав.

Синя мрія

Мабуть у кожного є мрія,
Що спонукає і до дії.
Та зараз у нас всіх вона одна,
Щоб в мирі Україна розцвіла.

Щоб діти вільними росли,
І вже не знали наслідків війни,
А йшли відкритими шляхами
До своїх мрій зі світлими думками.

Та задля цього треба йти вперед,
Тримати міцно свій багнет.
Тому і знову нам в дорогу
За нашу спільну Перемогу.

Та жити будьмо попри і пітьму!
Розженемо і ворогів орду!
Бо ще не вечір, буде мир!
І зграя мрій летить у вир.

Бо є ще мрії особисті –
Побачити, як в небі чистім
«Мрія» летить у синьому просторі,
Та ще би раз зустрітися і з морем...

Я вірю

Я вірю – буде Україна !
Заможна, гарна, сильна.
Єдина, спільна всім родина.
І буде справді вільна!

Бо тільки тут земля багата
Такими працьовитими руками.
Талановитість тут завзята,
Здобутки створює віками.

І берегтимуть землю рідну,
Хоч хто б із яничар тут не казився.
Та розбудуємо країну гідну,
Бо й я тут українцем народився.

І зграя перевертнів зникне,
Що вишиванки на фуфайку,
Лише вдягати хутко звикла,
Та все танцює ще під балалайку.

А, щоб країна наша не хворіла –
Замало тільки лиш зітхати.
Тоді піднімемо ми гордо крила,
І інших змусимо нас поважати.

Розквітне край бузково,
Старої влади зникне гній.
Я опинюсь обов'язково
В країні наших мрій.

А зараз її треба захищати
Від окупантів і запроданців орди,
Щоб були вільними і син, і мати,
І була правда волі на землі.

Я – «Укроп!»

Я – «правосек», «бандерівець», «Укроп»,
Що сам для себе я раніше і не знав.
Війни підступної та підлої урок –
В переконаннях ще патріотичним став.

Та я «Укроп» не тих партійних герців,
Що лиш присвоїли собі таке ім'я.
А відчуваю сам це власним серцем,
Що значно вище політичного буття.

Поверненню колишнього собі не йму,
Де лиш імперія смерділа старим гноєм.
За волю відірвемо клешні, будь кому,
До нас хто лізти буде гнійною ордою.

Нехай собі рашисти вдаляться від люті,
Звання "Укроп" я зовсім не цураюсь.
Та і "бандерівцем" подобається бути,
І тим, що – українець, від душі пишаюсь!

Віщий сон (сатира)

Ще не скинувши свій сон,
Царьок вийшов на балкон
Та відчув його п'ятак,
Ніби щось було не так.

Як від сну продерши очі,
Через наслідки пророчі,
Цар кремлівський і заляк,
Як схопив одразу переляк.

Символ москалячої держави,
Двоголовий півень той миршавий –
З головами двох тонів,
Синьо-жовтих кольорів.

А паркан кремля старого
Вже в тризубах гонорово.
Мавзолей інакше виглядає,
Де «Бандера» надпис сяє.

Як швидко́ собі набрав,
Та диспетчер запитав
Українською у трубку –
То і гепнувся вже трупом.

За весною

Хтось до колишнього воліє,
Зітхаючи, як там було їх літо...
Хтось від зими пасивно ние,
Чогось чекаючи від всього світу...

Той і в прийдешньому в безодні,
Кому лише вчорашнє – сутнє.
Та завтра починається сьогодні,
І боротьбою твориться майбутнє.

Нам сили духу і не позичати,
Бо не з газет життю навчались.
Хто крила має, той не буде плазувати,
Щоб мрії все ж таки збувались.

І ми, долаючи негод вітри,
Сприймаючи, що випало на долю,
За те, щоб розквітали на землі сади,
Йдемо вперед за мирною весною.

Шторм (як алегорія подій)

Ходив у шторм разів багато,
І відчував всю силу хвиль,
Що намагалися завзято
Усе розбурхати на сотні миль.

Потужність вітру, вал за валом,
В салютах бризок крізь негоду,
Адреналіном душу заряджало
На протиборство перешкодам.

Бувало так у шторм гойдало,
Що ще не відпускало й вдома,
Як навкруги кипіло і палало,
Коли не брала навіть втома.

Штормом був я і сам,
Коли стикався з ворогами,
Як і належало бунтівникам –
За світло битись до нестями.

Бо тільки шторм дає наснаги,
І сил природної стихії,
Що спонукає до відваги,
Пірнаючи у вир події.

Чим вище хвиль стіна,
Тим більш гартуються вітрила.
Бо у штормах і є життя,
Аби душа у темряві не скніла.

Чути

Не питайте мене про війну,
Бо я бачив її не з дивану.
Її пащу криваву страшну,
Що вилазила підло з туману.

Бачив сльози в дитячих очах,
Материнського розпачу крик,
І руїни в згорівших містах,
Де пройшовся рашистський різник...

Чув ворожих і вибухів грім
Де земля поринала у пекло.
Та ковтав і від пороху дим,
Як бої вже точились запекло.

Та почути я хочу приплив,
Мирний шурхіт ласкавого моря,
Де босоніж по мушлях ходив,
І співала безмежності воля.

Хочу чути дитячий лиш сміх,
Та від райдужних посмішок спів.
Щоби з неба бажань падав сніг,
То й не треба ніяких вже слів.

Життя, як мить

Життя, як мить, минає швидко,
Але, все ж не дарма воно летить,
Коли, хоча б одна маленька квітка,
Була врятована за цю єдину мить.

Тому нема на час вже нарікати,
Де його змінювати треба і самим.
Та рідний дім від бруду вичищати,
А не волати за годинником старим.

Де зливи куль, то часу там немає,
Вся вічність в мить за кулею летить.
Та під вогнем там кожен твердо знає,
Якщо не він, то від орди хто захистить.

І мить одна, що більше за життя,
Все розкладé вже по своїх місцях –
Хто тільки звук до рабського виття,
А хто, і в зла труну заб'є свій цвях.

Яскрава мить

Зірка зірвалась і летить.
І мить, що є та – неповторна.
Хай навіть в небі і згорить,
Та мить її була та непоборна.

Ховається хай дехто у пісок,
Та спокій не для вільної душі.
Бо краще миті запальний стрибок,
Ніж скніти попелом в житті.

Хай не завжди буває по дорозі,
Зі щастям так у власній долі,
Коли серед обставин, як в облозі,
Та є та мить із подихом до волі.

Ця мить і є вже і життям самим
Поміж колишнім і майбутнім.
І хай вже випав шлях важким,
Та він і є, як мить яскрава, сүтнім.

Своє море

Коли стоять похмурі дні,
І по життю ідуть дощі,
А серцю хочеться тепла,
Щоб навкруги цвіла весна –

Малюю пам'яттю шляхи,
Що на просторі моря пролягли.
Де все шумлять припливу хвилі,
До небокраю чисті милі.

Де простір синій навкруги,
І мрій наївних острови.
Де сновидінь яскраві зорі,
І почуття, мов хвилі моря...

Можна не бачити очима,
Синій простір невловимий,
Та відчуваю серцем його силу,
Що надає душі вітрила.

І його дух завжди зі мною,
Як треба стати знов до бою
У штормі часу проти ворогів,
Щоб мирно шепотів приплив.

Хай на зубах скрипить пісок,
Та на шляху повно пасток,
І завивають хай собі вітри,
Та моє море не згасити у душі.

Вітрило на просторі

І один буває в полі воїн
Духом сильний на просторі,
Тим вітрилом, всупереч вітрам,
Вірить що своїм зіркам.

Хай гагари лізуть в зграї,
Лиш над берегом літають.
Та вітрило крізь бурхливі води
Обирає вітер свій свободи.

А коли вщухає штормів шум,
Вгамувавши серця сум,
Де зірки пісні співали,
Відпочине у свого причалу.

З морем в душі

Як друг для мене море у житті.
Воно дає наснагу, мов приплив.
Бо, неважливо, чи то йдуть дощі,
Чи палить спека посеред степів,

Чи-то знаходишся вже біля нього,
Чи тільки лиш уява до нього веде,
А моря дух завжди кличе в дорогу,
Як і романтика його не омине.

Так відчувається там спокій у душі
Серед його тепла ласкавих хвиль,
Як і адреналіну хвилі запальні
В його штормах життєвих миль.

Морська душа жадає й перемоги
У своїм прагненні здолати ворогів.
І до мети йде без перестороги,
Аби прийшла доба і мирних вже часів.

Ніщо, як море, не дає тієї сили духу
Долати перепони, негаразди і страхі.
І у його просторі та енергія для руху,
Що нам до волі відкриває всі шляхи.

В штормах його гартується характер,
А ще і серцем відчуття краси.
Хай завжди буде чистим наш фарватер,
Та курсу нашому – попутні всі вітри.

Присмак моря

Можливо, мешкають хто біля моря,
По-іншому сприймають і його приплив,
Ніж ті, кого закинула примхлива доля
Бути серед спекотливих степів.

Та я з дитинства присмак цей ввібрав,
Як і припливу його шум мінливий,
Який, де б і не був, повсюди відчував,
Немов пірнав у його вир бурхливий.

І бачу подумки ту синю далечінь,
І хвиль смарагдових кипіння...
Немов крізь пелену зі сновидінь
І шторму чую запальне ревіння...

Часом і тиша огортає навкруги,
Немов з бездонності глибин.
І мушлі, що збирав у ті часи,
Шепочуть вітром мандрівним.

Десть там, за небокраєм, є той берег,
Де шурхотить пісок із мушель...
Та впав на долю власний жереб –
Крізь і війну до берега йти мушу...

Тих перепон і так вже вистачало,
Та ще, як бруд, прилипли москалі.
Та все ж і йти до давнього причалу,
Сил надає той моря присмак у житті.

На глибині

Хто не пірнав на глибину,
Той так не зрозуміє
Її безмежності красу,
Де у безодні тиша володіє.

Казковий світ ще з юних літ,
Коли шуміли мрій припливи,
І серед всіх незвіданих орбіт
Пригод морських вели мотиви.

В тім бірюзово-синім світі,
Мов в центрі Всесвіту парійш.
Де вічністю здаються миті,
Як уві сні за мріями летиш.

Немає там ні верху, ані низу.
Немає метушні поверхні,
І не побачиш жодну кризу,
За владу де гризуться зверхньо.

Там вільний простір для думок,
На глибині, де з силами зберуся.
Та відпочивши від усіх бійок,
У шторм я знову повернуся.

Мандрівний сон

Наснилось посеред війни,
Ніби летів я над містами,
Які вже бачив у житті,
Як мандрував світами.

Наснилось тепле Чорне море,
На узбережжі пляжі золоті,
Карпат і Криму сині гори,
Як і Кавказу давнього хребти.

Були де в юності Анапа, Гагри, Сочі,
Сухумі, Вардзіа, Боржомі, Кутаїсі.
І Утришу мрійливого зіркові ночі
Біля багаття у самшитовому лісі.

Наснились ризькі замки чарівні,
І бурштиніві юрмальські припливи.
Піцундські сосни запашні,
Батумських пальм зелені гриви.

І Штормового дні веселі,
Як і Азову теплі милі,
Та Тарханкуту білі скелі,
І Севастополя високі хвилі...

Та раптом сон полинув в чорну хмару,
Де пітерським стовпом імперія давила,
Як і з кремлівських башт примари
Рили війни кривавої могили.

Над сірими містами сон летів,
Які були там на одне обличчя,
Де дух імперський все гнітив,
Та панувало ще середньовіччя.

Що Пітера бундючного палади,
Де з краденого золота ті куполи.
Що Псков, Рязань, орловські плаці,
Що кладовище посеред москви...

Летів сон ще і над колгоспом,
Де Мінськ і Гродно кумачеві.
Летів в Бендерах над погостом,
І інші співи чув у Кишиневі.

Та сон мій вирвався у простір,
Над рідними містами України,
Немає де ні заздрості, ні злості,
Де над садами пісня чиста лине.

Де парки Києва в каштанах,
Дніпра проспекти гомінкі.
Де Львова леви на майданах,
Одеси присмаки морські.

Де Умань, Маріуполь і Слов'янськ,
Житомир, Краматорськ і Сміла,
Донецьк, Очаків, Канів і Бердянськ,
Де Кременчук і Запоріжжя схили.

Величні води синього Дніпра,
Завширшки Волги навіть повесні,
Південний Буг, Дністер, Рось і Десна,
Хорол і Ятрань промайнули уві сні.

Ще Біла Церква, Білгород-Дністровський,
Та Кропивницький, Миколаїв, Кагарлик,
Форос, Алупка, Чорноморське,
І Кривий Ріг, Бориспіль, та Ташлик.

Ще Харків, Вінниця, Полтава і Черкаси,
Та Миргород, Херсон, Бахчисарай,
І Трускавця та Євпаторії окраси...
Всюди де був – все рідний край.

Одразу всіх і не згадати.
Та коли ворог пре ордою,
То буду їх, як рідних, захищати,
Щоб і не тхнуло москалячим гноєм.

Десь там...

Десь там далеко наше море,
Де шепотів приплив кохання,
Та щастя наше зберігали гори,
І з неба слали нам зірки вітання.

Вже згодом, донечка стрибала
В моїй тільняшці в бризках хвиль.
І мушлі на піску збирала
У лагідний і теплий штиль

Десь там спокійно засинав
І син маленький на руках,
Як з моря вітерець ганяв
Хмарки кудлаті, мов в казках.

Десь там кораблики пускали
Вже й з внучечкою у струмку,
Як в капітанів разом грали
Під вітру пісню мандрівну.

Залишилось це, мов у снах,
Які летять із часу брам
У теплих спогадах, і у думках,
Що щастя митями було десь там...

В рамі на стіні

Співало море музикою хвиль
Під крики чайок своєю пісню.
А навкруги, на сотні миль,
Лиш синій простір променистий.

І шурхотіли мушлі під ногами,
І бризки теплого припливу
Разом з яскравими зірками
Мрій і кохання дарували зливу.

Та пронеслись часів дощі,
І тільки пензля стримані мазки
Ці найдорожчі спогади душі
Залишили у рамі на стіні...

Вчасно

Як часто не встигаємо сказати
Ми головного з наших почуттів.
То невідкладні справи заважати
Постійно лізуть серед плину днів.

А потім – втрачено вже час
Якого так завжди не вистачало,
Коли й життя проноситься повз нас,
А головне все так не прозвучало.

І вчасно тільки лиш поговорити,
Важливіше буває так понад усе,
Щоби на потім і не залишити
Те, на що час лиш тишу принесе.

Як хочеться, аби ще вчасно знали,
Чекаєш що у відповідь відчути,
Щоб потім вже не жалкували,
Коли можливості не буде і почути.

Коханій жінці

Я багато тобі завинив
З того, що мав би сказати,
Ніжний приплив почуттів,
Мав би який проявляти.

Скільки втрачено часу даремно
Замість обіймів палких.
Та завжди почуттями натхненно
Був до тебе в проблемах земних.

Хай і зливи гучні відгули,
Та залишилась райдуга в небі,
І так са́мо палають зіркі,
Хоч змінився подій тих перéбіг.

По-інакшому може вже з часом –
Старі фільми і наші пісні,
Що дивились і слухали разом,
Та нагадують зараз ті дні.

Хай роки пролетіли канвою
У наївності нинішніх фраз,
Та завжди тебе бачу такою,
Як зустрілися ми в перший раз.

Крізь світи

Мабуть знав тебе завжди
Ще і в іншому житті,
Тому, в цьому і впізнав,
Бо ніколи і не забував.

Тебе бачив уві сні,
Чув і подихом весни.
Серед всіх зірок шукав,
Скрізь тебе я відчував.

Пам'ятаю вибух світла,
Де навкруг усе розквітло,
Вперше як тебе побачив,
І одразу все відзначив.

Дотик ніжності долонь...
Поцілунки, мов вогонь...
І дарунок – донька й син,
Як перлинка і бурштин.

Не забуде серце дні,
Де буяли так сади.
Повертає знов і знов,
Де живе сама любов.

Як би вже й не розвели
Цього часу всі мости,
В інших знов тебе часах
Я знайду в усіх світах.

Дві Зірки

Дві зіроньки у мене є,
Задля яких я і живу.
Їх існування сенс дає
Шляхам, якими йду.

Це – мої син і донечка,
Як подарунок долі,
Немовби, світ віконечка,
Мого життя яскраві зорі.

Навіть в свої важки часи,
Тільки згадавши їхні очі –
Вже виринаю із пільми,
І бачу світло серед ночі.

Серед підступної трясовини
Згадаю донечку маленьку,
Як у моїй тільняшці до води
У море бігла зіронька ясненька.

І, як колись, у мене на руках,
Син засинав під шум припливу,
Ці миті згадую в своїх думках,
Коли ідуть негоди сірі зливи.

Хоч доля випала нам і важка –
Через імлу пройти до світла,
Задля дітей кращого майбуття,
Йти треба, щоби доля їм розквітла.

Рідна кров (або розмова з сином)

Скільки б ми і не бачились давно,
Та, як зустрінемось, то ніби вчора.
І, як би там і не було дано,
Та завжди чую родову опору.

Ніби я сам кажу ті самі речі,
Що відчував, ще до його появи.
Бо й досі серед всіх життєвих течій
Ще грають ті ж самі вистави.

Але, ще з більшим натиском проблем,
Бо, вже й війна у ріднім домі.
Та бачу сина з тим самим вогнем,
Як і колись у власнім штормі.

Хоч у минулому і сперечалися занадто
Про щось не те в кіно, та у житті.
І у політиці бувало, що завзято,
Доводили ми власні відбитті.

Та син, як відображення у дзеркалах,
І донька, ще з маленькою онучкою.
Хоч вже давно і різний у них шлях,
Та родової крові ми відчутної.

Ніби і сам я пам'ятаю свого діда,
Якого і не бачив у житті ніколи.
І батько мій, неначе вчора нас відвідав –
Це відчуття сприймаю все по колу.

Бо, ми одна рідня одного роду,
І все в крові у нас всіх збереглось,
Як з одного коріння нашого народу,
Все наше спільне разом донеслось.

Донечці

Донечка моя рідненька,
Як перлинка та ясненька,
Скільки випало на долю
Вже й тобі зазнати болю.

Світ такий несправедливий
І твої поранив крила.
А вже й ця війна кривава
У доньки твоєї батька відібрала.

Дуже важко відчувати
Особисті твої втрати,
Коли час вже не змінити,
Та від цього захистити.

Ти вже виросла так швидко,
Ніби в полі гарна квітка,
І веде своя тебе дорога,
Вже від власного порога.

Уздовж моря не гуляти,
Разом мушлі не збирати...
Та, завжди пишаюся тобою
Що змогла і стати ти собою.

Хоч уваги приділяв замало,
Й батьком був недосконалим,
Та, завжди ти пам'ятай –
Я з тобою, так і знай.

Зіронька маленька

Десь на небі зірка спалахнула,
І промінчиком осяяла приплив.
Його хвилями нове життя вдихнула,
Щоби рід наш український майорів.

Всупереч буремним всім вітрам,
Ніжно зіронька засяяла маленька.
Першим подихом промовив небесам,
Ще одна душа зажевіла рідненька.

Щічки, мов пелюсточки троянд,
Рученятка тягнуться до світла.
Оченята, як те сонечко без плям,
Від яких душа сама розквітла.

Моя внученька маленька, засинай,
Хай всміхаються тобі казково зорі.
Тобі щастя хай дарує рідний край,
І шлях світлим буде в твоїй долі.

Внучечці

Зіронька моя маленька,
Що так тихо бачить свої сни,
Хай всміхається тобі, рідненька,
Завжди мирне сонце у вікні.

А там, де лютує полум'я війни,
І криваве небо з чорним димом,
Не пройшли в дім наш щоб вороги –
Насторожі не з одним ми побратимом.

Щоби в домі був наш мир і спокій,
Та тобі всміхалась лагідно весна,
Щоби вільно ти робила перші кроки,
В світ яскравий твого мирного життя.

Вірю я, що буде все у нас гаразд,
Бо багато нас за вільну Україну.
Поцілую в оченята ще тебе не раз,
Буде мир наш світлим неодмінно.

Як швидко час минає

Як швидко час минає,
Як виросли вже діти.
І кожен з них вже не сприймає
Колишні подорожі в літо.

Не повезті вже їх на море,
Не бути разом, як колись,
Де був прибій прозорий.
Не повторити це, як не молись.

Не зустрічати разом кораблі
Під радість щиру їх дзвінку.
Не рахувати в небі і зіркі,
І мушлі не збирати на піску...

Вже і стосунки не зміцнити
Під блиск зірок і шум припливу.
Бо вже і час той не вхопити,
Який летить немов ті зливи.

Як швидко вже змінились
Усі і власні їх шляхи.
І тільки спогади лишились
Про найщасливіші часи.

Та, аби все було гаразд,
Хоча б для них у їх житті,
Щоб потяг до зірок не згас,
І їх вітрила вільними пливли.

За небокрай

Летять за небокрай хмаркі,
Немовби спогадів пір'їнки,
А з ними, і мої думки,
Як долі власної відтінки.

Летять із вітром мрії
З наївності юнацьких снів,
Де вирували так надії
В красу поринути морів.

Де б вільний вітер грав
Смарагдовим припливом,
І пісню відкриттів співав
Під мандрівним вітрилом.

Так мріялось про простір,
Відкритий без кордонів,
Знайти і таємничий острів,
І загадковий світ кантонів.

Дещо вдалось відчути,
Мандруючи по світу.
Красу країв збагнути,
І дивовижність квіту...

Та заздрісна орда
Лиш грати будувала,
Що вже й її війна
Всі мрії сплюндрувала.

Тож йти до Перемоги
Проти московії сваволі.
Немає іншої дороги,
Ніж що веде до волі.

З чистої сторінки

Хотілось дещо на́ново почати,
І помилóк колишніх не робити,
Та перешкод старих не зустрічати,
А просто в злагоді би жити.

Щоб не було образ туману,
А лиш було взаєморозуміння.
Не заважала темрява омани,
Допомагали вдача і везіння.

Хотілось знову би відчути
Припливи теплі почуттів.
І всю безмежність осягнути
Простóру синього морів.

Прокинувшись, у новий день
Вже увійти би з аркушу новóго,
Аби і музику улюблених пісень
З болота не глушили би брудного.

Щоб вже не чути вибухів війни,
І старих друзів не втрачати,
Як все, що близько до душі.
Над злом і перемогу святкувати.

Та де листок той чистий взяти,
Якщо і сам папір не білий.
Де і сумнівний колір влади,
І не розправити ще крила.

Знайти хотілось ту дорогу,
Яка би точно привелá
До серцю рідного порогу,
Не треба де й ніякого листка.

Не рефлексія

Коли вирує кожен нерв
Від того, що навколо –
Не до «ванільних» сфер,
Війна де небо розколола.

І подумки лиш з тими,
Хто зливи куль долає,
Хто йде дорогами лихими,
Бо хто там був – це відчуває.

І не рефлексія це на події.
Одні рефлекси тільки у тварин.
А усвідомлено де кожен діє,
То вже і інший там аршин.

Де почуття загострені, як лезо,
Згадає серце найрідніше для душі.
І тихо вимовить без пафосу тверезо
Задля когось долає ці шляхи.

І головне – це встигнути сказати
За тих, хто й досі на «нулі».
Та почуття свої не відкладати
До найрідніших у житті.

І вже давно немає справи,
Хто що з «авторитетів» скаже.
Бо і не їх критикувати право,
Тим, хто одні лиш рими в'яже.

Хай і незграбно – та відверто,
Не задля статусів та нагород,
А щоб із пам'яті було не стерто
Все, що в житті не просто епізод.

В паралельні світи

Упевнений, що паралельні є світи,
В яких колись ми вже жили,
Десь там, на зламі простору й часів,
Про що і пам'ять береже їх вплив.

І вже посеред степу виникає
Далекий обрис небокраю,
Де море синє хвилями шумить,
Вітрило біле в просторі летить...

В набридливій буденній метушні
Раптово острів виринає вдалині,
Знайомий силует на березі кохання,
Де почуттів збуваються бажання...

Солоний подих іншого припливу
Дає й на цій землі для духу силу
Долати негараздів всі вітри,
Та цінувати барви рідної землі.

Міцніше тільки стиснеш руки
В цій круговерті зайвої пилуки,
Немов штурвал колись знайомий,
З видінь світів пройдешніх в цьому.

Пам'ять життів колишніх нагадає,
Що на шляху до волі легкість не чекає.
Тож, в цьому – прибирати все сміття,
Щоби буяла на землі мирна краса.

І знаю я, що смерті не буває,
Лиш в інший вимір повертає.
Тому її давно вже не боюся,
Бо знову з одного з світів з'явлюся.

Особисте бажання

Мені б побачити ще мирним море,
Його приплив почути гомінкий,
Пірнути в його дзеркало прозоре,
Глибинний світ побачити морський...

Пройтися по піску із мушель,
Відчути в'яленої риби аромат.
Там, де цілують хвилі берег суші,
Біля багаття споглядати зорепад.

Мрійливий блиск промінчиків зустріти,
В яких все сяйво зоряних ночей,
Щоб з ними душу відіграти
Після непроханих «гостей».

З піснею хвиль побути наодинці,
Щоби облудою ніхто не заважав.
Красу життя зібрати по краплинці,
Де б жодний заздрісник не рахував.

Безмежність простору вдихнути
З його свободою вільних вітрів.
Та про всі війни на землі забути,
Де б мир в країні був без ворогів.

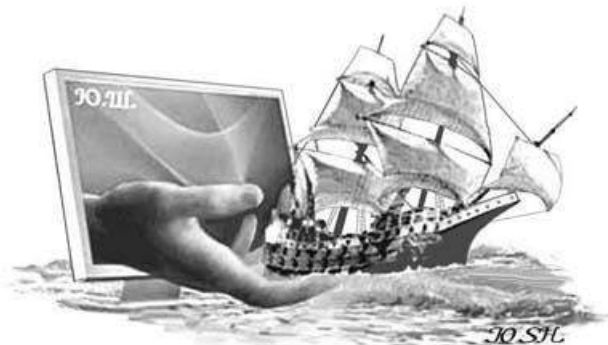
Автограф

Юнацька романтика мрій
Рішучого шторму до дій.
І вільному духу вже тісно
Йогуртам де там не місце.

© **Ю. Ш.**

Зміст

Згадати все у штормі часу	4
Оповідання:	
Синій простір	5
Теплі хвилі	13
Повітря свободи	21
Тиха заводь	30
Поривчастий вітер	38
Та, що біжить по хвилях	46
Шторм часу	55
Дежавю	65
Тіні минулого	75
Уздовж узбіччя	111
День Нептуна	119
Місячний промінь	127
Чорна діра	135
Паралельні світи	143
Поза часом	151
Поезії	160

Літературно-художнє видання

Шнурков Юрій Вікторович

Шторм часу

Вибране

Проза, поезії

В авторській редакції.

Автор малюнків – Ю. Шнурков (*Ю. SH*)

Технічний редактор – С. Новицький

Формат 60х84/16. Ум. Друк. арк. 12,56

Видавець:

© Сівач, 2026

Юрій Вікторович Шнурков народився в м. Кропивницький. Освіта вища, диплом "З відзнакою". Життєвий шлях - капітан, аналітик, дизайнер, художник, письменник, волонтер доброволець. Автор збірок "Уздовж узбіччя", "Вибух", "Паралельні світи", та книги "Вітрила волі". Друкувався в антології "Слово", "Степовий шлях", "Чари ночі", на сторінках альманахів "Євшан", "FoxuLitua", "Воля", та у низці Інтернет-видань. Автор власних малюнків і картин.